

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Louis Peter Möberg

VILHELM BECK

EN MAND OG HANS GERNING

AF

CHR. SØRENSEN

»SAA LÆNGE JEG LEVER,
VIL JEG GALE«.

KØBENHAVN

KIRKELIG FORENING FOR DEN INDRE MISSION
I DANMARK (THÓR PONTOPPIDAN, SILOAM, V.).

1913

LOUIS BLAUENFELDT
DEN INDRE MISSIONS HISTORIE

Med 121 Billeder.

Pris Kr. 5,75, indb. Kr. 7,75.

VILH. BECK
ERINDRINGER FRA MIT LIV

4. Oplag.

Pris Kr. 1,75, indb. Kr. 2,50.

Faas overalt i Boghandelen og hos Missionens
Udsendinge.

THOR PONTOPPIDAN,
Siloam, Grundtvigsvej, Kbhvn. V.

VILHELM BECK

Vilh. Beck.

VILHELM BECK

EN MAND OG HANS GERNING

AF

CHR. SØRENSEN

„SAA LÆNGE JEG LEVER,
VIL JEG GALE“.

ANDET OPLAG

KØBENHAVN

KIRKELIG FORENING FOR DEN INDRE MISSION
I DANMARK (THOR PONTOPPIDAN), SILOAM V.

1913

Missionstrykkeriet. — København F.

TIL

FREDERIK ZEUTHEN

MED TAK TIL GUD FOR
DEN TRO EFTERMAND.

FORORD.

Naar jeg udsender denne Bog om Vilhelm Beck, er der vel nok dem, der vil mene, at der mangler adskilligt, som burde være taget med.

Og man vil mulig pege paa forskellige Ting, der angaar hans Præstegerning baade hjemme og ude, hans Forfatterskab, eller saadanne Ting som hans Forhold til Folkekirken og dens Forfatning, til Biskopperne og Myndighederne i det hele o. s. v.

Maaske vil man ogsaa tænke paa de ikke saa faa Kampe, han blev ført ind i, særlig i den sidste halve Snes Aar af sit Liv.

Alt dette skal indrømmes og er ikke glemt. Baade det her nævnte og adskilligt andet er det min Tanke at se at faa med i en anden Bog om Vilh. Beck, forudsat at den, jeg nu udsender, finder Indgang i Menigheden, og Gud giver mig Helbred og Kræfter til at fortsætte.

Jeg betragter denne Bog som et Forsøg paa en Karakteristik af Vilh. Beck — et Forsøg, der burde gøres for at oplive og bevare hans Minde i Folket og ikke ret vel kunde gøres uden af en af dem, der har levet sammen med ham og staaet ham nær.

En anden kunde maaske have gjort det bedre. Men ingen har kunnet gøre det med større Kærlighed.

Og jeg betragter den som et Hele for sig, uden Hensyn til, at der mulig vil følge mere efter, og beder Læserne betragte den paa samme Maade.

Idet jeg saa udsender denne Mindebog om en af Danmarks store Mænd, er det med Ønsket om, at hans Gerning maa fortsættes i samme Aand og med samme Kraft, som da han selv forestod den.

Herren velsigne Kirkelig Forening for den indre Mission i Danmark!

København i September 1913.

Chr. Sørensen.

HAN VAR EN MAND.

Det er med Rette, at V. Lund, Udgiveren af Becks Rejsedagbog, i Forordet til denne taler om hans „mandige og udprægede Skikkelse“ og om hans „helstøbte Personlighed“.

Det er med Rette, at Fr. Zeuthen i den Mindetale, han holdt over Beck ved Afsløringen af hans Mindestøtte paa Ørslev Kirkegaard, kalder ham „denne mandige, modige Personlighed, som ikke talte, hvad han havde lært af andre, som ikke var en Person, der blot var noget paa anden Haand, men var, hvad han var, paa første Haand — denne Mand, der talte, fordi han troede, og som talte af Hjærtets Overbevisning og Overflødighed.“

Det er med Rette, at A. Fibiger i „Det nye Aar“ for 1906 skriver: „Selvfølgelig havde han ikke kunnet lede Bevægelsen saaledes, dersom han ikke havde haft en meget mandig og kraftig Vilje. At han var en Personlighed, og tilmed en helstøbt Personlighed, vil vist ingen kunne nægte, og naar det meget Støv, der er hvirvlet op om ham, er falden til Jorden, vil hans Skikkelse hæve sig som en af de betydeligste i dansk Kirkeliv.“

— — —

Vi har Mandfolk nok iblandt os. De forsvinder i Mængden, eller deres Gerning faar kun Betydning for Døgnen. Til at udrette de store Ting, de Ting, der skal faa en Fremtid, dertil kræves der Mænd.

Held den indre Mission, at den ved Guds Naade fik en Mand til sin Fører.

At være Menneske er mere end at være Mand. Der er store Mænd, der kun har været smaa Mennesker. De faar maaske manges Beundring, men de vinder kun faas Kærlighed. Størst er den, hos hvem Mennesket og Manden er forenet.

Hvad var det, der drog saa mange Hjærter til Vilh. Beck? Hvad var det, der gjorde ham saa elsket og gør ham saa savnet?

Det var ikke først alt det, han gennem den indre Mission har udrettet for Guds Rige i Danmark og derigennem for det danske Folk, hvor stort dette end er. Det var ikke Prædikanten, ikke Forfatteren, ikke Styreeren eller Førereren, vi elskede i ham. Det var først og fremmest Mennesket.

Og hvad var det, der gjorde, at Gud kunde bruge ham og brugte netop ham til at udføre det Størværk, som den indre Mission med alle dens Mangler uimodsigelig er?

I første Række var det hans store menneskelige Egenskaber. Dem var det, der, efter at være rensede og forklarede i den hellige Ild ved Herrens Aand, gjorde ham til „det udvalgte Redskab“ i Guds Haand, gjorde ham baade til Prædikanten og Forfatteren, baade til Førereren og Styreeren, og gør, at han endnu „taler til os efter sin Død“.

Derfor skal det ogsaa være hans menneskelige Egenskaber, der først skal tales om i denne Mindebog om en af Danmarks store Mænd. Fra Herren havde han dem. De var Naadegaver. Derfor er det berettiget at tale om dem.

Men ved Siden af at være Menneske, og derfor eje baade Guds og Menneskers Kærlighed, var Vilh. Beck en Mand. Der maatte en Mand til for at

føre Guds Gerning gennem den indre Mission fremtrods alle Hindringer og al Modstand, saa den kunde faa en Fremtid og et Haab.

Gud gav Manden.

Gud — thi havde Beck end Manden i sig som en Naturgave, han blev dog først, hvad han kunde blive og maatte blive, om hans Gerning skulde lykkes, da Gud ved sin Aand fik Magten over ham og fik ham draget op af den brusende Grav og det skidne Dynd og hans Fødder sat paa en Klippe (Salme 40).

Da han kom til at staa paa Klippen, fik han selv noget af Klippen i sig.

— — —

Ikke som om han var stiv eller stædig.

Han kunde være dette. Han kunde f. Eks., naar han havde en Mening om en Ting, selv om den var nok saa uholdbar, og selv om alle hans Venner paa dette Punkt var imod ham, dog holde fast ved den, endog gentage den paa Tryk. Saaledes hans underlige Opfattelse af Tilstanden mellem Død og Opstandelse for de Hellige som en Sjælesøvn — en Opfattelse, som det forøvrigt senere, da han selv stod i Færd med at gaa ind i den Tilstand, viste sig, at han ikke var saa sikker i.

Man har ogsaa som et Bevis paa hans Stædighed anført et Foredrag, som han holdt ved et Præste- og Missionærmøde i Vejle om Omvendelse, og som han, skønt det den Gang blev modsagt af saa godt som alle, der havde Ordet under Forhandlingen, dog lod trykke i Annekset for 1898 Side 153. Efter at have læst Foredraget nu er jeg dog tilbøjelig til at mene, at der er mere Sandhed i det, end de fleste den Gang syntes, og at man saaledes ikke er fri for at have gjort Beck Uret paa dette Punkt.

Som andet end en Slags Stædighed kan jeg heller ikke opfatte hans fikse Idé om, at Surdejgen i den hellige Skrift altid var Billede paa noget ondt. Her var han ikke til at rokke og var aldeles uimodtagelig for den Indvending, at Sammenligningspunktet var den gennemtrængende Kraft, uden Hensyn til, om det var godt eller ondt, der var Tale om.

Eller han kunde blive ved at opretholde Foretagender, som han en Gang havde sat i Værk, til Trods for, at det stadig viste sig, at han magtede dem ikke, og at de i alt Fald ikke i den Skikkelse, de havde, vilde finde Indgang blandt Guds Børn (f. Eks. Familiebladet).

Eller lad mig minde om et Møde, som Dansk Missionsselskab holdt i Aalborg, og hvor Becks Optræden var saa meget uheldigere, som den havde et stærkt personligt Anstrøg. Vil dog ikke alle vi, som elskede ham, glemme dette ved Erindringen om, hvad der var hans udødelige Fortjeneste: at D. M. S. kom i den inderlige Forbindelse med den indre Mission og derved fik en ny og hidtil ukendt Kraft?

Og et Eksempel endnu, som vel ikke er saa kendt, skønt det, der laa bagved Becks Optræden ved den Lejlighed, ikke var helt uden Forbindelse med Anledningen til hans Fremfærd ved Mødet i Aalborg.

Det var den Gang den daværende Sekretær for D. M. S. havde stillet sig i Spidsen for et Andragende til Indre Missions Bestyrelse om at træde op imod „det engelske“, der truede med at smitte flere af Indremissionærerene. Skønt Andragendet var underskrevet af flere af Becks allernærmeste Venner, tog han det meget unaadigt op og lod det simpelthen „gaa i Papirkurven“.

I en Artikel: „Sandhed contra Sladder“ skriver

Beck: „Bestyrelsen maa virkelig forbeholde sig at styre sine Sager selv uden Indblanding af ukaldede Hjælpere; saaledes har vi baaret os ad overfor ukaldet Indblanding fra Lægfolks Side, saaledes maa vi ogsaa bære os ad overfor Præster.“

Her var det hans Herskernatur, hans Myndighed, der viste sig — vel nok i Forbindelse med Mismstemning overfor den, der havde sat Andragendet i Gang — saa han glemte, hvad han ellers var den første til at indskærpe: „Hvo, som vil være stor iblandt eder, skal være eders Tjener.“

Man kunde komme langt med ham ved at gaa til ham og tale i Ro med ham, især naar det var en af hans Venner, der forelagde ham en Sag. Men kom man som den, der vilde øve et Tryk, da kunde han være baade stædig og hensynsløs. I saadanne Tilfælde kunde han nok falde paa at bære sig ad, som om han var Bestyrelsen, og fordi det var ham, fandt hans Medbestyrere sig i det, selv naar det var et Overgreb.

Saa kunde hans Modstandere hovere, naar de hørte det, men for tidligt. Der blev dog aldrig nogen „Mukken i Gelederne“, som man havde ventet og haabet. Dette skyldtes hans Avtoritet. Og hvad der gav ham Avtoriteten, var ikke blot den Anseelse, han nød, men ogsaa og først og fremmest den Kærlighed, man havde til ham, selv naar han fejlede. Det var hans Medbestyreres Ære: De glemte aldrig, hvad han var bleven brugt til: at naar der var en „Kirkelig Forening for den indre Mission i Danmark“, da skyldtes det næst Gud ham. Og dertil var han altid villig til at bede om Tilgivelse, naar han saaledes havde forset sig, og det blev sagt ham i Kærlighed. Derfor kunde man aldrig, naar man kendte ham, vredes paa ham. Mærkede han, at der

var noget i Vejen, var han altid den første til at række Haanden ud. Saaledes viste han sig ogsaa i denne Sag, da der var nogle af Bestyrelsen, der bebrejdede ham hans egenmægtige Adfærd.

— — —

Men kunde han være stiv og stædig, saa var det dog aldrig uden i de smaa Ting, han viste sig saadan. Hvor det gjaldt de store Ting: Guds Rige eller den indre Missions Sag, der havde han saa godt som altid Visdom til at strække sig saa langt, som en lykkelig Udgang af Sagen krævede. Til Tider endog længere, end flere af hans Venner og Medarbejdere mente, det var heldigt.

Men det viste sig i næsten alle saadanne Tilfælde, at det var os, der havde haft Uret, og ham, der havde haft Ret. Dertil bidrog i højeste Grad baade hans store Kærlighed til den Sag, Herren havde sat ham i Spidsen for — han var saa bange for, at den skulde lide Skade — og hans forunderlige Klarsyn.

Hvor noget angik den kære indre Mission, der saa han kun sjældent fejl, og fordi hans Venner erkendte dette, derfor bøjede vi os som Regel for hans Afgørelser, selv om vi ikke paa alle Punkter billigede dem. Og det viste sig saa godt som altid bag efter, at han havde set rigtigt, og at der let vilde være forspildt noget, om en Afgørelse ikke var falden saaledes, som han holdt paa.

Jeg mindes saa tydeligt, hvad der passerede under „den thyske Krig“. Saaledes kaldte Beck paa sin spøgefulde Maade det, at Præsterne i Thy var bleven forbitrede over den Maade, hvorpaa to Indremissionærer optraadte i deres Sogne, og i den Anledning havde indgivet Klage over den indre Mission til Ministeriet, der havde afkrævet Bestyrelsen en Erklæring i Sagen.

Denne Erklæring havde Beck lige faaet skrevet færdig til den Dag, da han fejrede sit 25 Aars Jubilæum som Præst. I den Anledning var mange af hans Præsteverner kommen til Ørslev, hvor der paa Festdagen blev talt baade i Kirken og derefter fra Trappen til Stuehuset til de mange paa Præstegaardens Gaardsplads forsamlede.

Om Natten, da der var bleven Ro, samlede Beck os Præster og et Par Lægfolk i sit Studereværelse til et „Konvent“ og oplæste sin Erklæring til Ministeriet for os. Den var formelt set ulastelig og indeholdt reelt adskillige Indrømmelser angaaende Missionærernes Forhold til de Præster, i hvis Sogne de ønskede at holde Møde. Navnlig var der den Indrømmelse, at Missionæren, naar han vil begynde en Virksomhed i et Sogn, skal henvende sig til Sognets Præst og søge at aftale det nærmere med denne, og at enhver Indre-Missionær skal have en tilsynhavende Præst, der saaledes bliver hans nærmeste Foresatte og en Mellemand mellem ham og Bestyrelsen.

Da vi havde hørt Erklæringen, var der nogle af os, der udtalte som vor Formening, at man her var gaaet for vidt i Indrømmelser og havde givet efter paa en Maade, som ikke var værdig for den indre Mission. Men jeg husker, hvor bestemt Vilh. Beck tog til Genmæle og gjorde gældende, at disse Indrømmelser, og netop disse, var nødvendige, om vi ikke vilde udsætte Missionen for en Fare, som ingen af os nu kunde se, hvor den vilde føre hen. For Sagens, for Missionens Skyld maatte vi bøje os. For den maatte alle personlige Ønsker, ogsaa hans egne, vige.

Vi fik alle den Nat et levende Indtryk baade af hans uendelige Kærlighed til den indre Mission og

af hans klare Øje, og hvorledes Fasthed og Bøjelighed var forenet hos ham. Han havde selvfølgelig Ret. Og alle vi, der overværede denne Nattetime — der er vel nu kun et Par Stykker tilbage af os — ogsaa de iblandt os, der fandt, at han havde strakt sig for langt, fik den Gang et uforglemmeligt Indtryk af, hvad han var for en Mand. Til at være en Mand hører dog ikke først selv at ville have Ret, men at skaffe den Sag Ret, som man har faaet af Herren og er sat til at kæmpe for.

Her skal kun i Korthed siges, at de af Beck i Erklæringen gjorde Indrømmelser, der blev tiltraadte af den øvrige Bestyrelse, gælder den Dag i Dag og i alt væsentligt er optagne i Missionærenes Instruks. Og Ingen vil vel nu drage i Tvivl, at de var rigtige og kloge, eller i det hele falde paa at gøre nogen Indvending imod dem. Men den Gang var det store dette, at den, der havde Ansvaret, ikke var bange for at tage det, skønt han vidste, at han her havde mange imod sig, og at han kunde blive misforstaaet baade af Indremissionærerne og af Lægfolket. Ved hans mandige Holdning blev her et Uvejr afvendt fra den indre Mission, og den fik en bedre Stilling hos mange Præster, uden at det skadede den selv — tværtimod. Eftertiden har vist, at det kun var til dens Gavn. Kloge Indrømmelser, der ikke gaar ud over Sandheden, gavner altid en Sag.

I det hele var Beck skarpere paa Talerstolen, end naar man fik ham i Enrum. Da kunde han til Tider være for medgørlig, og det kunde se ud, som om han var to Personer, een offentlig og en anden privat. Og da han tillige var ikke saa lidt godtroende og ikke nogen stor Menneskekender, men mest tilbøjelig til at „opfatte alt i den bedste Mening“, var der dem, der benyttede sig heraf til deres egen Fordel.

Her var hans Hustru klogere og en tilbageholdende Magt, hvor hun fik Lov dertil. Bekendt er Historien om, hvordan man en Gang søgte at faa ham med til noget, og hvordan han i Forvejen havde talt med hende derom, og de var fuldt enige om, at det var en Sag, han ikke skulde have med at gøre. Saa kom en Dag til Ørslev den Udsending, der skulde se at faa hans Navn, og Forhandlingen begyndte i Becks Stue, medens Døren til Dagligstuen efter Sædvane stod aaben. Derinde sidder Nina ved sit Strikketøj og hører til sin Forbavelse, hvordan den fremmede mere og mere synes at faa Vilhelm derhen, hvor han vilde have ham. Tilsidst kan hun ikke dye sig længere, men gaar hen til Døren og siger det ene Ord: Nathue! Dermed var, saavidt jeg kan huske, de Forhandlinger sprængte.

Betegnende for sligt var det Øje, hvormed han kunde se paa en. Han havde paa den ene Side et uendelig mildt Øje, saadan at hele hans Kærlighed kunde læses ud af det. Men han kunde ogsaa ved saadanne Lejligheder se paa en saa skarpt og gennemtrængende, som om han vilde se tværs igennem en og spørge: Du vil da vel ikke narre mig!

Beck skriver i sine Erindringer: „Jeg har ikke, som mange mener, noget særligt Organisationstalent. Gud har derimod givet mig en anden Gave: nemlig at styre en Sag med varsom Haand og konservativ Fasthed.“

Her har han tegnet sit eget Billede — et Virkelighedsbillede.

Han kunde være umaadelig varsom, som en Mand bør være, der har faaet et Ansvar og føler det. Han kunde give efter og strække sig langt, naar det gjaldt det, der for ham var Sagen: Guds

Riges Gerning gennem den indre Mission — at faa den fremmet. Her var han lydhør overfor hver en Fare, der kunde true, om han kunde faa den afvendt.

Men kom man og angreb det, han elskede, som f. Eks. da man paa Bethesdamøderne anfaldt Lægmandsmissionen — eller vilde man gøre den snævre Vej bredere, end Guds Ord har gjort den, f. Eks. ved at lære Omvendelse efter Døden, eller i det hele rokke ved eller udglatte Ordet — eller vilde man indføre udenlandsk Væsen som god Kristendom og bringe Splid blandt de Hellige — da var der ikke Tale om Eftergivenhed eller Varsomhed, da viste „det skrammererede Generalissimusansigt“ sig, og den faste Haand mærkedes, da talte han saaledes, uden Persons Anseelse eller Menneskehensyn, at det blev hørt og husket, og saaledes, at det kendtes, at der bag ved Ordene stod en Mand.

Her kan nævnes den bekendte Scene fra et Bethesdamøde, da Beck — foranlediget ved en Ytring af en Taler om en jysk Fisker, „der altid læste sin Bibel paa Knæ“ — under sin Opposition mod Bibelkritiken sluttede med at sige: „I Professorer, paa Knæ for Bibelen!“ — Han blev paa selve Mødet, og ofte senere, stærkt angrebet for denne Udtalelse som upassende overfor Universitetet. Men man kan nu mene herom, hvad man vil — nægtes kan det ikke, at en uomtvistelig Sandhed her blev sagt paa en saadan Maade, at den bed sig fast og blev husket, hvad den mulig ikke vilde være bleven, om den var bleven sagt paa en læmpeligere Maade. — Det var den frygtløse Mand, der her viste sig.

Og lad mig nævne, hvor mandigt — baade fast og varsomt — han optraadte nogle Aar efter at „den thyske Krig“ var endt, i Anledning af et Forslag

fra Kirkeraadet om et nærmere Forhold mellem den indre Mission og de kirkelige Myndigheder.

Til Forstaaelse af Sagen skal her først anføres et Brev fra Medlem af Kirkeraadet, Professor P. Madsen, skrevet paa Raadets Vegne, og derefter Becks Svar paa dette Brev.

— — —

København 9 Juli 1886.

Kære Pastor Beck!

De foranledigede i Vinter en Brevveksling imellem os om den indre Missions Stilling i vor Folkekirke. Talen var ikke om nogensomhelst „Indorganisation“, der skulde berøve Missionen den Frihed, den behøver for at virke med Lyst og Energi, men om at stille den i et saadant Forhold til det kirkelige Tilsyn, at det kunde blive til Støtte baade for den selv og for Folkekirken. Jeg skal ikke paany komme tilbage til de mangfoldige Betragtninger, der, som jeg den Gang udviklede, forekommer mig at tale for, ja, at nødvendiggøre Foranstaltninger i denne Retning, hvis vi alle ønsker, at den indre Mission ogsaa i Fremtiden skal blive vort Menighedsliv til varig Velsignelse. Vi er enige om, at vi Mennesker maa lægge alt i vor Herres stærke og kærlige Haand, men vi er sikkert ogsaa enige om, at samtidig med, at vi gør dette, maa vi arbejde med de Kræfter, han har givet os, for at befæste al god Virken mod de Farer, der truer den. Jeg bekræftede paa Deres Forespørgsel, at Kirkeraadet havde haft en foreløbig Forhandling om Sagen, men kunde tillige erklære, at denne Forhandling havde været præget af Anerkendelsen af Indre Missions velsignelsesrige, ja uundværlige Betydning for vor Folkekirke og ingenlunde af Bitterhed eller Fjendskab imod den. Og naar der forhandles om en Sag i fælles

Kærlighed til den og til Guds Rige iblandt os, skulde vi da ikke kunne haabe et lykkeligt Udfald? De ved, at inden Kirkeraadet næste Gang tager Sagen for, skulde der forhandles venskabeligt med Dem om den. Nu kommer jeg efter Raadets Anmodning i dette Ærinde for at fremstille Dem de Grundtræk, om hvilke Raadets Tanker nærmest har bevæget sig, for at høre Deres Mening derom.

Grundtrækkene er følgende: Indre Mission beholder sin Stilling som fri Institution. Dens Bestyrelse supplerer sig selv; mindst Halvdelen af dens Medlemmer skal være Gejstlige i Folkekirkens Tjeneste. Kirkestyrelsen har ingen Indflydelse paa Bestyrelsens Sammensætning, kun at Bestyrelsen tiltrædes af et Medlem, som udnævnes af Kirkeraadet (Ministeriet). Kolportørers og Lægprædikanters Antagelse henhører alene under Bestyrelsen. Bestyrelsen udnævner tilsynshavende Præster og gør Meddelelse om dette til Stiftets Biskop. Den Instruks, som Kolportørerne og Lægprædikanterne erholder af Bestyrelsen, maa være approberet af Kirkeraadet. Bestyrelsen aflægger til Kirkeraadet aarlig Beretning om Indre Missions Virksomhed. Bestyrelsen forpligter sig til særlig at udføre sin Virksomhed der, hvor Stiftets Biskop finder, at forbigaaende eller vedvarende Grunde gør dens Bistand ønskelig (man tænker sig uvakte Egne, uoverkommelige Pastorater, Steder med svage eller uduelige Præster, sekteriske Bevægelser o. s. v.).

Indløber der Klage over en Kolportør eller Lægprædikant, at han overtræder den ham givne Instruks, da maa en saadan Klage forelægges Biskoppen, og der maa mellem denne og Bestyrelsen forhandles om, hvorledes der skal forholdes overfor den vedkommende.

Med disse Grundtræk beder jeg Dem altsaa, om
De vil sende mig Deres Mening.

Guds Fred! Med kærlig Hilsen

Deres hengivne

P. Madsen.

VILH. BECKS SVAR.

Ørslev 7 August 1886.

Kære Professor Madsen!

Som Svar paa Deres Brev om den foreslaeede Forbindelse mellem den indre Mission og Biskopperne skal jeg først tillade mig at udtale nogle almindelige Bemærkninger.

Uagtet min Beredvillighed til at bidrage til, at et saadant Forhold tilvejebringes, i hvilket jeg ser en Beskyttelse for Missionen paa mere end én Maade, maa jeg dog anse det for ubesindigt at ville fremskynde dette netop i dette Øjeblik — først fordi den nye Ordning efter Forhandlingerne med Martensen*) saa nylig er gennemført, vistnok lykkelig gennemført, men sandelig med stort Besvær og mange Vanskeligheder overfor den Mistemning, hvormed Menigheden i Begyndelsen modtog den — dernæst paa Grund af den ulykkelige politiske Stilling; Missionens Venner tilhører for største Delen Bondestanden, som jo er agiteret op til at se med Mistro og Uvillie paa alt, hvad der kommer fra Myndighederne, og upaatvivlelig vilde se med samme Mistro og Uvillie paa det paatænkte Skridt. Og det er ligesaa utvivlsomt, at Venstrebladene, som hader Missionen og mig personlig som en Hindring for deres Agitation, vilde straks

*) Efter den »thyske Krig«.

gøre et stort Nummer ud deraf, vilde fremstille det som et nyt „Provisorium“ for at skille Bondestanden fra Missionen; de gør allerede deres Bedste i den Retning, idet de stadig er fulde af de groveste Artikler mod Missionen og mig. Og man overvurderer min Betydning, naar man mener, at jeg kan byde over den politiske Storm, hvis den farer løs paa Missionen. Jeg har aldrig været Folkefører; man taaler det kun med Uvillie, naar jeg løfter Røsten mod den politiske Synd. —

Man udtaler saa ofte sin Bekymring for min Bortgang, hvad der saa skal blive af Missionen, maaske en Sekt eller dog et kirkeligt ødelæggende Lægmandsparti. Det er min Overbevisning, at man ved at tvinge den paatænkte Ordning igennem i dette Øjeblik vil fremskynde det, som man frygter for ved min Bortgang; man vil slaa Sagen ud af min Haand eller den nuværende Bestyrelses Haand, og der vil danne sig en Lægmandsmission (som der ofte har været Tendens til) med en Lægmandsbestyrelse i Besiddelse af c. halvhundrede Missionshuse, som vil blive en Fordærvelse for Menigheden og en utaalelig Plage for Præsterne. Og der kan ingen Tvivl være om, at inden meget kort Tid vil saa den indre Mission glide over i den radikale Politiks Form, i Lighed med, hvad der er sket med det grundtvigske Parti.

Det er dette, jeg kalder ubesindigt, at sætte denne store, velsignede Sag i denne Fare. Og da det er besindige Mænd, der sidder i Kirkeraadet*), vil de dog vist tage mod dette Raad af mig, som har — menneskelig talt — baaret denne Sag med alle dens

*) Dette bestod af Landets 7 Biskopper foruden en theologisk og en juridisk Professor.

store Vanskeligheder i 25 Aar, og som — man vil vist indrømme det — bedre end nogen anden har Erfaring for, hvad der kan bydes Menigheden. Det er ikke min Mening, at den paatænkte Ordning skulde udskydes til en langt bortliggende Fremtid, men mit Raad er: Bi lidt til en belejligere Stund!

Og saa maa man betænke, at Bestyrelsen — skønt Missionens Leder — ikke er Missionens Herre, men kun Menighedens Befuldmægtigede. Vi kan kun bestyre denne Sag, for saa vidt Menigheden giver os sin Tillid og sine Penge. Taber vi Tilliden, mister vi Pengene tillige, og dermed er vi færdige og har intet at bestyre. Det er allerede meget, at Menigheden har fundet sig i, at Bestyrelsen, som oprindeligt blev valgt og afskediget paa Generalforsamlinger, har valgt sig selv og stadig supplerer sig selv, ja har fundet sig i, at der sidder 9 Præster i den og kun 2 Lægmand. Men Buen kan spændes, saa den brister.

Derfor beder jeg Kirkeraadet: Læg ikke tungere Byrder paa vore Skuldre, end vi kan bære, Byrder, som man dog selv ikke kan løfte. Den nuværende Ordning med den nøje Forbindelse med Præsterne har baaret store og gode Frugter. Lad dem blive modne, før man piller ved Sagen igen, at ikke en Storm skal ryste Frugterne ned umodne og maaske knække Træet med det samme.

Med disse indledende Bemærkninger skal jeg gaa over til Deres Forslag til den paatænkte Ordning, idet jeg bemærker, at hvad jeg herved fremsætter, er Resultatet af en Overvejelse i Samraad med et Par af de ældste Bestyrelsesmedlemmer.

Først maa jeg opstille som Grundprincip for den hele Forhandling, at Indre Mission i fuld

Virkelighed beholder sin frie Stilling, saa at en mulig Overenskomst med Biskopperne ikke bliver en blot og bar Kontrol fra disses Side, men ligesaa fuldt en Beskyttelse af dem for Missionens frie Virksomhed, idet jeg mindes Martensens Ord til mig, at „Missionens Styrke er dens frie Stilling; en Indordnen under Staten, saa den blev en Statsinstitution, vilde tage hele Kraften fra den“, og idet jeg mindes med Taknemlighed, at det var ham, der beskyttede Missionens Frihed overfor en truende Indskrænkning af dens frie Stilling*).

Jeg skal dernæst tage Deres Forslag enkeltvis.

1. „I. M. beholder sin Stilling som fri Institution, dens Bestyrelse supplerer sig selv, mindst Halvdelen af dens Medlemmer skal være Gejstlige i Folkekirkens Tjeneste; Kirkestyrelsen har ingen Indflydelse paa Bestyrelsens Sammensætning.“

Derimod har jeg naturligvis intet at indvende. Men naar der saa tilføjes:

„kun at Bestyrelsen tiltrædes af ét Medlem, som udnævnes af Kirkeraadet (Ministeriet)“ —
saa kan jeg paa hele Bestyrelsens Vegne svare et aldeles bestemt Nej dertil. Paa det Vilkaar vil enhver Overenskomst være umulig, og jeg kan paa mine egne Vegne sige, at selv om Bestyrelsen kunde lade sig bevæge til at gaa ind herpaa, vilde jeg øjeblikkelig fratræde Bestyrelsen. Det er en Erfaring, at en Bestyrelse af saa mange Medlemmer i en saa indviklet og vanskelig Sag som Indre Mission er meget vanskelig at sammensmelte, saa at Maskineriet kan arbejde let. Vi har haft store Vanskeligheder i Fortiden at gennemgaa i saa Henseende, nu er det lykkedes at finde en Sammensætning af

*) Fra Kultusminister Scavenius' Side.

selvstændige Mænd, som paa Grund af fælles Grundsyn paa Sagen kan arbejde sammen. Men en Mand, beskikket af Kirkeraadet eller Ministeriet — hvad bliver det for en Mand? — De svarer: „Naturligvis en troende og kirkelig Mand.“ — De kan ikke give os den allermindste Garanti herfor, ikke en Gang nu, end mindre i Fremtiden. Og selv om det blev en virkelig troende Mand med Hjærte for Missionen, saa er dog ikke enhver saadan skikket til at arbejde med i Bestyrelsen, men kunde ved sin Ejendommelighed blive en stadig Hindring for Arbejdet i de i Forvejen meget besværlige, flere Dage lange Bestyrelsesmøder. Og jeg vil tilføje, at selv om Manden var i alle Maader, som han skulde være, vilde han paa Grund af sin Herkomst blive en persona ingrata*) i Bestyrelsen, en Spion eller Tilsynsmand, som aldrig vilde smelte sammen med os andre. Og hvad vilde saa den Mand udrette? Intet paa Grund af sin fødte Minoritet. Altsaa dette Forslag maa jeg paa Forhaand bede lagt til Side, om der skal blive en Forhandling med Haab om et Resultat.

Hvad der skulde opnaas ved denne Mands Nærværelse i Bestyrelsen, kunde formentlig opnaas meget bedre ad andre Veje — jeg skal eksempelvis nævne den aarlige Meddelelse om Missionen, hvorigennem Kirkeraadet kunde faa et tilstrækkeligt Indblik i hele Bestyrelsesvæsenet, og om dette ikke forekommer Raadet tilstrækkeligt, kunde det jo afæske yderligere Oplysninger — eller Kirkeraadet kunde ved at tilkalde Bestyrelsens Formand faa alle de Meddelelser, som det ønsker, og selv, ved at udtale sine Meninger for ham, faa den ønskede Indflydelse paa Bestyrelsen.

*) En uvelkommen Person.

2. „Indre-Missionærernes Antagelse henhører alene under Bestyrelsen.“

3. „Bestyrelsen udnævner de tilsynshavende Præster og gør Meddelelse om disse til Stiftets Biskop.“

Disse 2 Punkter accepteres med Glæde.

4. „Den Instruks, som Indre-Missionærerne erholder af Bestyrelsen, maa være approberet af Kirkeraadet.“

Naar Kirkeraadet og Bestyrelsen ved Forhandling er bleven enige om Redaktionen af en saadan, dersom den nuværende ikke anses for at være tilstrækkelig, har jeg heller intet derimod.

5. „Bestyrelsen aflægger til Kirkeraadet aarlig Beretning om Missionens Virksomhed.“

Dette finder jeg ogsaa ganske i sin Orden.

6. „Bestyrelsen forpligter sig til særlig at udøve sin Virksomhed der, hvor Stiftets Biskop finder, at forbigaaende eller vedvarende Grunde gør dens Bistand ønskelig (man tænker sig uvakte Egne, uoverkommelige Pastorater, Steder med svage eller uduelige Præster, sekteriske Bevægelser o. s. v.).“

Dette vil Bestyrelsen sikkert med Glæde gaa ind paa, naar der tilføjes „saa vidt mulig“, idet vi jo ikke kan forpligte os til mere, end det er muligt at opfylde. Dersom f. Eks. en Biskop vilde, at en Indremissionær skulde arbejde udelukkende i et „uoverkommeligt Pastorat“ og altsaa binde hans Virksomhed til ét Sted, saa maatte Missionen have Arbejdere i ganske anderledes storartet Antal, end vi har dem eller kan skaffe dem. Tilmed vilde det stride mod Missionens Princip saaledes at gøre vore Missionærer til en Slags Hjælpepræst eller Diakon, hvad vi anser for skadeligt for Præst og Menighed.

Desuden lønnes vore Udsendinge af Menigheden, og den har Ret til at nyde godt af deres Virksomhed i en videre Kreds end et enkelt Pastorat, ligesom ogsaa Gaverne til Missionen vilde forsvinde ved udelukkende at arbejde paa ét Sted eller paa ganske døde Steder, og Følgen vilde blive, at Missionen ikke kunde lønne sine Folk. Vore Udsendinge maa have en større Virkekreds, naar vi kun har 50—60 i hele Danmark. Men Bestyrelsen har stadig Øjet henvendt paa de døde Egne og har nylig paa Mødet i Randers organiseret en regelmæssig Virksomhed i flere meget døde Egne og dertil beordret bestemte Mænd, hver med sin Maa- ned paa den døde Egn. Desuden kan vi ikke flytte vore Folk om fra den ene Ende af Landet til den anden eller forlange, at de for bestandig eller for meget lang Tid skal arbejde langt borte fra deres Hjem eller fra den Egn, hvor de har deres Hjem.

Forøvrigt vilde en Bemyndigelse fra Biskoppen til at lade vore Udsendinge arbejde i et Sogn, hvor der findes „en udelig Præst“, være meget velkommen, idet den vilde ophæve en meget generende Bestemmelse, som Missionen nu virker under: nemlig at en Missionær ikke maa holde offentlige Forsamlinger, hvor Præsten ikke vil tillade det, hvorved Missionen ofte er udelukket fra at virke paa de dødeste Egne.

7. „Indløber der Klage over en Indremissionær, at han overtræder den ham givne Instruks, da maa en saadan Klage forelægges Biskoppen, og der maa mellem denne og Bestyrelsen forhandles om, hvorledes der skal forholdes overfor den vedkommende.“

Dette finder jeg fuldstændig i sin Orden, kun at den endelige Afgørelse maa være et Resultat af en Overenskomst og ikke ske ved et Magtsprog.

Jeg beder Dem nu, kære Professor Madsen, om at forelægge Kirkeraadet disse mine Bemærkninger til Overvejelse, i Haab om, at det maa føre til en lykkelig Overenskomst, lykkelig for den indre Mission og vor Folkekirke, idet jeg dog indstændig beder om at udsætte Sagens Ikrafttrædelse til en belejliger Stund.

Kærlig Hilsen.

Deres hengivne

Vilh. Beck.

— — —

At det er en Mand, der taler gennem dette Brev, vil enhver indrømme, der læser Brevet. Baade en klog Mand, der forstaar at tage med varsom Haand paa vanskelige Forhold, og en Mand med en fast Haand, der véd at holde igen overfor alt, hvad der kunde bringe Missionens frie Stilling i Fare. Baade en forstandig Mand, der gaar ind paa alt, hvad der kunde tjene Missionen til Gavn, og er villig til at gøre Indrømmelser overalt, hvor disse var nødvendige, og en bestemt Mand, der i sine Indrømmelser ikke gaar længere, end det kan forliges med Sandheden, og paa hvert et Punkt, hvor denne bliver gaaet for nær, staar urokkelig med sit Nej!

Derfor var det ogsaa Vilh. Beck og den indre Mission, der ved den trufne Overenskomst (i 1886) bar Sejren hjem. Dette skyldtes sikkert i væsentlig Grad Becks paa en Gang faste og eftergivende Holdning.

— — —

Ogsaa naar det kom fra neden, at man vilde gøre uberettigede Indgreb, stod han klar og fast.

Saaledes, da i 1876 en Del Lægmand fra Fyn og det sydlige Jylland foreslaar, at ved det forestaaende Møde for den indre Mission i Aalborg vælges 10—12 Lægmand fra alle Egne af Riget til

at tiltræde Bestyrelsen for den indre Mission i Danmark — og da ligeledes samme Aar en Del Læg­mænd fra Aarhus og Omegn forlanger, at Lønnings­størrelsen for Missionens Arbejdere bliver offent­liggjort, staar Beck der paa Sommermødet i Aal­borg som Manden, der klart gør gældende, at „Ved­tagelsen af Forslaget om Bestyrelsens Forøgelse med 10—12 Læg­mænd vil blive den indre Missions Fordærv, idet Døren derved vil blive aabnet for al Slags Sladder og Herskesyge og Ufred, og at Be­styrelsen i saa Fald maa træde af.“

Paa Andragendet om Offentliggørelsen af Kol­portørernes Lønningsmaade gives det samme afvi­sende Svar: „Man maa have Tillid til, at Bestyrelsen ogsaa her handler samvittighedsfuldt. I andet Fald kan man jo undlade at støtte Sagen.“

— — —

Lad mig nævne en anden Sag, hvor vi atter har Manden.

Det er paa et Menighedskonvent, hvor der forhandles om Præstevalg. Tremandsudvalget, hvoraf forøvrigt Beck var Medlem — saa meget mere fortjener hans Optræden at fremhæves — har forelagt et Forslag, der i mine Øjne var for vidt­gaaende og gav Sogneflertallet for megen Magt. Jeg optraadte derfor paa Mødet imod Forslaget og gjorde stærkt gældende, at det, om det blev ført igennem, særlig vilde komme til at gaa ud over den indre Mission og angav som Grund til, at dette vilde ske, det Skel, som Missionens Præster satte. Der­for vilde de som Regel ikke blive valgte. Her blev jeg afbrudt af en Stemme, der raabte: Hvad gør saa det? Stemmen tilhørte J. H. Monrad.

Beck var ikke til Stede ved dette Møde, men næste Aar var han der og kom tilbage til, hvad

der i hans Fraværelse var passeret Aaret i Forvejen. Og det kan nok være, at Monrad fik at vide, hvad det gjorde, om noget gik ud over den indre Mission. Det kendtes, at det var Missionens Formand, der havde Ordet. Hele hans Kærlighed til den kendtes, og at han ikke taalte, at der var nogen, der i en Forsamling som denne gik den for nær. Det tjener forøvrigt til Monrads Ære, at han overfor de stærke Ord af den Mand, der mere end nogen anden her havde Ret til at tale, ikke forsøgte at tage til Genmæle eller forsvare sig, men halvt erkendte, at han havde sagt noget uforsvarligt, og at han i alle Tilfælde ikke havde ment det saa slemt, som det lød.

Selv naar det var en af hans allernærmeste Venner, der offentlig havde udtalt noget, som Beck ansaa for galt, tog han til Orde som den Mand, han var. Her kendte han ingen Forskel mellem Venner og Fjender.

Det fik Fr. Zeuthen en Gang at mærke, da han i en Anmeldelse i Kristl. Dagbl. af en Bog af Professor Høffding bl. a. havde skrevet: „hvor højt jeg end i mange Henseender agter Professor Høffding...“ Da tog Vilh. Beck til Orde i en af sine bekendte smaa Artikler med den Overskrift: „Hvor højt maa man agte Prof. Høffding?“ I denne Artikel skriver han: „Eftersom Prof. Høffding hverken tror paa en personlig Gud eller et hinsidigt Liv, agter Guds Ord ham for en „Daare“, og jeg kan ikke se, at levende Mennesker kan agte ham højere, end Guds Ord agter ham.“

Det samme fik Pastor A. Schack en Gang at mærke. Beck havde anmeldt et Skrift af Schack: „den literære Strid, fem Foredrag“, og bruger i denne Anmeldelse ret stærke Ord om, at medens.

Schack med stor Styrke i sine Foredrag hævdede Moralen overfor alt det umoralske Svineri, saa nævne han ikke med et Ord vor Herre Kristus eller Kristendommen som Grundvolden for al Moral.“ Beck skriver, at det maaske er en Slags klog Beregning fra Schacks Side, hvorved han har ment lettere at kunne faa Adgang hos det ikke-kristne Publikum, som han vilde paavirke, men han tilføjer: „Men hvorledes kan en alvorlig troende Mand — som ingen, der kender Pastor Schack, tvivler om, at han er — og tilmed en troende Præst saaledes fornægte sin Herre og Mester, og det den Herre og Mester, som ene er Mester for at lægge en moralsk Grundvold i Mennesker.“

I den Anledning modtog Beck Bebrejdelser fra nogle Venner, der mente, at han havde været uberegtiget til i sin Anmeldelse at bruge det Udtryk om Schack, at denne havde „fornægtet Kristus“.

Saa skriver Beck i „Indre Miss.-Tid.“ følgende, der rigtig synes mig at vise, hvordan han forstod at staa som Manden ogsaa overfor sine Venner:

„Det kan jo være, at dette Ord „fornægte“ kan tillægges en værre Klang og Betydning, end jeg har villet lægge deri. Jeg kunde maaske hellere have brugt Ordet „fortie“, hvilket forøvrigt for mig er et og det samme. Faktisk er det, at Pastor Schack har fortiet vor Herre Kristus og Kristendommen, rimeligvis af Klogskabshensyn overfor sit Publikum. Og dette mener jeg er forkasteligt af en troende Mand, som selv er overbevist om, at al Moral uden Kristendommen er intet. — At jeg har skrevet saa frit om Pastor Schack, har sin Grund i det Ven-skabsforhold, hvori jeg tror at staa til ham, saa at jeg stolede paa, at han var fuldt overbevist om, at jeg har fuld Tillid til ham som troende Mand.

Troende Venner plejer at kunne sige hverandre Sandheden uden at behøve at pynte paa det, om saa selv hele Verden hører derpaa, fordi vort Ven-skab er af en solidere Art end det, som Verden kalder Venskab. Og naar Pastor Schack har forelagt Offentligheden sine Foredrag, og disse er sendte mig til Anmeldelse, saa maa det være min Pligt at sige offentligt, hvad jeg absolut maa dadle. At have fortiet dette eller have besmykket det med tomme Undskyldninger, vilde for mig have været at fornægte Kristus. — Naar man har sagt, at her optraadte han kun som Æstetiker og ikke som Kristen, saa forstaar jeg ikke, hvorledes en Kristen saaledes kan partere sig selv. En Kristen er altid en Kristen, altid rede til at bekende Kristus, hvor der er Anledning dertil. Og her var der i højeste Maal Anledning dertil.“

— — —

Eller lad mig nævne et andet Tilfælde.

Beck har faaet tilsendt: Kirkens Bortrykkelse. Af Dr. Emil Dørges, oversat af M. Moltke — med Anmodning om at anmelde den med Velvillie.

„Dette,“ skriver han, „er mig imidlertid umuligt.“ Han gengiver noget af Bogens Indhold for dermed at forklare, hvorfor det er ham umuligt, og slutter derpaa med følgende Ord: „Det er atter en af disse ulykkelige udenlandske Bøger, som man med den bekendte danske Forkærlighed for alt udenlandsk praktiserer herind til at forstyrre og forkvakle det velsignede Trosliv, som Herren i vore Dage har velsignet vort lille Folk med. Men det gør mig ondt at maatte i min Samvittighed være nødt til at skrive dette overfor mine Venner, som har sendt mig den. Men her maa alt Venskab vige for, hvad jeg skylder Herren og hans Menighed.“

— — —

I en Prædiken, Beck havde holdt i Garnisons Kirke i 1865, havde han talt om „de Farisæer og Skriftkloge, der i vore Dage staar og anklager og fordømmer vor Kirke og vil have den stenet, ligesom Farisæerne og de Skriftkloge fordum fordømte den Kvinde, der var grebet i Hor.“ Dette blev af „mangfoldige“ Medlemmer af Frimenigheden paa Bornholm opfattet som møntet paa dem, og Beck blev opfordret til at afgive en Erklæring om, at „disse udtraadte Brødre paa Bornholm ikke havde været Genstand for hans Tanke, da han nedskrev disse Ord.“

Hans Svar lød: „Jeg kan kun afgive den Erklæring, at jeg ved disse Ord ingenlunde har tænkt særlig paa Frimenighederne eller nogen enkelt Frimenighed, men overhovedet paa alle dem, som behandler vor Kirke, min Moder, saaledes. Og det véd jeg med Vished, at der saavel mellem Baptister som mellem Frimenighedernes Ordførere er saadanne, som atter og atter anklager og fordømmer vor Kirke, i Lighed med de gamle Farisæere og Skriftkloge, da de anklagede den stakkels Kvinde — evig og altid vil have Kirken stenet som „den store Skøge“, som „den babyloniske Hore“ o. s. v. Dem har jeg ment, hvad enten de hørte til den ene eller den anden Slags Frimenigheder, og enhver maa afgøre med sig selv, om det rammer ham eller ikke. Véd Brødrene i Frimenigheden paa Bornholm sig fri for dette, saa rammer mine Ord jo ikke dem og vedkommer dem ikke.“

Og i et Stykke, han skrev i Indre Miss. Tidende i 1865: Tør du bede for de døde? hedder det: „Naar jeg har talt med Folk herom, har jeg ofte faaet det Svar: „Ja, vi kan godt begribe, at De er bange for at prædike Omvendelse efter Døden, fordi

det kan være farligt og let kan dysse Folk i Søvn.“
 — Jeg svarer: „Nej! Var det Sandhed, var det overensstemmende med Guds Ord, saa turde jeg godt prædike det. Thi der er ingen Fare ved at prædike Sandhed. Dysser det Folk i Søvn, saa er det deres egen Sag. Men jeg tør ikke prædike Løgn, jeg tør ikke prædike andet end, hvad der er overensstemmende med Guds Ord, — den, som taler, tale som Guds Ord!“

Det er nok atter Manden, vi her staar overfor, Manden med den stærke Overbevisning og bunden alene af Guds Ord.

— — —

Endnu et Træk, der fortjener at reddes fra For-glemmelse. Det var i Halvfemserne under en Kirke-minister, der syntes at have Tilbøjelighed til ved Em-bedsbesættelser at springe Præster af Indre Mission over. Saa læste man en Dag i „Kristl. Dagblad“ en ganske kort Artikel med den Overskrift: Er Indre Missions Præster sat i Band? Det var Vilh. Beck, der mødte frem paa Kamppladsen og gjorde gældende, at hvis Missionens Præster ikke kunde faa Plads i Kirkerne, saa havde vi heldigvis vore Missionshuse, som, hvad Øjeblik det skulde være, kunde forsynes med Altre og laves om til Kirker. Det hjalp. Man forstod, at det var en Mand, der talte.

— — —

Lad mig som Slutning paa dette Afsnit minde om, hvordan mange i Begyndelsen af „Kristl. Dagblad“s Virksomhed vilde snakke med om, hvordan Bladet skulde redigeres.

Da skrev Vilh. Beck et Stykke og fortalte, hvor-dan noget lignende havde mødt ham, da han be-gyndte at redigere „Indre Missions Tidende“. Han

siger, at han tittd stod noget tvivlende overfor alt dette og ikke ret vidste, hvad han skulde gøre, indtil det en Dag gik op for ham: Det er jo dig, der er Redaktør! Saa hjalp det. Saa kunde han lade alle de mange ukaldede Raadgivere beholde deres Raad for sig selv.

Held den indre Mission, at den til Fører havde en Mand, for hvem det var gaaet op: Det er dig, Gud har betroet den Gerning! Fra det Øjeblik af stod han som en Mand, og blev ved at staa som en Mand, overalt hvor han var vis paa at have Gud med sig, uden at tage Hensyn til, hvad Mennesker mulig mente, enten det saa var Venner eller Fjender.

EN FRISINDET MAND.

Til at være en virkelig Mand hører Frisind. Man kan ikke kræve Ret i sin egen Sag uden samtidig at indrømme andre Ret i deres Sager. Alt bestaa for Højesteret: Gud.

Vilhelm Beck var en frisindet Mand. selvfølgelig under Forudsætning af, at en Sag kan

Det vil mange formodentlig ikke tro, som kun kendte hans Ydre — som „en Oberst ved Dragonerne“^{*)}, — „det skrammererede Generalissimusansigt“^{**)} — eller kun havde hørt ham dundre løs fra Prædikestolen eller overværet en enkelt Gang, hvordan han i en Kreds af Venner, naar han rigtig var i Humør, kunde slaa Gækken løs paa Bekostning af Modstandere.

— — —

Han havde i det hele, særlig i de yngre Aar, svært ved at styre sin Tunge og kunde, ved Siden af Ting, som maatte siges, netop som de blev sagt, for at blive hørte, ogsaa sige Ting, der helst skulde have været usagte. Jeg mindes saaledes fra et Møde i Nyborg Kirke i 1879, da han talte om de Helliges Navne, at han sagde om Navnet de Kristne, at det „ikke var bedre værd end at smide paa Møddingen“, hvilket vakte stor Forbitrelse hos mange, og jeg fik, som den, der havde faaet ham til at komme

*) V. Lund.

**) Monrad i Dansk Kirketid.

og prædike, mine Klø derfor bagefter. Det kunde paa den Maade være ham selv, der forargede — og ikke Ordet.

Han følte forøvrigt dette selv og taler i sine „Erindringer“, der er nedskrevne Aaret før hans Død, om „en daarlig Tilbøjelighed i min Natur, som den Gang — d. v. s. tidligere — havde frit Løb: at finde noget hos Folk at gøre Nar af.“

Der er ingen Tvivl om, at han derved skaffede sig — og vistnok Guds Rige med — adskillige Fjender. Folk holder ikke af at blive gjort Nar af. Særlig som Præst i Ørum havde han endnu den Tilbøjelighed, der bl. a. viste sig i at give Folk, især Præster, Øgenavne. I hans senere Aar hjalp Herren ham ud af denne Uvane. Han kunde, som altid før, spøge og sige Ting, der maaske af og til ikke var helt paa deres Plads; den Tilbøjelighed, han i Erindringerne laster sig selv for, mindes jeg derimod kun sjældent at have set ham ligge under for.

— — —

Men det var kun i det ydre, at han kunde synes at mangle Frisind. I sit Indre var han en virkelig frisindet Mand. Og dette viste sig da ogsaa i hans Færd ud ad til.

Det viste sig i hans Hjem, overfor Børn og Husfolk. Naar han var hjemme, holdt han jo sine daglige Andagter, og det var ham selvfølgelig kært, at ogsaa Børnene var med her. Men aldrig gjorde han noget for direkte at tilskynde dem dertil. End mindre var der Tale om nogen Tvang. Han vilde, at det var Ordet selv, der skulde drage dem. Kun maatte de ikke lege, naar der blev holdt Andagt, men skulde blive i Skolestuen — Andagterne faldt gerne i Skoletiden. Og aldrig faldt det ham ind at bebrejde nogen af dem deres Fraværelse eller i

det hele lade dem kende, at han havde lagt Mærke dertil. Den samme Tanke om at undgaa al Tvang i Børneopdragelsen udvikler han i en ypperlig Prædiken paa 1. Søndag efter Hellig 3 Konger, ud fra Teksten: „Lader de smaa Børn komme til mig!“ trykt i hans sidste Postil: „Fra Livets Vej.“

Som bekendt deltog han ikke i de sidste 30 Aar af sit Liv i de politiske Valg. Men han havde intet imod, fandt det endog ganske naturligt, at hans Folk opfyldte deres Borgerpligt. Og han lod dem køre til Valgstedet og stod selv paa Valgdagen i Gaarden og ønskede dem smilende: Lykke paa Rejsen! skønt han vidste, at de vilde stemme anderledes, end han selv vilde have gjort, om han havde ment at burde afgive sin Stemme. Betegnende er hans Ytring, da hans Folk ved en festlig Lejlighed forærede ham en Stok: „Man kan da se, at I er ikke bange for at faa af Stokken!“

Og hvor viste han ikke sit Frisind overfor Missionærerne. Han skriver herom i „Erindringer fra mit Liv“:

„Der er stor Forskel paa den indre Missions Udsendinge i Henseende til deres Syn paa Kristendommen, netop den samme Forskel, som findes indenfor den troende Præstestand. Der er Mænd med et lysere og Mænd med et mørkere Syn paa Troslivet; der er Mænd med en mere frigjort Stilling og Mænd med en mere bunden Stilling deri. Men alle disse Forskelligheder kan rummes indenfor den indre Mission, netop fordi den intet Parti er, men kun et Arbejde paa at vække Livet og samle de vakte i et helligt Samfund. Derfor, skal den indre Mission have en god Fremtid, som den har haft en god Fortid, da beror dette væsentligt paa, at den i Fremtiden beholder en frisindet

Bestyrelse, der ikke vil lænkebinde dens Udsendinge til noget bestemt Syn paa Kristenlivet, men lade dem arbejde frit efter de Evner, Gud har givet dem, kun at det fastholdes som noget ufravigeligt, at det maa være alvorligt troende Mænd, og at der passes paa, at der ikke føres nye Lærdomme frem, stridende mod den danske Folkekirkes lutherske Lære, samt at intet Sværmeri faar Indgang iblandt dem. En Bestyrelse, som vil herske med diktatorisk Myndighed over Indremissionærerne, vilde meget snart ødelægge hele den indre Mission. Det har ingenlunde været svært at styre den indre Mission, netop fordi dens Udsendinge har vidst, at Bestyrelsen elskede dem og gav dem al tilladelig Frihed, medens de dog tillige vidste, at kom der noget galt frem, brugte Bestyrelsen sin fulde Magt.“

Hvad han her skriver, faar yderligere Stadfæstelse gennem „Et Afskedsord til mine kære Venner i Bestyrelsen om de Tanker, som fylder min Sjæl om Missionens Fremtid.“

Her hedder det bl. a: „Lad Bestyrelsens Stilling til Missionærerne endelig være frisindet. Und dem saa megen Frihed som mulig i deres Arbejde og tag blot Myndigheden, naar den er aldeles nødvendig. Derved vindes deres Kærlighed, som er højst nødvendig at eje for Bestyrelsen, som jeg har ejet i rigt Maal. Bestyrelsen maa ikke være deres Hersker i første Linie, men først af alt deres Brødre og Venner.“

Saadan skrev han i August 1901 en Maaned før sin Død.

Beck viste dette Sind i Gerning, mens han selv stod som Bestyrelsens Formand. Missionen havde i den Tid en Udsending — død for faa Aar siden — der aabenbart vedgik, at han var Grundtvigianer.

Men til Trods herfor og for andre afvigende Anskuelser holdt Beck bestandig paa ham. Og han fortjente at holdes paa. En anden, endnu virkende Missionær, en af de mest veltalende Lægprædikanter, vi har, vilde vel nok, om man spurgte ham, erklære sig for Missionsmand, men kun i Betydning af Missionen som et Arbejde for Guds Rige. Ellers hører han vel nærmest til den højkirkelige Side. Dette hindrede ikke Beck i at sætte Pris paa ham og bruge ham.

Han var frisindet nok til at tage imod hver en Kraft, Gud bød den indre Mission. Blot han havde den Formening om et Menneske, at han var en alvorlig troende Mand og vilde Guds Riges Sag og Synderes Frelse som det største, var han ham velkommen som Arbejder. Han saa stort paa Tingene.

Dette udelukkede selvfølgelig ikke, at der var Grænser for hans Frisind overfor Missionærerne, og at han ikke var bange for at gribe ind, hvor han ansaa det for nødvendigt. Og det baade, hvor det gjaldt Læren og Livet, skønt han var umaadelig varsom og tøvede længe. Kom der Klager over en Indremissionær, som var berettigede, pinte det ham, og naar det ikke drejede sig om særlig graverende Ting, var han mest tilbøjelig til at lade sig nøje med en, endda som Regel mild, Irettesættelse. Dette hang sammen med den Tillid og Kærlighed, han havde til sine Folk, som V. Lund skriver: „Han var for sine Missionærer som en kærlig Fader“ — vel ogsaa med, at han altid søgte at handle efter det Ord: „Gør mod andre, hvad I vil, at de skal gøre mod eder.“

Men var en Irettesættelse nødvendig, saa gav han den saadan, at den ikke kunde misforstaas. Saaledes skrev han en Gang i Missionens første

Tid, da der var ført Klage over en Missionær om dennes Tilbøjelighed til at gaa omkring og tale løst og fast om, hvad han havde hørt om Folk: „Vogt dig for den løse Kærlingesnak,“ skriver Paulus til Timoteus. Saaledes skal vi ogsaa sige til hverandre. A. M.s Gerning er at tale om den Herre Jesus og ikke om andre.“ A. M. maa have forstaaet dette, thi han tog en Tid efter sin Afsked og rejste til Amerika. Mulig har han ment, at der dør kunde ventes større Frihed for hans Tunge. Og dog havde Beck, betegnende for ham, været saa hensynsfuld at lade denne Røffel gaa til ham gennem en fælles Ven.

At begynde med stod Kolportørerne med manglende Frisind overfor hinanden. Beck skriver herom i 1873:

„Ved de første Kolportørmøder var det ofte meget vanskeligt for disse forskellige Mænd fra de forskellige Egne af Danmark at forliges. Enhver vilde, at alle de andre skulde tænke og tale akkurat som han selv, man vilde ikke taale nogensomhelst Forskellighed i Opfattelsen af de forskellige Sider af Kristendommen, alt skulde være fuldstændigt ens; alle Kolportørerne skulde aandelig talt have aldeles ens Uniform paa og marschere og skuldre og sigte og skyde nøjagtig ens efter Kommando, og enhver Kolportør vilde være Befalingsmand og føre Kommandoen. Dette førte naturligvis til Forvirring og megen Strid og Bedrøvelse, saa at vi var nær ved at opgive disse Kolportørmøder for en Tid. Det er imidlertid stadig ved de aarlige Sammenkomster bleven bedre med Følelsen af den Frihed, man maa lade enhver Arbejder for Guds Rige have, blot man er grundenig i det, som er Grunden, hvorpaa det hele Arbejde skal hvile.“

Der er ingen Tvivl om, at Becks faste, stærke og dog saa kærlige Haand har hjulpet til denne Bedring. Og den behøvedes fremdeles. Jeg skal saaledes minde om, hvordan de jyske Missionærer en Gang stillede sig til Sigvardus Højer, der netop var bleven antaget som Kolportør i 1873. Som „bog-lærd“ — han var Student! — vilde de ikke tillade ham at være med til deres private Møder. Da forelagde Beck dem en Erklæring til Underskrift, hvori de erkendte deres Overgreb, medens han samtidig forbød disse Sammenkomster af de jyske Missionærer for Fremtiden. Det saa en Tid ud til, som haardt skulde komme til at staa imod haardt, men alt endte dog lykkeligt og i Fred ved en Vens Mellemkomst, der ved den Kærlighed, hvormed han tog paa Sagen, fik Bølgerne til at lægge sig (E. Nyeborg).

Beck bliver ikke træt af at advare og formane Missionærerne, hver Gang de samledes med Bestyrelsen ved det aarlige Sommermøde. Saaledes ved Mødet i Svendborg 1877. Dør gaar han i sin Indledningstale ud fra Ordet i Matth. 7: „Mange skal sige til mig paa hin Dag: Herre, Herre! har vi ikke profeteret i dit Navn og uddrevet Djævl og gjort mange kraftige Gerninger ved dit Navn? Og da vil jeg bekende for dem: Jeg kendte eder aldrig; vig bort fra mig I, som beflitter eder paa Uret!“

„Naar vi arbejder for den indre Mission saa stærkt ved Ordet, og vor hele Gerning er saa kende- lig og virksom, at det kan siges med Sandhed, at ogsaa vi ved den indre Mission i Jesu Navn har øvet en kraftig Gerning til Livets Vækkelse i Danmark, saa er det netop til os, at dette Herrens Ord lyder som et advarende Ord, saa at vi passer paa, at

hele vor Virksomhed i Sandhed er for Guds Riges Skyld og ikke for vor Forfængeligheds Skyld og beflitter os paa ikke at gøre Uret, men at leve et Liv, der sømmer sig for dem, der saa meget fører Ordet blandt Menneskene, for at Herren kan kendes ved os paa hin Dag, naar han kommer igen, og hans forfærdelige, bortvisende Ord ikke skal ramme os.“

Og han giver til Tider sine Advarsler en særlig Adresse. Saaledes i en Skrivelse „til Missionsforeningens Kolportører“, trykt i 1869 i „Indre Missions Tidende“. Det var bleven ham meddelt, at Kolportørerne havde solgt andre Skrifter end dem, som Missionsforeningen havde bestemt til Udbredelse, og at dette bl. a. gjaldt nogle smaa Stridsskrifter mod Grundtvigianerne. I Anledning heraf skriver Beck saaledes:

„Ulykken vilde vist ikke have været saa stor, og Grundtvigianerne vilde i alt Fald ikke have noget at beklage sig over, om der virkelig var solgt et Par Smaaskrifter imod dem; det vilde i alt Fald ikke være mere end lige for lige eller rettere lidt for meget. Men for det første skal vi, hvis vi vil være Kristne, ikke give lige for lige, og dernæst har den indre Mission andet at gøre end at skændes med Grundtvigianerne, og det er en udtrykkelig Befaling til alle Missionens Arbejdere at afholde sig fra denne ufrugtbare Strid og undgaa den paa enhver Maade. Dog Hovedsagen er denne, at Missionsforeningens Bestyrelse vil raade over, hvilke Skrifter der skal udbredes ved Kolportørerne; og den Kolportør, som ikke vil rette sig derefter, men selv vil raade med i denne Sag og udbrede andre Skrifter end dem, lige meget om det er Stridsskrifter eller andre Skrifter, maa fratræde sin Stilling som Kol-

portør for „Kirkelig Forening for den indre Mission i Danmark.“

Det samme gjaldt den Instruks, som man var gaaet ind paa at medgive enhver Indre-Missionær i 1881. Den krævede Beck paa det nøjeste overholdt, saa er den til Tider bleven overtraadt af en eller anden, er det ikke hans Skyld.

Fra Sommermødet i Aarhus 1894 hedder det saaledes:

„Det blev lagt dem alvorligt paa Sinde og lige-saa alvorligt erkendt og billiget af dem selv, hvor nødvendigt det er især overfor Missionens mange Fjender eller Modstandere at holde sig nøjagtigt til Missionærernes Instruks, saa at vore Modstandere, om end de ikke kan lide Indre Mission, dog maatte erkende, at dens Udsendinge er ærlige Mænd, som retter sig efter de Bestemmelser, de har paataget sig ved at gaa i Missionens Tjeneste. Disse er sikkert i mange Maader besværlige for dem og hindrende og sinkende i deres Virksomhed, men hvad man er gaaet ind paa, maa man finde sig i, naar disse Hindringer ikke kan borttages.“

Og saa sent som i 1897 hedder det i Indre Miss. Tidende om Missionærernes Bogsalg:

„Med det samme maa jeg minde alle Indre-Missionærer meget alvorligt om at rette sig efter Missionens Loves § 5: „Indre-Missionærerne maa ikke udbrede andre Skrifter end de af Bestyrelsen antagne, hvorover de skal medføre en Liste med vedføjede Priser. De maa ikke forsyne sig uden gennem Missionens Forretningsfører.“ — Adskillige Boghandlers lokkende Forsøg paa ved Løfte om høj Rabat at faa Indre-Missionærerne til at handle mod denne Lovbestemmelse ved at tage Bøger hos dem, giver mig Anledning til denne Paamindelse.

Den kongelige Bevilling til at forhandle Bøger gennem Missionens Udsendinge er betinget af, at denne Lovbestemmelse nøje overholdes, saa at Missionen er nødt til straks at afskedige den Indre-Missionær eller Bogsælger, som handler derimod.“

Det vil saaledes ses, at bagved Vilh. Becks Frisind overfor Indre-Missionærerne mærkedes hans faste Haand. Var der i de senere Aar noget i Vejen med en Missionær, blev han gjerne kaldt til Ørslev. Og saa kunde der vanke en ordentlig Omgang. Men de fejlende Missionærer mærkede altid, at hans Hjærte var med, naar han saadan i Enrum maatte sætte dem i Rette. Og hans store Kærlighed vandt dem, der kunde vindes.

— — —

Det samme Frisind, som han viste overfor Missionens lønnede Arbejdere, viste han ogsaa overfor dens ulønnede Ordførere. Selv om de ikke i alle Stykker var, som han selv var, stod han dog med den fulde, frisindede Kærlighed overfor dem alle, blot det var klart, at det var Jesus og Sandheden i ham, de vilde.

Herom skriver han i 1892 i den indre Missions Tidende:

„Af og til hører man meget Mumleri om, at der er Splid i den indre Mission, at der er to forskellige, hinanden modsatte Partier ved at danne sig, som upaatvivlelig maa føre til Indre Missions Opløsning. Det er da navnlig Bladene, der af og til opvarter med disse Nyheder Saaledes kom der forleden noget i et Blad, som er altfor morsomt til at tie til. Man havde faaet lavet en hel lille Fabel. Og Fabelen er denne: Der er to Partier i Indre Mission, som allerede har fremkaldt en saadan Splidagtighed, at dens Opløsning er nær. I

Spidsen for det gamle Parti staar jeg som Bestyrelsens gamle Formand, der faar — til Forandring for en Gangs Skyld — den Ros, at „i den Mand er der dog Fornuft“, men nu er det ude med mig, jeg kan ikke længer holde Styr paa Sagerne og forhindre Opløsningen. Det nye Parti tager Magten og bliver det raadende. Og som Mændene for den nye Retning nævnes Pastor Asschenfeldt-Hansen, Brødrene Moe og nogle flere, blandt hvilke, saa vidt jeg husker, vist fandtes Pastor Busch; og disse Mænd er der saa ingen Fornuft i.“

„Uagtet det nu kan være en hel Herlighed en Gang til Forandring at faa offentlig Udmærkelse af en politisk Avisredaktør og blive erklæret for en Mand, der er Fornuft i, saa maa jeg dog for denne Gang give Afkald paa denne Udmærkelse, naar den skal vindes paa mine kæreste Venners Bekostning og gøres til Grundlag for Haabet om Indre Missions Opløsning. Og for at ikke nogen, som ikke ved bedre Besked, skal gaa med Blaar i Øjnene i denne Sag, føler jeg Trang til at udtale, at der er ikke mere Fornuft i mig, end at jeg elsker disse nævnte Mænd som mine bedste Venner og glæder mig inderligt, jeg den gamle, ved at se disse unge Kræfter tilføre Missionen ny Kraft til at kunne fortsætte, naar vi gamle ikke kan mere. Eksisterer der flere Partier i Indre Mission (som der skal bedre Øjne end mine til at opdage), ja, saa tilhører jeg dette nye unge Parti. Thi disse Mænd arbejder, som jeg har arbejdet fra min og Missionens Ungdom af.“

„Nej, lige saa lidt som den indre Mission er et Parti, men kun et Arbejde i den danske Folkekirke, lige saa lidt er der forskellige Partier indenfor dette Arbejde. Men der er forskellige Arbejdere

med forskellige Evner og forskellige Maader at arbejde paa. Indre Missions Arbejdere bærer ikke Uniform og er ikke indeksererede i en Kommandoskole. Vi arbejder frit med de Evner, som Herren har fordelt til os, uden noget andet Krav end Enighed i at staa paa den danske Folkekirkes luthersk-evangeliske fælles Grund. I Missionens Begyndelse for en Menneskealder siden faldt det ofte svært at faa dette Frihedssyn ind i Missionens Arbejdere, som ikke saa sjældent krævede aandelig Uniformering og indeksereret Enhed af hinanden; og den Gang gennemgik den indre Mission flere store Kriser, som truede med dens Opløsning. Men de Dage er lykkeligvis forlængst overstaaede og ligger saa langt tilbage, at vi ikke en Gang mærker Efterveerne deraf.“

„Det Frisind, som nødvendig maa være i et saadant Arbejde, der skyer Partivæsenet som Pesten, har Herrens Aand forlængst velsignet os med. Og de Forskelligheder, som findes imellem os, og som bør findes imellem os, er ikke større, end at de ingenlunde hæmmer Arbejdet og lige saa lidt forstyrrer Samlivet imellem os. Jeg maa derfor bedrøve dem, der haaber paa Indre Missions Opløsning, med, at der for Øjeblikket slet intet Haab er om en saadan, men meget mere om et langt fortsat frugtbart Samliv og Samarbejde paa at oplive den danske Folkekirke og frelse Mennesker.“

— — —

Her kan vel ogsaa være Stedet til at omtale, hvordan hans Frisind viste sig overfor de enkelte Mennesker, han mødte paa sin Vej.

Aldrig busede han paa med et: Er De omvendt? eller lignende, misbilligede endog denne direkte paagaende Fremgangsmaade, som han kun tilskrev

saare liden Værdi. Dette hang vel for en Del sammen med, at han som Regel kun havde liden Tillid til de pludselige Omvendelser.

Som et oplysende Eksempel herpaa skal jeg anføre følgende: Den bekendte københavnske Gaardmissionær W. var i Ørslev paa Besøg og benyttede Lejligheden til at gøre Husbesøg i Sognet. En Dag kom han glad hjem til Præstegaarden og fortalte Beck, at han den Dag ikke havde faaet mindre end 9 omvendt paa sine Husbesøg. Da Beck havde faaet at vide af ham, hvem de 9 omvendte var, smilede han og sagde blot: Det er udmærket! Men næste Dag, da han og W. spadserede sammen paa Landevejen, mødte de en halvfuld Mand. Da Beck havde set, hvem det var, vendte han sig til Gaardmissionæren og sagde: „Der har De en af dem, De omvendte igaar!“

Om en yngre, nidkær Præst af Indre Mission, der var bekendt for sin paagaende Metode, sagde han: „Han hører til Hornkvæget, han stanger.“

Noget andet var, naar en af dem, Beck mødte paa sin Vej, paa en eller anden Maade gav ham en gunstig Anledning til at aflægge et Vidnesbyrd. Saaledes sad han en Gang i Toget, da det holdt paa Næstved Banegaard, da en ung Fyr kom ind i Kупeen, kastede sig paa et af Sæderne og udbrød: „Tre Timer endnu til København — det er da ogsaa dræbende!“ Beck optog hans Bemærkning og sagde ganske roligt: „Saa maa der ikke være meget Liv i Dem.“ Og dermed var Begyndelsen gjort til en Samtale om Livet med det unge Menneske.

— — —

Vilh. Becks Frisind kendtes ogsaa af den Maade, hvorpaa han stillede sig til andre kristelige Retninger.

„Jeg vil saa gjerne være gode Venner med alle, som vil være gode Venner med min Frelser.“ Saaledes skrev han i 1865 fra Uby. Og dette holdt han fast ved, hvor vanskeligt det end til Tider blev gjort ham. Forholdet til Frelseren — det var og blev det, ud fra hvilket han bedømte Mennesker, og som blev bestemmende for hans Forhold til dem.

Derfor stillede han sig ogsaa i Begyndelsen af sin Præstevirksomhed i Uby umaadelig venligt til Grundtvigianerne paa Egnen, fordi det var hos dem, han fandt Livet og Arbejdet for at hjælpe andre til at kende det. Særlig kom han i nøje Forbindelse med V. J. Hoff, den Gang Kapellan i Vallekilde. Om denne skriver han i sine Erindringer: „Hoff var Grundtvigianer, men først og fremmest en troende Mand, og der udviklede sig trods alle vore Forskelligheder et Venskab imellem os, som var mig saare dyrebart. Vi besøgte hinanden i Hus og Kirke og vidnede om vor fælles Frelser i hinandens Sogne. Og vi holdt mange Missionsmøder sammen i Skovene.“

„Men vi havde alligevel troet for meget paa dette Venskab, thi da jeg i 1866 forlod Uby, var det, som om Venskabet (med de grundtvigske Venner) efterhaanden forduftede. Deri var Grundtvigianismen vel nærmest Skyld. Hoff blev Valgmenighedspræst i Ubberup, som ligger nær ved Uby, og nu forsøgte man at drage Livet fra Uby ind i grundtvigsk Retning, hvilket dog aldrig lykkedes. Men Bevidstheden om, at man forsøgte dette, har vel virket som en ikke ganske uskadet Samvittighed over for mig paa disse Venner, saa at Venskabet derved kølnedes.“

Hvad der gjorde Beck mest ondt, var, at Forholdet til Hoff, hvem han holdt oprigtigt af, køl-

nedes for bestandig. Thi det blev ikke bedre, efterat Beck var kommen til Ørslev, og Hoff var bleven Præst i København.

Jeg skal anføre som et Vidnesbyrd herom, hvad der en Gang passerede paa et Bethesdamøde, hvor der blev forhandlet om Nadverens Forhold til Syndsforladelsen. Det kom her til et ret skarpt Sammenstød mellem Beck og de højkirkelige. Da han gik ned fra Talerstolen, kom han forbi Hoff, der sad som Tilhører uden at tale. I Forbigaaende siger Beck til ham: „Hvorfor siger I Grundtvigianere dog ikke noget? her er vi dog enige.“ Hoff svarede: „Vi er ikke enige med dig i nogetsomhelst.“ Dette bitre Svar omtalte Beck altid med stor Bedrøvelse.

Forøvrigt var der vel en anden Grund til, at Venkabet mellem ham og de grundtvigske kølnedes, som allerede kom frem, mens Beck var i Uby. Og det var Spørgsmaalene om „Bønnen for de døde“ og om „Omvendelse efter Døden“, disse to grundtvigske Kæpheste, som selv de bedste af Grundtvigianerne synes vedblivende at have Lyst til at bruge. Her maatte Beck jo staa som deres bestemte Modsætning.

Den 29. Juni 1865 skriver han til en Mand, der aabenbart har været grundtvigsk paavirket, følgende, der viser baade hans Fasthed paa dette Punkt og hans Frisind, kun bunden af Guds Ord.

„Min kære Broder! Jeg tænker, at vi kan ogsaa nok komme ud af det skriftligt, om ogsaa vi ikke kan komme rigtig overens angaaende et enkelt Særpunkt. Det er jo Bønnen for de døde, som det kniber med. Jeg vil nu allerførst svare Dem, naar De mener, at jeg „rimeligvis ved dette Spørgsmaals Besvarelse har haft til Hensigt at lede bort fra den grundtvigske Opfattelse deraf“ — nej! kære Ven!

Deri tager De aldeles fejl! Jeg har ikke haft anden Hensigt end at modarbejde den vantro, døde og raadne Præstestand, som staar og flæsker op ved de dødes Grave med rørende Bønner, men aldrig løfter en Haand eller en Fod for at bede de levende om at omvende sig. Jeg har aldeles ikke tænkt paa Grundtvig og det grundtvigske, det er overhovedet noget, som jeg næsten aldrig tænker paa og nødvendig taler om. Thi jeg mener, at det er en stor Misvisning, naar saa mange Guds Børn bestandig taler om, hvad der er det grundtvigske, og hvad der ikke er det grundtvigske — i Stedet for at tale om, hvad der er af Tro, og hvad der er af Vantro. Bort med alle disse Menneskenavne, hvor meget vi saa elsker dem, og hvor meget de har udrettet. Navnene bringer Forvirring. Jesus Kristus eller ikke Jesus Kristus, det Navn bringer ikke Forvirring.

Jesus Kristus har sagt, at det store Svælg, som er i de dødes Rige, kan ingen Mennesker komme over; det er mig nok; jeg stod med bristefærdigt Hjærte ved en Faders Dødsseng og maatte bøje mig for dette Ord. Ethvert andet Ord maa have sin Forklaring efter dette sikre, klare, tydelige Ord, ogsaa Matth. 12, 31—32, som umuligt kan betyde andet, end om der havde staaet: Det kan i al Evighed aldrig tilgives! — Grundtvigs Ord og hvert Menneskes Ord maa dømmes og vejes efter et saa bestemt Jesu Kristi Ord.

Men naar De siger, at de mange Sjæle, som lever blandt vantro Præster, er at stille lige med Hedninger og udøbte Børn, saa fristes jeg til at sige: Nej, dertil er jeg for meget Grundtvigianer, dertil kan jeg ikke sige Ja! Nej, saa sætter vi Daaben altfor lavt og Præsterne altfor højt. De er

døbte og har Guds Aand, og den kan virke trods alle vantro Præster. Guds Aand har mange Veje, kære Ven! til Menneskenes Hjærter, som vi ikke kender og aldrig faar at vide. Men naar Guds Ord siger, at med Døden er Naadens Tid forbi, saa er jeg ogsaa vis paa, at der bliver gjort alt for at frelse hvert et Menneske her paa Jorden, om ogsaa vi ikke faar det at se eller kende. Vi ser jo dog saa lidt af, hvad der sker.

Men, som sagt, jeg har kun villet bekæmpe Vantroen. Har jeg ramt det grundtvigske med det samme, saa er det (efter min Overbevisning), fordi der er noget af Vantroen i det Stykke i det grundtvigske; men jeg vil nødvendig støde mine Venner af den Retning bort fra mig. Jeg vil saa gerne være gode Venner med alle dem, som er gode Venner med min Frelser.

Tak, fordi De skrev saa frit til mig. Saa vidste jeg, at jeg kunde skrive frit igen.

Deres Broder
Vilh. Beck.

— — —

Sammenlign hermed, hvordan Beck kort før sin Død i en Anmeldelse i Indre Missions Tid. af mit Modskrift mod Biskop Rørdams Skrift: „Evig Frelse og evig Fortabelse“, i Anledning af Rørdams Paa-beraabelse af Ordet i Matth. Evg. 12 skriver, at Rørdam „rider den gamle, grundtvigske Paradehest“.

Men som et Vidnesbyrd baade om, hvor frisindet Vilh. Beck at begynde med stillede sig til Grundtvigianerne, og hvordan han til det sidste overfor alle iblandt dem, som han havde Grund til at mene stod ret til Jesus, bevarede dette Frisind, skal anføres følgende af hans „Erindringer“:

„Det var jo Grundtvigs store Fortjeneste, at han

i Aarhundredets Begyndelse løftede sin mægtige Røst frimodigt imod den Død, som det rationalistiske Vrængbillede af Kristendommen og dens Mishandling af den hellige Skrift havde bredet over Folket. Højt og lydt havde han hævdet, at „vi i Guds Ord det klare har en Ledestjerne, som, naar vi den følge gerne, fører os til Jesus Krist“, medens han pegede afgjort paa Herrens egen Gerning i de hellige Sakramenter og traadte bestemt op mod den Indbildning, at hele Folket er et kristent Folk, gjorde Skellet klart mellem de Troende som Guds Folk og Verden. Og skønt han siden ved sin „Opdagelse“ forandrede meget i alt dette, saa at den hellige Skrift blev dømt til at være „det døde Ord“, medens kun Trosbekendelsen, Fadervor og Nadverordet, det saakaldte mundtlige Ord, var det levende Ord — Opdagelser, som vi, der arbejdede i den indre Mission, ikke kunde give Rum — saa kunde vi dog aldrig glemme, at det var ved Grundtvig og hans Venner, at det første Aandens Vejr var gaaet hen over Døden i vort Folk. Da jeg selv vaagnede til Livet, mindedes jeg, at jeg i min tidligste Barn-dom havde hørt de grundtvigske Præster blive bagtalt og udskældt og udgrinte, akkurat ligesom man nu bagtaler, udskælder og udgriner den indre Mission, endog fra grundtvigsk Side.“

„Mindet om denne Grundtvigs store Betydning gjorde, at i det mindste jeg nærrede det Haab, at den indre Missions og Grundtvigs Venner maatte kunne arbejde i Fred og godt Venskab for den fælles store Sag; jeg syntes, at troende Mennesker i vort lille Land ikke kunde have Raad til at skille sig fra hverandre i Kampen mod Døden, der stod for os og imod os som en mægtig Goliat. Forsøget blev ogsaa gjort. Jeg holdt adskillige Missions-

møder, navnlig i Skovene, sammen med nogle af de bedste fra den grundtvigske Lejr, ligesom jeg ogsaa var medvirkende, da Trier oprettede sin Højskole i Vallekilde. Vel kunde det ikke undgaas at føle Vanskelighederne ved dette Samarbejde, navnlig da, at man for ikke at saare hverandre stundom undlod at sige i Forkyndelsen, hvad man ellers vilde have anset for ret at sige, ligesom man ogsaa kunde føle Fristelsen til for Venskabets Skyld at strække sig lidt længere i sine Udtalelser, end det egentlig var Sandhed for en selv. Men det gik dog i det hele skønt i nogle Aar i Følelsen af at høre sammen og med Bestræbelserne for at arbejde sammen.“

„Men det holdt ikke i Længden. Da den indre Mission voksede i Kræfter, og Vækkelsen fra den udgik over Landet, saa at der fremkom en anden Farve end den grundtvigske og i mange Maader i Modsætning saavel i Lære som i Levevis overfor denne, saa maatte Samarbejdet høre op. Den indre Mission blev ligesom en Mand med en Slæde i Vejen for mange Grundtvigianeres Haab om, at hele det nye Liv i Danmark skulde blive grundtvigsk. Der fremkom lidt efter lidt en bitter Stemning i den grundtvigske Lejr overfor den indre Mission, som desværre, om end naturligt, ogsaa forplantede sig til dennes Venner. Der faldt bitre og skarpe Ord fra begge Sider og uddybede Kløften bestandig mere imellem os. I et bedrøvet Øjeblik skrev jeg den Gang: „Lad os dog hellere gøre som Abraham og Loth og vælge hver sine Græsgange for vore Hjorder; der bør ikke være Trætte imellem Brødre.“

„Siden, da Grundtvigianerne begyndte at udarte, saa at man med fuld Ret maa skelne mellem „Guds

Riges Grundtvigianere“ og „de løbske Grundtvigianere“, maatte den indre Mission nødvendigt komme til at staa i et bestemt fjendtligt Forhold til disse sidste, medens dette har bevirket, at der er bleven et venligere Sind hos os overfor de første. Et virkeligt Samarbejde ude i Menighederne viser sig imidlertid bestandig mere vanskeligt eller umuligt, dertil er Modsætningerne baade i Lære og Levevis for store, saa meget mere som Lægfolk jo i Reglen tager lidt mere uforstaaende og haardt paa Modsætningerne. Navnlig har det ynkelige og ligefrem ugudelige Verdensvæsen, som drives i de grundtvigske Forsamlingshuse, gjort mange alvorlige, troende Mennesker bange for at have med dem at gøre. Og Sagen er vel den, at der er en hel Del Mennesker rundt i Landet, som har udnævnt sig selv til Grundtvigianere, men som aldrig har været virkelig omvendte, troende Mennesker. Det, der har bevirket denne sørgelige Udarten blandt Grundtvigianerne, som mange ærlige Mennesker i deres egen Lejr sørger over, er jo vistnok det ulykkelige Forbund i Politiken, som fandt Sted i Halvfjerdserne, og som Birkedal selv advarede imod som et Forbund mellem Liv og Død. Og han havde utvivlsomt Ret; Livet kan ikke favne Døden, uden at Livet tager Skade. Men den egentlig dybe Grund til, at dette kunde ske, er jo sikkert den grundtvigske Lære om „det menneskelige“ som noget, der ikke har direkte med Kristendom at gøre, men som troende Mennesker alligevel godt kan have med at gøre. Dermed er Skellet udslettet mellem Guds Rige og Verden.“

„Men skønt et egentligt Samarbejde mellem de to Lejre ikke kan gaa, saa kan der dog være et virkeligt broderligt Forhold mellem virkelig troende Mennesker fra begge Sider. Og dette viser sig paa

adskillige Steder i vort Land og ved adskillige Lejligheder, hvor Guds Riges Sag staaer paa Spil. Skønt viste det sig, da Sjællands Bispestol var ledig efter Biskop Fog, og den indre Missions Venner og Grundtvigianerne sluttede sig sammen for at bede Kongen om at give os Grundtvigianeren Skat Rørdam til Biskop. Og allerskønnest viser det sig i denne Mands Arbejde for Guds Rige i København, hvor det kun er ham om at gøre at faa troende Præster ansatte, lige meget om de hører til den indre Missions Venner.“

Til det sidste skal jeg føje, at da jeg som en af dem, der i sin Tid stod i Spidsen for Adressen om at faa Rørdam til Biskop, skrev til Beck og meldte ham det, idet jeg føjede til, at jeg ogsaa for en Del havde handlet, som jeg havde gjort, for derved at undgaa at faa en anden Mand til Biskop, som jeg vidste, at hverken Beck eller den indre Mission i det hele ønskede, da svarede han mig tilbage, at ogsaa i og for sig var Rørdam den Mand, han helst vilde se paa Sjællands Bispestol, og udtalte, at han ganske billigede vor Handlemaade.

Af foranstaende vil det formentlig fremgaa — derfor har jeg anført det saa udførligt — at jeg har haft Ret og Grund til at skildre Vilh. Becks Forhold til Grundtvigianerne som en frisindet Mands Forhold. Vel at mærke til de rigtige Grundtvigianere, til Guds Riges Grundtvigianere. Dette udelukkede selvfølgelig ikke, at han kunde møde dem paa Krigsstien, hvor han ansaa dette for nødvendigt. Bethesdamøderne, Menighedskonventets Forhandlinger og adskilligt andet bærer Vidne herom, ogsaa om, hvordan han kunde tage Livtag med Skat Rørdam. Han vilde ikke have været den Mand, han var, om han ikke havde kunnet gøre dette. Sagen

stod ham altid over Personerne. Og hvor det gjaldt, hvad han ansaa for Sandhed fra Gud, dør maatte alt Frisind vige, dør var og blev han den gamle Kæmpe, der uden Hensyn til Personer slog et Slag, og slog haardt, for den Sandheds Sejr, som han følte sig bunden af.

— — —

Lad mig her indskyde nogle Bemærkninger om den mulige — eller rettere umulige — Tanke om Vilh. Beck som Grundtvigianer. Han skriver selv herom i Erindringerne“ følgende:

„Saa sandt som jeg tør tro, at det har været Herrens Villie, at jeg skal arbejde i den indre Mission og særlig føre denne Sag frem, saa sandt kan det heller ikke være tvivlsomt, at jeg ikke maatte blive Grundtvigianer, hvorved jeg havde maattet slippe den indre Mission. Om der nogensinde har været virkelig Mulighed for, at jeg skulde blive ført over til den grundtvigske Side, er jo ikke godt at sige; der har i alt Fald altid været meget, som har frastødt mig i denne Retning, baade hvad Lære og Liv angaar. Der var en Tid, da man blandt Grundtvigianerne haabede at vinde mig. „Beck kommer nok,“ lød det almindeligt. Kun Pastor Hoff forstod mig bedre. Han sagde: „at ville gøre Beck til Grundtvigianer er ligesaa klogt, som da Molboerne vilde drukne Aalen.“

„Men der var en Tid, da jeg levede meget sammen med troende Grundtvigianere, ogsaa arbejdede sammen med dem, idet jeg ikke kunde slippe den Tanke, at hvad der var Liv i, maatte dog høre sammen, og virkelig havde det Haab, at Grundtvigianerne og den indre Mission maatte kunne slutte sig sammen til fælles Arbejde for Guds Rige. Under dette var der mange Venner, som frygtede for, at

jeg skulde blive Grundtvigianer. Ogsaa min Hustru frygtede for det. Og med sin sunde, praktiske Sans foreholdt hun mig atter og atter den Kendsgerning, at Præster, som havde haft en god Virksomhed, mistede denne og udrettede intet eller saa lidt, naar de blev Grundtvigianere. Og hun kunde pege paa bestemte Eksempler, som bekræftede dette. „Bliver du Grundtvigianer, er det forbi med Velsignelsen i dit Arbejde,“ sagde hun altid. Om Gud har brugt hende til at afværge dette, véd jeg ikke. Har han gjort det, skal han ogsaa have Tak for hende for dette.“

— — —

Og lad mig aftrykke det væsentlige af det Stykke af Indre Miss. Tid. for 1869, hvor Beck raader til at bære sig ad som Abraham og Loth. Efter at have skildret, hvordan Forholdet til Grundtvigianerne, efter først at have været saadan, at Troende af de to Retninger kunde „mødes som Venner og staa ved hverandres Side og føje vort Vidnesbyrd sammen som Brødre“, efterhaanden har udviklet sig til at blive et Stridsforhold, skriver han saaledes:

„Saadan staar Sagen, og det er et sørgeligt Syn for alle ærlige Herrens Venner, et afskrækkende Syn for dem, som staar udenfor, og kan kun være til Glæde for Djævelen og alle onde Aander. Men naar Sagen staar saaledes, saa kan jeg ikke se rettere, end at vi staar paa samme Punkt som Abraham og Loth, da der var Kiv mellem deres Hyrder om Græsgangen, og da Abraham sagde til ham: „Vi er Brødre; lad der ikke være Kiv imellem os, men lad os hellere skilles og gaa hver til sin Side med vore Hjorder.“ Jeg kan ikke se rettere, end at det er det eneste, som nu kan gøres, at sige til hverandre: Lad os huske, at vi er Brødre, og at der

ikke maa være Kiv imellem Brødre; og kan vi ikke blive enige om Maaden, hvorpaa Hjorden skal vogtes og passes, saa lad os passe hver sin Hjord, hver for sig, hver paa sin Maade; Hovedsagen er dog, at vi husker, vi er Brødre, og at Broderskabet bevares, om ogsaa al Samvirken maa ophøre. Men skal det vedblive at gaa hen som nu med evig Kiv, saa springer Broderskabet, og det vil føre til det endnu sørgeligere, at vi frakender hverandre Brodernavnet.“

„Hvorledes det er kommen saa vidt, vilde være for vidtløftigt her at udvikle; men det tør jeg sige, at den indre Mission har en temmelig god Samvittighed i dette Stykke; thi vi har i flere Aar arbejdet ærligt paa at udjævne den Kløft, som vi forefandt mellem de forskellige Kristne her i Landet, og forlige alt, hvad der ærligt vilde høre vor Herre til, om end Meningerne kunde være forskellige om forskellige Ting; og vi har altid gjort det til en udtrykkelig Betingelse ved Kolportørernes Antagelse, at de maatte søge at undgaa denne Strid, og vi har yderlig sjælden taget til Genmæle overfor de mange bitre Angreb, der er gjort paa os personlig. Den indre Mission vil heller ikke nu begynde nogen Krig mod det grundtvigske Parti; vi vil søge at undgaa endog en Forsvarskrig, saa vidt det er muligt, saa længe der findes troende Mennesker mellem Grundtvigianerne.“

„Men i én Henseende vil denne Adskillelse af al Samvirken jo ganske vist gøre en Forandring, nemlig deri: at medens vi før for at bevare den broderlige Samvirken ofte lod enkelte Lærdomme, som de og vi havde forskellige Meninger om, ligge uberørte og uomtalte, fordi vi ansaa dem for mindre væsentlige, og derfor nok kunde forsvare at

lade dem ligge for at kunne arbejde sammen, saa er dette Hensyn nu faldet bort. Vi vil fremdeles ikke strides med dem om disse Sager, vi vil lade dem have deres Meninger i Fred; men vi kan nu uden at behøve at tage det Hensyn som før tage de Ting frem og belyse dem efter det Syn, som vi selv har paa dem.“

„Men ét er der, som vi trænger til at minde os selv alvorligt om: at vi, idet vi bærer os ad mod det grundtvigske Parti, som Abraham og Loth bar sig ad mod hverandre, at vi, idet vi er nødte til at skilles fra dem i Samvirken, ikke bærer os ad som Loth og slutter os til Sodoma og Sodomiterne. Thi vistnok er Faren dér: denne Verdens Sodomiter vil hilse det med Glæde, at den indre Mission ikke mere kan arbejde sammen med Grundtvigianerne, og de vil tilbyde os deres Venskab som gode Græsgange. Men varer vi os ikke for det Makkerskab, saa vil det ogsaa gaa den indre Mission, som det gik Loth i Sodoma, det vilde blive Missionens Ødelæggelse.“

„Det er med dyb og inderlig Bedrøvelse, at jeg har maattet opgive dette Haab om en Samvirken mellem alle Guds Børn i Danmark; det har staaet som et af mit Livs skønneste Haab at bidrage mit dertil. Og selv nu, da alt Haab synes at maatte opgives, kan jeg dog ikke helt slippe det; jeg kan ikke tro andet, end at hvad der virkelig ærligt har een Tro, een Daab, een Herre og een Fader, maa en Gang kunne gaa sammen i at virke til at samle Herren et velskikket Folk uagtet Forskellighederne om underordnede Lærdomme. Maaske jeg kommer til at vente længe med Haab imod Haab. Men jeg er dog vis paa, at der indenfor Grundtvigianernes Lejr findes endnu saadanne

alvorlige, ærlige Kristenmennesker, for hvem den fælles Tro er Hovedsagen og alt andet Bisagen, og som derfor endnu kan række os en rigtig ærlig, trofast Broderhaand, ihvorvel jeg nok tror, at det i Øjeblikket hører til Undtagelsen og ikke til Reglen. Men lader os dog fra begge Sider arbejde hen til, at det kan blive mere og mere Reglen, saa at, om ogsaa vi ikke kan arbejde sammen, den indbyrdes Kærlighed dog kunde blive Kendetegnet paa de Hellige i Danmark.“

I god Tilslutning hertil hedder det i „Indre Miss. Tid.“ for 1873:

„Hvad Missionens øvrige Stilling angaar, har den jo endnu bestandig meget at kæmpe imod fra mange Sider, som gjerne vilde ødelægge den. Fra den grundtvigske Side lader man nu i Reglen denne Sag i Fred, og det er værd at paaskønne; thi denne Strid mellem de forskellige kirkelige Retninger kan aldrig blive til Velsignelse for Menigheden, men kan kun føre til, at medens man strides om Læren, glemmer man Livet, glemmer at stride mod den Fjende, der vil berøve os Livet. Dersom alle de forskellige Afdelinger af Guds Menighed paa Jord vilde give sig til at strides om de mange forskellige Opfattelser af Læren, hvad mon der saa vilde blive af Livet? hvad mon der saa vilde blive af den indre Mission? Nej, lad hver have sit Syn paa Kristendommen, sin Del af Sandheden — vi erkender jo kun stykkevis — og lad hver Afdeling arbejde derefter for Herrens Sag, saa sinker vi ikke hverandres Arbejde, og saa mødes vi nok en Gang ved det samme store Maal til Enhed i Troen, saa mange, som har ment det ærligt med Arbejdet og har holdt fast ved den Pagt, som Herren sluttede med os i vor Daab.“

„At der endnu hist og her forefalder Skærmydser mellem Grundtvigs Venner og Missionens Venner, regner jeg ikke for stort, naar blot disse to Retninger ikke planmæssig arbejder paa at bekæmpe og tilintetgøre hverandre; og det turde vel lige saa ofte være vor egen Skyld, naar disse Smaa-stridigheder opstaar. Men ligesom Bestyrelsen altid paa det bestemteste formaner Missionens Udsendinge til at afholde sig fra og saa vidt mulig undgaa disse Stridigheder, tør jeg vel nok sige det samme til Missionens Venner rundt om i Landet: Lad det fare med den ufrugtbare Strid, som kun er til Skade for eder selv og for den indre Mission!“

— — —

Til det saakaldte „Centrumsparti“, som de kalder sig selv, eller „de unævnelige“, som Beck at begynde med kaldte dem, har han ogsaa stillet sig i et frisindet Forhold, naar det da var Folk, der virkelig stod i det centrale, i Midtpunktet for al Kristendom. Spørgsmaalet om Menneskers Forhold til Troen og Livet var for ham det afgørende for hans Syn paa dem og for den Maade, hvorpaa han stillede sig til dem. Saaledes ogsaa for hans Syn paa og Forhold til Præsterne af Centrum.

Paa den ene Side skriver han i sine „Erindringer“:

„Nærmest kan man vel sige, at der er en Del Præster, troende og vantro imellem hverandre, som holder paa en Kristendom i den Skikkelse, som Biskop Mynster var Ordfører for, altsaa en Kristendom uden nogen bestemt Modsætning til Verden, en Kristendom i en blidere Form, men tillige en Kristendom i bestemt Modsætning til „de Hellege“. Hvor meget godt disse Mynsters Disciple maatte have fundet hos deres Mester, saa er der da

en Del af dem, som i hvert Fald ligner ham i, at de ikke kan lide de Hellige, og derfor heller ikke kan lide den indre Mission. Et Særkende for de fleste af dem er, at de intet Skel vil have mellem Guds Folk og Verden, men betragter alle deres døbte Sognefolk som Kristne . . . Følgen er, at der sker intet i deres Sogne, ingen Omvendelse, og der kommer intet Samfund frem af omvendte troende Mennesker. Og kommer saa den indre Mission og vækker Livet, saa at der sker noget og bliver et Samfund af Hellige, saa bliver en Del af disse Mynsters Disciple vrede og undser sig ikke for at prædike imod eller stikke til de Hellige og den indre Mission, en frugtesløs Vrede overfor disse, som saa naturligt forlader Præstens Kirke, medens Præsten derimod bestyrker de vantro i deres uomvendte Tilstand.“

Men han følger paa den anden Side til:

„Det er nu langt fra alle Præster, som hører til den Side i Kirken, der bærer sig saaledes ad. Der er jo ogsaa troende Mænd imellem dem, som glæder sig ved Livet, naar det kommer frem i deres Sogne, om de end kunde ønske det i en lidt anden Skikkelse end den, hvori det kommer frem ved den indre Mission; og dog tager de velvilligt imod Missionens Arbejde, hvilket saa meget mere maa paa-skønnes. Det er i det hele sjældent, at den indre Mission finder ligefrem Modstand hos Præsterne, selv hos dem, som ikke kan lide den. Der er jo to Maader at gifte sig paa: Man kan gifte sig af Kærlighed, men man kan ogsaa stifte et Fornuftparti, hvori man er fornuftig nok til at behandle hinanden ordentligt. Kan ikke alle Præster indgaa et Kærlighedsægteskab med den indre Mission, saa er dog de fleste saa fornuftige at indgaa et For-

nuftparti med den, saa at de kan behandle hverandre fornuftigt og ordentligt, siden de nu ikke kan slippe fri for hverandre Men hvordan nu disse Præsters Sind er overfor den indre Mission, saa er det en Regel for denne, som strængt er paalagt dens Udsendinge at følge: „Holder Fred med alle Mennesker — ogsaa med alle Præster — saa vidt det staar til eder.“, Og finder Missionen Præster, som tager imod den med Velvillie, ja om det kun er med Fornuft, de holder Fred med den, saa maa vi glæde os derover.“

Hermed passer det godt, naar man læser de aarlige Beretninger om Missionens Virksomhed i Indre Miss. Tidende, da at se den Glæde, som Beck dør giver Udtryk over den velvillige Modtagelse og venlige Behandling, som Missionens Udsendinge paa faa Undtagelser nær fandt hos Præsterne, saa at der endog var dem, der aabnede deres Kirker for dem. Det er aabenbart den nye Ordning efter Afslutningen af „den thyske Krig“, der her er Vendepunktet.

Efter at have omtalt de Forsøg, der er gjort først gennem de saakaldte „Bethesdamøder“, som Beck var en virksom Deltager i, indtil de foreløbig sprængtes — de havde forøvrigt, naar undtages det første Par Gange, aldrig formaaet at kunne samle det egentlige Missionsfolk — og dernæst gennem „Menighedskonventet“, der bestaar af Præster og Lægfolk i lige stort Antal fra de tre Lejre til Forhandling om praktiske foreliggende kirkelige Spørgsmaal, hvorom man kunde mulig blive enig om at henvende sig til Avtoriteterne — og efter at have udtalt, at disse Møder, i Stedet for at bringe de forskellige Lejre hinanden nærmere, oftere kun tjente til yderligere at godtgøre Afstanden mellem

dem — slutter han det Stykke i „Erindringerne“, hvori han omtaler sit eget og den indre Missions Forhold til de andre kirkelige Retninger med at skrive saaledes:

„Man skulde synes, at Intet bedre maatte kunne forene alle troende Mennesker end den indre Mission; thi denne har ingen andre særegne Lærdomme end dem, som gælder for den danske lutherske Kirke, medens det grundtvigske Parti har sine særegne Lærdomme, som ikke falder sammen med vor lutherske Kirkelære i alle Stykker, og paa den anden Side findes en Mængde Mennesker, som nok vil høre til Folkekirken og holde paa Kristendommen, men er bange for Livet. Der er sikkert ingen anden Udvej end Abrahams og Loths: at passe hver sin Hjord paa hver sine Græsgange og passe paa, at der bliver saa lidt Trætte som muligt mellem Brødre.“

— — —

Det vil saaledes ses, at hvor frisindet en Mand Vilh. Beck end var, og hvor frisindet han end søgte at stille sig til anderledes tænkende indenfor Folkekirken — og alle, der søgte ham i Enrum for at tale med ham om disse Ting, vil have faaet en Fornæmmelse af, at det var ærligt ment fra hans Side — saa stod han dog urokkelig fast paa det, som Guds Aand gennem Guds Ord havde vidnet for ham om som Sandheden fra Gud. Og han havde en stor Frygt for at gaa længer, end denne Sandhed tillod ham, en stor Frygt for al falsk Eftergivenhed paa Sandhedens Bekostning. I Ordet om at være Sandheden tro i Kærlighed, vilde han vel nok have understreget det første, fordi han kendte saa meget til Mennesker, at han vidste, hvor let Kærligheden til Personer kan føre bort fra eller

dog rokke ved Sagen. Han havde Kærlighed til den Sag, det var hans Liv at kæmpe for. Derfor kunde det til Tider synes, som om han ikke havde tilstrækkelig Kærlighed til de Personer, han for Sagens Skyld maatte kæmpe imod.

— — —

Lad mig her kort berøre hans Stilling til „Blaa-korserne“, som han kaldte dem, der sluttede sig til Blaa Kors. Jeg har kendt ham saa nøje, at jeg tør sige, at han ikke paa nogen Maade vilde være dem imod, der kæmpede for Ædruelighed i Folket. Men for det første var han en frisindet Mand, der hadede al Tvang, og det tør næppe benægtes, at der at begynde med var dem blandt Blaa Kors's Tilhængere, der havde Tilbøjelighed til en saadan Tvang, om ikke paa anden Maade saa dog ved at stille sig uforstaaende til andre troende Mennesker, som ikke kunde følge dem, men holdt paa deres Frihed. For det andet var han bange for alt, hvad der kunde gaa hen og stille Kristi Kors i Skygge. Og for det tredie frygtede han Splid blandt de Hellige.

Men lad mig aftrykke, hvad han selv skriver om Afholdssagen i „Erindringerne“. Han omtaler den Mærkelighed, der skete, da Vækkelsen begyndte i Ørslev, at der var adskillige forfaldne Mennesker, der blev omvendte og troende Mennesker. „Og dette“ — skriver Beck — „er sket ved Ordet alene uden forudgaaende Kunster med Totalafholdsvæsen, en levende Gendrivelse af Totalisternes Paastand, at et forfaldent Menneske ikke kan tage mod Kristendommen, saa længe han er forfalden. Jo — han, som sidder i det høje, ser ogsaa det, der er alledybest sunket, og kan naa det med sit Ord uden Menneskekunster. Men vist er det, at den forfaldne,

naar han har omvendt sig, maa blive Afholdsmand, dog uden at gaa ind i andet Samfund end de Helles Samfund.“

Saadan stod Beck til denne Sag, lige til han døde.

Men vi er mange Guds Børn i Danmark, der har forandret vor Stilling til Blaa Kors, efter at vi har set, hvor sundt og frit det har udviklet sig. Og jeg er overbevist om, at Vilh. Beck, om han havde faaet Lov at leve og havde set det samme, vilde have baaret sig ad som vi. Han hørte til dem, der kunde forandre sig, undtagen paa det ene, store Punkt. Og det kan ikke modsiges, at det var Kærlighed til noget større, der dikterede ham hans Adfærd overfor Blaa Kors — maaske i Forbindelse med, at Drikkeondets Følger ikke ret var gaaet op for ham. Hans Forsøg paa en Gang at redde Situationen ved at skelne mellem Vin og Spirituosa skal kun nævnes som et Kuriosum.

— — —

Overfor Samfund udenfor Folkekirken var Grænsen for hans Frisind det evangelisk-lutherske. Hvad der rørte ved dette, i Lære eller i Praksis, enten det kom som ligefrem Angreb eller dog indeholdt en Fare for den lutherske Lære, det mødte i Vilh. Beck sin bestemteste Modstander. Han var afgjort luthersk.

I Missionstidende for 1871 skriver han:

„Den indre Mission tilhører helt og holdent den gamle lutherske Menighedsafdeling og vil ikke komme til at virke i nogen anden Retning, saa længe den har sin nuværende Bestyrelse, der udelukkende støtter sig til den lutherske Menighedsafdeling i Danmark; og skulde den nogensinde føres ind i et andet Spor, maatte jeg for min Del straks træde.“

Og Lund skriver i Rejsebogen om deres Besøg paa Wartburg:

„Behøver jeg at skildre, hvorledes Beck nød dette Besøg, og hvordan skulde jeg egentlig kunne det? Hvem, der kendte Beck, kender ogsaa hans Kærlighed og Ærbødighed for Morten Luther, som man vel kunde kalde hans nærmeste menneskelige Forbillede Var vor Ven ellers paa Færde for at faa alting med, saa dobbelt her paa Wartburg. Alt, hvad Luther havde rørt ved, var ham interessant. Det var rørende at se ham sætte sig i Luthers Stol og se hen paa den formodentlig mange Gange fornyede Blækklat paa Væggen, hvor Luther havde kastet Blækhuset efter Djævelen, eller se den Veneration, hvormed han slog op i Luthers Bibel o. s. v. Denne Dag var vel nok for Beck Rejsens Perle.“

Fordi han satte Luther saa højt, glædede det ham at møde alle ægte luthersksindede Folk, naar han traf paa dem i Udlandet. Saaledes læser vi i Dagbogen fra Opholdet i Berlin, hvilken By han ellers slet ikke kunde bruge: „Et Besøg hos Pastor Wangemann, Forstander for Ydre Mission, en elskelig gammel Mand, helt luthersk, livlig og frisk, havde ikke stor Respekt for Funcke, kyssede mig ved Afskeden.“

Og paa Grund af sit afgjort lutherske Sind saa han en Fare for den indre Mission i, hvad han kalder „udenlandsk Kristendom“. Ikke, som om han mente, at der ikke kunde komme noget godt til os fra Udlandets Kristendom. Men Faren er den, at man optager dette uden videre, uden at passe paa, at det „først maa oversættes paa dansk, omdannes efter danske Forhold. Som ethvert troende Menneske skal ogsaa ethvert Folk have sin egen

Kristendom i en Skikkelse, der særlig passer for det Folks Ejendommelighed og maa ikke være laant fra Udlandet. Udlændinge baade fra Sverige og fra England og Tyskland har faaet en særlig Lyst til at oversvømme os med deres Kristendom, som i mange Maader er forskellig fra vor og tilmed i mange Maader er fuld af uhyggeligt og forkasteligt Sværmeri. Og der er altid nok blandt vore troende Landsmænd, som tager imod dette Udenlandske med aabne Arme.“

Overfor dette raabte han stadig: Vagt i Gevær! Han forstod, at vi Lutheranere har noget at tabe, og at vi afgjort vilde tabe, om vi ikke passede paa. Han vilde ikke have Vinduerne lukket i — vi kan lære og har lært meget af Udlandet — men han vilde heller ikke have dem vidt aabnede, hverken mod Vest eller mod Syd eller Nord, saa ethvert fremmed Lærdomsvej kunde trænge frit ind. Han var klarsynet i det Stykke og har sikkert set rigtigt. Lad saa være, at han i sin Kamp mod Konfessionsløsheden ikke altid holdt sig fri for at gaa til den modsatte Yderlighed. Hans Modstand mod fremmede Konfessioners Indtrængen har i alt Fald ført det Gode med sig, at den indre Mission har holdt sig fri for Sektvæsen og — særlig hvad Lægfolket angaar — staar afgjort luthersk, som han selv stod.

— — —

Det var vel ogsaa denne Frygt for det udenlandske, der fik Beck til at forbyde sin gode Ven, V. Lund, at tale i Missionshusene, hvad denne havde faaet Tilladelse til. Lund var kommen ind paa udenlandske, engelske Vildfarelser, men med hans gamle Kærlighed til Beck havde denne næppe behøvet at tage ham saa strængt, tilmed da andre, og vistnok mere skyldige, fik Lov til at gaa fri. Der

skete derved et Brud, vel ikke mellem Lund og Beck, men mellem Lund og den indre Mission, skønt han blev ved til sin Død at være Missionens uegennyttige, dygtige og paalidelige Revisor.

Jeg kan ikke se rettere, end at Beck overfor denne højt begavede Mand har vist Mangel paa Frisind, og at der derved gik en Kraft tabt for den indre Mission. Lund kunde vist ved større Frisind fra Becks Side have været vundet. Der er saa meget mere Grund til at tro dette, som han selv senere kom til Erkendelse af sine vildfarende Lærdomme.

Om Beck har handlet, som han gjorde — der var bleven klaget over Lund — for at det ikke skulde kunne siges, at han havde holdt paa ham for Venskabs Skyld — maaske! Mulig var Lund og Beck ogsaa to for selvstændige Naturer til i Længden at kunne arbejde sammen. Et Faktum er, at Beck tidligere havde tænkt paa at faa ham optaget i Indre Missions Bestyrelse. Om Lund har afslaaet dette, eller Beck mulig har betænkt sig, eller om det skulde være strandet paa Modstand fra den øvrige Bestyrelses Side — derom foreligger der intet.

At Becks Mangel paa Frisind overfor sin gamle Ven ikke har forandret noget i dennes Kærlighed til ham, herom vidner det, at Lund efter Becks Død offentliggjorde sin Bog om „Vilh. Beck paa Rejse“, en Bog, hvorigennem han har sat baade Beck og sig selv et smukt Minde.

— — —

Som et Bevis paa, hvor varsom Beck var overfor alt, hvad der kunde forrykke de rene, klare lutherske Linier indenfor Indre Mission, kan anføres hans Stilling at begynde med overfor „Hvide Kors“ (kristelige Sædelighedsforeninger for Mænd). Paa et Møde i Slagelse i 1888 for Børneguds-

tjenester og Ynglingeforeninger blev der indtrængende opfordret til at danne saadanne Foreninger, men Beck gjorde skarpt gældende, at saa længe disse Foreninger ikke staa paa Folkekirkens Grund, men kan optage i sig alle Slags Sekterere, kan der fra Indre Missions Side ikke være Tale om noget Samarbejde eller nogen Sammenslutning.

Dette hjalp. Thi Bestyrelsen for „Hvide Kors“ vedtager nu, at Foreningen hviler paa ren luthersk folkekirkelig Grund. Og Beck skriver saa i Indre Missions Tidende, at han ikke kan andet end ønske, at det maatte lykkes „det hvide Kors“ at samle mange troende unge Mænd, som ved at have forenet sig kan føle deres Samvittighed styrket til at staa fast og vidne mod Raaddenskabens, hvor de møder den i det daglige Liv — og at der nu ikke længer er nogen Anledning til at stille sig afvisende overfor Foreningen af Hensyn til vore Ynglingeforeninger, hvis Medlemmer uden Fare kan træde ind i „det hvide Kors“.

— — —

Den samme Fastholden ved det afgjort lutherske viser Vilh. Beck i sin Stilling til det internationale Verdensforbund for Ynglingeforeningerne. Dets „Basis“, vedtaget i Paris 1855, hævder som Foreningernes Formaal: „at disse vil samle unge Mænd, som betragter Jesus Kristus som deres Frelser og deres Gud, og som i Overensstemmelse med den hellige Skrift i Tro og Liv vil være hans Disciple og virke for hans Riges Udbredelse blandt unge Mænd“.

Det er let at se, at denne „Basis“ er saa rummelig, at den er ganske konfessionsløs og aabner Adgang for alle Sekterere, og da Verdensforbundet i 1888 holder Møde i Stockholm, nægter de danske

Delegerede med Beck i Spidsen at tiltræde den, idet de vedtager den Erklæring, at „vi indtil videre ikke betragtes som umiddelbart hørende med til Verdensforbundet, men med Bevarelsen af vor Frihed til at indrette os, som vi vil, indtager en sideordnet Stilling til samme.“

Beck viste forøvrigt senere, hvor rummelig han kunde være, blot det lutherske Særpræg ikke stod i Fare for at blive udslettet. Det var Verdensforbundets Generalsekretær, Oberstløjtnant Fermaud, som elskede baade Danmark og særlig Beck, der fik ham til under sit Sommerophold i Schweiz 1898 at deltage i Forbundets Møde i Basel. Og her lykkedes det at finde en Maade, hvorpaa de danske Foreninger atter kunde træde ind i Verdensforbundet.

Beck skriver herom i „Erindringerne“:

„Man gik ind paa følgende af mig stillede Betingelser: at alle til Verdensforbundets Ynglingeforeninger hørende Mennesker fra Udlandet skulde have Adgang til de danske Foreninger paa Vilkaar, at de ikke forsøgte at drive Propaganda for deres mulige sekteriske Anskuelser, da de i saa Fald straks skulde udvises, medens ingen Sekterer fra Danmark selv kunde faa Adgang til de danske Ynglingeforeninger.“

— — —

Af Samfund udenfor Folkekirken var det forøvrigt særlig Baptismen og Katolicismen, han intet Frisind kunde vise overfor.

Han taler om „de vederstyggelige Baptister“, og med sin klare, bestemte evgl.-lutherske Betragtning af Daaben var det ikke saa underligt, at der her ikke kunde være Tale om nogen Slaaen af fra hans Side. Han ser paa Baptismen som den lutherske Aands Dødsfjende, med hvilken ingen Fred var

mulig. Derfor misbilligede han ogsaa, at man holdt Hundredaars-Jubilæum for evangelisk Hedningemission d. 31. Maj 1892 paa Skamlingsbanken, da det var Baptisterne, der havde begyndt Hedningemissionen et Hundredaar i Forvejen.

Sin Stilling til Baptisterne udtrykker han forøvrigt saaledes i Indre Miss. Tidende: „Naar man altid raaber paa den berømte Baptistprædikant Spurgeon, saa er jo dog Grunden dertil kun, at han er en særlig veltalende Mand med meget store Evner. Men hvad har det at betyde overfor Spørgsmaalet om, hvad der er Sandhed? Sandelig, det er ikke menneskelig Veltalenhed, som skal afgøre dette. Spurgeon er en Spotter overfor vor Daab og Nadver, som han har gjort sig lystig over paa den gemeneste Maade, en afgjort Fjende af det Samfund, som holder paa de hellige Sakramenter som Guds Folks dyrebareste Klenodier. Efter at jeg har set det, er han for mig en fuldstændig „fremmed Svend“, ikke en Broder, ikke en Herrens Præst, men en slet og ret fanatisk Sekterer.“

„Naar jeg derfor skal sige, hvilken et Standpunkt jeg mener, at man skal stille sig paa overfor Baptisterne, kan jeg bedst udtrykke det efter Apostelen Paulus's Formaning: „Hvo er du, som dømmer en fremmed Svend? For sin egen Herre staar eller falder han“ (Rom. 14, 8). Om han „skal blive staaende, fordi Gud er mægtig til at holde ham“, véd jeg ikke, det bliver Guds Sag. Men for mig er han en fremmed Svend, jeg intet Samfund kan have med.“

Sammenligner man dette sidste med hans foranførte Udtalelser om Spurgeon, vil Beck dog næppe kunne kendes fri for at have dømt en „fremmed Svend“.

Jeg skal hertil føje en Bedømmelse af Spurgeon fra 1868. Det er 6 Prædikener, oversatte paa Dansk, Beck anmelder i I. Miss. Tid. paa følgende Maade:

„Spurgeons Navn er allerede bleven saa bekendt paa Grund af de Masser af Mennesker, som han har vidst at samle om sig, baade naar han prædikede i Kirkerne, og naar han traadte op paa Londons Gader med sin Forkyndelse, at der vist er mange, som gjerne vilde læse, hvad denne Mand taler. Og ganske vist kan hans Prædikener ogsaa være til Nytte for dem, som læser dem, navnlig tjene til at vække Sjælene til at spørge om Livets og Frelsens Vej. Men det kan dog ikke glemmes, at Spurgeon er Baptistpræst, og skønt man ikke mærker nogen Stræben hos ham efter at gøre Folk til Baptister, men kun en alvorlig Stræben efter at vække Folk op af Syndesøvnen, saa savner man dog i hans Prædikener det, der alene kan give den vakte og søgende Sjæl Hvile, vor Frelsers uforskyldte Naade, som den er givet os i vor Daab og besegles ved Nadverbordet.“

Som det vil ses, er det blidere Toner, her anslaaes.

Om Frelsens Hær udtaler Beck i Indre Miss. Tid. for 1890:

„At Frelsens Hær ligefrem fornægter Sakramenterne som unødvendige til Salighed, behøver vi ikke at spørge dem om, thi det har de offentlig tilstaaet; og naar de erklærer Sakramenterne for unødvendige til Salighed, saa fornægter de med det samme den hellige Skrift, hvori der staar om Daaben: „Uden nogen bliver født paany af Vand og Aand, kan han ikke komme ind i Guds Rige“, at „Daaben frelser os“, og at „Jesus frelste os ved Igenfødselsens Bad“, og om Nadveren: „Dersom I ikke

æder Menneskens Søns Kød og drikker hans Blod, har I ikke Livet i eder.“

Forøvrigt har jeg hørt ham udtale sig mere frisindet om Frelsens Hær, idet han har sagt:

„Underligt, at Herren kan gaa i de Klæder, men det viser sig jo, at han kan.“ Denne mere frisindede Udtalelse hænger vel forresten sammen med, at Frelsens Hær ikke — saaledes som Tilfældet er med Baptisterne — søger at gøre Propaganda for deres egne Anskuelser, men kun at føre Mennesker til Kristus, og at Beck har forstaaet og respekteret denne Forskel.

Mulig kan denne forskellige Bedømmelse af de samme Mennesker ogsaa hænge sammen med, hvad jeg vil kalde noget af en Svaghed hos Vilh. Beck: Han var ofte mildere dømmende i sine private Udtalelser end i dem, der kom frem for Offentligheden. Og det kom vel atter af, at han ved de sidste følte sig staaende med det større Ansvar. Saa det skal vist egentlig ikke lægges ham til Last.

Paa lignende Maade bedømmer jeg ogsaa hans Tilbøjelighed til at „sætte Kiggerten for det blinde Øje“, naar han skulde erkende Overdrivelser eller Fejl hos sig selv eller sine Venner i offentlige Udtalelser, medens han, naar man havde ham i Enrum, kunde stille sig noget anderledes. Dette bundede vel nok, naar det var Udtalelser af hans Venner, i hans store Trofasthed overfor disse — han var villig til at staa Last og Brast med dem — men det kunde ogsaa, naar det gjaldt Udtalelser af ham selv, hænge sammen med en vis Stædighed hos ham.

Men jeg tror dog, at man vilde gøre Beck Uret, om man glemte, at hvad det mest kom an paa for ham, det var, at Guds Rige ikke led Skade, og at

det var Frygt for, at dette skulde ske, der gjorde, at han kunde holde for længe paa offentlige Udtalelser, som han ikke helt formaadede at svare til, og hvor han Mand og Mand imellem kunde gøre Indrømmelser.

Dog kunde disse Indrømmelser ogsaa komme af hans Godmodighed, der gjorde, at man til Tider kunde faa ham længere, end han egentlig kunde svare til, og end han egentlig vilde, naar man havde ham alene og bar sig „klogt“ ad. Og saa hang den Forskel, der af og til er bleven fremdraget mellem private og offentlige Udtalelser af Vilh. Beck, vel ogsaa noget sammen med den Kraft, det laa til hans Natur at lægge i de sidste. Han var tilbøjelig til at bruge stærke Udtryk. — Saa kan man komme til at sige noget, som det ikke er saa nemt at faa taget tilbage — og som det maaske ikke en Gang vilde være fuld Sandhed at tage tilbage — fordi der derved kunde kompromitteres noget, som var af større Betydning, end om den, der havde udtalt sig, kom til at staa med Skinnet over sig af at have sagt mere, end han kunde forsvare.

— — —

Om Katolicismen skriver han i V. Lunds Bog „Vilh. Beck paa Rejse“ fra et Besøg i Domkirken i Køln:

„En katolsk Gudstjeneste i al sin Storhed og Tavshed og forfærdelige Forvildelse og Forvanskning. Fire Timer i Træk saa jeg paa alt dette. Svært at se paa. Svært at tie og huske paa, at ogsaa her har Jesus sin frelsende Gerning, at ogsaa her er troende Mennesker. Men en mægtig Prædiken lød i min Sjæl om Herrens store Naade imod os gennem Luther, og min Sjæl svulmede af Kærlighed til Luther. Mægtigt bruste Luthers Aand i

mig til at løfte min Røst i Jesu Navn mod denne skammelige Blanding af Kristendom og Jødedom! Maaske godt, at jeg ikke kunde tale Tysk. Maria med Barnet er det centrale i den katolske Kirkes Prydelse og Kultus. Katolicismen er kun kommen til Jesu Fødsel, den leger med ham som med et Barn. Den er ikke kommen til Golgata, til Jesu Død, den leder derefter i Messeofret. — Et Udbytte af Opholdet i Køln: Katolicismen sendte mig hjem med en ny Kærlighed til Luther.“

Hermed kan sammenlignes, hvad han skriver efter et Besøg i Domkirken i Milano:

„Der var Gudstjeneste. Var det virkelig Gud, man tjente? I Køln: Katolicismen generet af Protestantismen, alvorlig i sin Fremtræden, med Plads for Ordet. I Milano: den ugenerte Katolicisme, Ordet aldeles forsvundet — alting hyllet i Røgskyer, alt svømmende hen i dejlig Musik, dejlige Orgeltoner, Solo og Kor, det hele indhyllet i et underligt mystisk Tusmørke med en Masse Lys. — Det arme, arme Folk! Det gøs i min Sjæl, og jeg maatte græde over, at vor Frelser skal mishandles saaledes i sit eget dejlige Hus. Jeg tænkte paa mine egne to smaa Kirker,, som kunde have staaet ubemærket i en Sidegang i den store Kirke, og dog udrettes der mange Gange mere dør til Menneskers Frelse. Men Tanken vendte sig atter til Luther med Tak for ham.“

Sammenlign med foranstaaende hans Udtryk om Paven som „den ugudelige Krop i Rom“ i en af hans Prædikener, og at han i Indre Missions Tid. for 1895 for fuldt Alvor opkaster det Spørgsmaal, om Katolicismen er Kristendom, og om den katolske Kirke virkelig hører med til Jesu Kristi Kirke.

— — —

Og dog var det et Vidne om hans Frisind selv overfor de udenlandske Retninger, som han ikke kunde anerkende, at han vilde have Kampen imod dem ført med aandelige Vaaben. Jeg mindes her, hvordan der ved et Møde i „Menighedskonventet“ var Tale om Metodisterne og deres Propaganda. En Præst, der særlig følte sig generet af dem i sin Virkekreds, vilde have Konventet til at indgaa til Avtoriteterne med et Forslag, der vel nok var kommen til at hæmme dem noget i deres frie Virksomhed. At dette ikke blev vedtaget, skyldtes i væsentlig Grad Vilh. Beck, der i Tilslutning til den grundtvigske Borgmester Rosenørn gjorde stærkt gældende, at hvad det kom an paa, var ikke at paakalde Statens Støtte imod dem, men at det kunde skønnes, at der hos os var mere at faa end hos Sekterne.

Kun overfor Mormonerne gjorde han Forskel, — i alt Fald i sine tidligere Aar — men de er jo da heller ikke Kristne. Han har fortalt mig nogle Eksempler paa sine Sammenstød med Mormonprædikanterne, da de grasserede i Uby. Jeg skal gengive et Par af dem.

En Dag kom en mormonsk Udsending ind i selve Præstegaarden for at sælge sine Skrifter, og da han ikke kunde faa fat i Provsten, gik han til Kapellanen. Hvad gør saa denne? Han siger til Mormonen: „Kom her og se!“ og derpaa aabner han for en Skuffe, der er fuld af Mormonskrifter, sigende: „Jeg har alle eders Skrifter.“ Mormonen ser forbavset paa ham. „Jo, ser De,“ siger Vilh. Beck, „jeg er gaaet rundt i alle Husene, hvor De har været, og har byttet Deres Skrifter for mine, saa der findes ikke et Mormonskrift i hele Sognet, de er her allesammen.“

En anden Gang, da en Mormonudsending kom til ham og vilde omvende ham, udspandt der sig en lang Samtale mellem dem, og tilsidst sagde Mormonen: „De kender ikke Skriften.“ Becks Svar lød: „Jeg ikke blot kender den, men forstaar at handle efter den.“ Og saa læste han af Johs. 3. Brev de Vers, hvor der staar, at om nogen kommer til eder og ikke fører den sunde Lære, „ham skal I ikke byde velkommen“. Derpaa tog han Mormonen i Nakken og smed ham ud. Det var vistnok ved samme Lejlighed, at han — da han fortalte mig det, føjede han til: Jeg forstaar ikke, at jeg turde vove det — tilsidst i Herrens Navn og i Aandens Kraft lyste Forbandelse over Mormonpræsten, saa at denne fo'r ud af Huset, skrigende: Han forbander mig! han forbander mig!

— — —

Grænsen for hans Frisind med Hensyn til den indre Mission var, om noget vilde være til Skade — eller til Gavn — for Missionen. Det var af den Grund, han var bange for Politik — herom senere. Og det var af samme Grund, han til det sidste modsatte sig og — som sit Testamente til Bestyrelsen — fraraadede Indførelsen af en demokratisk Forfatning for den indre Mission. Han skriver herom i sine „Erindringer“:

„Lysten hertil har jo ytret sig et Par Gange i Fortiden, ligesom den meget let kan komme igen. Men at dette vilde blive en Ødelæggelse for den indre Mission, er jeg fuldt overbevist om. I Verdens Sager kan den demokratiske Forfatning være paa sin Plads, fordi et Enevoldsregimente af en i de allerfleste Tilfælde vantro Mand kan afstedkomme saa meget ondt og trænge til den Kontrol, som en demokratisk Forfatning lægger paa det.

Men i Guds Riges Sager hører en saadan Forfatning ikke hjemme. Da Gud vilde oprette sit Rige her paa Jorden, sendte han ikke en Rigsdag af Engle hened, men han sendte sin Søn som Enevoldskonge over sit Folk. Og dette bør afspejle sig i alle Styrelser af Guds Riges Anliggender. Den indre Missions Bestyrelse blev ikke valgt af en Generalforsamling i 1861, men da denne Forsamling var ifærd med at ødelægge det hele, valgte Bestyrelsen sig selv og har siden da suppleret sig selv. Derved er det sikret, at det altid har været en Bestyrelse af troende Mænd og af Mænd, som har det samme Syn paa den indre Mission og kan arbejde i Fred sammen. Vil den indre Mission have en demokratisk Forfatning med en Generalforsamling, som vælger Bestyrelsen, saa vil Følgen blive Ufred og Spektakler, Følgen vil blive en Bestyrelse, som er saa uensartet, at den ikke kan arbejde i Fred og indbyrdes Forstaaelse Nej, lad den indre Mission være fri for det.“

Dette Ord fra 1900 blev yderligere stadfæstet ved Becks efterladte Skrivelse til sine Medbestyrere, i hvilken Skrivelse han fastholder de samme Tanker. Og i de forløbne c. 12 Aar siden hans Død har Bestyrelsen sluttet sig til den samme Betragtning og derfor, hver Gang der saa smaat har været rørt ved Tanken om en fri Forfatning indenfor den indre Mission, afvist denne Tanke.

Men hvad han mente vilde være til Gavn for Indre Mission, det tog han imod, selv om det var nyt, og skønt han ellers holdt mest af „de gamle Stier“ — tog imod det, selv om der var Venner og Medarbejdere, der meldte sig betænkelige.

Saaledes Missionsugerne, som adskillige af de ældre Samfund at begynde med stod noget æng-

stelige overfor. De var bange baade for det formentlig udenlandske deri og for „Hastværksomvendelser“. Hvad der har bidraget til at hjælpe denne velsignede Sag frem, er aabenbart, at Beck tog den under Armene. Han skriver bl. a. i Miss. Tid.:

„Det er aabenbart en ny Maade, som Herren har valgt eller knæsat til at indsamle til sit Folk, hvorover vi hellere skal love og prise ham end paa gammel, daarlig dansk Maade stille os kritiske og surmulende.“

Paa samme frisindede Maade stiller han sig til Eftermøderne, der opkom omtrent samtidig med og oftest i Forbindelse med Missionsugerne. Han paapeger de Farer, der kan være forbundne med dem, men Eftermøderne selv, hvis Velsignelse han havde set i Udlandet, anbefaler han som et nyt Vidnesbyrd om, at Indre Mission „ikke vil forstene i gamle Former og blive ufrugtbar, men bestandig indtage nye Former i Virkemaaden, saa Aanden kan faa Frihed til at røre sig og finde nye Veje til Menneskehjærtet.“

— — —

Som Afslutning paa dette Stykke om Vilh. Beck som en frisindet Mand skal jeg hidsætte Hovedtankerne i et Stykke, han under Titlen: „Frihed og Frisind“ skrev i „En lille Julegave“ for 1897.

Efter først at have talt om Modstandernes — Verdens — Mangel paa Frisind overfor den indre Mission, og hvor lidt kræse de er i Valget af deres Midler — de bruger Midler til at komme de Hellige til Livs, som de godt véd er Løgn — skriver han saaledes:

„Men medens Verden jo ikke kan have dette Frisind, fordi de ikke har ham, der alene kan gøre Mennesker virkelig frie. . . saa kan vi Hellige have det og maa nødvendigvis have det.“

„Overfor Verden: Frisindet skal her ikke vise sig i, at vi lader enhver Tro være lige god . . . Frisindet har som alting sin Grænse, og Grænsen er Forskellen mellem Sandhed og Løgn — men det skal vise sig i, at vi aldrig vil bruge nogetsomhelst, der lugter af Tvang, og at kun den Omvendelse, der sker i fuld Frihed, er Sandhed.“

„I vort indbyrdes Forhold: der maa aldrig være Tale om Tvang i mellem de Hellige overfor hverandre, hverken naar det gælder Anskuelse eller Liv. — Noget, alle troende Mennesker maa være grundenige om: det, som er Grundlaget for al Kristendom. Her er Grænsen for vort Frisind. Men indenfor denne Grænse kan der være megen Forskel paa Guds Børns Erkendelse af Sandheden. Derfor maa vi aldrig ville herske over hverandres Erkendelse, men lade enhver have Frihed til at vokse.“

„Og saaledes ogsaa med de Helliges Liv og Levemaade. Ogsaa her er der noget, vi aldrig skal give Frihed hos hverandre: Synden, Frihed til at blive liggende i Synd. Men Frisindet bestaar i, at vi giver ethvert Guds Barn Tid til at udvikle sig og vokse i Frihed til at kunne leve et helligt Liv. — Der maa ogsaa være Frisind overfor hverandres Maade at indrette vort Liv paa Meget i Livet, som for det ene Guds Barn er en Fristelse til Synd, og som derfor saa vidt muligt maa undgaas, mens det samme maaske slet ingen Fristelse indeholder for et andet Guds Barn Det gælder her „ikke at ville herske“ over hverandres Levemaade, men kun at ville „arbejde med til hverandres Glæde“ ved at raade hverandre i saadanne Ting Dette er det Frisind, der bør

findes mellem de Hellige, og kun hvor dette Frisind er, kan der være Frihed.“

— — —

Dette er skrevet faa Aar før hans Død. Men det er kun, hvad han har givet Udtryk over 30 Aar forinden i et Stykke, han skrev i „Indre Miss. Tid.“ for 15. Maj 1865, med den Overskrift: Til den indre Missionstidendes Læsere!

Grunden var den, at der var Læsere, som ikke var tilfredse med, at Beck optog Stykker, som ikke stemmede lige akkurat med, hvad de selv mente. Dette gav Anledning til, at den samlede Bestyrelse for „Kirkelig Forening for Indre Mission i Danmark“ fremkom med en „Erklæring“, hvori Bestyrelsen „fastholdt som Grundsætning for sig selv og alle sine Arbejdere saa vidt mulig at holde Missionen fri for al Strid om forskellige Anskuelser eller omtvistede Meninger, forvisset om, at det tilsidst for enhver af os kommer an paa en ærlig Pagt med Gud paa den ene Tros og den ene Daabs Grund“.

Hertil føjede Vilh. Beck, foruden at medunderskrive Bestyrelsens Erklæring, i samme Nummer en Udtalelse fra sig selv som Redaktør af „den indre Missions Tidende“. Han skriver bl. a. følgende:

„Missionstidende har lige saa lidt som Missions-Foreningen nogensinde tilhørt nogen af de stridende kirkelige Retninger, medens — saa forekommer det i det mindste mig — dens kirkelige Retning ligger klart og tydeligt nok for Dagen, hvilende paa den samme Grund som jeg selv, søgende at vise Sjælene hen til den Fred, som vi finder i vor Frelseres Favntag, der aabnede sig for os af uforskyldt Naade i vor Daab, og søgende at kaste Lys over den store Adskillelse mellem Verdens Rige og Guds

Rige her paa Jorden, at Guds Folk er et særegent Folk, der maa slutte sig sammen i de Helliges Samfund.“

„Men dette mener jeg er det uberettigede, naar man forlanger, at alle de enkelte, som skriver i Missionstidenden, skal skrive aldeles ens, skal bære det samme Stempel. Hvor Herrens Aand er, dér er Frihed; og Guds Rige, som „er inden i os“, kan ikke med Sandhed findes i den samme Form og i den samme Skikkelse i ethvert troende Menneske; men Guds Rige maa gennemleves med Frihed og udvikle sig med Frihed under Helligaandens Ledelse i ethvert Kristenmenneske efter hvert enkelt Menneskes Ejendommelighed.“

„Der er mange Naturforskelligheder i de enkelte Mennesker; der er mange forskellige Veje, ad hvilke de forskellige bliver førte til Omvendelse og Tro; og der er mange Trin paa Himmelstigen, hvorfra mange Ting ses med et forskelligt Syn, om end der er den samme Tro og den samme Stræben i Hjærterne. Og disse forskellige Mennesker paa disse forskellige Trin kan ikke tale og skrive ens. Paulus skrev ikke som Jakob; Johannes skrev ikke som Peter; men deres Skrifter fik dog Plads i den samme hellige Bog. Vi skal ikke heller skrive ens, men vi skal skrive efter det Troens Maal og det Troens Syn, som vi har.“

„Derfor har jeg ofte givet Plads i „Missions-tidenden“ for Stykker, som jeg ikke vilde have skrevet ganske saaledes, hvori der var Udtryk, som jeg ikke vilde have brugt, men som jeg kunde se var skrevne af en Haand, der tilhørte et Hjærte, som var fuldt af Tro og Kærlighed til den Frelser, som er min Frelser. — Der har ganske vist været

tilsendt mig Stykker, som jeg ikke vilde optage, fordi de var skrevne fra et saa ensidigt Partistandpunkt, og hvori de enkelte Partiers Yndlingstanker var fremhævede i den Grad som Hovedsagen, at de kun kunde afføde Strid og ikke Opbyggelse; dem har jeg ladet ligge. Men hvad jeg syntes kunde være til virkelig Opbyggelse, det har jeg givet Plads, om end der var noget deri, som jeg ikke vilde have skrevet saaledes. Og saaledes vil jeg ogsaa i Fremtiden bære mig ad.“

„Jeg selv hører ikke til nogen af de kirkelige Retninger, som er stemplede med et særegent Stridsstempel, og vil ikke høre dertil — dertil har jeg min Frihed for kær. — Missionstidenden skal heller ikke komme til at høre til nogen af disse Stridsretninger, saalænge den redigeres af mig. Og jeg beder Læserne høre op med at søge efter disse smaa menneskelige Fabrikstempler, men hellere kun søge efter den store Konges Billede og Paa-skrift, hvormed den tabte og igen fundne Penning er præget. Og er der noget, som nogen ikke synes rigtig om, saa beder jeg erindret, at naar du læser Missionstidenden, saa læser du ikke den hellige Skrift, men du læser kun Missionstidenden.“

— — —

Det samme Frisind viste og forlangte han ogsaa i Guds Børns Samliv, saaledes f. Eks. i det dagligdags Spørgsmaal om Bordbøn.

Han skriver herom i „Annekset“ for 1899:

„Det gælder i denne Sag som i alt, hvad der angaar Kristenlivet, at „hvor Herrens Aand er, dèr er Frihed“, og at det ene troende Menneske skal respektere det andets Frihed, og at der aldrig maa øves Tvang overfor nogen. Skal Bordbønnen blive Sandhed, maa enhver frit bruge den, som det

bedst passer enhver. Derfor kan det ikke være anderledes, end at Formen for Bordbønnen maa blive forskellig for de forskellige. Nogle har nu for Skik at bede baade før og efter Maaltidet, medens andre anser det for rettest kun at sige Tak for Mad én Gang, enten før eller efter Maaltidet. Og deri skal enhver have sin Frihed, og Gæsten i Huset bør absolut respektere denne Frihed og Husorden, hvor man er Gæst. Men det gør ikke alle Gæster.“

„Jeg har ofte været Vidne dertil, naar nogen, som er vant til Bordbøn baade før og efter Maaltidet, er Gæst i et Hus, hvor man indskrænker sig til at bede før Maaltidet, at den fremmede saa bliver siddende lidt i en bedende Stilling, medens de andre rejser sig. Dette er en utilbørlig anmassende Fremfærd i en andens Hus, enten et Forsøg paa at øve en utilladelig Tvang over andre Guds Børn, eller det indeholder en saarende Irettesættelse over de andre, som om de ikke havde takket ordentlig for Mad. Kære Brødre! dette bør ikke være saaledes! Jeg hører nu til dem, som ikke kan begribe, hvorfor man skal sige to Gange Tak for Mad ved et Maaltid, naar man har gjort det med virkeligt Barnesind én Gang. Og det saarer mig altid, naar nogen efter Maaltidet bliver siddende i en bedende Stilling, medens vi andre rejser os. Gør det ikke oftere, det fordærver Glæden ved at være sammen. Det staar jo enhver frit for i sit stille Sind at sige Gud Tak for Mad, saa ofte han vil, uden at sætte sig i en synlig bedende Stilling i Modsætning til de andre Guds Børn.“

„Ligeledes er det Skik i nogle troende Huse, at Husfaderen kun holder lydelig Bordbøn ved Hovedmaaltidet, idet han overlader til hver især at sige

Gud Tak i sit stille Sind ved de andre Maaltider. Dette bør Gæsten ogsaa respektere og ikke i Mod-sætning til de andre sætte sig i en bedende Stilling med foldede Hænder og bøjet Hoved, hvorved man atter stiller sig an som en Bebrejdelse mod de andre. Og mon det ikke vil være vanskeligt for vedkommende selv ikke at betragte sig selv i sin bedende Stilling som en saadan Bebrejdelse overfor de andre? Og hvor bliver saa Bønnen af?“

„Det samme forekommer mig at være Tilfældet, naar et troende Menneske er Gæst i et vantro Hus. Dèr at sætte sig i en øjensynlig bedende Stilling imellem alle de ikke-bedende Mennesker er for min Følelse noget brutalt eller i alt Fald noget anmas-sende, som man ikke har Lov til, og som sikkert ikke er anbefalende for Kristendommen hos de vantro, men snarere opvækker deres Vrede over, at man vil paatvinge dem noget og være Herre i deres Hus. Jeg har hørt en Historie om en svensk Biskop, som var Gæst hos Ministeren. Ved Bordet passede man paa den hellige Bisp, og da man ikke mærkede, at han bad Bordbøn, kunde Ministeren ikke dy sig, men sagde: „Jeg har hørt, at Biskoppen aldrig satte sig til Bords uden at bede;“ der-til svarede Biskoppen: „Jeg holdt min Bordbøn, da jeg gik over Broen herudenfor, thi jeg vidste nok, at det skete ikke i dette Hus.“ Vi Troende kan godt takke vor Gud for Mad, naar vi er Gæster hos de vantro, uden at stille dette til Skue til ingen Nytte.“

„Jeg beder endnu en Gang mine Brødre om at optage dette med Brodersind fra en Broder, der ikke vil herske over nogen, men heller ikke vil beherskes af nogen. Hvad jeg her har skrevet, er kun skrevet, for at den gode Ting, som atter er

kommen ind iblandt os, vor Bordbøn, ikke skulde fordærvs ved Tvang overfor hverandre eller ved Unatur overfor Gud, men at den kunde bevares som en stor Velsignelse i Guds Børns Huse.“

I Anledning af dette Stykke modtog Beck fra forskellige „Venner“ baade Stykker og Breve, hvori man udtaler sin Modsætning til hans Anskuelse. I et af Stykkerne skrives der, at Bordbønnen, bl. a. ogsaa skal være „en Bekendelse overfor de vantro“.

Herom siger Beck, at det er en „meget utilladelig Brug af Bordbøn. Denne er Hjærtets dybe Trang til at sige Gud Tak for hans Naade, og andet maa den ikke være. Men skal Bordbønnen være en Bekendelse overfor de vantro, som vi sidder til Bords med, hvor mon saa Bønnen bliver af? Du kan jo ikke ryste den Tanke af dig: Nu sidder jeg her og bekender, og de vantro ser derpaa, det skal nok vække alvorlige Tanker hos dem — og under alt dette bliver jo din Bøn borte. Bønnen drukner i bare Bekendelse, om ikke i noget værre, som vor Frelser lastede Farisæerne for, naar de stod og bad paa Gadehjørnerne“.

Bl. a. havde han faaet et meget kærligt og meget bedrøvet Brev fra en unævnt Broder i Vensyssel, som mener, at Beck var „helt galt vendt i denne for ældre og yngre Guds Børn hellige Ting, og at han tabte meget af de Helliges Kærlighed for denne Sags Skyld.“

Herpaa svarer Beck saaledes: „Det vilde gøre mig umaadelig ondt, om jeg skulde tabe de Helliges Kærlighed. Thi det har været mit Livs største Lykke næst efter min Frelzers Kærlighed at eje den. Men jeg har nu en bedre Tro paa de Helliges Kærlighed; den mister jeg ikke, fordi jeg ærligt

siger Sandheden, saaledes som jeg kan se den. Skulde jeg miste den af den Grund, saa var de Helliges Kærlighed sandelig ikke meget værd.“

„Hovedsagen i det, jeg har skrevet, er for det første dette, at vi har ikke Lov til at herske over hverandre (1 Pet. 5, 3), hverken over de vantro ved at ville indføre vor aabenbare Bordbøn i deres Huse — eller over de troende ved at ville indføre en anden Maade at holde Bordbøn paa, end de har for Skik i deres Hjem. Men dernæst er der et stort Fejlsyn paa Bordbønnen, som ogsaa kom frem i den unævnte Broders Brev, nemlig at Bordbønnen skal være en Bekendelse for Verden. Det skal den netop ikke være. Bordbønnen skal som al Bøn være det troende Menneskehjertes Trang til at takke og bede, altsaa henhørende til „vort skjulte Liv med Kristus i Gud“, noget, som ikke angaar andre end Gud og mig. Det er en Selvfølge, at naar vi Hellige lever sammen i fælles Hus, beder vi denne Bøn ligesom saa mange andre Bønner sammen og højlydt med hverandre. Og er der vantro Mennesker til Stede i vort Hus, maa de finde sig i at høre derpaa. Men en Bekendelse skal Bønnen ikke være. Der er sandelig Lejlighed nok til at bekende vor Tro overfor de vantro, men dette skal ikke ske ved Bøn, men ved Tiltale til dem og ved vort hele hellige Liv. — Nej, lad dog Bøn være Bøn og Bekendelse Bekendelse, to højst vigtige og nødvendige Ting i et Guds Barns Liv, men ogsaa to højst forskellige Ting.“

„Gid dog Guds Børn, hos hvem jeg hidtil har funden saa megen Forstaaelse, ogsaa maatte forstaa Alvoren i dette!“

— — —

Saadan var han. Saadan skrev han. Saadan, talte han. Og saadan handlede han. Det var af uvurderlig Betydning for den indre Mission, at den i sin Spidse havde en paa én Gang saa fast og dog saa

Frisindet Mand.

EN TROFAST MAND.

„Øjet er Sjælens Spejl.“
En yngre Præst var en Gang til Stede i en Kreds, hvor man kom til at tale om Vilh. Beck, og fortalte da, hvor forbeholdent han en Tid stod overfor ham — han kendte ham ikke og havde jo hørt saa meget om ham fra modsat Side — men saa traf han sammen med ham, og „han saa saadan paa mig, med et Par Øjne, som man ser paa den med, om hvem man mener: Han vil det samme, som jeg vil.“ Og da fik jeg et andet Syn paa Beck.

Ud af Vilh. Becks Øjne kunde man læse hans Trofasthed.

Jeg glemmer aldrig mit sidste Møde med ham paa denne Jord, et Par Uger før hans Død. Jeg var paa Vejen til et Møde, hvor jeg paa Grund af hans Sygdom skulde prædike i hans Sted, taget ind i Ørslev Præstegaard. Det sidste, jeg saa til ham, da min Vogn allerede holdt for Døren, og jeg skulde afsted igen, var ude i Haven, hvor hans Svigerdatter kørte om med ham i en Sygevogn. Hvor saa han mat og træt ud, som han sad der i Vognen med den lange Pibe i Haanden. Den var gaaet ud. Han var selv ved at gaa ud. Men hvor saa han paa mig, da jeg rakte ham Haanden til Afsked. Hele hans gamle Trofasthed, som jeg har saa mange dyrebare Erindringer om, lyste ud af hans Øjne, da han sagde de faa Ord: Kom igen!

Og da jeg i Gangen op til Præstegaarden vendte mig om for at se ham endnu en Gang — hvor saa han da ikke efter mig! Det var for mig, som om han ikke vilde slippe mig. Jeg ser ham endnu stadig saadan, med den udgaaede Pibe i Haanden, lyslevende for mine Øjne — som et stort Minde om den trofaste Kærlighed, hvormed han til det sidste elskede sine Venner.

— — —

Og hans Øjne talte Sandhed. Vilh. Beck var en trofast Mand.

Hvor var han trofast i den ham af Gud givne Gerning. Han saa paa den som betroet Gods, som en Tjeneste, hvori den store Herre, der havde betroet ham den, vilde tjenes af ham. Og hvor var han ikke trofast i at tjene ham. Han tænkte ikke paa, hvor meget det kostede: Tid, Kræfter — ja Penge med! Han tænkte kun paa dette: Gud har Brug for mig i den Tjeneste, og de mange dyrekøbte Mennesker rundt om i Landet har Brug for mig. Han tog ikke Hensyn til, at han maatte ofre det stille, rolige Liv hjemme i Præstegaarden sammen med Hustru og Børn, som han elskede saa højt. Han tog kun Hensyn til, at Guds Søn havde ofret sig selv for Synderes Frelse, og at Budskabet om dette Offer maatte bringes Mennesker, og at han var bleven kaldet og udvalgt af Gud til at bringe Budskabet.

Den indre Mission er vokset ud af denne hans Trofasthed overfor Guds Naadekald. Thi som en Naade fra Gud saa han Kaldet — som en Naade mod Mennesker og som en Naade mod sig selv. Han har været med til at gøre mange rige. Han blev selv rig derved, og for hver Sjæl, om hvem han fik at vide, at de havde taget imod Naaden,

voksede hans Rigdom. Ja, for hver Gang han fik Lov til at forkynde Ordet for de store, lyttende Skarer, bar han Rigdom med sig hjem.

Derfor havde han ikke Ro til at blive derhjemme. Derfor maatte han ud Uge efter Uge en stor Del af Aaret og saa hjem igen for at passe sine egne to smaa Kirker, forberede Konfirmander, skrive o. s. v. Og det lige til en Maaned før sin Død — ofte med Legemet fuldt af Sygdom og Smærte. Han kunde ikke andet. Han var aldrig vant til at sige Nej, naar der blev kaldt paa ham. Kunde han ikke straks, blev det skrevet op for at huskes en anden Gang. Og det blev altid husket — hans Almanaker er det ydre Vidne derom — saa længe han paa nogen Maade kunde. Tusinder af omvendte, frelste Mennesker rundt om i Landet er et bedre Vidne.

— — —

Hvor var han ikke trofast i Arbejdet. Denne Side af hans Trofasthed var baade en Naturgave og en Naadegave. Han maatte arbejde. Kunde ikke andet. Det var vistnok allerede en Naturdrift, der tilskyndede ham dertil. Underligt nok, han som i Skolen var saa doven! Hvor meget mere, da han fik den store, kære Frelser at arbejde for! Da kom der mangefold forøget Kraft til hans Arbejdsiver.

Det er, som Fibiger fortæller i „det nye Aar“: „En Lørdag Aften sent i Ørslev Præstegaard, da alle Vennerne gik til Ro, skulde han til at udarbejde sin Søndagsprædiken. „Du maa være træt,“ sagde Anders Stubkjær til ham, „og nu gaar vi andre til Ro. Er det nu ikke svært for dig, at du skal til at arbejde?“ Saa tændtes den dybe Glød i Vilh. Becks Blik, og han smilede og sagde: „Aa nej, du, naar man gør det for ham, er det ikke svært.“

Vilh. Beck kunde ikke være ledig. Han elskede

Arbejdet for dettes egen Skyld. Han kunde ofre nogle Timer en Gang imellem til Samtale med gode Venner. Men sidde stille med Piben i Munden og tænke eller ikke tænke paa noget, det var hans Natur imod.

Ofte har han udtalt, at „Indre Mission hverken er eller vil være noget Parti med særegne Partilærdomme, men er og vil kun være et Arbejde i den danske Folkekirke til at bringe Sandhed ind i denne og i dem, der hører dertil.“

Hvor passede det ikke hermed, at dette Arbejde i sin Spidse fik en Mand med en saadan Jernflid, en Mand, der var udholdende i Arbejdet til det utrolige, og hos hvem Arbejdsevne og Arbejdslyst mødtes.

Og det var ikke blot Arbejdet udadtil med de mange Rejser, der kom til at nyde godt heraf. Og her fandt han sig til Rette i alle Forhold. Aldrig har jeg hørt ham klage eller være utilfreds med, hvad man bød ham med Hensyn til Logi.

Ogsaa hans Skribentvirksomhed kom dette til gode. Utroligt, naar man tænker paa, at han en stor Del af Aaret kun var hjemme et Par Dage om Ugen, at han kunde udgive saa mange Bøger og redigere saa mange Blade, hvori han selv maatte skrive en stor Del, foruden alt det øvrige Arbejde, som var at gøre derhjemme.

Hemmeligheden var den, at han var umaadelig hurtig til at skrive, hvad han skrev, og den uforstyrrelige Ro, han var i Besiddelse af, saa han hjemme i Ørslev kunde sidde og skrive, selv om han var omgivet af snakkende Venner. Man skulde tro, han ingen Nerver havde — hvad han da ogsaa i tidligere Tider ofte sagde. Det var først i de

senere Aar, da han var udslidt, at Nerverne meldte sig hos ham.

Dernæst var Hemmeligheden den, at han tog Natten til Hjælp — og endelig den, at han i mange Aar dels slet ingen Ferie havde — sin første ordentlige Ferie fik han, da V. Lund i 1883 tog ham med til Udlandet — og da han senere i en lang Aarrække ved Venners Kærlighed blev sendt til Karlsbad for sit Helbreds Skyld og derefter efter hver en saadan Baderejse maatte tage nødtvungent Rekreationsophold i Brunnen ved Vierwaldstättersøen, saa brugte han — istedetfor at det var bestemt til Hvile efter den anstrængende Badekur — dette Ophold til at skrive.

Baade hans „Erindringer“ og Andagtsbogen „en lille Skatkiste“ og „Konfirmandundervisningen“ har set Lyset i Schweiz, foruden at han dør plejede at skrive det meste af sit vel nok originaleste Værk „en lille Julegave“. Naar man saa betænker, at han ogsaa paa sine Rejser plejede selv at læse Korrektur paa sine Arbejder — atter et Vidnesbyrd om hans Trofasthed og Paalidelighed, han vilde være vis paa, det blev gjort ordentligt — da er det ubegribeligt, hvordan han kunde faa Tiden til at strække til.

Men det gik da ogsaa saadan, at han efter en Morgentur ad den dejlige Axenstrasse straks var ved Skrivebordet, og der sad han saa baade Formiddag og Eftermiddag, naar han ikke var paa en lille Udflugt.

„Uden Arbejde kan jeg ikke holde ud at være,“ skriver han i Fortalen til „Erindringer fra mit Liv“. Og i Fortalen til „Min Konfirmandundervisning“ hedder det: „Længe har jeg ønsket at skrive denne lille Bog, Frugten af 45 Aars Konfirmand-

forberedelse. Men gammel, som jeg er, frygtede jeg for ikke at blive færdig med den. Men i Sommer i Schweiz, da andet Arbejde var sluppet op for mig, nødtes jeg til at tage fat paa den for at have noget at bestille.“ Og mærk saa endda, at denne hans sidste Bog udkom i 1901 — hans Dødsaar.

Det er i det hele værd at lægge Mærke til, hvor mange af Becks Bøger der er skrevet kort før hans Død. Det hastede. Og han følte, at det hastede. Herren og hans Menighed havde Brug for de Bøger. Og saa stillede han sig straks til Tjeneste: et Vidnesbyrd baade om hans Arbejdsiver og hans Lydighed mod Herren til at lade sig bruge af ham.

Og alt dette næsten utrolige Arbejde var et Arbejde for Guds Rige og i den indre Missions Tjeneste. De to Ting faldt sammen for ham til ét. Han havde en urokkelig Tro paa den indre Mission som Guds Gerning og en aldrig svigtende Kærlighed til denne Herrens store Sag. En af hans nærmeste Venner, en af de mange, der næst Gud skyldte Vilh. Beck Livet, afdøde Proprietær Andersen til Solbjerggaard, sagde til ham paa sit Dødsleje: „Vilhelm! Husk, at den indre Mission er Guds Gerning.“ Han huskede det.

Det var da ogsaa en Mand med denne faste Tro og denne udholdende Kærlighed, der maatte til, om det skulde lykkes med den indre Mission. Han var sikker paa, at Missionen var fra Gud. Derfor havde han Gud med sig under alt sit Arbejde, lige til han lukkede sine Øjne.

En Tid før sin Død, da han selv begyndte at ane dens Nærhed, sagde han til en Ven, at han vilde være glad, om Gud vilde give ham Lov til at sidde hjemme og skrive og styre den indre Mis-

sion endnu en Stund, selv om han maatte holde op med at rejse om og holde Møder.

Om han kunde have fundet sig heri, er vel et Spørgsmaal. Det var hans Liv at bringe Mennesker Evangeliet. Men det kom ikke til at ligge for. Han blev hverken aflægs Sognepræst eller pastor emeritus. — „Kan De tænke Dem Beck som „emeritus“? sagde daværende Professor P. Madsen en Gang til mig.

Han faldt paa Valpladsen!

Derfor var det saa naturligt, at et af de aller-sidste Ord, han talte til os, inden han blev kaldt hjem for at faa alle tro Tjeneres Løn, netop kom til at lyde saadan: Venner af den indre Mission, vil I nu være den indre Mission tro? — og at det sidste Ord, han talte til den kære Menighed i Ørslev, var dette: „Vær tro indtil Døden, saa skal I faa Livets Krone.“

Det var den Gang hele Menigheden rejste sig, da han træt og afkræftet blev hjulpet ud af Kirken — sidste Gang han var der i levende Live — og baade Mænd og Kvinder græd. Da han kom hjem i Præstegaarden, sagde en Ven til ham: „Det var rart, De kom derop, Pastor Beck, Folk var saa glade ved at se Dem.“ Da brød, som Fibiger fortæller i „det nye Aar“, hans gamle Lune igen frem, og han kunde ikke dy sig for at svare: „Saa! Da græd de dog allesammen!“

Han var selv tro indtil Døden i den ham af Gud betroede Gerning. Derfor skriver han i sit sidste Ord til Indre Missions Venner:

„Det er jo en Skam, at den indre Mission ikke har 1000 Kredsforeninger (den har kun 100) — hvorfor? Man siger, fordi disse ingen Valgret har. Kære Venner! hør eders gamle Vens Raad, maaske

mit sidste: Forlang aldrig denne Valgret! I vilde ødelægge den indre Mission dermed og gøre det umuligt baade at være Bestyrelse og Missionær, naar al Kritiken og Sladderen blev lukket ind. Herren har i de mange Aar velsignet den indre Mission i dens nuværende Skikkelse. Tag ikke Velsignelsen fra den! Opret Kredsforeninger — ikke for at faa Magt — men af Kærlighed til Missionen — af Kærlighed til Guds Rige — af Kærlighed til Jesus og hans dyrekøbte Menneskers Frelse!“

Og læs, hvad han skriver to Maaneder før, da han var kommen hjem fra Karlsbad og Schweiz med nedbrudt Kraft og maa meddele Venner i Landet, at al Rejsen for at holde Møder for Øjeblikket var en Umulighed. Da føjer han til: „Har Herren mere Brug for mig og giver mig nye Kræfter til Arbejde, skal jeg straks melde mig til Tjenesten.“ Det er den til det sidste tro Arbejder, der her taler. Og læg Mærke til, at i 1900, Aaret før hans Død, holder han 71 Missionsmøder i Kirker, Skove og Missionshuse. Det er ikke for intet, at han i sit Signet har „den galende Hane“ med den engelske Underskrift: „Saa længe jeg lever, vil jeg gale.“ Han var dette sit Valgsprog tro til det sidste.

Derfor havde han Ret til at formane os andre til at være tro. Lad os være det. Nogen bedre Tak kan vi ikke bringe Gud for hans trofaste Vidne og tro Arbejder.

— — —

Og hvor var han ikke trofast mod sine Medarbejdere i Gerningen.

Ikke sandt, alle I Præster, der som jeg havde den Lykke at eje hans Venskab! Det var hans Glæde, hver Gang der var en Præst, der vilde tjene

Herren i den indre Mission. Han saa fra første Færd Betydningen af, at den indre Mission ikke blev en ensidig Lægmandsmission. Han vilde saa inderlig gerne samle alle levende Præster om det store Arbejde. Og det blev ikke saa lille en Kreds, der efterhaanden sluttede sig til, baade naar det gjaldt det mundtlige Ord rundt om i Landet, og naar det gjaldt om at levere Prædikener til Missionstidenden.

Det er ganske betegnende, naar man læser i denne om de Møder, han holdt i den første Tid, hvordan han da omhyggelig noterede, hvor mange, eller rettere hvor faa Præster, der var tilstede. Man læser ud af disse Notitser hans inderlige Glæde over, at der dog var nogle, der vilde i alt Fald høre, hvad der foregik, eller ved deres Nærværelse vilde vise deres Interesse for Arbejdet. Disse Notitser holdt ved Guds Naade efterhaanden op. Der blev for mange at nævne.

Og hvor mærker man hans Glæde, naar der lidt efter lidt blev dog nogle Præster, der ikke nøjedes med at høre eller være til Stede, men som vilde „snakke med“, som han kaldte det, enten det nu var som stedlig Indleder eller paa anden Maade. Og hvor blev hans Glæde dobbelt stor, naar der var Præster, der selv holdt Møder for den indre Mission — han bad stadig om, at vi vilde melde vore Møder hos ham til Indførelse i Miss. Tid., ikke af tom Forfængelighed, men for at vise, at Indre Mission virkelig var en Forening af Præster og Lægfolk — ligesom det var hans Sorg, hver Gang en eller anden Præst, der havde begyndt, holdt op og trak sig tilbage.

Det var aldrig hans Skyld. Aldrig slap han med sin gode Villie nogen Præsteven. Jeg erindrer fra 1873, da jeg sendte ham min første Prædiken

til Indre Missions Tidende, hvordan der straks kom Brev med Tak fra ham. Og da der var gaaet et Aar, hvori jeg ikke havde sendt ham noget, og jeg mødte ham ved et Missionsmøde, da sagde han: „Lad mig faa noget fra Dem igen, vi vil gjerne beholde Dem.“ Da tænkte jeg ikke paa, hvor nøje jeg gennem Aarene skulde blive knyttet til den indre Mission — og mindst paa, hvor nøje jeg skulde blive knyttet til ham selv.

— — —

Og hvor var han trofast mod Missionens Lægmandsarbejdere! Altid var han hjemme for, hvad de havde at betro ham, enten det var godt eller ondt. Altid tog han Del baade i deres Sorger og i deres Glæder. Altid kunde de være sikre paa at være velkomne hos ham. Altid kunde de gaa til ham, visse paa at eje hans store, varme Hjertes Kærlighed.

Ikke sandt, I Indremissionærer! er det ikke saadan? Og blev det ikke ved at være saadan, saalænge han var her iblandt os? Kunde I ikke til alle Tider have den mest ubetingede Tillid til ham? Vidste I ikke paa ethvert Punkt, at hvad han vilde, det var eders Vel? Og var det ikke derfor, I baade højagtede og elskede ham?

Ja, han var trofast. Det véd jeg, at I alle vil sige — fra den mest begavede iblandt eder ned til den allerenfoldigste, mest maaske den sidste. Thi hvor megen Pris Villh. Beck end satte paa Begavelse i Retning af at kunne tænke og tale — hvad han satte mest Pris paa var dog Ærlighed og Sandhed og Troskab. Det var ham ikke den ringeste Missionær, der i Følelsen af manglende Talegaver som Regel ikke optraadte ved offentlige Møder, men til Gengæld gik sin stadige, stille Gang om i Husene

og solgte Bøger og talte med frelsetrængende Mennesker om den store Salighedssag.

Hans Trofasthed overfor Missionens Udsendinge viste sig ogsaa i, at han — den til det yderste arbejdende Mand — stadig havde for Øje, at de ikke blev overanstrengte, især mens de endnu var saa faa.

Saaledes skriver han i 1869 i I. M. Tid.:

„Skal Missionens Virksomhed holde ud, saa er der en Ting, som jeg maa bede Missionens Venner om at erindre, og det er, at et Menneskes Kræfter har sine Grænser, og at lige saa vist som man kan forkøre et Par Heste, saa at de ikke duer mere, lige saa vist kan man ogsaa ødelægge en Herrens Arbejder, saa at han gaar i Staa og ikke duer mere. Det er noget, som de Troende trænger til at mindes om, navnlig overfor de Kolportører, som holder Forsamlinger. Man forlanger ofte det helt umenneskelige af disse Mennesker; man forlanger, at de skal holde Forsamlinger i det uendelige, hver eneste Dag, og det er sandelig den sikreste Maade at ødelægge dem paa baade aandeligt og legemligt. Et troende Menneske er dog ikke saadan en Pumpe, som kan vedblive at give Vand uafledelig, og det skulde dog ogsaa helst være lidt mere end det bare Vand, som man leverer. Det er dog ikke gjort med, at der er holdt en Forsamling, men det kommer dog an paa, om det duer noget, hvad der er bleven talt i Forsamlingen. Jeg véd af Erfaring, hvor svært det er at sige Nej, naar nogen siger til en: „Kom og tal Guds Ord for os!“ og derfor er det ikke underligt, at vore Kolportører giver efter for disse Anmodninger og holder flere Forsamlinger, end de burde. Men det er de Troende selv, som skal handle saaledes med Missionens Redskaber, at de ikke for-

dærves, men kan holde ud i længere Tid og virkelig udrette noget godt.“

— — —

Og hvor var han ikke tro mod den Bestyrelse, som hvis Formand han havde siddet de mange Aar — tro til det sidste. Ved det første Bestyrelsesmøde, der blev holdt efter hans Død, forelaa der en Afskedsskrivelse, nedskreven knap en Maaned, før han blev kaldt hjem.

Selvfølgelig tænker han i denne Skrivelse først paa den kære indre Mission og dens Fremtid og giver bl. a. det Raad: „Gør endelig saa lidt Forandring som mulig i Missionens Ordning. Der har været Raad nok i de forløbne Aar i den Henseende, som alle sikkert vilde have lagt Arbejdet øde. Men Herren har vedkendt sig Arbejdet vidunderligt i den Ordning, som nu er 40 Aar gammel. Lad det ikke blive glemt, men lad det have Myndighed til at skyde alle personlige Meninger og Paafund til Side.“

Efter dernæst at have gentaget som sit andet Raad til Bestyrelsen, hvad jeg efter „Erindringerne“ har anført i forrige Stykke: at Bestyrelsens Stilling til Missionærene endelig „fremfor alt maatte være frisindet“, og efter at have fremført „Tanker til Henstilling“ m. H. til den Forandring, der forøvrigt maatte ske ved hans Bortgang, særlig angaaende Missionens Blade, slutter han sin Afskedsskrivelse saaledes: „Bliver dette mit sidste Farvel til eder, saa Farvel med inderlig Tak for det Venskab, jeg fandt iblandt eder, og den Kærlighed, I altid har vist mig, for hver god Stund, vi sad sammen i Herrens Gerning. Og jeg mindes kun gode Timer.“

— — —

Hans Trofasthed strakte sig forøvrigt ogsaa til

dem, der ikke ligefrem stod under ham i Gerningen. Blot de stod i Herrens Gerning.

Komtesse H. Knuth, den forrige Forstanderinde for den københavnske Hovedforening for K. F. U. K., har meddelt mig følgende Træk. Hun skulde overtage sin ansvarsfulde Post under særlig vanskelige Forhold og følte sig ofte modløs og forsagt. Hun kendte den Gang slet ikke Vilh. Beck, lige saa lidt som han hende. Da fik hun en Dag et Brev fra ham, hvori han takkede hende, fordi hun vilde gaa ind i den Gerning, og ønskede hende Herrens Velsignelse dertil.

Brevet sluttede med en „kærlig Hilsen fra Deres gamle Broder, som gjerne vil være Deres Ven.“ Denne Hilsen hjalp hende, saa hun med trøstigt Mod kunde gaa til den store Opgave, der var lagt til hende. Og hun glemte aldrig den Trofasthed, Beck her havde vist hende, den ham ganske ubekendte, og hvordan han havde forstaaet eller rettere, hvordan Herren havde forstaaet at lade ham sige, netop hvad der skulde siges, og sige det saadan, at det hjalp hende og tillige vandt hendes Tillid og Kærlighed til ham for Livet.

— — —

I denne Sammenhæng skal mindes om, hvordan Vilh. Beck en Gang ved en kærlig Hilsen udrettede noget endnu langt større. Der var en jysk Bonde i Himmelbjergegnen, der havde vist Beck og hans Hustru stor Venlighed under en Rejse, men derimod stod ganske uimodtagelig overfor Kristendommen. Fem Aar efter, fortæller B. i sine „Erindringer“, da jeg var paa Egnen, kom jeg til at tænke paa ham og sendte ham gennem en Indre-Missionær en Hilsen og Tak for sidst, og „at min Tak for al den Godhed, han havde vist os, var at ønske

ham omvendt og frelst.“ Hilsenen blev bragt ham, da han laa paa sit Dødsleje, og han blev saa rørt derved, at det førte til hans Omvendelse.

Saa meget kan en trofast, kærlig Hilsen blive brugt til af Herren. Lad os ikke foragte de smaa Ting! Jesus kan bruge dem til at gøre store Ting igennem dem — ja, det allerstørste!

— — —

I et Menneskes Fortrin møder vi tidt ogsaa hans Mangler. Saaledes ogsaa med Vilh. Becks Trofasthed. Den var saa urokkelig, at der skulde uendelig meget til for at faa ham til at slippe et Menneske, der havde vundet hans Tillid. Han afviste, ofte i lange Tider, standhaftig, hvad der blev sagt ham fra paalidelig Kilde om Medarbejdere. Han holdt paa fejlende Brødre, naar alle andre var tilbøjelige til at slaa Haanden af dem — og hvad der var det mislige: holdt ogsaa tidt paa dem som Medarbejdere længere, end det var heldigt for Gerningens Skyld.

Dette kom i første Række af hans uendelige Kærlighed til hvert Menneske, han havde faaet Tillid til. Men det hang vel ogsaa noget sammen med, hvad Anders Stubkjær en Gang sagde til mig i Ørslev Præstegaardshave: „Ja, vor gamle Ven derinde er nu ikke nogen Menneskekender.“ Og dette var vistnok rigtig set. Hans egen Hustru, der kendte ham ud og ind som ingen anden, havde vistnok heller ikke saa helt Uret, naar hun en Gang i et Tilfælde, hvor netop denne Side af hans Karakter havde vist sig, sagde til mig: „Ja, Vilhelm er nu ogsaa altid saa tossegod.“ Derfor var han ikke vanskelig at føre bag Lyset, og han blev tidt ført bag Lyset.

Dette hang ogsaa sammen med hans store God-

modighed. Jeg kan her ikke andet end minde Striden mellem ham og Biskop Rørdam om „de fordrukne Præster“ kort før Becks Død. Rørdam havde faaet Beck tvunget til en Slags Tilbagekaldelse af, hvad han havde skrevet om, at Biskopperne ingen Ting havde sagt eller gjort overfor disse uværdige Præster, men var ikke tilfreds med den, Beck havde forelagt ham, syntes ikke, at han blev ren nok gennem den. „Saa sagde jeg til ham,“ fortalte Beck mig ganske naivt: „De kan jo selv skrive den, saa faar De den, som De vil have den, og saa behøver jeg kun at skrive den under.“ — Jeg kunde jo ikke andet end se forbavset paa ham, da han fortalte mig dette, og spørge: „Hvad blev det saa til?“ Og endnu mere forbavset blev jeg, da hans Svar lød: „Ja, det blev saadan, Rørdam har nu selv skrevet det.“

Saadan kunde han være: godmodig og naiv som et Barn. Og det bundede altsammen i hans Kærlighed og Tillid til Mennesker.

— — —

Derfor, naar saa mange dyrebare Minder fra henved en Menneskealders Samliv trænger sig frem for min Tanke, alt som jeg skriver dette, da kan jeg ikke andet end sige: Ogsaa disse hans Mangler var kun Udslag af hans Trofasthed, og derfor til hans Ære eller rettere til Guds Ære. Har han her til Tider fejlet, da er det af Kærlighed, han har fejlet.

Og hvilken uvurderlig Betydning det har haft for hele den indre Missions Arbejde, at der i Spidsen for Arbejdet stod en Mand af en saadan aldrig svigtende Trofasthed og med en saadan Kærlighedens Tillid til og Vedhængenhed ved dem, der stod ved hans Side i Arbejdet — lad være, at den fulde Forstaaelse heraf hører til de skjulte Ting,

som først en Gang skal aabenbares, saa er vi dog endnu mange, der allerede her har forstaaet noget deraf, og som siger baade Herren og hans tro Tjener Tak derfor.

— — —

Saa er der Forholdet til hans Venner. Baade os, som var dette i snævrere Forstand: som gik ud og ind hos ham, og dem, der var det i videre Forstand: de Hellige i Danmark.

„Beck havde vel nok det største Antal Venner, nogen har haft, og maaske ogsaa det største Antal Modstandere.“ Saaledes skriver V. Lund i Fortalen til „Vilh. Beck paa Rejse.“ Og begge Dele er let forklarlige.

Baade maatte hans Prædiken nødvendig vække Modstand hos dem, der ikke vilde omvende sig, og der var adskilligt i hans ydre Væsen, der ikke kunde andet end fremkalde Kritik hos hvem, der ikke kom ham nærmere og lærte ham at kende. Dertil var mange vantro Aviser, særlig i de sidste 20 Aar af hans Liv, da det gik op for Bladene, hvad den indre Mission var, og hvad den vilde, altid rede til at falde over ham. Den Modstand agtede Beck det for en Ære at være Genstand for.

Han kunde le saa hjærteligt, naar man fortalte ham en af Bladenes Løgnehistorier, der var rigtig grov. Og det faldt ham aldrig ind at tage til Gemæle. Det skulde da være et ellers velsindet Blad, der var kommen for Skade at være med i Løgnkoret. Ellers var hans Standpunkt dette: Lad dem kun lyve, det gavner kun Sandheden. Det er, som naar han siger i en Prædiken i sin sidste Postil fra første Søndag i Advent: „Vi skal vide, at et rigtigt Naadeaar fra Herren følges altid med et rigtigt Vredens Aar fra Verden. Og jeg for min

Part befunder mig altid bedst, naar jeg kan mærke Verdens Vrede; thi det har altid været mig et Tegn paa, at saa har vi Herrens Naade.“

At han fik mange Venner, er endnu mere forklarligt, saa vist som det at komme ham nær og lære ham at kende var det samme som at komme til at elske ham. Han kom med Kærlighed, og derfor mødte han Kærlighed. Og hans Kærlighed var ikke noget i Munden. Nej, hvor var han trofast i sin Kærlighed. Det vidner alle vi, til hvis Livs Lykke det hørte at eje Vilh. Becks Venskab. Hvad kunde han ikke ofre for sine Venner! Ja, for den Sags Skyld, ogsaa for dem, der stod ham fjærnere. Lad mig anføre et Par Vidnesbyrd om det sidste.

Han havde en Tid en Nabopræst — en Modstander — der var i Pengeforlegenhed og skulde have en Kavtjonist. „Ja, Dem kan det vel ikke nytte at bede om det,“ sagde han til Beck, da han en Dag til dennes Forbavselse kom kørende til Ørslev Præstegaard, hvor han ellers var en ukendt Gæst, og havde sat ham ind i sin Forlegenhed.

Svaret lød: „Ja, De kan jo prøve paa det“ — og han fik Kavtionen og kørte glad derfra.

Et andet Træk: En Dag skulde en af Becks Sønner gøre Orden i Skufferne i Faderens Skrivebord, og han kom da ogsaa til en Skuffe, hvori der laa en hel Del smaa Sedler med et Navn og et paaskrevet Pengebeløb. „Hvad det var?“ — „Ja, det er Penge, jeg har laant ud og ikke venter at faa igen.“ — „Kan du da slet ikke faa nogen af alle de mange Penge igen?“ — „Der staar i Guds Ord, at man skal ikke vende sig bort fra den, der vil laanc af en, men der staar ikke noget om, at man kan vente at faa det igen.“

Det passede, hvad der stod i Opfordringen til at afholde Omkostningerne ved Udgivelsen af hans Postil: „Fra Livets Kilde“ og forære ham den til hans 25 Aars Præstejubilæum, om alle de mange, baade troende og vantro, baade hellige og uhellige, han havde laant eller kavtioneret for. Havde Beck ikke været saa offervillig i det Stykke, eller havde han taget mere Hensyn til, hvad det kostede at være de Helliges Vært, vilde han med alt det, hans Forfatterskab indbragte ham, være død som en rig Mand. Nu havde han det saadan, at han, som han selv har sagt mig, ikke havde kunnet leve af sit dog ret store Embede, naar der ikke dertil var kommen det, han tjente ved sin Pen.

— — —

Men bedre end alle andre kan dog Vilh. Becks Venner vidne om, hvordan han var. Og ikke sandt, alle vi, der gik ud og ind hos ham — og vi er dog endnu en Del saadanne tilbage, selv om Kredsen tyndes — samler vi ikke det bedste, vi kan sige om vor hensovede Ven i et: han var trofast. Hvor kom han os ikke trofast i Møde, naar vi besøgte ham eller stødte paa ham! Hvor var han ikke glad ved at se os og skifte Ord med os! Hvor lyste hans Kærlighed til os ikke ud af hans Øjne, naar han saa paa os! De Øjne løj ikke.

Størst viste hans Trofasthed sig, naar vi trængte mest til ham. Beck var ikke nervøs. Men det var, som V. Lund skriver: „Han havde mange overnervøse Venner, der ofte tyede til ham som til en Modgift og til Ørslev som til et Sanatorium. Og dette var maaske den bedste Prøvesten paa Trofastheden af hans Venskab.“

Og hvor var han hensynsfuld overfor dem, paa hvis Venskab han troede, selv da, naar de fra

deres Side viste sig mindre hensynsfulde. Lund fortæller i sin Skildring af „Vilh. Beck paa Rejse“ om en Dag, da Posten bragte et Brev fra en Ven, en bekendt Præst, hvori denne i stærke Ord tog Parti imod Beck i Anledning af en Fejde hjemme, som denne var indviklet i. Det var skrevet i en Tone, som Lund ikke var fri for at synes var ufor-skammet. Og baade han og de andre, der var med paa Rejsen, var nær ved at forsøge at faa Beck til at give et skarpt Svar.

„Beck bakkede paa Piben, hørte til, blandede nu og da et lille Ord i med og læste videre i de mange andre ankomne Breve, medens vi blev ved at opirritere os over Vennen. Saa gav han sig til at skrive og besvare de modtagne Breve. Og da han var færdig, sagde han: Har I saa Lyst at høre, hvad jeg har svaret? — og saa læste han Svaret op for os, et Svar saa høfligt og fromt, at vi med Forbavselse saa paa hverandre og følte os næsten lidt brøstholdne over, at han havde taget saa lidt Notits af vor Mening og vore Anvisninger. — Nej, sagde en af os: Han skulde rigtignok haft det glatte Lag o. s. v. Men Beck sad ganske stille med et lunt Smil og puttede Brevet i en Konvolut og satte „den galende Hane“ i Seglet udenpaa.“ — Dermed var den Sag færdig.

„Men da jeg havde siddet lidt og set paa ham,“ skriver Lund videre, „slog det ned i mig: Beck er dog i Grunden en stor Mand i Forhold til os andre, og jeg begreb baade det ene og det andet. Jeg skønnede, at der i det Brev, han havde læst for os, trods den venlige, ja kærlige Form, dog var noget, som i Magt og Vægt overgik den andens Udfald; jeg saa Forskellen mellem de to Mænd, og det var let at se, hvem der var den stærkeste.“

„Som Beck navnlig i Skrift kunde være haard og bister overfor sine Modstandere, saaledes faldt det ham paa den anden Side saa underlig naturligt at være ret sagtmødig overlegen overfor sine Venner, ja ofte at tage sig Skyld paa for Dumheder og Galskaber, de havde gjort. Jeg har ofte ærgret mig derover og sagt til ham: „Hvad gør du det for? Lad dem selv tage deres Skrub, ellers lærer de jo aldrig at blive fornuftige.“ Saa kunde han se saa god ud og sige: „Du ved jo nok, at vi er ét Legeme, men forskellige Lemmer. Naar jeg nu har faaet Talent til at være Ryg, hvorfor skulde jeg saa ikke bruge det?“

— — —

Og hvor kunde han vise en rørende Taknemlighed, naar en af hans Venner havde haft Lejlighed til at vise ham eller den indre Mission en Tjeneste. Jeg har selv erfaret dette de Gange, da jeg paa forskellig Maade, naar han selv var forhindret ved Rejse eller andet, havde faaet Naade fra Gud til at gøre noget for den Sag, som han og jeg var fælles om at elske. Saa kom der altid fra ham et af de underligt betagende Breve, som han var en Mester i at skrive — lige ud, uden Omsvøb eller mange Ord, men saadan, at man maatte hver Gang sige Herren Tak for den trofaste Ven, der havde skrevet dem, og hver Gang kom til at holde mere af ham.

Lad mig anføre et Brev, han sendte mig i 1895 i Anledning af mit 25 Aars Jubilæum som Præst, ved hvilken Lejlighed der havde været Tale om, at han om Aftenen skulde have holdt et Møde i min Kirke, hvad der af forskellige Grunde blev opgivet:

Min kære, trofaste Ven!

Jeg kommer lidt post festum, men jeg kommer

med en lige varm Tak for dit trofaste Venskab imod mig og imod den indre Mission. Hvor vilde jeg gjerne have sagt dig denne Tak offentlig fra din Prædikestol i Aften du vilde det ikke, skønt du dog vist vilde have været glad derved og følt Herrens Naade endnu rigere imod dig paa den Maade. Naa, tag saa Takken her i Stedet, parret med Ønsket om, at du maa blive tro indtil Døden, ogsaa tro imod den Sag, du har været saa tro imod indtil idag, og at jeg maa beholde dit Venskab, som jeg vurderer saa højt. Gud velsigne dig i Kirke og Hus!

Din gamle Ven
Vilh. Beck.

Og lad mig nævne den sidste Gang, jeg fik Lejlighed til at vise ham en Tjeneste.

Det var i Sagen om „de uværdige Præster“. Han havde angrebet Biskopperne for deres Stilling, eller skal vi sige: Mangel paa Stilling til disse. Rørdam, der særlig følte sig ramt, havde faaet den gamle, svage Mand — det passerede Aaret før hans Død — til at afgive en Erklæring om, at han ikke ved sit Angreb havde tænkt paa de nuværende Biskopper. Og Beck havde derefter, idet Sagen var bleven indanket for Ministeriet, efter dettes Anmodning faaet en biskoppelig Irettesættelse. Den var holdt i læmpelige Udtryk, men anderledes end som en Irettesættelse kunde den ikke opfattes.

Saa kom en Dag Johannes Clausen til mig og vilde have mig til at stille mig i Spidsen for en Protest herimod. Jeg svarede, at det kunde der ikke være Tale om, da jeg som andre af Becks allernærmeste Venner maatte mene, at han i sin Erklæring ikke havde staaet helt sand, naar han nægtede at have tænkt paa at angribe de nuværende

Biskopper. „Men,“ føjede jeg til, „jeg rejser til Ørsløv i Morgen for at tale med ham.“

Beck var ude paa Missionsrejse, da jeg kom, og vilde først komme hjem om Aftenen. Stemningen i Præstegaarden var yderst trykket, og hans Hustru sagde til mig, da jeg for hende paa pegede Nødvendigheden af, at der kom en nærmere forklarende Erklæring fra hendes Mands Side: „Ak! Vil De ogsaa have Vilhelm til at afgive Erklæring — jeg synes, han har givet Erklæringer nok.“

Saa kom han hjem og blev glad ved at se mig. Han trængte den Gang mere end ellers til at møde Kærlighed fra sine Venners Side.

Da han havde spist til Aften og faaet Piben tændt og Posten læst, førte jeg straks „Sagen“ frem og spurgte, hvordan det gik, og hvad han vilde gøre. „Jeg er ved at skrive en Artikel i „Annekset“, der skal hedde „Resultatet“, hvori jeg vil sige, at Resultatet paa Sagen er, at de fleste af de uværdige Præster endnu sidder i deres Embede.“ — „Saa skal jeg sige dig, hvad „Resultatet“ heraf vil blive: at ingen vil bryde sig om, hvad du tænker paa at skrive, fordi selv dine bedste Venner ikke er fri for at mene, at du ikke har været fuldt sand og ærlig i din Erklæring.“

Dette gjorde et stærkt Indtryk paa ham, og han saa paa mig, som han kunde se paa Mennesker med sine klare, ærlige Øjne, idet han sagde omtrent saaledes: „Jeg forsikrer dig for, jeg har ikke tænkt paa vore nuværende Biskopper, og særlig ikke paa Rørdam, om hvem jeg véd, at han for nogle Aar siden har talt alvorligt med en af de angrebne Præster. Jeg har haft dem mistænkt for ikke at have gjort noget, og jeg har ment, at de i alt Fald ikke har gjort tilstrækkeligt — men jeg har

ikke tænkt paa at beskyldte dem for intet at have gjort, thi derom har jeg intet bestemt vidst.“ — Og hermed saa han saa ærligt og kærligt paa mig, som om han vilde sige: Du maa virkelig tro mig paa mit Ord!

Mit Svar lød: „Ja, men saa maa du sige det offentligt. Thi nu staar det saaledes, at man tror, at du har omgaaet Sandheden af Menneskefrygt. Du maa skrive saadan“ . . . og derpaa skitserede jeg for ham, hvordan hans Erklæring maatte lyde, om den skulde kunne raade nogen Bod paa det skete. Han hørte stille og interesseret paa mig, og da jeg var færdig, sagde han: „Ja, du har Ret. Aah, skriv det op! Jeg kan ikke!“

Jeg gik saa hen til det lille Skrivebord, mens han selv satte sig ved det store og læste. Og aldrig véd jeg at have skrevet noget saa hurtigt som dette. Da jeg var færdig, læste jeg det for ham og Nina. Og hans Øjne lyste af Glæde, da han tog Papiret og gemte det i sit Pengeskab, idet han sagde: „Nu bringer jeg det saa i min egen Stil, og saa føjer jeg det ind i det Stykke, jeg har skrevet til „Annekset“. Jeg sagde kun: „Ja, men lov mig nu, at du vil tage dig Ro til at skrive det. Husk, at Sagen er vigtig.“ Dette lovede han mig. Og nogen Tid efter kom saa Artiklen „Resultatet“ i Annokset med det, jeg skrev den Aften i Ørslev, føjet ind. Det staar i Nr. 1 for 1901 Side 6—7, hvor enhver kan læse det.

Men aldrig glemmer jeg den Forandring i Stemningen, der skete den Aften. Det var, som et Tryk var taget bort fra baade ham og hans Hustru, da han havde lukket Skabet i for Aktstykket. Følelsen af at kunne misforstaas af Guds Folk og at være bleven misforstaaet af mange Venner havde hvilet tungt paa den gamle kære Mand.

Og aldrig glemmer jeg, hvor glade baade han og hans Hustru var ved mig, og hvor rørende de viste mig deres Taknemlighed, da de næste Formiddag fulgte mig til Vognen.

— — —

Jeg har set ham munter og frisk i Vennekredsen, samlet i hans hyggelige Stue, Piben i Munden — den slap han nødig — en lyttende Skare omkring ham, han stadig den ordførende, de andre mest hørende til. Saa var han glad, saa kunde hans medfødte Humor ret gøre sig gældende, og der kunde komme den ene Vittighed efter den anden. Thi man vilde tage fejl ved at mene, at det var dybe Samtaler, der blev ført om teologiske eller kirkelige Emner. Det kunde være, og var som Regel, ganske dagligdags Ting. Det kunde være Historier, han fortalte. Beck var en Mester i at fortælle Historier. Han kunde mange, og han fik altid det frem, som var Pointen i Historien.

Og jeg har set ham, da Tiderne var bleven trange i hans Liv, da han var bleven gammel og svag, udslidt af Arbejde, mærket af Sygdom.

Jeg har set ham dampende af den lange Pibe. Og jeg har set ham med den udgaaede Pibe i den trætte Haand — selv ved at gaa ud.

Jeg har set ham fuld af Livsmod og Livskraft drage ud paa Missionsrejse. Og jeg har set ham med Kraften brudt, nær Døden, færdig til den sidste, store Rejse. Og mange har med mig set ham saadan.

Men enten vi saa ham paa den ene eller paa den anden Maade — altid var han den samme: lige tro mod den Herre, der havde brugt ham til sin Gerning, saa længe han kunde bruges, og lige trofast mod sine Venner.

— — —

„Det største Antal Venner, nogen har haft.“ — Det Ord passer nok, baade naar vi lægger Eftertrykket paa „Venner“ — der er saa meget, man kalder Venskab, der slet ikke fortjener at kaldes saadan — og naar vi lægger det paa „det største Antal“. Becks Vennekreds udvider sig nu. Den gaar fra Skagen til Gedser, fra Blaavandshuk til Bornholm. Den omfatter alle de Hellige i Danmark.

Han var elskværdig overfor alle Mennesker, ogsaa overfor vantro Mennesker, kunde godt tale med saadanne om Ting, der nærmest laa dem paa Hjærte, saa at de mange Gange højlig forbavsedes. „Man kan godt begynde med Grisen og ende med Kristus“, siger han en Gang, han anbefaler Præsterne at beholde deres Avlsbrug, ogsaa for at have noget, hvormed de kunde vente at finde deres Sognefolks Øre.

Derfor holdt ogsaa de vantro i hans Sogne af ham, selv de, der saa at sige aldrig kom i Kirke og hørte ham. Derfor kunde han fra 1879, da man inde fra København ønskede, at han skulde løse Frimødt af som Præst ved St. Johannes Kirke, ikke blot skrive i sine „Erindringer“: „Jeg turde ikke for den indre Missions Skyld; desuden vilde det blive mig umaadelig svært at forlade Ørslev. De Troende fulgte hjem med mig fra Kirken for at passe paa deres Præst“ — der kom nemlig flere Søndage i Træk Udsendinge fra København for at se at overtale ham — men han kunde føje til: „Endog vantro Mennesker bad mig med Taarer i Øjnene: Forlad os ikke!“

Men de Hellige var hans Venner. Af alle de mange Mennesker, han kom i Berøring med, var det dem, han ganske særlig følte sig knyttet til, dem, hvis Besøg han helst saa i sin Præstegaard.

Og Grunden hertil var den, at de havde noget, som de andre manglede. De havde Jesus. Enhver, der kom med ham, var Vilh. Becks Ven. Og her gjorde han ingen Forskel. Bonden og Herremanden, Tjenestepigen og Grevinden var ham lige kære, blot han følte sig fælles med dem om den kære Frelser. Da saa han paa dem som sine Brødre og Søstre og slap dem aldrig ud af sit Hjærte.

Og gjaldt dette dem af de Hellige, som han personlig kendte, saa gjaldt det ogsaa dem, han ikke kendte. Det var ham nok, at de kendte Jesus.

Det var Tonen, der klang gennem al hans Forkyndelse — hvor bærer hans udgivne Prædikener ikke Vidne om hans Kærlighed til de Hellige! — og den Tone gav Genklang i og prægede hans Liv. I det Stykke tog ingen fejl af ham. Han kunde derimod nok til Tider tage fejl af Mennesker og regne Folk til de Hellige, der kun havde Navnet.

Men det skal han ikke lastes for. Det var kun Vidnesbyrd om, med hvilken trofast Kærlighed han elskede enhver, om hvem han mente, at de vilde tage det af Verden udskældte og foragtede Navn og bære det. Det var kun Vidnesbyrd om, hvor inderligt det laa ham paa Sinde at se de Helliges Tal forøget.

Altid rede til at tilbagevise Anklager mod de Hellige, altid rede til at tage deres Parti og træde i Skranken som deres Forsvarer — lad saa være, at han en enkelt Gang kunde komme til at forsvare en daarlig Sag — saadan var Vilhelm Beck. Han var de Helliges Ven, og det blev han ved at være til det sidste.

Derfor modtog han ogsaa til det sidste det ene Bevis efter det andet paa Vennernes Kærlighed. Ikke blot sendte de ham atter og atter, det ene

Aar efter det andet, hver Forsommer til Karlsbad, for at han dør skulde hente Helbred og ny Styrke til Efteraarets og Vinterens Arbejde. Men overalt, hvor der var en Lejlighed til at vise ham Kærlighed, benyttede de den.

Efter at have omtalt Festen i Ørslev i 1881 i Anledning af hans 25 Aars Præstevirksomhed og Sølvbrylluppet i 1885, hvor „den samme Kærlighed kom igen og beredte os en storartet Fest, atter med rige Gaver“, skriver han i „Erindringerne“:

„Endnu i 1899, da jeg havde været Præst i 25 Aar i Ørslev-Solbjerg, kom Kærligheden med nye Vidnesbyrd om, at man ikke var bleven ked af sin gamle Præst. — Man skulde tænke, at alle gode Gange er tre, og at dermed kunde det være nok, og dog endnu samme Aar, da jeg d. 30. Decbr. fyldte mit 70 Aar, slog de Hellige fra Nær og Fjærn en Kærlighedskreds om mig med en Rigdom af kærlige Ord og Gaver, saa at jeg kun kunde føle mit Hjærte fyldes med Tak til min Herre og Mester, fordi han havde ladet mig opleve denne Dag, og for den store, ufortjente Naade, at han havde ladet mig beholde min Plads i Guds Folk til mine gamle Aar. — De Helliges Kærlighed har været mit Livs store, ja største Lykke, thi denne Kærlighed stammer jo fra ham, som siger: „Jeg elskede dig med en evig Kærlighed.“ Og det er jo kun for hans Skyld, at saa megen Kærlighed har samlet sig om mit Liv.“

„Vi elske ham, fordi han elskede os først.“ — Dette Ord om Forholdet mellem Jesus og hans Venner kan vi godt anvende paa Forholdet mellem Vilh. Beck og de Hellige. Vi elskede ham, fordi han elskede os først.

Det var ikke Mundsvejr, naar han skriver i sin første Postil „Nyt og gammelt“: Med Hilsen og

Tak til de Hellige i Danmark for den Kærlighed, jeg fandt i de Helliges Samfund!“ — eller i Forordet til sin anden Postil „Fra Livets Kilde“: „Med min Sjæls fulde Tak til min Herre Jesus for den 25 Aars Tjeneste, han har forundt mig som Ordets Tjener, og for al den overvættets Kærlighed, han i disse 25 Aar har samlet om mig blandt de Hellige“ — eller i hans sidste Postil „Paa Livets Vej“: „Gud velsigne de Hellige i Danmark — med Hilsen til hvert et lille Guds Barn i Danmark udsender jeg denne Vejviser paa Livets Vej“ — eller naar hans „lille Julegave“ hver Gang er „til de Hellige i Danmark“!

Nej, det var Gerning og Sandhed. „Mit Hjærte er udvidet imod eder“. Det kunde han sige med Pavlus. Det sagde han i sin Forkyndelse, satte Skellet klart og bestemt mellem Guds Folk og Verden, søgte gennem Ordet at faa Mennesker af Verden til at gaa over fra Døden til Livet, søgte med Kristi Kærlighed at faa de levende bevarede, saa de evigt kunde beholde Livet. Og det viste han i sin hele Færd og Omgængelse. „Vi vide, at vi er overgangne fra Døden til Livet, thi vi elske Brødrene.“ Det var ikke tilfældigt, at dette var et af hans kærester Ord.

Det passer, hvad Fr. Zeuthen udtaler ved Afsløringen af Mindesmærket paa Ørslev Kirkegaard: „Mindestenen betyder, at vi elsker Vilh. Beck. — Hvorfor? Først fordi han elskede Jesus — dernæst fordi han elskede vort Fædreland med en hellig Fædrelandskærlighed og viste dette ved at kæmpe mod Vantroen for at samle, ligesom de gamle Profeter, en Skare om Jesus og hans Kors — endelig fordi han elskede os og betragtede de Hellige i Danmark som sin Familie. Hvor havde han ikke

Guds Børn kær! Og hvor var han ikke lykkelig ved at besidde deres Tillid og Kærlighed!“

Og hvor trofast han var i sin Kærlighed til de Hellige, viste sig dobbelt, hvor der særlig trængtes dertil. Det var ham en Sorg, hver Gang han hørte om Stridigheder i et Samfund. Men han havde en stor Evne til at faa saadanne Stridigheder bilagte, og det kom af hans store Kærlighed til de stridende. Naar han rejste ud i den Anledning for at holde et Møde paa et Sted, kunde han rigtig i den Prædiken, han altid først holdt, tage Kærlighedens dybeste Toner. Dermed var Sejren egentlig allerede vunden, inden han samlede med de stridende Brødre. De kunde ikke andet end føle: Den Mand elsker os og vil vort Vel. Og det er en god Fredsmægler, overfor hvem det kan mærkes.

— — —

„Leve de Helliges Samfund!“ — Saadan hørte jeg ham udbryde, da jeg en Gang var hans Ledsager paa den sædvanlige Formiddagstur. Og samtidig svang han sin Stok over sit Hoved.

Det var et ganske umotiveret Udbrud. Vi havde slet ikke talt om noget i den Retning. Og dog var det vel motiveret. Det kom som et ganske naturligt, uvilkaarligt Udtryk for det, der var i hans Hjærte. Og hvad Hjærtet er fuldt af, deraf taler Munden.

Leve de Helliges Samfund! Ikke blot elskede han alle Guds Børn, men var utrættelig i at paa-minde os om at staa sammen og vise os Farerne ved at undlade dette.

Herom skriver han i „en lille Julegave“ for 1900, idet han bruger et af de Billeder fra Naturen, som han var en Mester i, en skøn lille Fortælling: Træet paa Kulby Bakke.

„Det staa saa forkrøblet, fordi det staa alene,

som et Billede paa, hvordan det gaar os, naar vi ikke lever i de Helliges Samfund . . . Muligt kan Livet bevares gennem Aaringer, men det bliver et Liv som Træets Liv paa Kulby Bakke, et forpjusket Trosliv, uden Frodighed, uden Glæde, uden Vækst . . . Vi har hverandre behov, hverandres Kærlighed behov. — Herrens Ordning er den, at kun i de Helliges Samfund kan det enkelte troende Menneske leve et sundt Liv og trives i en god Vækst.“

Beck havde set dette Træ, da han var Barn. Han saa det igen 34 Aar efter, da han blev Præst i sit Fødesogn, og Træet staa der endnu ganske alene paa den høje Bakke, tilsyneladende uden at være vokset. Maatte det prædike for mange Guds Børn, som det prædikede for ham, om Farerne ved at staa ene med sit Trosliv! Maatte det raabe højt til alle, der ser det: Leve de Helliges Samfund!

Der er hellige Mennesker, som vi kan staa i Samfund med og være fælles med om det største og det bedste: Jesus! Han, der saa Træet paa Kulby Bakke og derigennem Farerne for det Trosliv, der leves alene, han, der i Modsætning hertil samtidig har skildret for os, hvordan Træerne i hans Have i Ørslev ved at staa sammen gav Læ og Skærm for hinanden, og deri har sét et Billede paa Livet i de Helliges Samfund — han er vel nok den, der mer end nogen anden Enkeltmand i Danmark er bleven brugt hertil af den Herre og Gud, i hvis Gerning han var saa tro.

Han fik sin Løn derfor — en dobbelt Løn. Herom hedder det paa sidste Blad af „Erindringerne“:

„Har Arbejdet været stort, saa har det til Gengæld været et Arbejde, der har lønnet sig godt for mig. Den bedste Løn er den store Lykke og Frugt, som Herren i Naade har nedlagt i dette Arbejde:

det stærke Liv Landet over og de mange frelste Mennesker.“

„Men ogsaa personligt har dette Arbejde lønnet sig godt for mig i den forunderlige Kærlighed, som Guds Børn fra hele Landet paa saa mange Maader har vist imod mig. For blot at nævne et Eksempel blandt mange: at Missionens Venner aldeles uventet i 1884 sendte mig til Karlsbad for at hjælpe paa min ofte svære og smærtefulde Sygdom. Og da det viste sig, at Karlsbads varme Kilder hjalp til at dæmpe Sygdommen og holde Arbejdskraften oppe, har de nu 13 Gange sendt mig dertil og derefter givet mig en god Hviletid i Brunnen ved Vierwaldstättersee, denne Schweiz's skønneste Sø, hvor jeg midt i den os fremmede Katholicisme har kunnet leve med min Hustru i den Ensomhed og Stilhed, hvortil jeg saa meget har trængt.“

„Og disse Hviletider har været frugtbare for mit Aandsliv, ligesom de ogsaa har givet mig Lejlighed til meget Arbejde med Pennen, som ellers aldrig vilde være bleven gjort Det er et stort Kærlighedsbevis, den indre Missions Venner har givet ved at have skænket mig disse helbredende Hviletider Aar efter Aar. Men skulde jeg opregne alle de Kærlighedsbeviser, som de har givet mig de mange Aar, jeg har arbejdet i den indre Mission, kunde jeg skrive en hel Bog derom. De hører til mit Livs skønneste Erindringer og til mit Arbejdes kæreste Løn.“

Og aldrig glemmer han Takken derfor, ogsaa til Mennesker. Ikke blot sender han stadig Hilsen hjem med Tak, naar han er færdig i Karlsbad, eller naar han er paa Vej derved. Saaledes i 1896.

„Hvad maaske ingen har tænkt paa, men som

gør eders Gave særlig betydningsfuld denne Gang, er, at det bliver en Slags Jubilæumsgave for mig. Thi den 1. Maj 1856 tiltraadte jeg Embedet som Præst — underligt nok paa 40 Aars Dagen derefter rejser jeg bort fra Embedet for at hvile. Mange Tanker gaar derved gennem min Sjæl, fremfor alt Tanken om maaske for bestandig at fratræde og finde den evige Hvile. Dog, det staar i Herrens Haand. Han tvang mig for 40 Aar siden ind i Embedet, og jeg forlader det næppe, uden han sætter mig ud af det. Thi i dette Embede har jeg fundet mit Liv og min Lyst, og gærne vender jeg tilbage, om Gud vil, for at tage fat igen. Disse 40 Aar har været fulde af usigelig megen Naade, ikke mindst den Naade at have faaet saa mange Guds Børns Kærlighed i Eje. Tak, Venner! og Farvel!“

Men ogsaa ved hver en anden Lejlighed, hvor der er bleven vist ham Kærlighed fra Venner, udtaler han sin Glæde og Tak. Saaledes skriver han i 1898:

„Jeg har modtaget til denne Jul og til min Fødselsdag saa mange kærlige Breve og Hilsener som aldrig før, saa at det vil være mig en Umulighed at svare og takke hver enkelt. Jeg beder derfor de kære Venner herigennem modtage min inderlige Tak og Paaskønnelse af al denne Kærlighed, der ret har ladet mig føle, hvor godt det er at have fundet sin Plads midt i Guds Folk.“

Og fra sin sidste Fødselsdag i 1900 skriver han bl. a.:

„Det er en usigelig stor Naade og Lykke i mine gamle Aar at have en saadan Plads i Guds Folk. Og jeg kan kun sige: Herren velsigne den indre Missions Arbejde, som har forskaffet mig denne lykkelige Plads.“

— — —

Og saa fik han dog den bedste Løn tilsidst: Lønnen af Naade.

Herom udtaler P. E. Blume i sin Prædiken paa Dagen for Indvielsen af Mindesmærket paa Ørslev Kirkegaard:

„Det, som har frelst Vilh. Becks Sjæl, er ikke de 500 Missionshuse i Danmark, det er ikke det Utal af Møder, han har holdt, det er ikke de Skarer af Mennesker, der er omvendt ved hans Virksomhed, men det er ene og alene Jesu Kristi Blod Det var Sandhed, naar han sagde: „Af Guds Naade er jeg det, jeg er.“ Vi véd om ham, at han havde kun Guds Naade at støtte sig paa, at det var kun Blodets Naade i Daab og Nadver, han fortrøstede sig til.“

Det passer hertil, hvad Beck slutter sine „Erindringer“ med:

„Naar jeg ser tilbage paa disse Erindringer fra mit lange Liv, saa samler det sig altsammen, Stort og Smaat, som lutter Erindringer om Guds ufor-skyldte Naade og mangfoldige Velgerninger imod mig — samler sig i det gamle Ord: „Af Guds Naade er jeg det, jeg er, og hans Naade imod mig har ikke været forgæves.“

— — —

Saadan skal Vilhelm Beck erindres: som den, der lagde sig selv og hele sit vældige Arbejde ind under Guds Naade — som den, der tog Naaden med sig baade til sit Liv og sin Gerning, og som derfor ikke har levet og virket forgæves.

Guds Naade skal have Æren og Takken for det altsammen: for den tro Arbejder som for den trofaste Mand.

Frugterne ser vi den Dag i Dag iblandt os. Guds Naade mod Vilh. Beck har ikke været forgæves.

=====

EN GÆSTFRI MAND.

Med Vilh. Becks Trofasthed er hans Gæstfrihed uadskilleligt forbunden. Den var en af de Maader, hvorpaa hans Trofasthed lagde sig for Dagen, og den var saa at sige uden Grænser ligesom denne.

Altid havde han „aabent Hus“. Ikke, som saa mange har for Skik, en Aften om Ugen, men hver Dag. Altid var der Adgang til hans Præstegaard for hvem, der vilde komme. Jeg kunde godt sige baade Dag og Nat. Thi det var strængt forbudt at laase Yderdørene af om Natten. Han vilde ikke, at nogen Vejfarende skulde banke paa forgæves uden at kunne komme ind. Og jeg véd ikke af, at dette nogensinde er bleven misbrugt.

Om Søndagen var det særlig overfor Egnens Folk, han viste sin storstilede Gæstfrihed. Hver Søndag Eftermiddag — efter „Sidsttjenesten“ i Hovedsognets Kirke — var Præstegaarden fuld af Gæster, baade inden Sogns og uden Sogns fra. Man saa det straks ved at kaste blot et Blik ud over Gaardspladsen. Den var saa pakket med Vogne, at det tidt var vanskeligt at komme frem. Og som det var i Gaarden, var det inde i Stuerne. Der var fuldt allevegne, mest i Præstens egen Stue, hvor han sad ved Skrivebordet med den lange Pibe i Munden, glad ved enhver, der vilde „komme indenfor“ og besøge ham.

BECK SOM UNG.

Saaledes havde det allerede været i Ørum. Da de unge Præstefolk flyttede ind der, var der ikke meget hyggeligt. Men efter en grundig Ombygning blev Ørum Præstegaard „et underligt velsignet Sted, hvor de Hellige fra nær og fjærn gik ind og ud som i deres Hjem. Og min Hustru og jeg — skriver han i „Erindringerne“ — har levet der otte lykkelige Aar, omgivne af de Helliges Kærlighed, medens Livet derfra udbredte sig videre og videre.“

Men dør i det lille Embede maatte de mange Gæster selvfølgelig rette sig efter Forholdene og tage til Takke med, som man kunde byde dem det. De, der blev til om Aftenen, fik alle Vandgrød — mere var der ikke Raad til — og det kneb endda. Da han havde været der et Par Aar, „kunde jeg ikke svare min Formand hans Pension. Men i Bevidstheden om, at Herren havde givet mig Ørum Embede, og i fuld Tro paa, at saa maatte ogsaa det timeligt fornødne være der, gik jeg ud i Marken for at lede efter det, der manglede, og jeg fandt det: et 30 Tønder Land stort Kær, som kun gav mig den fornødne Brændsel — dør er det! Jeg gik hjem og skrev til Hans Majestæt Kongen en Ansøgning om at maatte sælge en halv Million Tørv, hvilket jeg ogsaa efter mange Underhandlinger fik Tilladelse til og blev saaledes Egnens største Tørvetriller.“

Og det timelige Arbejde, han saaledes fik med at afstikke de fornødne Stykker i Mosen til de forskellige Lejere og med at skaffe Købere til den Tørv, han selv lod skære, var han endda, hvor stort det end var, glad ved og følte, at det var sundt for hans Aandsliv at have denne timelige Beskæftigelse. Paa samme Maade lærte Gud ham igennem Nøden, at han selv skulde drive sit Avls-

væsen, da han ikke kunde bestaa ved at holde Forpagter, og Forpagteren lige saa lidt. Fra den Dag af drev han selv sin Gaard og fortrød det aldrig trods al den Møje, som baade han selv og endnu mere hans dygtige og flittige Hustru fik paa sig af den Grund, idet ingen af dem før kendte noget til Landvæsenet.

Derfor raader Beck ogsaa alle Præster til at opgive deres taabelige „Forpagtningsmani“ og selv drive deres Jord. Og det af flere Grunde.

Først fordi Præsten derved bliver i Stand til at holde Befordring — dernæst fordi „Agerbruget sætter Præsten i et anderledes sympatetisk Forhold til sine Sognefolk som den, der er undergivet de samme Levevilkaar og afhængig af de samme for Agerbruget vigtige Forhold med frugtbare eller ufrugtbare Aar, med Prisstigen eller Prisleiligheden af Produkterne“ — videre „fordi et Agerbrug, som Præsten driver selv, paa mange Maader giver hans Ord en betydelig Vægt og Myndighed, naar Talen lyder om at passe sin jordiske Gerning med Troskab eller om at kaste al sin timelige Sorg paa Gud eller om at indrette sin timelige Gerning efter Guds Lov“ — her tænker han vistnok paa det saa almindelige Søndagsarbejde, som Beck selvfølgelig forfulgte overalt, hvor han kunde faa Lejlighed — „og maaske allermest ved midt i Klagen over det vanskelige Folkehold at vise i Gerningen et helligt Husliv, hvor alle disse Vanskeligheder overvindes“ — endelig „fordi det for Præstegerningen er en stor Hjælp at være inde i de Folks timelige Vilkaar, som vi skal paavirke; er Præsten Landmand, kan han, naar det kniber med at faa begyndt paa at tale med et Menneske om vor Herre Kristus, begynde med at tale om de Ting, som interesserer

det Menneske, og derigennem kan der ganske umærkeligt aabne sig en Dør til at tale om Menneskets evige Livssag.“

Det er her, Beck siger det bekendte Ord om at „begynde med Grisen og ende med Kristus“.

Lad mig her indskyde en Bemærkning om hans Forhold til sine Folk. Han havde jo et stort Landvæsen og derfor ikke saa faa Folk, som elskede ham, fordi de følte, hvor han elskede dem. Men der kunde jo komme noget i Vejen. Saaledes har Pastor Hoff i Vallensbæk, der i et Par Aar var Huslærer i Ørslev, fortalt mig, at han i de Aar kun har set Beck hidsig een Gang — og det var noget med Folkene. Dette, at der var kommen en daarlig Tone ind blandt Karlene, var ogsaa Skyld i, at han i 4—5 Dage ingen Andagt holdt. Han kunde ikke under de Forhold. Alt dette var dog kun ganske forbigaaende, saa gik det i Orden igen og blev ved at være i Orden.

Men ved sit Landvæsen naaede Vilh. Beck altsaa at faa sin timelige Stilling forbedret, saa han kunde følge sin Lyst og vise den udstrakte Gæstfrihed — større vel end noget andet Menneske i Danmark, for ikke at sige nogen anden Præst. Og at det er Herren, der her havde vist ham Vej, Herren, der har villet give ham Midlerne dertil, derom nærede han ingen Tvivl. Derfor forstod han ogsaa, at han her kun gik Herrens Ærinde.

Det var ikke tomme Ord, han udtalte i Slutningen af sin Tiltrædelsesprædiken i Ørslev i 1874:

„Velkommen skal hver Sjæl være derinde i den gamle Gaard, som vil komme til mig; og velsignet skal hver den være, som kommer derind i Herrens Navn, ligegyldigt enten du er Herremand eller Bondemand, enten du er rig eller fattig. Mit Hjem

har altid været de Helliges Hjem, hvor Guds Børn gjerne vilde komme og var glade ved at være. Dette har været min Hustrus og min store Lykke, hvor vi kommer fra; og det er det store Ønske, hvormed vi flytter hertil: at dog denne Lykke, denne Herrens store Naade ogsaa maatte følge os her!“

Men selvfølgelig kunde det dog til Tider knibe — ogsaa i Ørslev, skønt han dør baade havde det gode Embede og rigtig fik taget fat paa sit Forfatterskab. Nina følte det vel mest og maatte tidt som den forstandige Husmoder, hun var, tænke paa, hvor meget der gik med i det store Hus. Men talte man en Gang til hende derom, lød hendes Svar ufravigeligt: „Vilhelm vil jo have det saadan!“ Og hermed lod hun sig nøje og var glad til trods alt det Besvær, den store Gæsterering forvoldte hende.

Saa det er ikke saa underligt, at hendes Mand kalder hende „de Helliges Værtinde“. Det blev hun ved at være ogsaa i Ørslev, skønt hun dør fik mere Medhjælp. Adskillige af os, der Aar efter Aar besøgte de kære Venner i deres smukke Præstegaard, vil mindes hende, som hun kunde sidde der tidlig om Morgenen, naar vi skulde rejse, og med sine paa de gamle Dage halvt blinde Øjne læste Korrektur paa noget af alt det, hun oversatte — vel ogsaa for paa den Maade at bidrage sit til den store Husholdning. Vi maatte ikke tage bort om Morgenen, uden hun var paa Færde for at følge os til Vogns. Derfor passede det nok ogsaa, naar Beck skriver om hende i „Erindringerne“, efter at have omtalt den Medhjælp, han havde i hende, at han „takkede Gud for den Hustru, han havde givet ham. Saadan en Hustru skulde alle Præster have.“

Eller naar han omtaler deres Forlovelse og skriver:

„Vi var jo begge uomvendte Mennesker, men Herren har alligevel haft sin Finger med i Spillet; thi hvad hun har været for mig som min Hustru, er der flere, der véd end de, der bor i vort Hus.“

— — —

Om Hverdagen var det mest „liggende“ Gæster, der nød godt af Vilh. Becks og hans Hustrus Gæstfrihed. De kunde have indtil en hel Snes saadanne paa én Gang — „Liggendefæ“ kaldte han dem. — Dette var dog kun i Sommerferien eller ved særegne Lejligheder. Men som Regel var der gerne nogle besøgende i de Dage, hvor man vidste, han var hjemme. Snart var det saadanne, der havde en eller anden Ting vedrørende Guds Rige at tale med ham om. Snart saadanne, der trængte til en lille Ferie, og som vidste, at i Ørslev Præstegaard kunde man frit komme og banke paa, man var altid velkommen. Snart igen saadanne, der kom efter en særlig Indbydelse.

„Kom og besøg mig!“ plejede han gerne at sige, naar han paa sine Rejser til Møder eller paa anden Maade havde truffet et eller andet Menneske, han syntes om. Og Beck „syntes om“ alle troende Mennesker eller om alle saadanne, som enten havde vist ham Venlighed, eller om hvem han mente, at de forstod at vurdere den Gerning, Herren havde sat ham i, og som han gerne vilde yderligere interessere dem for.

Og dertil kom jo alle vi, som var hans nære Venner, og som ikke saa helt sjældent fandt paa, at nu kunde det være ganske rart at gøre et lille Besøg i Ørslev. Vi behøvede blot at lade ham det vide, saa mødte „Hans Kusk“ med Befordringen i Slagelse, hvis vi da ikke, for at undgaa for megen Ulejlighed, foretrak at komme uanmeldt eller at

tage med Posten, der gik til Ørslev efter hvert Morgentogs Ankomst til Slagelse. Fru Beck var endda „Postmester“ og raadede i den lille Stue ved Siden af Studereværelset, den saakaldte „Poststue“. De fleste Brevskaber, Posten havde med, var nok forresten til Præstegaarden.

Saa det var ikke saa underligt, at Huset tidt var „fuldt“. Men ét forlangtes: at Præsten ikke skulde være forpligtet til at underholde sine Gæster. En anden Sag var det, naar der var noget særligt, man skulde tale med ham om. Saa var han altid rede. Men ellers var der jo saa mange Ting, der skulde gøres: Posten, der skulde besørges, de mange Breve, der skulde læses og besvares, modtagne Artikler til Missionstidenden, der skulde gaas igennem, — og han læste som Regel, især hvis de ikke var fra en meget „kendt“ Mand, saadanne Artikler straks for at se, om de kunde bruges, hvorpaa de blev lagt paa en bestemt Plads, til den Tid kom, da de skulde i Bladet; det var kun „Kærnetropperne“, han gjorde sig lidt mindre Ulejlighed med.

Dertil kom Stykker, han selv skulde skrive, Korrektur, der skulde læses, og mange, mange andre Ting.

Og dog gik det altsammen saa roligt, som om han havde den allerbedste Tid. Jeg har aldrig set Beck have travlt. Jo, dog én Gang, da han var lige ved at komme for sent til et Tog, som han skulde med for at kunne holde et til samme Dag ansat Møde. Da løb han! — endda hen ad Jernbanskinnerne, som han ved en Fejltagelse var kommen ind paa, medens jeg stod paa Stationen og ikke kunde forstaa, hvor han blev af.

Og saa havde han tilmed den Gave at kunne

samtidigt passe sine Sager ved Skrivebordet og dog veksle Ord med dem af sine Gæster, der var i Stuen, at kunne skrive paa et Brev eller en Artikel og dog ved Bemærkninger — tidt træffende Bemærkninger — af og til at lægge for Dagen, at han fulgte den Samtale, der foregik omkring ham. Endda kunde det ske, at der ikke blot blev talt, men endog sunget og spillet inde i Dagligstuen ved Siden af. Døren til denne stod altid aaben — Beck holdt i det hele ikke af lukkede Døre — og gik man en enkelt Gang hen og lukkede den, var der gjerne en anden, der lukkede den op igen. Sagde man derimod: Maa jeg lukke Døren? da saa han paa en og nikkede, han forstod da altid, at det var noget „gehejmt“, man vilde ham.

Dette var da ogsaa den eneste Maade, hvorpaa han kunde have de mange Gæster og dog faa sit store, mangeartede Hjemmearbejde gjort. Det første vilde han — Herren skal have Tak, fordi han vilde — det andet skulde han. Thi saa vidt mig bekendt, skrev han, naar undtages den store Missionsrejse, han gjorde i Jylland med Johs. Clausen, da han skrev sine Prædikener om Natten, saa godt som aldrig noget, naar han var ude at holde Møder. Da havde han andet at gøre. Derfor styrede Herren det saadan, at han kunde gøre begge Dele paa én Gang, naar han var hjemme.

De besøgende Venner kendte dette — og var vist ikke fri for at misbruge det. Men aldrig faldt det ham ind at sige, som vel nok hver eneste af os andre vilde have gjort: Nu maa I lade mig være alene! End ikke Lørdag Aften gjorde han det, naar der var Gæster, der blev længe i hans Stue og blev ved at tale med ham, skønt de vidste, han dog skulde have nogen Tid til at faa Planen til

sin Søndagsprædiken lagt. Søndag Morgen var derimod hans Dør lukket. Da kom ingen ind til ham. Og heller ingen forsøgte derpaa, som kendte hans Arbejdsmaade. Den lille Timestid, han da havde — stort mere blev det kun sjældent, han stod sent op — blev brugt til at faa Hovedgangen i Prædikenen slaaet fast og til at tale med Gud.

— — —

Vi, som gik ud og ind i Ørslev Præstegaard, mens de to kære Mennesker boede dèr, vilde kunne fortælle adskillige Eksempler paa den storstilede, offervillige Gæstfrihed, som mødte os. Og med os alle dem, vi havde kær. Lad mig blot fortælle et Eksempel fra mit eget Liv.

Det var i 1883. Jeg var syg og skulde til et tysk Badested. Og det var mig meget om at gøre, om min Hustru kunde komme ned og hente mig og være sammen med mig under den 3—4 Ugers Efterkur. Men det syntes mig næsten umuligt. Hvad skulde vi saa gøre af vore 4 Børn, hvoraf det mindste knap var 1 Aar gammelt. Jeg tænkte og tænkte — men . . . Ja, der kom stadig et Men og standsede mig i mine Planer. Saa lød det paa én Gang igennem mig: Ørslev! Dèr kunde vi da vide dem sikre. Men jeg var jo næsten bange for at tale om det — saa stor en Indkvartering! Og saa stort et Ansvar at tage mod en andens Børn!

Det endte dog med, at jeg en Dag tog til Ørslev for at forelægge Sagen for Nina og Vilhelm. Først for hende, som jo var den, der vilde faa Besværet og Ansvar. Jeg husker saa tydeligt, hvordan der endelig kom et Øjeblik, hvor jeg var alene med hende i Dagligstuen, medens Vilhelm sad i sin Stue ved Siden af og skrev. Det kneb næsten for mig at faa hende sagt, hvad jeg vilde. Men jeg

havde ikke behøvet at gøre mig saa mange Bekymringer. Hun svarede mig paa sin stille og rolige Maade: „Send De bare Børnene, vi skal nok passe paa dem og være ansvarlige for dem, naar De blot sender en Pige med.“ Det lettede.

Men saa kom næsten det vanskeligste. Endelig fik jeg dog sagt, at vi vilde naturligvis „betale for Opholdet“. Hvor lo hun dog, da hun hørte det! Jeg ser hende endnu rejse sig og løbe ind til Vilhelm. Og jeg hører hende endnu, efter at have meddelt ham, hvad det drejede sig om, slutte med de Ord: „Og saa skal du høre: han er bleven saa velhavende, at han vil betale!“ Og hun lo igen, og han lo med. Derom var de enige at finde det uhyre morsomt, at nogen, og da særlig nogen af deres Venner, kunde blot saa meget som tænke paa sligt. Og saa havde de da Pige og 4 Børn indkvarteret i en hel Maaned for slet intet. Saa-danne Venner var de to kære Mennesker, naar man havde været saa lykkelig at vinde deres Venskab.

— — —

Lad mig slutte dette Stykke med at anføre to Ord af „Erindringer fra mit Liv“, der passer godt til, hvad jeg her har skrevet.

Saadan skriver Beck om Frugterne af Livets Frembrud i Ørslev efter to trange Aars Arbejde uden Frugt:

„Vinteren var omme, og Sangtiden var kommen“ — og jeg blev hjemme i Ørslev, som jeg havde været i Uby og Ørum, glad og lykkelig over, at Herren vilde og kunde bruge mig endnu paa dette tredie Sted . . . Mange af de gamle Venner fra Uby kom nu igen. Og denne Tilstrømning af Troende fra andre Sogne var et mægtigt Middel til at bringe Livet frem i vore egne Sognefolk. Der be-

begyndte at blive Samfund mellem de Troende, de begyndte at holde Samtale og Børnegudstjeneste i deres egne Huse, og Præstegaarden blev et Samlingssted for Guds Børn.“*)

Det vil alle I Ørslevere og andre omboende, som har kendt Beck og hans Hustru og hans Hus, vidne er Sandhed. I Ørslev Præstegaard kunde I samles og turde I samles uden at behøve at frygte for at være til Ulejlighed, altid vis paa at faa et mildt og kærligt Ord til Velkommen.

Det andet Ord, jeg anfører, lyder saadan:

„En Glæde, som har overstraalet alle de enkelte Venners Venskab, hvor kært dette end har været, er de stadige Besøg af Guds Folk fra hele Landet, som har fyldt Ørslev Præstegaard. Mennesker af alle Aldre og af alle Stænder er komne som til deres eget Hjem, som var det den naturligste Sag af Verden, at de maatte være velkomne. Det er en forunderlig dejlig Følelse at se Guds Børn komme med saa god Tro. Og denne den himmelske Kærligheds tillidsfulde Tro paa at være velkommen, blot fordi de var Guds Børn, har i Sandhed været Guds Riges Solskin over Ørslev Præstegaard. Min Hustru og jeg kan sige med Sunamitindens Ord i en endnu fuldere og lykkeligere Forstand: „Vi bor midt i vort Folk“, thi dette Folk er Guds Folk.“

Held den indre Mission, at den til Formand havde en Mand med et saadant aabent Hjærte og et saadant aabent Hus! Den himmelske Kærligheds Sol havde først skinnet ind i ham selv og hans Hustru, og nu, som Genskin, mødte den os, der

*) Udhævet af Chr. S.

kom til det gæstfri Hjem, skinnede ud fra det hele. Og er det sandt, hvad Vilh. Beck skriver om Guds Børns Besøg i Ørslev Præstegaard, at vi var visse paa at være velkomne, og kalder det „Guds Riges Solskin“ over ham og hans Hus, saa er det nok endnu mere sandt, at vi bragte Solskin med os derfra til os selv og vore egne Huse.

EN ORDENTLIG MAND.

En Mand, der havde saa meget at gøre som Vilh. Beck, maatte have Orden i sine Ting! Og at han havde dette, kunde ingen, som besøgte ham, undlade at lægge Mærke til.

Han var i Besiddelse af en udpræget Ordenssans og satte en Ære i at have alting pænt.

Dette viste sig allerede i hans ydre Person. Lad være, at der, især i hans yngre Aar, kunde være en vis Flothed over ham, han saa nu alligevel pæn ud, naar man i de Dage saa ham paa Talerstolen ved et eller andet Skovmøde i den korte Jakke, med den aabne, stærkt nedringede Vest og Straahat paa Hovedet. Der var dem, han ikke var fri for at forarge ved sit noget friskfyragtige Udseende — en Præst med Overskæg og tilhørende Fipskæg var den Gang mere skikket til at vække Opmærksomhed end paa Kingos Tid og nu — og jeg har en lille Mistanke om, at dette ikke var Beck helt ukært. Eller naar man mødte ham om Vinteren paa Vej til et Missionsmøde i den korte Snorefrakke og med Pelshue — ja, flot saa han ud og ikke særlig velærværdig, naar man undtager det hvide Slips, som han altid bar.

Saa det var ikke saa underligt, hvad V. Lund fortæller om en tysk Hotelvært, der var nysgerrig efter at faa at vide, hvad det var for Folk, han havde huset — de havde ikke indført deres Navne

og Stand i Rejsebogen. Lund, der mærkede hans Hensigt, sagde: „Ja, De skal faa det at vide paa den Betingelse, at De gætter, hvem der er hvem. Den ene af os er Præst, den anden Købmand — hvem er nu Præsten, og hvem er Købmanden?“ Manden mønstrede os med et hurtigt Blik, og saa sagde han: „Ja, det er da let nok at se; er den ene af dem Præst og den anden Købmand, saa er De Præsten, og den Herre dør er Købmanden.“ — Og da han fik at vide, at det var lige omvendt, vilde han ikke tro det — en Præst med Henrik den Fjerde-Skæg, nej, den gaar ikke; vi er klogere her ved Rhinen end som saa.“

Hver Gang sligt passerede Beck, hjemme eller ude, morede det ham. Det var noget af hans Stolt-hed, at man ikke kunde se, at han var Præst. Det var ham nok, at man kunde høre det.

Han satte ogsaa en Ære i at have alt andet i Orden. Saaledes sine Marker — underligt, at de kunde være det, saa meget som han var borte, men han havde Folk, han kunde stole paa. Og Befordringen — med Hans paa Bukken — hvor var den ikke pænt holdt. Beck var „godt kørende“, som man siger. Og Præstegaarden — den saa med sin røde Maling — Beck elskede den røde Farve — altid ud, som om den lige var gjort i Stand. Kirkesynet har næppe nogensinde haft noget at „udsætte“ i Ørslev. Selv de gamle Udbygninger var holdt godt og pænt vedlige. Og Haven, den store, dejlige Have — flere Gange udvidet i Becks Tid — hvor han kendte og elskede hvert eneste Træ! Og Gaardspladsen med det høje Dueslag i Midten, omgivet af de fire Lindetræer! Og Stuerne — altid den røde Farve den fremherskende — „Provstinden“s hyggelige Lejlighed, hvor hans gamle Mo-

der henlevede sine sidste lykkelige Aar — hun, om hvem V. Lund i „Vilh. Beck paa Rejse“ fortæller følgende, der er nok — for hvem der ikke kender andet — til at udtrykke, hvor højt Sønnen elskede hende:

Det var paa Nedfarten fra Bjærget Rigi, hvor de var redet op med Strømper uden paa Støvlerne for at holde den voldsomme Kulde ude. Nu er de paa Vejen ned ad — Beck gaaende og atter og atter snublende paa de glatte Stier. Lund formaner ham til igen at tage Strømperne paa for at kunne gaa sikrere. Men han vil ikke høre det, og da Lund bebrejder ham hans Stædighed, faar han tilsidst „et saa barskt: Jeg gør det ikke! i Forbindelse med et saa bistert Blik, at det lukkede Munden paa mig, og jeg maatte lade staa til.“

„Men da vi var komne lykkeligt og vel ned paa Slettelandet, kunde jeg ikke dy mig for at spørge: Men, Beck, hvor kunde du dog være saa stædig med de Strømper? — Da vendte han sig om imod mig og sagde med en Betoning og et Blik, hvori der laa saa megen Kærlighed: Det skal jeg sige dig, fordi det var min gamle Moder, der havde strikket dem.“

Og der er alle de andre Stuer, først og fremmest han egen, dør, hvor hans Moder, da hun var flyttet ind og traf ham siddende ved Skrivebordet, tog ham om Halsen „med Kærlighedens Taarer i de gamle Øjne og sagde: Dør, hvor du sidder, fødte jeg dig, mit Barn!“ — Og han føjer til i „Erindringerne“ efter at have fortalt dette: „Ja, det er en særegen Naade, Gud har forundt mig, at leve daglig i det Rum, hvor jeg blev født til det Arbejde, som Gud har bestemt mig til, og saa derfra at gaa

over i den Kirke, hvor han i Genfødelsens Bad gav mig Aandens Evner til at udføre dette Arbejde.“

Og der er den lange Gang i Sidebygningen, hvorfra man gik ind til de mange Gæsteværelser, og der er det . . . og der er det . . . ja, hvor mange Minder myldrer ikke ind paa os, der elskede Ørslev Præstegaard med de kære Mennesker, som boede der; og blandt Minderne kommer der ogsaa et, selv om det ikke er et af de største og dyrebareste, der taler til os om, hvor alting dør var ordentligt, hvor Vilh. Beck og hans Hustru var ordentlige Folk.

Men tilbage til „Studereværelset“. Der staar det store, smukke Skrivebord — det havde tilhørt Jeansson — midt paa Gulvet, med Lyset ind fra Haven fra venstre Side. Og dør sidder han selv den meste Tid, han er hjemme. I de senere Aar i en Skrivebordsstol, der er lavet nøjagtig efter Luthers Stol paa Wartburg. Det var under Besøget paa det gamle Slot, hvor han paa det nøjagtigste havde set alt det efter, der mindede om Luther, at hans Hustru fik den Idé at tage en Kopi af Lutherstolen og forære ham den. „Det kunde kun en Kvinde være falden paa“ — sagde han til mig, da jeg saa den første Gang. Og dør i Luthers Stol sidder han saa Aar efter Aar — han, Luthers ægte Søn og tro Discipel — og fortsætter Luthers Gerning.

Det er noget op paa Formiddagen. Han er lige kommen tilbage fra den sædvanlige Morgentur til Broen over Aaen, der skiller Ørslev og Sønderup Sogne fra hinanden — eller Turen er gaaet nord paa, hvad der kunde ske om Sommeren, naar der var Arbejde i Tørvemosen. Saa hed det maaske: „Vil I med ud at se min Grundtvigianer?“ — det var Æltemaskinen, han tillod sig at kalde saa-

ledes — har faaet Piben tændt og sat sig i Lutherstolen.

Man lægger straks Mærke til, hvilken Orden der er paa Skrivebordet. Paa hvor mangt et Skrivebord ser man ikke Papirer ligge og flyde mellem hinanden, saa det næsten ikke er til at forstaa, hvordan nogen skal finde ud af alt det Roderi. Her ligger alt paa sin bestemte Plads. Man ser straks, at det er en kærlig Haand, der har ordnet det saadan, og han holder selv Ordenen vedlige Dagen igennem.

Nu kommer Posten med Aviser og Blade og som Regel en stor Bunke Brevskaber. Han tager ufravigelig den store Papirsaks, klipper den ene Ende af Konvoluten til hvert Brev, læser det, lægger det igen i sin Konvolut og skriver med blaa Blyant Brevskriverens Navn uden paa. Prædikener og andet til Missionstidenden lægges i en bestemt Skuffe for at læses senere, de modtagne Breve ovenpaa hinanden paa en fast Plads paa Skrivebordet for efter Haanden at besvares. Men som Regel besvarer han dem straks. Og saa godt som alle Breve bliver besvarede — et Udtryk for hans store Hensynsfuldhed — om ikke paa anden Maade, saa paa et Brevkort, om ikke med andet, saa med Tak og kærlig Hilsen — ofte en humoristisk Vending føjet til, som ikke gør Svaret mindre kærkomment.

Med den uhyre Korrespondance, han havde, var en saadan summarisk Fremgangsmaade og en saa hurtig Besvarelse ganske nødvendig. Han vilde, som V. Lund skriver, „være druknet i Breve og gaaet under i Korrespondance“, om han ikke havde baaret sig saadan ad. Der laa endda nok til ham, hver Gang han kom hjem fra en Missionsrejse.

Selvfølgelig modtog han mange Breve af vigtigere

Art, der ikke saadan kunde besvares paa staaende Fod. Men naar deres Tur kom, gik det i en Fart, ingen Omsvøb, lige til Sagen, kort og klart. Han var en Stilist af Rang. Herom skriver V. Lund i Rejsebogen:

„Jeg har i Tidernes Løb undret mig over, hvor lidt Samtiden havde Øje for hans fremragende Evne som Stilist, om man saa kan kalde det. Man hørte ofte om hans Veltalenhed, men jeg har aldrig hørt fremhæve hans Stil og hans Evne til at skrive for sig, og dog laa her sikkert hans Hovedstyrke. Naar hans Skrivemaade blev omtalt, da var det gjerne Kritiken, der var ude for at anholde Grovheder eller Platheder og i den Henseende udtalte sig ned-sættende, men man talte ikke om, hvor det kunde være, at hvad han skrev, galt eller rigtigt, gik saa forunderligt i Folk, som det gjorde. Jeg maa her tænke paa Historien om Manden, hvem man spurgte, da han kom fra Kirke, hvad han havde faaet ud af det, og som saa svarede, idet han kløede sig i Hovedet med en ynkelig Mine: „Det gik ikke ind i mig.“

„Tingen var, at Beck havde en Maade at skrive paa, saa det gik ind i Folk, saa de troede det, naar de havde læst det. Og Hemmeligheden, hvad Stilen angik, var den, at den var fri for Jargon og Manér, saa ukunstlet og ligetil uden Forsøg paa at brillere eller være interessant. Den gjorde kun Tjeneste som en naturlig, tætsluttende Dragt for Tanke og Mening, uden Pynt og søgt Aandrigthed eller pikante Vendinger. Det faldt saa jævnt og ligetil, at man slet ikke kom til at fæste sig ved Ordstilling og Stil. Naar han var vred, saa buldrede han, og naar Kærligheden drev, da talte han kærligt, men ingen Fyrværkeri med Ord, aldrig paa Skruer og aldrig sen-

timental, altid naturlig og ligefrem. Jeg tror, han var temmelig enestaaende i den danske Literatur i saa Henseende.“

„Og saa var der en mandig Klang i det, undertiden nok noget vel grovkornet, men som tog, og der var i det noget levende, som tændte — jeg kunde have Lyst til at kalde det „Gnisten“ — og samtidig noget tillidvækkende og troværdigt, hvad Tyskerne kalder „bieder“, som betyder ærlig, honnet, oprigtig, hæderlig, paalidelig, tillidvækkende og troværdig. Beck havde en underlig Evne til at indgyde Tillid, naar han skrev, hvor ikke Kritiken af god eller slet Aarsag var aarvaagen, og derfor havde, hvad han skrev, og han skrev som bekendt meget, saa stor en Magt over det brede Samfundslag, for hvem han nærmest skrev, og hvis Tankegang og Næmme han var saa fortrolig med.“

„Læg Mærke til, at det er kun ganske enkelte givet at skrive saaledes, at man uvilkaarlig maa tro dem paa deres Ord, medens man overfor andre, der kan være ligesaa sandhedskærlige og bedre underrettede, uvilkaarlig er paa Vagt og tilbøjelig til at kritisere deres Paalidelighed. Beck havde i saa Henseende Lykken med sig.“

— — —

Saa vidt Lund. Adskillige vil vel forøvrigt nok mene, og ikke uden Føje, at der var ikke altid den Orden i hans Stil, som ellers udmærkede ham. Det kunde til Tider mærkes, at han havde haft travlt. Adskilligt af det, han skrev, gjorde Indtryk af, at han ikke havde givet sig tilstrækkelig Tid, hvad der kunde skade Virkningen. Men Kærnepunktet i en Sag fik han altid klart frem, uden at det, som Tilfældet ellers saa tidt er, forsvandt i Vidtløftigheder. Beck kunde være bred, naar han

talte. Aldrig naar han skrev. Dèr kunde man tværtimod undertiden have ventet og ønsket en noget fyldigere Udvikling. Saaledes f. Eks. med de Prædikener, han endnu paa sine gamle Dage skrev til Missionstidenden, og altid efter at de var holdte. Paa Papiret var de forholdsvis korte. De har haft mere end den dobbelte Længde paa Prædikestolen.

— — —

Hvor elskede han den Kirke, hvor han var bleven døbt, og hvor Gud havde givet ham hans sidste Præstegerning — han kaldte altid sin Daabsdag for sin egentlige Fødselsdag; mærkeligt nok, at han, som er født $^{30}_{12}$ 1829, først blev døbt $^{1}_{6}$ 1830.

Hør, hvad han skriver, da han i 1873, altsaa Aaret før han blev kaldet dertil, havde holdt et Møde i Ørslev, sit Fødested: „Det var jo med mange underlige Følelser, at jeg stod dèr paa min Faders gamle Prædikestol i den Kirke, hvor Frelseren tog mig i Daaben og lyste Fred over mig som et Guds Barn, og hvor jeg mindes som Barn at have været med til Reformationens Jubelfest, men hvor jeg fremfor alt maatte staa med jublende Tak til den Herre, der saa trofast har opsøgt mig ude paa Vantroens Veje og ført mig tilbage til min Daabs Pagt.“

Ørslev Kirke ligger smukt paa en lav Bakke med Missionshus og Præstegaard, som det sømmer sig, ved sin Fod. Hverken i sit Ydre eller i sit Indre udmærker den sig ellers fremfor andre kønne danske Landsbykirker. Dens bedste Pryd var de mange levende Mennesker rundt om fra, som Søndag efter Søndag søgte deres Opbyggelse under Becks Prædikestol.

Men ogsaa her viste hans Ordenssans sig. Hvor vilde han gærne, at hans Kirke skulde se saa køn og tiltalende ud som muligt. Han glemte aldrig,

at den var bestemt til at være Guds Hus. Derfor fik han den smykket med Dorphs Martha og Maria som Altertavle. Derfor var den særlig prydet og udsmykket ved alle festlige Lejligheder. Og derfor sørgede han altid for, naar der skulde anskaffes noget til Kirken, at det blev det bedste.

Betegnende er i saa Henseende Fortællingen om, hvordan han en Gang pudsede Tiendeejeren. Der skulde anskaffes en Ting til Kirken — enten det nu var en Messeskjorte eller et Daabsklæde eller hvad det var — og Tiendeejeren gav Beck i Kommission at sørge derfor. Og han anskaffede noget af første Kvalitet, saa at Tiendeejeren forbavsedes over Regningen og gjorde Beck Bebrejdelser. Dennes Svar lød omtrent saaledes: „De vil jo da anskaffe det bedste til Deres eget Hus, hvor meget mere skulde Herren da ikke have det allerbedste til sit Hus.“ Saadan var han. Og han morede sig endda altid, naar han fortalte den Historie.

Ogsaa i sit Sogn søgte han at holde Orden. Vel ikke paa den Maade, som da han som ung Kapellan i Uby med sin Ridepisk bankede den drukne Fastelavnsnar, der gjorde hans Hest sky. Det var i de Dage, at sligt kunde gaa. Og Beck var den Gang ikke omvendt. Senere brugte han mere aandelige Midler.

Men Tugt forstod han at holde. Han brugte Ordets Pisk dertil. Jeg mindes en Gang, jeg var i Ørslev, at der var død et gammelt Menneske i en Udkant af Sognet, uden at man havde underrettet Præsten om, at Vedkommende var syg. Det kan nok være, at Tordenen rullede ved Begravelsen. „I derude fra, der behandler Mennesker, som om de var Dyr...“ Saadan svang han Pisken over Følget,

og de dukkede sig og havde intet at sige dertil. Formodentlig har de erkendt, at han havde Ret.

Men den bedste Tugt og Orden i Sognet var en Følge af Livets Vækst, særlig blandt de Unge. Det gaar jo gerne saadan med Kristendommen, at hvor den finder stærk Indgang paa et Sted, dør virker det ogsaa paa dem, der staar udenfor. Noget af den Frygt, som kom over Jøderne i Jerusalem ved at se paa den første Menigheds hellige Liv, viser sig. Verden bliver bange for at blive i den grove Synd. Den bliver skikkeligere. I alt Fald, hvor det er en saa myndig Mand som Vilh. Beck, der staar for Styret. Saadan blev det ogsaa i Ørslev. Og Beck saa med Tilfredshed derpaa, hvor meget mere han end vilde have glædet sig, om Forandringen havde været en Frugt af Omvendelse.

Det var særlig Verdens Morskabsliv, der blev trængt tilbage. Det nytter jo ikke, at den ene Part vil mere sig, naar den anden Part ikke vil mere sig med. Jeg glemmer ikke, hvordan Beck en Gang leende fortalte mig, at nu var det da „forbi med Danseballerne i Ørslev. Det nytter ikke, at Karlene laver Dans, de kan ikke længer faa Pigerne til at komme og danse med dem.“

— — —

At han var en Mand med Ordenssans viste sig ogsaa i, at han forstod at sætte alt paa sin rette Plads — sig selv med. Naar han skulde prædike, saa prædikede han, saa at Folk skønnede, at det var en Prædiken, de var kommen for at høre. Ved andre Lejligheder, hvor han skulde tale, lod han Præsten blive hjemme og talte dog saadan, at han altid blev hørt. Saaledes, naar han var til Stede ved en eller anden festlig Lejlighed, som en Bryllupsmiddag, et Sølvbryllup eller lign., og man ventede,

at Beck vilde tage Ordet, saa gjorde han det ogsaa altid. Men han prædikede aldrig, som mange Præster har for Skik eller rettere Uskik, naar de skal holde en Bordtale — og Beck var en Mester i denne ikke helt lette Kunst — han holdt en almindelig Tale, som Regel indvævet med den ham medfødte Humor, og dog saadan, at Alvoren laa paa Bunden, og alle forstod, at det var et troende Menneske, der talte.

Som altid, saa viste han ogsaa her sin naturlige Takt — han havde i høj Grad denne, særlig for en Præst, uvurderlige Egenskab — og hans Tale var den dannede Mands Tale. Adskillige af hans Venner vil have gode Minder om hans Optræden iblandt os ved saadanne Lejligheder i vort Liv.

Men Præcision udmærkede han sig ikke ved. Paa det Punkt svigtede hans Ordenssans ham. Han kom gjerne for sent, særlig Søndag Morgen i sin egen Kirke, og søgte at undskylde sig med, at det var af det praktiske Hensyn til mange af hans Tilhørere, der kom kørende langvejs fra. De vilde dog sikkert være komne i rette Tid, hvis de ikke havde vidst, at Præsten gav dem noget at løbe paa. Saa jeg vil hellere mene, at det var noget af hans gamle Adam, der her lagde sig for Dagen, i det Stykke en Modsætning til Blume, der en Gang, da Beck skulde holde Møde i hans Kirke og som sædvanlig gav sig god Tid, blev mere og mere nervøs og tilsidst udbrød: „Det er min Ære at komme præcist, jeg er endnu aldrig kommen for sent.“ Beck svarede med sin uforstyrrelige Sindsro: „Ja, én Gang skal jo være den første!“

Og at skynde paa ham nyttede ikke. Man kunde godt faa det Svar: „Der bliver jo ikke noget af det, før vi kommer!“ og maaske føjede han til

ganske roligt: „som Manden sagde, da han skulde hen at hænges.“

— — —

Jeg skal under dette Stykke om Vilh. Beck som en ordentlig Mand ogsaa dvæle lidt — senere skal der komme mere — ved hans Prædiken. Der var Orden i den. Og det kom af, at der var Orden i hans Tanker.

Beck kunde tænke og tænke klart. Og han havde en sjælden Evne til at kunne tænke en Tanke helt igennem. Han forfulgte den gerne ud i de mindste Enkeltheder, og dog grupperede disse sig alle let og naturligt om Hovedtanken, lod sig alle udlede af denne. Det hele faldt saa ligefrem.

Derfor var Becks Prædiken umaadelig næm at følge, og aldrig trættede han sine Tilhørere, selv om han var nok saa lang. Og dette gjaldt de lærde lige saa vel som de ulærde. Betegnende i saa Henseende er en Ytring af Biskop D. G. Monrad. Beck havde holdt et Møde i Nykøbing paa Falster og var rejst. Bagefter var en Del Præster samlede, og nogle af dem var paa ægte Præstemanér ivrige i at kritisere. Det gik naturligvis særlig ud over Beck. Biskoppen, som var tilstede, hørte stille til. Men saa paa én Gang gjorde han Ende paa Kritiken ved at sige de faa Ord: „Jeg kan høre Beck tale i 2 Timer uden at blive træt eller ked af det.“

Becks Prædiken tog sin Udgang fra en Disposition, skrevet ned i en sen Aftentime. Det var som Skelettet, der saa, naar han stod paa Talerstolen, blev iklædt Kød og Blod. Dispositionen var ret fyldig og indeholdt alle de Hovedtanker, han tænkte at dvæle ved. Desuden var som Regel ogsaa de mindre væsentlige Tanker kort skitserede. Naar det ikke just var en Disposition til en Søn-

dagsprædiken, blev den oftere benyttet. Han maatte jo prædike saa tidt rundt om i Landet, at det vilde have været ham ganske umuligt — for ikke at sige, at det vilde have været ret meningsløst — paa hvert enkelt Sted at levere en ny Prædiken. Og dog blev den ny — for ham selv — netop fordi han kun prædikede efter en Disposition, der hver Gang skulde udvikles paany og ofte fik en helt ny Udvikling. Det var, som han sagde: „Naar man har faaet noget af Gud, skal man økonomisere med det.“

Beck maa have efterladt sig en stor Mængde fortrinlige Dispositioner, som det vilde være af betydelig Interesse at faa offentliggjort en Del af. Man vilde deraf ogsaa kunne se hans Orden ved Valg af Salmer. Han plejede nemlig altid at skrive Numrene paa de Salmer, han brugte ved hver Søndagsgudstjeneste, oven over Dispositionen. Her kunde adskillige Præster lære noget af ham. Vi er ofte ligegyldige ved Salmevalget, lader de samme Salmer komme atter og atter. Beck drog ikke blot Omsorg for, at de valgte Salmer svarede til Teksten og til hans Udlægning og Anvendelse af denne. Men han vekslede ogsaa tidt Salmer.

I de første 10 Aar af sit Præsteliv skrev han alt, hvad han talte i Kirken, og „jeg har“ — skriver han i sine Erindringer — „ikke fortrudt dette majsommelige Arbejde. Endog paa den to Maaneders Rejse i Jylland i 1865, hvor vi (d. e. Beck og Clausen), holdt Missionsmøder hver anden Dag og var paa Rejse hver anden Dag, skrev jeg alle mine Prædikener, i Reglen om Natten. Det er et godt Arbejde at begynde med for en Præst; derved holdes man til at bringe klare Tanker frem i Prædikenerne og fries for at henfalde til at vrøvle.“

„Og dette Arbejde har sin Virkning ogsaa siden,

naar man holder op med at skrive. Det er, som Poul Møller siger i sine „Strøtanker“: „Før du har nedskrevet din Tanke, véd du ikke, om du har tænkt den til Ende.“ Og det vilde være meget ønskeligt, om unge Præster vilde i længere Tid skrive deres Prædikener istedetfor som nu saa ofte at staa og vaase paa Prædikestolen. Sandelig, det er for stor og vigtig en Sag, som vi dér skal handle med, til at det maa blive til Vaas.“

Han havde ogsaa Orden i dette: virkelig at prædike over sin Tekst. Ikke, som saa mange Præster har for Skik, noget i Anledning af et eller andet enkelt Ord af Teksten, og saa forøvrigt deres egne Tanker, der kunde passe lige saa godt til enhver anden Tekst. Hvor klart tænkende en Mand Beck end var, saa var det dog aldrig sine egne Tanker, men Skriftens Tanker, han førte frem. Han øste stadig af det uudtømmelige Kildevæld, følte sig ogsaa paa den Maade bunden af Guds Ord. Derfor faldt det saa naturligt, naar han havde læst sin Tekst op, at han prædikede netop saadan og ikke anderledes. Og derfor havde man altid en velgørende Fornæmmelse af, at det var Herren selv, der prædikede gennem den Mand, der stod paa Talerstolen.

Og der var Orden i den Udvikling, han gav af Teksten.

Først ud fra denne en Indledning, der var en virkelig Indledning, der virkelig ledede ind i det Thema, Gud havde givet ham at prædike over, og som han ved Indledningens Slutning satte frem med stor Kraft, og uden at Indledningen optog nogen af de Tanker, der skulde være forbeholdt Prædikenen. Dette sidste var ikke hans mindste Kunst, og han skilte sig derved heldig fra saa mange

Præster, der egentlig giver to Prædikener over det samme, én i Indledningen og en anden i det, der følger efter. Saadanne vilde han vistnok have givet det Raad: Spring dog endelig den Indledning over og gaa straks lige til Sagen!

Dernæst kom der to Stykker eller to længere og et kortere Slutningsstykke. For saa vidt lignede de to Stykker hinanden i enhver Prædiken, Beck holdt, som de behandlede det samme Emne, men paa hvor forskellig en Maade, bestandig rettende sig efter den forskellige Tekst! Faa har som han forstaaet at „dele Ordet rettelig“ (ordentlig), saa at alle fik, hvad de skulde have: de vantro, hvad der kunde føre dem til Omvendelse, de søgende, hvad der kunde hjælpe dem til at finde, de Hellige, hvad der kunde tjene til deres Helliggørelse — under det sidste en stadig Henvisning til Korsets og Daabens Naade og en stadig Opfordring til at bruge Bønnen og Nadveren. Mærkeligt nok var Henvisningen til at bruge den hellige Skrift ikke saa stadig.

— — —

Paa Udenlandsrejsen med V. Lund havde de gjort Ophold i Bremen, fordi Lund ønskede at føre Beck og Funcke sammen. Herom gør Beck i sin Dagbog bl. a. følgende Bemærkninger:

„Ingen skuffede Forventninger — vistnok stor Uoverensstemmelse mellem ham og mig midt i Troens Enhed, Uoverensstemmelse i Betragtningen af Ordets Forkyndelse.

Han: en fortsat Udvikling af Kristendommens Lære og Liv Søndag efter Søndag, som om han altid havde de samme Mennesker for sig at føre videre i begge Dele.

Jeg: en rettelig Delen af Ordet for de for-

skellige Mennesker, som i Øjeblikket samles om Ordet.

Han: en Løshed i Betragtningen af den konfessionelle Forskel mellem den lutherske og reformerte Nadver.

Jeg: glad over Luthers klare Lys over Nadveren.

Beck føjer hertil: Dog vil Funcke og Besøget hos ham staa som et lyst og kært Minde.

Lund gør dog den Bemærkning: „Da Talen drejede hen imod Sakramenterne, fik jeg en bestemt Følelse af, at jeg kunde tjene begge Parter bedst ved at bidrage mit til, at Besøget ikke blev altfor langt.“

— — —

Af den første Modsætning mellem Beck og Funcke fremgaar jo forøvrigt, at hvad der egentlig var Uoverensstemmelsen i deres Forkyndelse, var Skellet. — Det klare Skel mellem Tro og Vantro — det var, hvad der kom frem, og kom ordentlig frem, med hele Ordets Kraft i enhver Prædiken af Vilh. Beck, og her gik han aldrig paa Forlig: ikke to Omvendelser — med egentlig tre Slags Mennesker — men kun én Omvendelse — med to Slags Mennesker — et klart og bestemt Enten — Eller: enten gaaet over fra Døden til Livet eller endnu liggende i Døden. Og derefter saa en klar Helliggørelsesprædiken for de Hellige.

Hvor han ikke mødte dette klare Skel i en Prædiken — det, som J. H. Monrad en Gang kaldte „Missionsbacillen“ — satte han kun lidt Pris paa den. Saaledes skriver han i Rejsebogen: „To Søndage i Berlin — hørte Støcker og Bauer — liden Glæde deraf: Veltalende Præster, men hvor er Guds

Rige? hvor er Guds Folk? De skal allesammen være Kristne.“

Jeg har hørt Modstandere — særlig Præster — sige: Man faar altid de samme to Stykker i enhver Prædiken af Beck. I første Stykke en ordentlig Dundren løs paa de vantro og ugudelige, i sidste Stykke en ligefrem Kanonisering af de Hellige. Særlig det sidste er nu ikke Sandhed. Der er ikke ret mange Prædikanter, der saa kraftigt som Beck har gaaet de Helliges Synderegister igennem og saa kraftigt prædikeret Nødvendigheden af Kristendommens Anvendelse paa og Indførelse i Guds Børns hele daglige Liv. Det var særlig af den Grund, at den tyske Kultusminister Bosse yndede saa meget at læse Becks paa Tysk oversatte Postille: Fra Livets Kilde. Og det er ligeledes en af Grundene til, at Beck endnu taler til os, efter at han er død, og at hans Prædikensamlinger endnu er saa kær og skattet en Læsning blandt Guds Folk.

Beck var efter sin Prædikens Indhold ensidig — en lykkelig Ensidighed. Han var aldrig bleven det, han blev, om han ikke havde været saa ensidig. Og den indre Mission havde aldrig faaet saa megen Lykke og Fremgang, om den ikke til sin Formand og Styrrer havde haft en saa ensidig Mand. Men med Hensyn til Formen var han alsidig som kun faa — mange forskellige og forskelligt lydende Strænge paa sit Register, og dog gennem dem alle den samme Grundtone klingende, hvori hele hans Teologi kan sammenfattes: Jesus. Og man skulde egentlig sige til dem, der kritiserer ham og hans Prædiken: Gør ham det efter! — I lader nok være. Der fødes kun een Vilh. Beck i et Aarhundrede.

Lad mig forøvrigt som et Bevis paa, hvor alsidig

han var midt i sin Ensidighed, og hvor forskellig en Maade han kunde tale om det samme paa, bede læst to Prædikener, der i Postillen „Fra Livets Kilde“ følger lige efter hinanden og begge behandler det samme Emne: Det kristelige Vidnesbyrd — den ene Prædiken paa Kristi Himmelfartsdag, den anden — med kun 3 Dages Mellemrum — paa 6 Søndag efter Paaske. Deraf vil det ses klart, hvor mange Strænge han havde paa sit Instrument, hvor meget end Grundtonen var og maatte være den samme.

— — —

„Hvad Gud har sammenføjet, maa et Menneske ikke adskille.“ Allermindst en Præst. Det er Guds Riges Orden. Og det var denne Orden, Vilh. Beck søgte at føre igennem i sin Forkyndelse og i, hvad han skrev.

Synd og Naade — det faldne Menneskes fuldstændige Afmagt og Udygtighed til at rejse sig selv og Guds Oprejsning i Kristus — derfor satte han Paulus og Luther saa højt, fordi han hos dem fandt netop de to Stykker saa klart — Kors og Daab — Daab og Tro — Tro og Helliggørelse — Ord og Aand — Sakramenternes indbyrdes Forhold — Daaben som Guds igenfødende Gerning, hvorved han har „sat det syndige Menneske ind i Naadestanden til at leve et Liv med Syndernes Forladelse som Guds Barn under et helligt Menneskes Levevilkaar“ — Nadveren som Bekræftelsen, Stadfæstelsen, Pantet paa Daabens syndsforladende Naade, til Opholdelse, Næring og Vækst for det nye Liv, saa det kan blive et evigt Liv — Livet her i Tro, hisset i Beskuelse — begyndende i det skjulte som en Hemmelighed mellem Gud og det enkelte Menneske, derefter trædende ud i det

aabenbare som et Fællesliv i de Helliges Samfund, tilsidst fuldendende sig i Herlighed — Jesus Vejen, hans Genkomst Maalet — — dette og meget, meget mere er, hvad Gud har sammenføjet, og hvad Vilh. Beck, hans tro Tjener, som Prædikant havde saadan Orden i, saa han aldrig skilte det fra hinanden.

Kan være, at hans logisk klare, konsekvent gennemførte Tanke af og til kunde gøre Betragtningen eller Sammenstillingen af noget af det anførte lidt udvortes og mekanisk. Dette vil f. Eks. adskillige mene har været Tilfældet med hans Opfattelse af Forholdet mellem Guds Gerning i Daab og Nadver. Og dog, hvor klar og forstaaelig er den ikke! Og Skriften giver os ikke her nogen synderlig Vejledning. Saa har han end mulig spændt det for haardt for at faa Orden i de Ting og været for konsekvent med at faa alt paa sin rette Plads og give hver Del sit, saa har han dog sikkert i Hovedsagen Ret. Og hans Oplysning om Daabens og Nadverens Forhold til Syndernes Forladelse skal nok blive staaende.

Lad mig her indføje et Træk fra den sidste Visitats, Martensen holdt i Ørslev.

I sin Katekisation gav Biskoppen sig til at tale om Nadveren og Syndernes Forladelse. De fremstillede Unge — vistnok alle tidligere Konfirmander af Beck og blandt dem hans Datter, „Søster“, som hun blev kaldt — svarede jo saadan, som Beck havde lært dem. Martensen vilde forfærdelig gerne have dem til at sige, at der er Syndsforladelse i Nadveren, og søgte at lægge dem det i Munden. Saa vender han sig til „Søster“ med sit Spørgsmaal, og hun svarer: Pantet paa Syndernes Forladelse. Martensen lader, som om han ikke havde hørt det,

og gentager: Naa, vi faar altsaa i Nadveren Synd . . . Her stopper han et Øjeblik, men Svaret bliver, mens Brystet gaar op og ned paa hende: Pantet paa Syndernes Forladelse! Saa opgav Biskoppen hende som haabløs og slog over i en anden Gade. Men Beck morede sig. „Hun er sin Faders Datter,“ sagde han, da han fortalte mig det.

Bønnen er noget af det, han i sin Forkyndelse atter og atter vender tilbage til. Han kalder den „det hurtigste Middel“ at gribe til for et Guds Barn, naar man er i Nød og Fristelse. Og der er Orden i den Maade, hvorpaa han taler om Bønnen: Regelmæssig Bøn, aldrig at glemme sine bestemte Bedetider, og saa dog atter og atter i Dagens Løb gaa i Bøn til Gud, hver Gang der sker noget, eller Fjenden viser sig, selv om man bestandig paany maa bede den samme Bøn om igen: „om den samme Hjælp i de samme Fristelser, over for de samme Synder.“

Og læg i hans „Konfirmandforberedelse“ Mærke til den Maade, hvorpaa han taler om Daab og Konfirmation og deres Forhold til hinanden. Der er Orden og Klarhed i det. Som Bogen er tilegnet „de mange kære Mennesker, som ved min Forberedelse lod sig lede til Frelseren i de stille Timer i Præstegaarden“, men han ikke glemmer, at det var ikke ham selv, der havde gjort det, og derfor tilføjer: „med Tak til Herren, som lod det lykkes!“ saaledes er det den guddommelige Side af Konfirmationen, han lægger Eftertrykket paa.

„Det er ikke Mennesket, der ved Konfirmationen skal gøre noget, men det er noget, der skal gøres ved Mennesket.“ — „Daaben er Guds Gerning . . . og det er Daabens Naade, der skal bekræftes ved Konfirmationen, men naturligvis ikke bekræftes af

Mennesket, men af ham, som i Daaben har skænket Mennesket denne Naade, altsaa af vor Herre Jesus selv.“ — „Denne Bekræftelse sker ved den hellige Nadver; dèr bekræfter Jesus den Syndsforladelse og den Barneret hos Gud, som han har skænket os i vor Daab.“ — „Den hellige Nadver er vor Konfirmation.“

Der er ganske vist Orden i de Tanker. Men det er ikke vanskeligt at se, at han, ved saaledes at lægge Konfirmationen hen til Nadveren, egentlig ikke faar synderlig Brug for den Bekræftelse, som sker under Haandspaalæggelse ved selve Konfirmationshandlingen.

— — —

Ogsaa i sin Betragtning af Forholdet mellem Skriften og Trosbekendelsen havde Beck Orden.

Vilh. Beck elskede sin Bibel. Han prædikede altid ud fra et Ord i denne og kunde ikke fordrage den ikke saa sjældnen brugte Fremgangsmaade at tage sit Udgangspunkt f. Eks. fra en eller anden Salmelinie. Det kunde han gøre ved sine Husandagter, eller naar han en Søndag Eftermiddag om Sommeren holdt en af sine ypperlige Smaataler paa den store Græsplæne i Ørslev Præstegaardshave — adskillige af dem er trykt i den „lille Julegave“ — eller naar han skulde slutte et eller andet Møde med at sige et Par Ord. Ellers har jeg aldrig hørt ham gøre det. Derimod har jeg ofte hørt ham udtale sig derimod.

Og fordi han elskede sin Bibel, derfor hadede han al „Bibelkritik“ — ligegyldig fra hvem den kom. Det var Grunden til, at han i sin Tid sprængte „Bethesdamøderne“, ligesom det var det, der laa bagved hans foran anførte Ord: Paa Knæ for Bibelen, Professorer!

I et Foredrag i Odense ^{19/7} 1899 — trykt i Annekset for 1900 — om den hellige Skriffs Inspiration gør han klart gældende, at ligesom Kristus er baade Gud og Menneske, og ligesom Sakramenterne er gudmenneskelige, har ogsaa Skriften baade en guddommelig og en menneskelig Side, og man tør ikke ensidig fastholde det ene eller det andet uden at komme i Vildfarelse. Fastholdes ensidig den guddommelige Side, kommer man til den umenneskelige Betragtning af de hellige Forfattere som blotte Talerør og til, at hvert Ord er inspireret. Dette forkaster han altsaa. Men ligesaa bestemt forkaster han Tanken om Skriften som blot menneskelig. Derved blev den ikke mere hellig Skrift, men en ganske almindelig menneskelig Bog, fuld af Fejl og fuldstændig upaalidelig. Begge Sider maa fastholdes.

Men den guddommelige Side eller Inspirationen er den, at den er saaledes „indblæst af Gud“, de menneskelige Forfattere saaledes paa-virkede af Guds Aand, at den hellige Skrift intet galt indeholder. Finder vi noget deri, som synes os galt eller modsigende, saa kræver den troende Ydmyghed og Ærbødighed, at vi søger Fejlen hos os selv, i vor egen mangelfulde Kundskab. Ellers blev vor Herre Jesus et uvidende Menneske, hildet i sin Tids falske Meninger, altsaa en upaalidelig Person, som vi umulig kan tro paa og betro vore Sjæles Frelse til.

Lad mig hertil føje et andet Ord af Beck:

„Oftē møder jeg et Guds Ord, som jeg ikke forstaar. Saa tager jeg min Hat af for det og gaar forbi. Naar jeg senere møder det igen, saa bliver vi undertiden bedre kendt, og somme Tider ender det med, at Ordet lukker sig helt op for mig.“

Beck skriver i Konf. Forb.:

„Hvad der staar i Bibelen er Sandhed fra først til sidst og indeholder den fulde Sandhed om den eneste sande Tro.“

Og han tilføjer „en lille skøn Historie“ om en Konfirmand fra hans eget Sogn som „Bibelkritiker“: De vantro Bibelkritikere har gjort et stort Nummer ud af dette, at hos nogle Evangelister nævnes to Engle ved Graven, hos andre kun én, som et Vidnesbyrd om Bibelens Unøjagtighed og Selvomodsigtelse. Præsten spurgte nu Drengen: „Hvor mange Engle var der?“ Drengen svarede: „Der var mange.“ „Men,“ indvendte Præsten, „paa det ene Sted i Bibelen staar jo, at der var to, paa det andet Sted kun én.“ Drengen svarede: „Ja, den ene havde kun set én, og den anden kun to, men der var mange, der var alle dem fra Juleaften.“

„Sandelig, en teologisk Professor kunde godt være bekendt at lære Bibelkritik af denne Dreng. Thi han havde nok Ret; de var der nok allesammen fra Juleaften, „den himmelske Hærskares Mangfoldighed“, for at holde Paaske med ham, som de havde holdt Jul med.“

Jeg erindrer en Gang — det var lige efter Bethesdascenen med at „læse Bibelen paa Knæ“ — hvordan Beck overfor det, at en Person i ét Evgl. nævnes med ét Navn og i et andet med et andet, hvoraf man slutter, at her maa være en Fejl, sagde:

„Ja, men saadan kan det jo ske den Dag i Dag, at en Person kaldes med to Navne, og dog er det den samme Person“ — og han føjede spøgende til: „Der er jo f. Eks. Peder Madsen, ham kalder de ældre Bønder ovre i hans Fødeegn endnu bestandig for Per Tøvstrup, som de var vant til at kalde ham, da han gik i Skole i Viborg.“

Og endnu paa sit allersidste, lige før sin Død, talte han om Bibelkritiken som den truende Fare og formanede til at holde fast ved Guds Ord.

Men han elskede ogsaa Trosbekendelsen. Ikke blot brugte han den stadig, naar han holdt Husandagt — og vi rejste os alle — men ogsaa, naar han stod for Alteret i sin Kirke eller sluttede et Skovmøde. „Lader os med hinanden bekende vor Tro!“ — saadan har vi, der kendte ham, saa tit hørt ham sige, og hvor kom det med Vægt, enten han saa messede eller talte det.

I Konf. Forb. spørger han: „Men hvorfra stammer denne Trosbekendelse? Og han svarer: Den kaldes „Apostlenes Trosbekendelse.“ Og vi kan derfor være vis paa, at den har samme Oprindelse som Apostlenes Skrifter i Bibelen, at den er „indblæst af Gud“, at Gud har ladet sin Helligaand herigennem vejlede dem til al den Sandhed, som kort og klart skal sige os, hvad der er den eneste sande Tro, som vi skal døbes til.“

Sml. hermed, hvad han siger i en Prædiken i Anledning af 1000 Aars Mindefesten for Ansgar den 3 Febr. 1865:

„Det bedste ved Ansgar var dog hans urokkelige Tro, at han holdt saa fast ved „Davidsnøglen“, ikke den løse, ubestemte Tro, men den Tro, hvortil han var døbt, den Tro, som Jesus havde givet ham, da Døren blev aabnet for ham, Troen paa Faderen, Sønnen og Helligaanden. Der fortælles om Ansgar, at da han laa den sidste Dag paa sin Dødsseng, og hans Venner stod om ham og sang Salmer for at glæde og styrke hans Sjæl, sagde han: „Syng saa ogsaa Trosbekendelsen!“ og da den var sunget, sov han hen.“

„Venner! skal vi fortsætte, hvad Ansgar har

begyndt, da gælder det fremfor alt, at vi holder fast ved denne Davidsnøgle, ved denne vor gamle, urokkelige Tro, saa at vi ikke drives hid og did af ethvert Lærdommens Vejr, saa at vi ikke snakker hid og did efter løse Følelser og menneskelige Meninger om, hvad der er Tro, eftersom enhver piller lidt ud af Skriften efter eget Behag, — men taler efter Troen, den gamle Trosbekendelse, som blev givet os i vor Daab, og som er den eneste Tro, den eneste Nøgle, der passer i Naadens Dør.“

Beck sammenligner i Konf. Forb. Bibelen og Trosbekendelsen med Solen og Maanen, „det store“ og „det lille Lys“. — „Som Maanen faar sit Lys fra Solen, saa faar Trosbekendelsen sit Lys fra Bibelen, uden hvilket de enkelte korte Led i Trosbekendelsen vilde ligge dunkle og uforstaaelige for os Det er en stor Naade og Lykke, at vi har baade det store Lys i Bibelen og det lille Lys i Trosbekendelsen til Sikkerhed for, hvad der er den sande Tro. Derfor bør Konfirmandforberedelsen samle sig om den apostoliske Trosbekendelse, hvori den hele Tro er indesluttet, og saa stadig hente Lys dertil fra det store Lys i vor Bibel.“

Den samme Orden og Klarhed finder vi ogsaa under hans Behandling af de enkelte Led i Trosbekendelsen. Lad mig bare nævne, hvad han siger om Leddet: Pint under Pontius Pilatus:

„Hvorfor skal vi have dette grimme Navn ind i vor Trosbekendelse? Til Sikkerhed for, at ingen falsk Kristus skal kunne fremstaa iblandt os — at han er den eneste, sande Kristus, som blev pint, da Pontius Pilatus var Landshøvding i Judæa — at enhver anden, som til enhver Tid maatte udgive sig for Kristus, er en Bedrager.“

— — —

Mærk videre den Orden, han har i Forholdet mellem det, der er tilbage efter Syndefaldet af Guds billedet i det faldne Menneske, og Jesus (eller Troen).

„Der er,“ hedder det i Konf. Forb., „en Rest, ofte kun en meget sørgelig Rest tilbage af Guds billedet i Synderen. Et Billede kunde maaske belyse det. Kom en Draabe Gift i et Glas rent Vand. Den svømmer ikke ene for sig rundt i Vandet, saa at der er noget rent Vand og noget med Gift i, men den blander sig med alle Draaber i Vandet, saa at det hele bliver forgiftet og ubrugeligt. Kun hvis en Kemiker forstaar at komme noget i Vandet, som kan drage Giften ud, kan det atter blive rent Vand.“

„Synden er den Gift draabe, som Djævelen har dryppet i Menneskenaturen. Men Synden er ikke en eller anden Synd, der ligger for sig selv i Mennesket, medens der kan være en hel Del godt i Mennesket, som er uberørt af Synden, som vi saa ofte hører blive sagt, at der er noget Godt i hvert Menneske, altsaa noget, hvori Mennesket endnu helt ligner Gud. Nej, Synden har gennemtrængt den hele Menneskenatur, saa at alle Menneskets Evner er forgiftede af den, og der er, som Paulus siger, „intet Godt i mig.“ Det hele er fordærvet.“

„Og kun, hvis der kan findes noget at komme i Mennesket, som kan drage Syndegiften ud af os, kan Mennesket igen blive Guds Billede. Og den Kunst kan vor store Herre og Mester, Jesus Kristus, ved at komme Troen paa hans Naade med Syndernes Forladelse, der gør os til Gud Faders Børn, i vore Hjærter, det eneste Middel til at drage Syndegiften ud af vor Natur og gøre Mennesket igen til Guds Billede.“

„Men dersom dette ikke sker, saa dør Guds-

billedet efterhaanden ganske, og saa bliver Syndens Følge den evige Død, det vil sige den evige Adskillelse fra Gud, og det er Helvede.“

— — —

Den samme Orden finder vi i den Maade, hvorpaa Vilh. Beck fremstiller Forholdet mellem Helligaandens Gerning gennem Ordet og gennem Sakramenterne.

Herom hedder det i Konf. Forb.:

„Et Menneske kan ikke blive troende uden Helligaandens Gerning i den hellige Daab. Igennem dette „Genfødselsens og Fornylselsens Bad i den Hellig Aand genfødes Mennesket af Vand og Aand til at kunne komme ind i Guds Rige; igennem den hellige Daab faar Mennesket Troen eller Evnen til at tro som „den Hellig Aands Gave.“

„Men et døbt Menneske kan ikke blive troende uden Helligaandens Gerning gennem Guds Ord. Evnen til at tro har det døbte Menneske, men denne Evne kan ikke komme frem i Virksomhed uden ved at høre Guds Ord. Derfor hedder det: „Troen kommer ved, at man hører, men at man hører, sker ved Guds Ord.“

„Og et troende Menneske kan ikke bevare sin Tro og vokse i sit Trosliv uden Helligaandens Gerning gennem den hellige Nadver, som Herren siger: „Sandelig siger jeg eder: dersom I ikke æder Menneskens Søns Kød og drikker hans Blod, har I ikke Livet I eder,“ medens han tilføjer: „Hvo, som æder mit Kød og drikker mit Blod, har et evigt Liv, og jeg vil oprejse ham paa den yderste Dag. Thi mit Kød er sandelig Mad, og mit Blod er sandelig Drikke.“

— — —

Om Forholdet mellem Bibelen og Naturen hedder det i Konf. Forb.:

„Bibelen og den skabte Verden er to Værker af samme Forfatter, og det skal nok vise sig, naar vi læser rigtigt i dem begge, at de passer godt sammen. Finder vi Modsigelse imellem dem, da kommer det af, at vi læser fejl enten i Bibelen eller i Naturen eller i dem begge.“

Dette sit Grundsyn anvender Beck paa Skabelses-historien i 1 Mose Bog. Men det skal jeg ikke komme nærmere ind paa, jeg skal henvise enhver, der ønsker nærmere Besked, til Udviklingen deraf i hans Bog. Her skal kun peges paa hans Brug af Naturen, saadan som det træder frem i hans Forkyndelse, og den Orden, han ogsaa i dette Stykke lægger for Dagen.

En Hovedevne, der møder os i Becks Prædiken, er hans Evne til at gøre alting anskueligt for sine Tilhørere, til at male det, som om man saa det for sine Øjne, i Billeder, hentede baade fra den hellige Skrift og fra Naturens Verden.

Det passer ogsaa her med de to Værker af samme Forfatter. Største Delen af Skriftens rige Billedverden er jo hentet fra Naturens Bog. Og Beck forstod som faa at læse i den Bog. Han elskede Naturen. Og han saa brillant. Og saa med sine egne Øjne. Derfor havde man stadig ved at høre ham udvikle et Billede fra Naturen en Følelse af, at det var ikke noget, han havde laant fra andre eller havde læst sig til, han havde set det saadan selv — derfor bed det sig fast i Tilhørerne med hele Virkelighedens Kraft. Og havde han set noget uden Lands — straks tog han op i sin Tanke, hvad han kunde bruge, og anvendte det baade i sin Prædiken og i, hvad han skrev.

Lad mig anføre et Par Stykker af hans Rejse-dagbog! Han rejser igennem Saarbrück og skriver saaledes i Dagbogen:

„En Masse Tunneller — næsten hver smuk Dal endte med, at vi fór ind i en Tunnel, der gjorde Ende paa al Skønheden og indhyllede alt i Mørke og Larm, men hver Tunnel førte ud i nye Dale med nye Skønheder.“ — „Livet fuldt af Tunneller, hvor al Livets Skønhed forsvinder i Mørke og Larm — Lokomotivet piber altid, naar det farer ind i en Tunnel — det gør vi ogsaa, men „eders Sorg skal blive til Glæde“, siger Jesus. De Helliges Tunneller fører altid til nye Skønheder og Glæder.“

„Den skønneste Dal var Oberstein, hvor der laa en mærkværdig Kirke indbygget med den ene Side i Klippen og med en Borgruin oven over. — Den skønneste Dal i vort Liv er, naar vi bygger vort Hjærte som en Kirke ind i Jesus-Klippen, medens al vor egen Storhed falder i Ruiner. Kristi Kirke staar klippefast indmuret i ham selv, som er Klippen. Verden med sin Vantro, sit Fritænkeri og Frileveri, hævet over Kirken, falder i Ruiner.“

Et andet Stykke, fra en Tur i det sydøstlige Frankrig op i Søalperne:

„Den dejligste Tur paa hele Rejsen — bare Romantik: de vilde Bjerge med Skymasserne paa Toppen, de underligste Landsbyer og Kirker, hængende paa de vidunderligste Steder, paa Klippeafsatser lige over Hovedet paa os. Husene, ligesom Hattene paa Italienernes Hoveder, altid paa Kant, altid smukt — de mange smaa Bække, som kommer væltende ned ad de høje, stejle Bjærgskraaninger med et frygteligt Hastværk — Familien Bæk er talrig repræsenteret i Alperne — rimeligt, at jeg følte mig hjemme dèr. Og Vejene, disse underlige Veje — ubegribeligt, at nogen har fundet paa at anlægge dem! Men intet Bjærg er for stejlt, ingen Dal for dyb, ingen Strøm for rivende, Vej er fundet alle-

vegne, og det af Menneskehænder. Hvor kan saa ikke Jesus finde Vej for os!“

— — —

Men skilte Beck ikke det ad, som Gud har sammenføjet, saa holdt han paa den anden Side lige-saa klart alt det skilt fra hinanden, som Gud ikke vil maa blandes sammen.

Netop i det Stykke havde han vel, mere end i noget andet, den klare Orden i sin Prædiken. Der var ikke noget af det, som vantro Mennesker saa godt forstaar at skyde sig ind under for at slippe fri for at gaa igennem den snævre Port. Omvendelsens Nødvendighed var lagt saa klart frem, saa det ikke kunde misforstaas. Og den blev prædiket som det klare, afgjorte Brud med Verden og med sig selv, saa Ingen kunde tage fejl af, paa hvad Side han stod. Det var ikke nogen Med-Maade-Kristendom, det var den afgjorte Kristendom, der lød fra Vilh. Becks Prædikestol. Gud og Verden, Jesus og Djævelen, Tro og Vantro, Himmerig og Helvede — det var de Modsætninger, der stadig blev ført frem. En vidunderlig Evne havde han baade til at fortælle alt, hvad godt han vidste om Jesus, saa hans Kærlighed rigtig kunde tage Hjærtet, og hvad ondt han vidste om Djævelen, saa man fik Sind til at forsage ham, og til at fremstille Vantroens Elendighed og Troens Lykke. Mange Modstandere fik han vel netop derved — man holder i Længden ikke af at føle sig sat udenfor — men mange blev ogsaa derved bragt til at gaa i sig selv og omvende sig.

Og for disse kom saa atter Adskillelsen — ingen Indrømmelse til egen Forstand eller egne Tanker og Følelser, Skellet sat klart og bestemt i det daglige Liv, Ryg til alle de gamle Synder, intet Fælles-

skab paa noget Punkt mellem Guds hellige Folk og det vantro Verdensfolk, Livet levet ikke som en Hemmelighed, men klart og aabenbart, saa det kunde kendes og ikke var til at tage fejl af, og levet ikke som et Enkeltliv, men som et Fællesliv i de Helliges Samfund.

Fordi der var denne klare Orden i Becks Prædiken, kunde den lyde skarpt — for mange for skarpt, saa de følte sig frastødte. Almindelig, uklar Tale lyder altid mindre skarp, men fanger heller ingen Mennesker. Og var der mange, der blev forargede og stødte bort ved Becks klare Forkyndelse — mange blev ogsaa derved ført fra Forargelse til Tro. Endnu vidner Tusinder af frelste Mennesker derom rundt om i Danmark.

— — —

Men paa ét Punkt var Vilh. Beck ikke klar. Mulig hang hans Uklarhed her sammen med den klare Orden og konsekvente Gennemførelse, der ellers var i hans Tankegang. Mod sætningerne mødes jo tidt. Jeg tænker paa det Forhold, hvori han stillede sig til „Fuldkommenheden“.

Første Gang jeg fik en Fornæmmelse af, at han her kunde komme ind paa noget galt, var i 1880, da jeg gennemgik Manuskriptet til hans stenograferede Postille „Fra Livets Kilde“. Jeg stødte under dette Arbejde flere Gange paa det Udtryk „et fuldkomment Guds Barn“ eller „et fuldkomment Menneske“ — hver Gang brugt under en eller anden Skildring af, hvad Herren formaar at gøre en til, naar han ret faar Magten, og brugt saaledes, at det ikke kunde andet end misforstaas.

Efter at have meddelt dette til et Par af de Venner, der havde fattet den Tanke at forære ham 10,000 Eksemplarer af Postillen som Jubilæums-

gave, blev vi enige om, at det bedste var at tale med Beck selv om Sagen. Vi tog da til Ørslev for at forelægge ham vore Bekymringer. Det første, han gjorde, var at le ad os, idet han sagde: „Tror I, jeg mener, at jeg er fuldkommen, eller at der i det hele lever noget fuldkomment Menneske her paa Jord“. Kun føjede han til: „Derimod mener jeg rigtignok, at et troende Menneske maa have naaet Fuldkommenheden, naar det en Gang skal dø, men heller ikke før.“

Da Udtrykkene i Postillen ikke var brugt i denne indskrænkende Betydning, ansaa jeg mig for berettiget til i Manuskriptet hver Gang at sætte et „mere og mere“ foran, og Beck har aldrig nogensinde bebrejdet mig dette. Tværtimod, da O. C. Ipsen i en Tale, han holdt paa Jubilæumsdagen, slog paa, at Beck nok kunde tale noget mere til Helliggørelse, fik han det Svar: „I skulde bare vide, at der er en af mine gode Venner inde i København, der sidder og passer paa mig, at jeg ikke gaar for vidt i det Stykke.“

Saa det er rimeligt, at Beck har bemærket mine Rettelser og Tilføjelser uden at have noget at sige dertil. Og har jeg ikke anden Fortjeneste af at have gennemgaaet det store Manuskript, saa har jeg i alt Fald den, at ingen af „de fuldkomne“ efter Becks Død skal kunne træde frem og paaberaabe sig hans Prædikener til Fordel for deres falske Opfattelse.

Efter 1880 talte jeg oftere med Beck om denne Ting. Jeg husker en Gang, da vi havde sunget Ingemanns Salme: „Jeg lever og véd hvor længe fuldtrøst“, og var kommen til det Vers, hvor der staar: „Jeg dør, naar mit Øje Fuldendelsen sér“, da vendte han sig til mig og sagde: „Der kan du se, der staar Fuldendelsen.“ Forøvrigt var dette,

at den, der naaede at blive fuldkommen, maatte dø med det samme, kun et Udtryk for hans klare Tanke: et fuldkomment, syndfrit Menneske vilde ikke passe til en ufuldkommen, syndig Jord. Han maatte komme til denne Tanke, naar han paa den ene Side stod overfor dette: „Intet urent kommer ind i Guds Stad“, og paa den anden Side var en bestemt Modstander af Tanken om en Udvikling, en Vækst i Dødsriget.

Dog havde det vel været nok saa heldigt, om han havde udtrykt sin Tanke saaledes, at naar Legemet falder ved Døden, falder dermed den sidste Rest af Ufuldkommenhed. Hans Mening var imidlertid den, at denne sidste Rest falder, inden Legemet falder — umiddelbart før.

I det hele skyldtes denne Tilbøjelighed til at lære Fuldkommenhed, som han til Tider kunde falde for, ikke nogensomhelst fremmed Paavirkning, hverken fra England eller andre Steder, den skyldtes alene hans konsekvent gennemførte Tanke. Naar, som han atter og atter gentog, alt er af Herren, og denne er almægtig, ligger det jo ikke saa fjærnt at drage den Konsekvens: Saa maa han ogsaa kunne gøre dem fuldkomne, i hvem hans gode Værk er begyndt, naar de vil lade ham faa Magten.

Naar Beck holdt sig fri for at drage denne Konsekvens og blev staaende ved, at den fuldkomne maatte med det samme dø, saa skyldtes det vel baade hans Klarsyn over for sig selv: — „Tror I, jeg mener, at jeg er fuldkommen?“ — og de Udskjelser, som han senere maatte opleve at faa at se, og over for hvilke han brugte de stærkeste Udtryk som „det ulykkelige, vanvittige Syndfriheds- og Fuldkommenhedsvrøvl“. Han saa endog, at der kunde være en Fare i at prædike den fulde Over-

givelse til Jesus — hvad han dog selv saa afgjort som nogen gjorde, om han end ikke brugte det Udtryk — og han var ikke fri for at drive Spøg dermed, naar han — selvfølgelig kun i Samtaler — talte om „de overgivne“.

Saa kom i 1885 hans Postille over den anden Tekstrække: „Paa Livets Vej“. Ogsaa den var taget lige fra hans Mund af en Stenograf, og det blev atter betroet mig at gennemgaa Manuskriptet til den. Jeg fandt den fuldstændig fri for al Tale om Fuldkommenhed. Saa jeg troede nu, at de Stænk heraf, der fandtes i den forrige Postille, kun havde været en Børnesygdом, som han nu var kommen ganske over.

Desto mere forbavsedes jeg — og sikkert mange med mig — ved at læse hans Stykke om „de Helles Fuldkommenhed“ i „Annekset“ for 1896 — som han selv siger: en videre Udformning af Tanker, han havde udkastet allerede Aaret i Forvejen paa Studentermødet i Vadstena i Sverige.

Han begynder Stykket med at sige, at „da Sagen i lange Tider har staaet klar for mig, saa vil jeg forsøge at lægge den frem for Guds Børn, som den efter megen alvorlig Overvejelse er kommen til Ros hos mig“.

Men man kan just ikke paastaa, at Forsøget er lykkedes, dertil mangler det i altfor høj en Grad netop den Klarhed, som han siger at være kommen til. Han udvikler nemlig, at den Fuldkommenhed, som et Guds Barn kan og skal naa hernede, er ikke den himmelske Fuldkommenhed, som bestaar i den fuldkomne Fred i den fuldkomne Salighed, men det er den jordiske Fuldkommenhed, Fuldkommenheden i at kæmpe og sejre. Derimod hører vi ikke noget om, at der nok tidt er Maade med Sejren, og Undladelsessynderne og Sejren

over dem træder ganske i Baggrunden, omtales end ikke.

Saa det var ikke vanskeligt for Biskop Rørdam at slaa ham af Marken, da han 3 Uger efter, ganske sikkert paa Foranledning af Becks Stykke i „Annekset“, ved Landemodet i Roskilde Domkirke holder sin Prædiken om „Guds Børns Fuldkommenhed“ ud fra Teksten Matth. Evgl. 5, 43—48 — senere trykt.

Rørdam gør her gældende, at selv om vi vilde se bort fra, at en saadan „jordisk Fuldkommenhed i at kæmpe og sejre“ ikke er at være fuldkommen som vor himmelske Fader, saa maatte vi dog spørge: Hvad er dette for en Sejr? Kan det kaldes en virkelig, end sige en fuldkommen Sejr, naar Fjenden stedse lever op igen, ikke udenfor os, men i vort eget Hjærte og selviske Kød? Derfor kalder Apostlene aldrig Kristenlivet: at stride Troens Sejr, men: at stride Troens Strid. Men den, der maa vedblive at stride mod det, der vilde hindre ham i at naa Maalet, han har ikke vundet Sejren og er ikke fuldkommen.“

Rørdam siger om Becks Standpunkt, uden at nævne hans Navn, at det er „i Overfladiskhed at kalde det Fuldkommenhed, som ikke er det.“

Forøvrigt synes hverken Becks Stykke eller Rørdams Modprædiken at have vakt synderlig Opmærksomhed, naar undtages, at adskillige af „de Fuldkomne“ tog Beck til Indtægt. Og det var maaske nok dette sidste, der kort efter bragte ham til at gøre et Tilbagetog.

Dette Tilbagetog fandt Sted i en Efterskrift, som han skrev i Anledning af et Konventsforedrag om „de Helliges Fuldkommenhed“, som Pastor Iversen i Møborg ved Lemvig havde holdt, og som blev optaget i „Annekset“ i Maj 1897.

Pastor Iversen gaar i sit Foredrag lige ind paa Livet af Beck. Efter at have slaaet fast, at det — ud fra de Ord, han anfører af Skriften — forekommer ham utvivlsomt, at der overalt i den hellige Skrift, hvor der er Tale om en Fuldkommenhed, der allerede er naaet af de Hellige hernede, dermed menes en stykkevis Fuldkommenhed, tilføjer han følgende:

„Naar Pastor Beck saa taler om Fuldkommenhed i at kæmpe og sejre og hævder, at en saadan maa kunne naas i dette Liv, da kunde jeg have Lyst til at spørge den kære Mester, den nidkære Stridsmand, der nu har staaet mange Aar i Striden og uden Tvivl kæmpet dygtigere end de fleste Guds Folk: „De er en gammel, øvet Kampfælle, vel kendt med at føre Vaaben baade til Angreb og til Forsvar (en Teori, der ikke hviler paa Erfaring, er her lidet værd); sig mig da: Har De, kære Pastor Beck, naaet Fuldkommenhed i dette Stykke, i dette vældige Stykke, i at kæmpe og sejre over „Djævelen, Verden og Kødets Villie“, over alle Fristelser i enhver Skikkelse, saa De aldrig mere overrumples eller overlistes under nye Overfald af de aldrig hvilende Fjender, saa De kun kender til nye Sejre, aldrig til nye Nederlag? Og jeg er vis paa, at Pastor Beck vilde svare: Nej, om jeg havde denne Mening, da kendte jeg ikke mig selv.“

Pastor Iversen slutter sit Foredrag med disse Ord:

„Jeg kan derfor ikke skønne rettere, end at vi er bedst i Overensstemmelse baade med den hellige Skrift og med den kristelige Erfaring, naar vi, efter at have sat Fuldkommenhed som Maalet for alle Troende — derom er der vel ingen Uenighed — bliver staaende ved dette:

Om vi jager derefter — ellers ikke — om vi strider derfor og bliver bestandige i Striden indtil Enden, da skal Sejren en Gang naas, paa hvilken der ikke skal følge noget nyt Nederlag, men kun for saa vidt tror jeg, at denne Fuldkommenhed kan siges at naas i dette Liv, som den sidste Strid, vi skal stride henede, for Herrens Hellige, hans trofaste Stridsmænd, skal ende ikke med Nederlag, men med Sejr, den fuldkomne Sejr.“

Vilh. Beck indleder, ret betegnende synes det mig, sin korte Efterskrift paa følgende Maade:

„Denne Artikel, som jeg med Glæde giver Plads her, har henligget længe af Mangel paa Plads, men det er maaske meget heldigt, at den kommer netop nu, da Fuldkommenheds-Vrøvlet i Skikkelse af Syndfriheds-Sværmeriet er dukket op iblandt os, og nogle af dem netop har villet paabe- raabe sig den omtalte Artikel af mig „de Helliges Fuldkommenhed“, som jeg mener fuldstændigt uden Berettigelse.“

Det er sikkert dette sidste, der har gjort, at Pastor Iversens Artikel ikke kom til at „henligge“ længere endnu. Jeg kender Beck nok til at vide, at naar noget havde bragt Guds Rige i Fare eller udsat den indre Mission for Splittelse, da var han tilstrækkelig Mand til at tage Afstand derfra, selv om han derved kom til at gaa imod noget, han selv havde udtalt.

Rørdams Prædiken havde han ikke taget til Gemæle imod. Nu indtraf der Kendsgerninger — gennem Misbrugen af hans Artikel — der gjorde, at han blev nødt til at tale, om han ikke vilde være medskyldig i, at Guds Rige og den indre Mission tog Skade. Og nu talte han — talte saaledes, at

om det havde staaet saadan i den Artikel fra hans Haand, der var bleven taget til Indtægt af Sværmere, vilde ingen have haft noget at indvende imod den, og det vilde have været uden al Ret, at den var bleven misbrugt.

Han udtaler nemlig i sin Efterskrift ordret, at den af ham omtalte „jordiske Fuldkommenhed i at kæmpe og sejre er noget, som kun efterhaanden stykkevis naas, og at man kun Skridt efter Skridt arbejder sig frem til at naa Maalet. Men visselig har jeg som ethvert ærligt kæmpende Guds Barn erfaret, at man i Aarenes Løb gaar fremad i at sejre over Fristelser, som man før laa under for, medens dog Kampen mod disse enkelte Fristelser atter og atter kan komme igen, endog efter at man i lange Tider har været fri derfor, og at man i ubevogtede Øjeblikke kan blive overvundet af dem. At Maalet maa naas her paa Jorden, er jeg fuldkommen vis paa, men naar det er naaet, den sidste Kamp udkæmpet og den sidste Sejr vundet, saa er jeg ogsaa vis paa, at Guds-Barnet er færdigt her og skal hjem, thi Maalet for Frelsesværket er da naaet.“

Overfor denne klare Bekendelse har det mindre at sige, at han samtidig udtaler den Mening, at man maatte have kunnet læse dette ud af hans første Artikel, om man havde læst den rigtigt.

— — —

Fra den Dag af mærkedes der, saa vidt mig bekendt, intet mere til disse „fuldkomne“ Anfægtelser hos Vilh. Beck. Som de vistnok at begynde med skyldtes hans klart og konsekvent gennemførte Tanke, var det nu atter den, der i Pagt med Guds Ord og Livets Erfaringer — først og fremmest hos ham selv — havde sejret.

Sammenlign hermed hans — synes det mig — noget underlige Spørgsmaal: Er vor Frelser salig? og hans Benægtelse heraf i „Annekset“ for 1892.

„Først naar han har fuldbragt at opsøge og frelse alt, hvad der vil lade sig frelse, og har udtalt Forbandelsen over Resten og dermed udrevet dem af sit Hjærte — først naar han har fuldbragt sine Troendes Helliggørelse, saa der intet mere er i os, som kan bedrøve ham, og han har hentet os hjem til sin Faders Hus — først da bliver Frelseren fuldt salig igen.“

Det er atter hans Konsekvens i Tanken, der faar ham til at stille sig saaledes. Men det havde saa været nok saa heldigt, om han, i Stedet for at støtte sig paa sin konsekvente Tanke, havde støttet sig paa et klart Guds Ord. Ordet i Johs. 17. Kap. maa ellers staa fast: „Herliggør mig, Fader, hos dig med den Herlighed, jeg havde hos dig, før Verden var.“ Et Ord som dette tør ikke springes over.

— — —

Et Par Uger før sin Hjemgang talte han med en Ven om Syndfrihed. „Det faar ingen Magt,“ sagde han, „det er for vildt. Saa længe man kan mærke paa de syndfri, at de ikke er syndfri, er der ingen Fare.“ Han føjede til: „Forresten, naar saadant noget kommer frem, er det altid et Bevis paa, at der er forsømt noget i Forkyndelsen.“

I Anledning af hans tidligere Udtalelser om „Sjælesøvn“ mellem Døden og Opstandelsen sagde han ved samme Lejlighed, da Samtalen kom ind paa Døden: „Jeg har nu forresten i den sidste Tid tænkt meget paa „Søvn“. Og jeg er egentlig ikke saa ganske vis paa denne Søvn.“

Atter her vilde han dog gærne „redde“ noget af det, han før med sin Tanke havde udtænkt. Thi

han føjede til: „Men noget virksomt Liv kan der da ikke være mellem Døden og Opstandelsen, thi vi er jo nøgne — vi har jo ikke noget Legeme.“

Nu er han hjemme, dør hvor alt er i Orden, saadan som Gud vil have og alene kan bringe det i Orden. Nu er hver jordisk Gaade løst for ham, ogsaa hver en af de Gaader, som end ikke den klarste Mennesketanke er i Stand til at udgranske.

Men vi, som er tilbage, og som såvner ham og hans klare Tanker og myndige Ord i al den Uklarhed og Uorden, som nu raader i Danmark, vi siger Gud Tak for Vilh. Beck. Det har været til umaadelig Gavn for den danske Kirke og for den indre Mission og for mange, mange Mennesker, at der over et af Afsnittene i et Mindeskrift om ham har kunnet med Sandhed sættes:

En ordentlig Mand.

EN TAALMODIG MAND.

Sjælden véd jeg at have truffet en saa taalmodig Mand som Vilh. Beck. Og det var ikke en Taalmodighed af den Art, som der ellers er saa meget af her i Verden. Den var ikke i Familie med den saa almindelige Eftergivenhed hos Mennesker, naar man gaar og ikke tager det saa nøje — heller ikke med det onde, man møder hos sig selv eller andre. Vilh. Beck var en nøjeregnende Mand, der hadede Synd og Vantro og forfulgte den overalt, hvor han traf den. Her var der ikke Tale om nogen Taalmodighed eller Eftergivenhed. Her var der kun Tale om Krigserklæring og Kamp.

Og saadan var han baade i sin Prædiken og i sit Liv.

En Sommer fik han Besøg af en Tysker — han sværmede ellers ikke for Tyskere. En Gang sagde han spøgende: „De eneste Tyskere, jeg glæder mig til at træffe i Himlen, er Luther og min Kone“ (hun var fra Holsten).

Tyskeren var kommen til Danmark for at studere vore kirkelige Forhold. Og saa maatte han jo ogsaa til Ørslev, hvor han blev venligt modtaget baade af Beck og hans Hustru og nu i flere Dage ikke bestilte andet end at pumpe Beck for alle de Oplysninger, han ønskede. Det var galt nok med ham om Dagen. Beck havde Brug for al sin Taalmodighed. Men det var næsten værre om Natten.

Thi Tyskeren havde faaet den Idé, at han vilde prøve Sengene i alle Gæsteværelserne og flyttede uden videre fra det ene over i det andet, naar det behagede ham, indtil han havde naaet at have prøvet alle Sengene. Og da det næsten saa ud til, som om han havde i Sinde foreløbig at opslaa sin Bolig i Ørslev Præstegaard, endte det med, at Fru Beck paa en pæn Maade henstillede til ham at flytte Residensen et andet Sted hen.

Dette fortalte og anvendte Beck i en Prædiken, hvori han talte om den daarlige Taalmodighed med Synden og hvordan den, naar man ikke passer paa, flytter som denne Tysker fra det ene Rum i ens Liv over i det andet og tilsidst tager Magten over hele Mennesket. Derfor gælder det: „Forsag den, sig den op, inden den faar sat sig fast, som min Kone sagde Tyskeren op!“

— — —

Men ellers, hvor var han dog taalmodig, og det baade i de gode Dage og de trange Dage, baade overfor Gud og overfor Mennesker.

Overfor Mennesker — lad mig tale om det først, thi det laa saa lige for, at ingen kunde være ret længe sammen med Beck uden at lægge Mærke til det. Taalmodigheden overfor Gud kendtes kun af dem, der stod ham nærmere, og for hvem han lukkede sig op.

Hvem af os mange, der jævnlig kom til Ørslev, er ikke dør stødt paa Løve-Marie. Det var en Kvinde fra Løve, der i sin Tid var bleven vakt ved Vilh. Becks Forkyndelse og efter et ulykkeligt Ægteskab var bleven sindsforvirret, og nu hver Søndag, og tidt ogsaa om Hverdage, gik hun den lange Mil til Ørslev for at se Beck og tale med ham.

Var det en Hverdag, hun kom, satte hun sig hen ved Vinduet ved Siden af hans Skrivebord. Ofte sad hun der ganske stille og saa paa ham, til andre Tider fortalte hun ham om sine Aabenbaringer og alt, hvad Aanden havde sagt hende, løst og fast imellem hinanden. Og mange Gange har vi, der var Vidne dertil, undret os over, at han kunde holde det ud. Men han blev ved at skrive uden at lade sig forstyrre, sagde hende en Gang imellem et venligt Ord, alt som han skrev videre og lod hende snakke videre. Aldrig derimod hørte nogen ham sige: Nu maa du gaa, Marie! saa hun gik hver Gang, hun havde udtømt sig, glad derfra.

Det var der ikke ret mange, der havde gjort ham efter. Men Vilh. Beck følte, at han derigennem kunde tjene en af „Herrens Smaa“ og derved tjene Herren selv, hans store Mester. Derfor gjorde han det.

I det hele den Maade, hvorpaa han kunde sidde stille og høre paa alt det — ogsaa paa alt det Vrøvl — der saa tidt blev ham forebragt — hvor var den beundringsværdig. Aldrig en utaalmodig Afbrydelse eller Anmodning om at komme til Sagen eller fatte sig i lidt mere Korthed, end ikke en utaalmodig Mine, der kunde røbe, at han havde andet at tænke paa, end hvad de kære Mennesker, han sad overfor, havde at meddele ham — og det havde han dog nok ellers i fuldt Maal — aldrig andet, end at alle maatte faa det Indtryk, at hvad der var saa vigtigt for dem at faa udtalt, var lige-saa vigtigt for ham at faa hørt.

Det var en Taalmodighed, der kom af hans Kærlighed til Mennesker. Og hvad denne hans Kærligheds Taalmodighed har udrettet i Retning af Mission i deres Indre, der saadan betroede sig til ham med alt, hvad der laa dem paa Hjærte, og

altid fandt et aabent Øre hos ham, det hører nu vel til de skjulte Ting, men det skal blive aabenbaret, naar en Gang alle Tings Aabenbarelsesdag kommer.

Og hvad Betydning har det ikke haft for den indre Mission, at den i saa mange Aar havde en saa taalmodig Mand til sin menneskelige Fører. Hvilken Indøvelse i Taalmodighed har han ikke givet Missionens Arbejdere baade gennem sit Eksempel og gennem sin Tale. Han har en Gang sagt: „Den Mand, der skal være Missionær, maa have en god Taalmodighed og give sig god Tid. Man skal have god Tid for at kunne udrette noget for Herren.“

Det havde han selv. Han havde altid Tid, om han saa havde nok saa travlt, Tid baade til at tale til og høre paa Mennesker. Derfor har han udrettet saa meget for Guds Rige, ikke blot i de store Forsamlinger, men ogsaa naar han var i Enrum med de enkelte.

Lad mig i Tilslutning hertil anføre, hvad V. Lund i „Vilh. Beck paa Rejse“ skriver herom:

„Der er ikke mange Emner mellem Himmel og Jord, som Beck og jeg ikke har drøftet med hinanden, fra de højeste og dybeste til de letteste og mest dagligdags. Man kunde have Udbytte af at tale med ham om hvadsomhelst, og man kunde lære meget af ham. Hans sunde, praktiske Sans løste tidt en Gaade for mig. Der er Folk, der kan gøre ethvert Emne kedeligt ved den Maade, de har at tale derom, andre, der kan gøre det interessant. Beck hørte til de sidste. Ofte var vi jo ikke enige. Men skønt han var fast og svær at røkke fra sit Syn paa Tingene, saa var han dog ikke uelskværdig paastaaelig eller i hvert Fald kun sjældent.“

„Og saa maa jeg sige om ham, at selv om han var betydelig som Taler, maa jeg dog holde ham for større som Tilhører. Han var den bedste og elskværdigste Tilhører, jeg har kendt og haft, og var Talen om aandelige Ting, og han kunde høre Guds Aand i det, der blev sagt, da kunde han sidde og lytte og fryde sig som et elskværdigt og i god Forstand enfoldigt Guds Barn. Og med hvilken Taalmodighed, ja Langmodighed, kunde han ikke holde ud at høre paa Ordgyderi og Snak, naar han ellers havde Godhed og Interesse for Personen, for saa at falde ind i Tide med korte og afgørende Ord. Jeg har ofte beundret ham i det Stykke baade overfor mig selv og andre. Jeg mindes, at jeg en Gang spurgte ham, hvordan han kunde holde ud at høre paa meget af det, der blev budt ham, hvortil han svarede: Jo, jeg skal sige dig, naar jeg mærker, at en Person først skal udtømme sig, før vi kan komme til Sagen, saa tænker jeg paa andre Ting, mens jeg lader ham snakke.“

For Sandhedens Skyld skal jeg dog hertil føje følgende.

V. L und skrev meget, ogsaa inden han begyndte at udgive, hvad han skrev. Og han var, som vel de fleste Forfattere, ikke fri for at synes godt om sit eget, søgte i alt Fald, hvor han kunde, Lejlighed til at oplæse det for Venner. Og adskilligt deraf fortjente dette. Men han kunde ganske vist ogsaa komme til at plage sine Venner med sine Oplæsninger. Jeg erindrer dette saa tydeligt fra en Rejse til Tyskland og Frankrig, jeg efter hans Indbydelse gjorde med ham i 1880. Naar jeg sad i Kupeen og helst vilde se uforstyrret paa alt det skønne og for mig nye, vi kørte forbi, kunde det hænde, naar jeg saa L und trække et Manuskript op af Lommen, at

jeg ikke kunde lade være at tænke: Saa, nu har vi det igen!

Da Beck et Par Aar efter var kommen hjem fra den Udenlandsrejse, Lund havde taget ham med til, kunde jeg ikke bare mig for at spørge, hvordan det var gaaet ham hermed. — „Jo,“ svarede han, „det skete ikke bedre, end at jeg en Gang faldt i Søvn midt under Læsningen. Det hjalp for en anden Gangs Skyld.“

Lund maler i sin Bog „med nogle lette Penselsstrøg“ Becks Billede saaledes:

„Af Statur var han nærmest lille, men firskaaren, af Væsen og Manerer rolig og behersket, af Temperament Koleriker (Villiesmenneske), af Retning Allegorist (talende i Billeder), af Natur Humorist, af Udseende Oberst ved Dragonerne og af Nationalitet pæredansk.“

„Af Person var han vindende og djærv med en dulgt Myndighed i Baggrunden, for sine Missionærer var han som en kærlig Fader, men som en Karl den tolvte for Grundtvigianerne. Af Livsvaner var han tarvelig og regelret, kun udskejende i Tobak og Nattevaagen og i næsten aldrig at være præcis. Af Helbred var han indtil de senere Aar kraftig og i Arbejde udholdende til det utrolige. Jeg har siddet mangen Nat ved hans Side og hjulpet med at oversætte Sriver; men dygtig til at sove var han, naar han kom i Seng.“

Lund kunde, om han havde husket foran omtalte Træk fra deres Rejse, have føjet til: Dog kunde hans Dygtighed til at sove ogsaa til Tider vise sig, inden han kom i Seng.

Og der gaar det Rygte, at en Gang i Ørslev, da en meget talende, forøvrigt udmærket og højt fortjent Kvinde timevis uafbrudt blev ved at tale

med ham og læse op for ham, endte det med, at han tilsidst sad besvimet i Lutherstolen.

Det var nok første Gang, han rigtig mærkede, at han havde Nerver, og at der var Grænser for, hvad de kunde taale. I sine tidligere Aar havde han altid sagt nok saa stolt, at han ingen Nerver havde. Han spurgte en Gang Anders Stubkjær, om han vidste, hvad Nervøsitet var, og fik det Svar: „Nej, jeg véd kun, at det er noget, der skaaner den gamle Adam for mange Hug.“ Beck definerede saa Nervøsitet for ham som „en Blanding af Egenkærlighed, Ondskab og Indbildning.“

Han kom imidlertid selv i sine senere Aar til at kende denne „Blanding“, endog i rigelig Grad, saa at han, der ellers talte saa frit, naar han stod paa Prædikestolen, til Tider, naar han var rigtig udslidt og havde ondt ved at samle Tankerne, var nødt til at tage sin Disposition med derop og benytte den for at kunne prædike. I saadanne Tider mærkede han, at han havde Nerver, skønt han vel egentlig nødig vilde indrømme, at det var dem, der havde Skylden.

Men aldrig klagede han. End ikke sine Venner lod han mærke, hvor lidende han kunde være. End ikke, naar han næsten ikke kunde holde det ud for Smærte — han kunde dog høre paa, hvad man havde at sige ham, eller skrive videre paa det, han skulde have skrevet.

Sin kære Frelser alene lod han mærke det. Ham raabte han til, naar han paa sine senere Aar rigtig var forpint af Sygdom og Smærte. Ham biede han taalmodigt paa, om hans Time dog ikke vilde komme, og han vilde hjælpe ham til igen at tage det Arbejde op, der laa og ventede paa ham, og som han saa inderlig nødigt forsømte noget af, det

var jo Menneskers Frelse, det drejede sig om. Og ham lærte han baade Lydighed og Taalmodighed hos gennem det, han led.

Under den Halssygdum, der i 1874, kort efter hans Kaldelse til Ørslev, i længere Tid standsede al Virksomhed for ham, skriver han saaledes:

„Mange Tanker, ofte tunge at tænke, gik i den Uvirksomheds Tid gennem min Sjæl, ogsaa Tanken om den indre Missions Fremtid. Og da Herren har bundet den indre Mission saa stærkt til mig og de Gaver, han har betroet mig, var det vel ikke saa underligt, at det Spørgsmaal dukkede frem i min Sjæl: Vil Herren nu have den Virksomhed standset? Har han ikke mere Brug for den indre Missions Gerning? Thi intet Steds saa jeg nogen Mand, som var udnævnt til at være min Eftermand, til at indtage det. Embede i den indre Mission, som Herren havde givet mig i 13 Aar. Det var tungt at tænke, at jeg skulde nedlægge det Embede, som jeg havde saa kært; men det var endnu tungere at tænke, at Embedet selv skulde helt nedlægges, og at jeg ingen Eftermand skulde have.“

„Dog, Julen kom, og med den kom den Glæde, at jeg atter kunde forkynde Julens Evangelium i mit Hjem, og det nye Aar kom med nyt Haab. I April var jeg i mit gamle Hjem i Jylland i verdslige Anliggender; jeg prøvede paa at følge min Lyst og holdt Missionsmøder i Grenaa og Ørum og Aarhus; og det gik, Kræfterne var der igen. Med nyt Haab rejste jeg tilbage til Sjælland, og med Sommeren kom Missionsmøderne igen.“

Og lad mig aftrykke det væsentlige af den rørende, skønne lille Skildring „Stille“, skrevet d. ²⁴/₆ 1897 i Karlsbad og trykt i „en lille Julegave“. Den giver et bedre Billede, end mine Ord formaar, af

det, han led og stred og lærte i sit Livs svære Tider. Som Tekst har han sat Profeten Esaias' Ord:

„Ved Omvendelse og Stilhed skal I frelses. I Stilhed og Tillid skal eders Styrke være.“

„Her sidder jeg nu i Stilhed i Karlsbad paa syvende Uge. Syv Gange har jeg været her før, men aldrig paa den Maade som denne Gang. Det er jo Sygdom og Guds Børns Kærlighed, som hver Gang har sendt mig til disse Kilder. Men hver Gang har Sundheden fra dem strømmet snart ind i min syge Krop og paa 4 Uger ladet mig rejse herfra med hel ny Arbejdskraft. Denne Gang blev det anderledes: Min gamle Sygdom var fremkommen paa en ny Maade og i en værre Skikkelse. Lægerne sagde: Bliv hjemme! Men Guds Børns Kærlighed havde jo givet mig Billetten og sagde derigennem: Rejs! Jeg rejste i min gamle Tro paa den Guds Kraft, som var nedlagt i disse Kilder. Men denne Tro blev sat paa en haard Prøve. I 4 Uger var der ikke Forandring at mærke paa Sygdommen, skønt jeg nok mærkede den gamle Virkning paa Livskræfterne.

Hvorfor? lød det saa ofte i min Sjæl — det gamle, slemme Hvorfor! — Da kom Svaret til mig i Guds Ord: Ved Omvendelse og Stilhed skal du frelses, i Stilhed og Tillid skal din Styrke være.“ — Omvendt, ja det var jeg for mange Aar siden, men „Stilheden“? Ja, den har der ikke været meget af i mit Liv. Det er altsaa det, jeg denne Gang skulde lære i Karlsbad: at være stille, stille for Herren — derved skal jeg selv frelses. Og stille har jeg maattet være i snart syv Uger. De andre Gange, jeg har været her, var jeg ikke stille, men medens Sundheden strømede ind i min Krop, færdedes jeg med Lyst og Glæde i den dejlige Natur og den

TIL KILDEN I KARLSBAD.

lette, friske Bjærgluft, gennemkrydsede de skønne Skove rundt paa Bjærgene, og Opholdet her var en Fryd for mig. Og naar den ikke saa lidt anstrængende Kur var forbi, kunde jeg med min Hustru tage til det dejlige Schweiz og hvile ud ved Vierwaldstättersøens skønne Bred en Maanedstid for at vende hjem med ny Kraft til det gamle Arbejde.

Ikke saaledes denne Gang. Stille, saa stille som mulig har Livet gaaet Dag efter Dag, Uge efter Uge, med den stille Gang fra min Stue til Kilderne, og saa tilbage til min Stue igen — ja, stille, meget stille. — Rundt om mig ligger de dejlige Skove med de kendte, skønne Veje, kun faa Skridt fra mig, men de er lukkede for mig, jeg maa ikke gaa til Vejrs, og Skovene ligger paa Bjærgene, jeg maa næsten ikke gaa — kun være stille, ganske stille, stundom frygtelig stille!

Efter fire Ugers Forløb begyndte det værste af Sygdommen at høre op, men Smærterne blev ved. Jeg har vænnet mig saaledes til at være stille, at jeg tør næsten intet andet end være stille. Stundom havde jeg en smærtefri Dag — Haabet vaagnede: Nu kommer du dig — næste Dag var Smærterne der igen — vær stille! — saa lød det, du har ikke lært det endnu. — Nej, der har ikke været megen Stilhed i mit Liv. Midt i min Opvækkelse, ikke omvendt endnu, blev jeg kastet ind i Præstearbejdet. Fire Aar varede det, før det blev Sandhed med min Omvendelse. Der var ikke Stilhed til, at det kunde ske før. Paulus maatte være stille i tre Aar efter sin Omvendelse, før han tog fat paa sit store Præstearbejde, og jeg — en Dværg ved Siden af denne store Kæmpe — fik ingen Stilhed, men maatte straks i Arbejdet. Saa gik jeg rundt i det store, døde Sogn og bankede paa Døre og

Hjærter for vor Frelser og drømte om et stille, ukendt Præsteliv. Men der blev ingen Stilhed, bestandig mere og nyt Arbejde, bestandig Arbejde paa at frelse andre, bestandig Folk, som bankede paa min Dør Dagen igennem for at spørge om Vej eller finde Raad for deres Frelse. O, hvor ofte har jeg ikke længtes og sukket efter Stilhed! Men Stilhed fandt jeg kun i den stille Nat, naar alle andre sov, og endda ofte kun en Stilhed afbrudt af Arbejde — Arbejde for andres Frelse.

Nu har jeg fundet, hvad jeg længtes og sukkede efter: Stilheden her i Karlsbad, Stilheden for min Sjæl med mit syge Legeme. Og hvor grulig, hvor tung har denne Stilhed ikke ofte været for mig, nu jeg fik den! Hvor har jeg ikke i disse Uger længtes efter Arbejdet igen, længtes efter Sundhed og Kræfter til at tage fat igen! — Og saa denne Tanke: Maaske dit Arbejde er tilende, maaske Herren ikke vil bruge dig mere, maaske dit Arbejde ikke duer og behager ham mere. Maaske du nu skal blive en gammel, svag Stakkell, uskikket til alt, en Byrde for andre? — Det faldt mig svært at give denne Tanke Rum, ofte pinligt svært. Jeg har endnu saa megen Arbejdslyst, jeg synes, at der er saa meget ufuldendt, kun halvgjort Arbejde baade for Missionen, for Menigheden og for mine nærmeste. — Vær stille, ganske stille! lød bestandig Svaret — „ved Omvendelse og Stilhed skal du selv frelses“ — og du har manglet Stilhed i dit Liv.

Mange haarde, smærtefulde Sygdomme har jeg gennemlevet, men altid hjalp Herren mig hurtigt til at kunne tage fat igen paa Arbejdet. Nu tøver han saa længe. Før har han været nødt til at tage lidt haardt paa mig, men han havde ikke Tid til at holde mig fra Arbejde ret længe ad Gangen, men

nu har han saa god Tid, han kan bedre undvære mig i Arbejdet, han kan maaske helt undvære mig. Og jeg synes, at jeg saa daarligt kan undvære Arbejdet. Ja, saadan støjer Tankerne i Stilheden. Men bestandig lyder Ordet: „Ved Omvendelse og Stilhed skal du frelses. I Stilhed og Tillid skal din Styrke være“ — vær stille, vær stille! Det er det, som du skal lære i Stilheden — stille for Herren, saa at du kan lægge dig og hele dit Liv i Herrens Haand og overlade fuldstændigt til ham, om han har mere Brug for dit Arbejde, eller du har bedst af at være i Stilhed Resten af dit Liv. Og jeg har erfaret, at ved saaledes at blive stille for Herren i „Tillid“ til hans Visdom og Naade, blev der „Styrke“ i min Sjæl til at tie og bære og bie paa Herrens Time og Herrens Afgørelse. Men aldrig har jeg haft saa megen Nytte af Karlsbad som denne Gang.“

— — —

Dette var nu Herrens Time i hans eget Liv. Og det er nok altid det sværeste, naar det gælder os selv. Men vi skal lære deraf for andre. Vilh. Beck har haft adskillige af den Slags svære Tider i sit Liv. De har været hans Læretider, som Herren har brugt bl. a. til at indøve ham i den Taalmodighed, som han havde saa megen Brug for under det store Arbejde, der var bleven ham betroet.

Det gik ikke altid saa hurtigt med dette som i Ørum. Det var dør, da han skulde holde sin Tiltrædelsesprædiken og stod paa Prædikestolen for at begynde, at han følte sig saa ulykkelig i de fremmede Omgivelser og syntes, det var umuligt for ham at faa Munden lukket op. Da — skriver han i „Erindringerne“ — „forundte Herren mig noget,

som ellers slet ikke ligger for min Natur. I et Nu forsvandt Ørum Kirke for mine Øjne, og jeg stod i Uby Kirke, rundt om mig saa jeg alle de kære, gamle Venner, alle i Bøn — i Bøn for mig — de havde jo lovet mig paa den Tid at bede for mig. Det hele var kun et Nu. Straks var jeg igen i Ørum Kirke, og saa kunde jeg selv bede og prædike med fuld Frimodighed.“

„Og hvilken Naade, hvilken Kraft og Frugt af denne ene Prædiken! Allerede under min Bøn før Prædikenen blev en Degn fra et Nabosogn vakt. Og Hovedbestanden af det Liv, som blev der i Sognet, blev vakt ved denne ene Prædiken. Da jeg kom ud af Kirken, omringedes jeg af glade, nyvakte Mennesker, og de gamle Præstefolk tog dem med ind i Præstegaarden, for at vi kunde være sammen, og den gamle Præstegaard genlød af jublende Sang. Det er den største Naade, jeg har oplevet af mit Arbejde, hvad jeg oplevede den Dag.“

Saa let og saa hastigt gik det ikke i Ørslev. Syg var han, da han kom dertil. Det var noget i Halsen, der gjorde, at han maatte tale saa lidt som muligt. „Ene sad jeg i den øde Præstegaard, ene gik jeg om paa Vejene uden at turde indlade mig synderligt paa at tale med Folk.“

Dertil kom, at man mistænkte ham for at være politisk Højremand — det var i den politisk saa stærkt bevægede Tid i Halvfjerserne, han kom til Ørslev — og man var ved at fortryde at have ansøgt om at faa ham til Præst. Gudstjenesterne var vel ganske godt besøgte, ligesaa naar han holdt Bibellæsninger, men der kom ikke noget Liv frem. Saa det var trangt for ham, der var saa godt vant fra Uby og Ørum.

I sin Tiltrædelsesprædiken paa Palmesøndag:

Hvad jeg vil eder? og hvad I vil mig? siger han bl. a.:

„Det var kun en ringe Tjeneste, I havde gjort mig med at faa mig tilbage til mit Fødehjem og skaffe mig rigeligere dagligt Brød, naar jeg skulde leve her uden at faa Lov til at udrette min Frelseres Ærinde og uden at finde de Helliges Kærlighed her, som jeg har fundet i saa rigt Maal de to Steder, hvor jeg hidtil har været Præst. Ja, sandelig, uden dette vilde Fædrehjemmet være et daarligt Hjem for mig, uden dette vilde alt det rigelige daglige Brød være Fattigmandskost for mig, og I vilde kun have gjort mig en daarlig Tjeneste ved at hente mig bort fra et Hjem, saa lykkeligt som vist kun faa Hjem, og fra en Vennekreds, hvor de Helliges Kærlighed har gjort Livet saa rigt for mig, om ogsaa Brødet var fattigere, hvor de Helliges Taarer gjorde Skilsmissen saa usigelig tung for mit Hjærte.“

„Derfor velsignet være hver den iblandt eder, som kommer til mig i Herrens Navn, fordi du vil mig det samme, som jeg vil dig, vil være med i Jesu Følge!“

Men smaat gik det i et Par Aar. Dog, Beck holdt Taalmodigheden fast og biede paa Herren. Og endelig begyndte „Markerne at hvidne til Høsten. Livet vaagnede i mange Sjæle, ikke blot i mine to Sogne, men rundt om paa Egnen. Folk begyndte at strømme rundt om fra til mine to Kirker. „Vinteren var omme, Sangtiden var kommen“, og jeg blev hjemme i Ørslev, som jeg havde været i Uby og Ørum, glad og lykkelig over, at Herren vilde og kunde bruge mig endnu paa dette tredie Sted.“

„Det nye Liv kom ikke her som i Ørum med ét Slag, men kun jævnt og langsomt, Skridt for Skridt.

Det var vel, fordi jeg kun skulde være saa kort Tid i Jylland og udrette min Herres Ærinde, saa at det hastede med at faa det gjort, medens jeg skulde blive saa længe i mit første og sidste Hjem paa Jord. En efter en vaagnede de sovende til nyt Liv, men gik det langsomt, blev det maaske derfor ogsaa solidere. Der blev et skønt Samfund af omvendte Mennesker i Ørslev og Solbjerg, fornemlig i Ørslev, og min Sjæl fyldes bestandig med dybere og inderligere Tak til min Herre og Mester for den Tjeneste, han har forundt mig her i 26 Aar.“

Beck har oftere fortalt mig om, hvor svære de første Aar var for ham i Ørslev. Men saa vis, som han var paa, at det var Herren, der havde gjort ham til Præst i hans Fødesogn — menneskelig talt skulde det have syntes en Umulighed, han var den yngste af 72 Ansøgere — saa vis var han ogsaa paa, at Ordet skulde nok virke og Livet komme, og derfor biede han taalmodig paa Herrens Time og fik da ogsaa hans Forjættelse herligt stadfæstet: „Bi paa Herren, og du skal komme til at prise ham for hans Frelses Gerninger“ — „bi paa Herren, og du skal se megen Frelse fra hans Ansigt.“

Taalmodighed og Bøn hører sammen. Det havde Beck lært under sit Samliv med Herren. Og derfor, alt som han biede taalmodig paa de Menneskers Frelse, som Gud havde lagt paa hans Hjærte, saa bad han atter og atter for dem, og jeg har hørt ham udtale en Gang, at han var endnu aldrig bleven skuffet med Hensyn til dem, han havde faaet af Gud at bede for. Men Skuffelsen kom, og den kom saa meget haardere, som den kom i et Tilfælde, hvor han havde været saa vis paa, at den ikke vilde kunne komme.

Det var det unge Menneske, der havde steno-

graferet Søndag efter Søndag hans Postille: „Fra Livets Kilde“. Beck havde faaet ham kær og tog ham op i sin stadige Bøn for Guds Ansigt. Og han var ganske vis paa — udtalte det endog, da den unge Mand, efter at være kommen ud af Forbindelsen med Ørslev Præstegaard, igen havde forvildet sig ud i Verden — at en, der havde hørt saa meget af Sandhedens Ord, og som der stadig blev bedet for, maatte ende med at blive frelst.

Saa kom en Dag Budskabet om, at han var død et ulykkeligt Menneskes Død. Beck talte ikke derom, indesluttede det i Tavshed i sit Bryst, og vi, der vidste, hvor han havde elsket ham og bedt for ham, og hvor vis han havde været paa hans Frelse, nænnede ikke at tale til ham derom. Men ingensinde siden hørte nogen Beck tale om, at han aldrig var bleven skuffet med Hensyn til dem, Gud havde lagt paa hans Hjærte at bede for.

— — —

Jeg vender som Slutning paa dette Stykke tilbage til hans Taalmodighed med Mennesker. Hvor var den dog stor! Størst mod dem, der var hans Medarbejdere i Gerningen. Atter størst mod dem, der trængte mest dertil. Havde han faaet Tillid til et Menneske, var det næsten utroligt, hvor han kunde holde ud med ham og bære over med ham trods alle Fejlgreb. Dette var der naturligvis dem, der benyttede sig af. Beck blev ofte skuffet af Mennesker. Læs herom, hvad der er skrevet foran under hans Trofasthed. Det hænger paa det nøjeste sammen hermed. Fordi Vilh. Beck var en saa trofast Mand, derfor blev han en saa

Taalmodig Mand!

EN YDMYG MAND.

„**E**ndelig var han os kær, fordi han var saa ydmyg. Jeg skrev, mens han var i Karlsbad i Foraaret, en Anmeldelse af hans Livserindringer, hvori jeg altfor skarpt — saaledes forekommer det mig nu — fremhævede, hvad jeg ansaa for hans Fejl og Mangler. I Stedet for at blive vred derover, som han maaske nok kunde have nogen Grund til, sendte han mig et Brevkort, hvorpaa der blot stod: „Tak! gamle, kære, sanddru Ven!“ Verden troede, at han havde store Tanker om sig selv, men deri tog den fejl.“

Saaledes slutter Fr. Zeuthen det Mindeord, han gennem den indre Missions Tidende udsendte om Vilh. Beck 14 Dage efter dennes Død. Og dette Vidnesbyrd var sandt. Alle vi, der stod i Venneforhold til Beck, vil give det vor Tilslutning. Alle, der ikke blot kendte hans Gerning gennem den indre Mission, men kendte ham selv, vil vide, at naar hans Gerning blev saa velsignet, skyldtes det i første Linie hans Ydmyghed.

Herren maatte først tage alle store Tanker fra ham og gøre ham lille, før han kunde bruge ham. Først da Tjeneren blev lille, blev Herren stor, saa han, som Beck saa tidt bad om, naar et Bestyrelsesmøde begyndte, fik Lov til at „bestyre Bestyrelsen“ og være den indre Missions virkelige „Formand“.

Det var denne hans Ydmyghed, der gjorde ham

til et bedende Menneske. Det var den, der fik ham til at gaa til Gud om alting. Han forstod, at han skulde have alting fra Gud, og at kun det, Gud var med i, kunde blive til Velsignelse for den indre Mission og til Velsignelse for ham selv. Det var den, der fik ham til i urokkelig Tro at holde fast ved Guds Ords Forjættelser, vis paa, at hvad Gud havde lovet, vilde han ogsaa holde.

Oprindeligt var det ikke saaledes, som det ikke er saaledes med noget eneste Menneske. Mindst med ham. Beck havde, som han selv bekender, en „hoven Natur“, som han følte stadig trængte til at blive holdt under Tugt. Det gjorde Gud bl. a. gennem hans mange svære, smærtefulde Sygdomme. Han skriver selv herom i „Erindringerne“:

„Det har nu Herren set var nødvendigt for at holde min hovne Natur i Ave, uden hvilket han ikke har kunnet bruge mig paa den Plads, hvor han kun „giver de ydmyge Naade“. Underligt nok har disse hyppige Sygdomsanfald, som kommer aldeles pludseligt, kun hindret mig i ganske faa Missionsmøder. Men Herren véd nok, hvad han gør, og hvordan han skal behandle os for at kunne bruge os.“

Til det sidste er dog at bemærke, at der skulde umaadelig meget til for at hindre Beck i at holde et Missionsmøde. Han skulde være meget syg for ikke at staa op af Sengen og tage af Sted. — „De venter mig jo.“ — Og Herren holdt sin Haand over ham og lod ikke hans Tro blive beskæmmet — og det lige til det sidste.

Det er, som A. Fibiger skriver i „det nye Aar“ om Becks sidste offentlige Møde i Juli 1901 i Slagelse:

„Tiden trak ud, og han kom ikke Men

paa én Gang gik der som et Brus igennem Forsamlingen — alles Hoveder vendte sig, og uvilkaarligt rejste vi os op: henne i Døren kom Vilh. Beck støttet til sin Søn Filip og gik langsomt op paa Talerstolen. Og da han var kommen derop, begyndte han med at meddele, at han havde været meget syg om Natten, men Bevidstheden om, at vi ventede ham, havde drevet ham ud af Sengen, og nu var han her altsaa.“

— — —

Til at vække det ydmyge Sind følte han, at ogsaa alt andet, hvad Gud lod møde ham paa hans Vej, skulde tjene. I et Brev til Provsten for Thy i Anledning af Striden med de thyske Præster skriver han saaledes: „Det er et bedsk Bæger, som Thys Præster har skænket for mig paa mit Jubilæum, da saa megen Kærlighed skænkede sød Vin for mig. Men jeg har vel ogsaa godt deraf.“

„Verden troede, at han havde store Tanker om sig selv“ — skriver Zeuthen i sit Mindeord.

Og det var vel egentlig ikke saa underligt, at Verden troede dette. I sin ydre Fremtræden saa han just ikke ydmyg ud. Og naar han i sin Forkyndelse satte Skellet klart og bestemt og ikke lagde Skjul paa, hvad Side af Skellet han selv stod paa — naar han prædikede en Syndsforladelse saa rig og rund, at den gjorde en gammel Synder til et helligt Menneske og talte ikke blot om de Hellige, men sagde: Vi Hellige — naar han trængte ind paa Mennesker for at vække dem op af Søvn og faa dem til at gøre Alvor af deres Omvendelse, om de ikke vilde gaa fortabt — og naar han satte Basunen for sin Mund og kaldte de omvendte til den daglige Kamp mod al Synd og alt Satans Væsen, hvor det saa mødte dem, først og fremmest i dem selv

— da fik man mere Indtryk af Myndighed end af Ydmyghed.

Og Vilh. Beck var en myndig Mand — ikke mindst, naar han stod med de lyttende Folkeskarer omkring sig og som Herrens tro Tjener svang det Aandens Sværd, som er Guds Ord, saa det „trængte igennem og dømte over Hjærternes Tanker og Raad.“ Men Myndighed og Ydmyghed kan godt forliges. Der er nok en — den Herre, hvis lille Tjener Beck saa gjerne vilde være — der har vidnet om sig selv: „Jeg er sagtmodig og ydmyg af Hjærtet“, men om hvem der ogsaa med Sandhed er bleven vidnet, at han „talte Ordet med Myndighed og ikke som de skriftkloge.“

Ja, Ydmyghed kan endog godt gaa sammen med Selvfølelse. Dette havde Beck i en endog ret betydelig Grad. Han følte, at der var ham betroet noget af Gud, og netop derfor stod han med den ydmyge Følelse af Ansvar for Gud, netop derfor følte han sig i Ydmyghed og Lydighed forpligtet til at bære det ud til Mennesker. Han var sig sit Kald fuldt bevidst, ogsaa de Gaver og Evner og Kræfter, han sad inde med. Det modsatte vilde have været en falsk Ydmyghed. Men han var langt fra at overvurdere sig selv, han vidste samtidig i Ydmyghed, at han havde det altsammen fra Gud, at det var et Naadekald og Naadegaver, for hvis Brug han en Gang skulde gøre Regnskab.

Derfor kunde han Juledag 1868 udsende sin første Samling Prædikener „Nyt og Gammelt“ med „Tak til vor Herres Jesu Kristi Fader for den Naadegave, han gav mig til at prædike.“ Og derfor har han kunnet sætte under sit Billede Ordet af 1. Kor. 15: „Af Guds Naade er jeg det, jeg er, og hans Naade imod mig har ikke været forgæves.“

Lad Verden længe nok kalde dette for Hovmod — Guds Folk kalder det Ydmyghed.

Jeg skal meddele nogle Udtalelser af ham og nogle Træk fra hans Liv, der vidner om hans Ydmyghed.

Pastor A. Fibiger skriver i „det nye Aar“ for 1907 følgende:

„Ved et af de sidste Bestyrelsesmøder, da Brødrene ligesom vidste, at de snart ikke mere skulde have ham iblandt sig, og da denne vemodige Stemning prægede hele Mødet, gik en af Præsterne hen og tog ham om Halsen og sagde: „Aa, vi holder saa uendelig meget af dig, Vilhelm!“ Da saa Vilh. Beck paa dem med sit kære Smil og sagde: „Der-som jeg var af Glas, og I kunde se igennem mig, hvordan jeg ser ud, var der ikke én af jer, der vilde røre ved mig!“

En Gang, da en Præst besøgte Beck i Ørslev, sad denne og læste Manuskriptet til en Prædiken af en ung Præst til Missionstidenden. Paa én Gang hørte Præsten ham udbryde ganske højt for sig selv: „Ja, det er det, det gælder om!“ — Nysgerrig spurgte han, hvad det var, Beck havde læst. Det var om at ydmyge sig, til man blev ganske hjælpeløs i sig selv! Det var det, han selv var bleven, da Herren første Gang fik ham rigtig i Tale ved hans Omvendelse i 1859. Og han, den store Prædikant, var ikke for stor til at give sit Bifald til, hvad en ganske ung Præst havde skrevet om denne Kristendommens Begyndelse i et Menneske.

Herunder kunde vel ogsaa anføres, hvad han skriver hjem til Venner fra Karlsbad i 1892 om, at han i den første Uge havde faaet hovne Ben og føjer til: „Dog, det er godt, naar Hovenheden kun sidder i Benene.“

Ved et af hans Jubilæer blev der overrakt ham et Album med Billeder af alle Indremissionærerne og alle Bestyrelsens Medlemmer med ham selv i Midten. Da sagde han: „Jeg holder meget af dem allesammen, men der er én“ — og dermed pegede han paa sit eget Billede — „som jeg undertiden holder lidt for meget af.“

Der var en Præst, som ikke kunde fordrage Beck, og som var bleven saa forarget over en Prædiken af ham, at han lovede højt og dyrt, at han aldrig vilde høre ham mere, end ikke om han skulde falde paa at holde Møde i Præstens eget Sogn. Dette fik Beck at vide, og det gjorde ham ondt, ikke saa meget for sin egen Skyld som for Præstens Skyld. Saa en Gang bestemte han at holde et Missionsmøde i denne fjendtligsindede Præsts Sogn. Men forinden gjorde han efter Herrens Ord: „Naar du kommer i Hu, at din Broder har noget imod dig, saa gaa hen og forlig dig med din Broder og kom saa og offer din Gave.“ Og ud fra dette Ord skrev han et Brev til Præsten, hvori han sagde ham, at han vidste, at „hans Broder“ havde noget imod ham, og hvor ondt dette gjorde ham, og skrev saa kærligt, som han kunde skrive, saa Præstens Hjærte smæltede, hans Vrede blev overvundet, og han — kom til Mødet.

Noget lignende passerede en Gang i hans eget Sogn overfor en af hans Sognefolk. Det var en Gaardmand, som han fik at vide om, at han levede i et utilladeligt Forhold til sin Husholderske. Beck gik til ham og satte ham alvorligt i Rette. Og Manden blev vred og løste Sognebaand til en grundtvigsk Nabopræst — dette var vel en af Grundene til, at Beck kaldte Loven om Sognebaandsløsning

for en Kloak — og vendte sig stadig til en anden Side, naar han mødte Beck.

Saa kom den Stund, da Beck efter Grosserer Lunds Indbydelse skulde paa sin første Udenlandsrejse. Da huskede han paa den vrede Gaardmand og paa Herrens Ord om at forlige sig med sin Broder og skrev et kærligt Brev til ham, hvori han udtalte, at han skulde paa en lang Rejse, og at det var usikkert, om han kom levende hjem igen. „Skal derfor ikke det, der er imellem os, nu være glemmt?“

Hvad Manden svarede hertil, og om han i det hele svarede noget, derom véd jeg intet. Men Becks Ydmyghed og Bundethed af Guds Ord bliver lige stor. Og det hørte ogsaa med til hans Ydmyghed, at han ikke talte om den Slags Ting, end ikke til sine Venner. Han kendte ogsaa Ordet om ikke at lade den ene Haand vide, hvad den anden gør.

Saadan mødes Ydmyghed og Kærlighed hos Vilh. Beck. Det er med Rette, at L. Blauenfeldt, der i et Stykke i Annekset for 1907 om Becks Omsorg for sine Sognefolk berører dette Træk, slutter det saaledes: „Det er Omsorg for Mandens Frelse, der dikterer Brevet — endda det gælder en Sognebaandsløser.“

De fleste Præster vilde vel have ræsonneret som saa: Han har jo løst sig fra Forholdet til mig og valgt sig en anden Præst. Denne faar klare den Sag med ham. Jeg har gjort min Pligt og er fri for Ansvar.

Becks Ydmyghed viste sig ogsaa i den Maade, hvorpaa han selv kunde glemme.

Lad mig minde om den „tragikomiske“ Historie med Diakonissestiftelsen. Hans Hustru var syg og skulde underkastes en alvorlig Operation, og Pro-

fessor Howitz vilde have hende lagt ind paa Diakonissestiftelsen for d er at foretage Operationen. Men der skete ikke mindre, end at den dav erende Forstanderinde n egtede at modtage hende, ikke af anden Grund end den, at hun var Vilh. Becks Hustru. Beck klager til Formanden for Stiftelsen, og der ligger et helt Hus. Men blot ved, at Forstanderinden g or et Undskyldningsbes og hos Fru Beck — hvis Operation da for ovrigt var opgivet — falder det hele i Orden igen.

Og ikke blot dette. Men da man en Tid efter indbyder Beck til at v ere G est ved Diakonissestiftelsens 25 Aars Jubil um, tager han mod Indbydelsen, som om der aldrig havde v eret noget i Vejen. Saa villig var han til at glemme, hvad der var bleven forbrudt imod ham. Det var i Anledning af denne Historie, at Howitz, der var meget forbitret over Afvisningen, en Gang senere, da Beck udtalte sin Forundring over denne, sagde det bevingede Ord: „Ja, Religionskrigene har jo altid v eret de bitreste.“

— — —

Her passer ogsaa den Brevveksling mellem Beck og Birkedal, som nylig er kommen frem for Offentligheden gennem L. Nyegaards Skildring af Vilhelm Birkedals „Liv og Kamp“.

Om sit Forhold til Birkedal skriver Beck i sine „Erindringer“ kun disse faa Linier:

„Under min Stilling i  rum udviklede der sig et bestandig st orre Mods etningsforhold til Grundtvigianerne, med hvem jeg tidligere havde levet i Fred. Aarsagen til denne Forandring var jo vistnok, at nogle grundtvigske Degne og nogle Kvinder, som stod i personlig Forbindelse med Grundtvig, og som ved min Virksomhed paa Egnen maatte opgive alt

Haab om Grundtvigianismens Indflydelse dør, i deres Misfornøjelse udbredte alle Slags Vrøvlehistorier om mig og den indre Mission. Dertil kom en kedelig Historie med Birkedal, som min Degn ved en fusentastagtig Fremfærd var Aarsag i, en Historie, som har bedrøvet mig meget, fordi den for bestandig fyldte Birkedal med et bittert Sind imod mig. Men dette har jeg ikke Lyst til at gaa nærmere ind paa, da det kun vilde være til Bedrøvelse.“

Det „nærmere“ faar vi derimod Besked om gennem Nyegaards Skrift, og jeg skal aftrykke vedkommende Del deraf som Helhed efter en Gengivelse i „Kristl. Dagblad“ — ogsaa og særlig for Becks Skyld og for det Billedes Skyld, vi derigennem faar af ham.

„Vilh. Beck havde som Sognepræst i Ørum en grundtvigsk Degn, tidligere Hjælpelærer i Ryslinge, Justesen. Denne bad Birkedal og Svejstrup, der netop da fulgtes ad paa en Prædikerejse i Jylland, om at komme og prædike i Ørum Kirke — det er vistnok dette, Beck i „Erindringerne“ kalder „en fusentastagtig Fremfærd“. — Disse henviste Justesen til at forhandle med Beck derom, og denne gav saa Justesen for „Ærligheds Skyld“ en uadresseret Oplysning om sin Stilling til Sagen. Heri skriver Beck:

„Vi tror ikke, at et saadant Møde af en fra os afvigende og meget forskellig Retning kan virke til Gavn og Fremvækst for det nye Liv, ligesom det viser sig, at hvor disse Retninger bliver blandede ind mellem hverandre, dør fortæres Livet i ufrugtbar Kævl og ukærlig Dømmen Jeg tror, at Livet er bedst tjent med, at disse to Retninger arbejder hver for sig uden at fortrædige hinanden.“

Imidlertid mente Beck ikke at kunne nægte nogen Præst at tale i Folkekirkens Kirker, „saalænge

denne lader dem have Bemyndigelse til at forrette Præsteembedet, og følgelig staar Ørum Kirke til Afbenyttelse for de to nævnte Præster, dersom de forlanger den af mig.“ Men Tilladelsen havde en Betingelse. „Foruden dette,“ skriver Beck, „er jeg Præst i vor Herres Menighed og særlig beskikket til at vogte denne lille Menighedsafdeling her og pligtig til at modarbejde al falsk Lære. Da der nu efter mit Syn paa Kristendommen og min Opfattelse af den evangelisk-lutherske Læreform er meget falskt i den grundtvigske Læreform, vil jeg kun tilstede Kirkens Afbenyttelse for grundtvigske Præster paa Vilkaar, at jeg selv er tilstede; og dersom der da bliver talt noget, som jeg maa erkende for falskt, forbeholder jeg mig sluttelig at udtale mig bestemt derimod, og dermed vil Mødet blive afsluttet.“

Som Følge heraf fulgte de to Præster ikke Degnens Opfordring om at komme. Førøvrigt udtalte Birkedal senere sin Enighed med Beck om, at det var bedst for de grundtvigske og den indre Mission at arbejde hver for sig, hvilket altid senere har vist sig at holde Stik. „Vi kan yde de andre fuld Anerkendelse, kan ogsaa lære af dem,“ skrev Birkedal senere, „men det lærte maa vi anvende paa vor Maade. Et ligefremt Samarbejde med en forskellig Livsretning giver ingen gode Frugter.“

Birkedal var imod, at grundtvigske Præster deltog i Bethesdamøderne, da de derved rakte Haand til „Afslag paa vor Grundbetragtning („Menighedsudvikling“ i Modsætning til „øjeblikkelig Opvækelse af den enkelte.“) Tillige afslog han Opfordringen til selv at være med, fordi Beck i Prædikensamlingen „Fra Livets Kilde“ havde skrevet, at de, der lærte Mulighed for Omvendelse efter Døden, „havde

studeret paa Satans Universitet og faaet deres Fuldmagt fra Løgnens Fader.“

„Paa en Overrejse med Færgen over Lille Bælt hilste en Mand paa Birkedal midt i Trængselen af Passagerer. „Hvem er De?“ spurgte han. „Beck!“ blev der svaret. „Ja, hvad for en Beck?“ — „Vilhelm Beck!“ — „Naa — saa,“ sagde Birkedal og vendte ham Ryggen.“

„Da Birkedal fortalte derom,“ meddeler L. Nye-gaard, „sagde han, at her var ikke Stedet til at optage Mellemværendet, og fraternisere uden om vilde han ikke.“

„Efter Opfordring deltog Birkedal i det opbyggelige Slutningsmøde i Bethesda ved Mødet 1887, hvor V. Beck talte Fredsord. Men han fandt dem ikke fyldestgørende og skiftede ikke Ord med Beck. Dette blev dog ikke det sidste mellem disse to Mænd. Th. Rørdam virkede stærkt for et personligt Møde mellem dem i sit Hjem. Et saadant Møde kom dog aldrig i Stand, men der fandt en Brevveksling Sted.“

Det var Beck, der gjorde Begyndelsen. Den 3. Oktober 1887 skrev han saaledes til Birkedal:

Kære Pastor Birkedal!

Jeg maa have Lov til at kalde Dem saaledes, uagtet jeg véd, at jeg ikke er kær for Dem; thi det er Sandhed, jeg skylder Dem saa meget fra mine første Præsteaar, saa De altid vil være mig en saare kær Mand. Derfor har det gjort mig inderlig ondt at se den Uvillie, hvormed De saa paa mig, saa ofte vi nu i mange Aar tilfældig mødtes. Og jeg havde den inderligste Lyst forleden i Bethesda til at bede Dem om Deres Haand, men jeg frygtede at være Dem til Besvær. Men jeg tør nok sige, at det er

vor fælles Frelser, der vil have, at jeg skriver dette til Dem. Det kan jo ikke gaa, at vi, der vil være sammen i Himlen, ikke kan være sammen paa Jorden. Vi maa række hinanden Broderhaand, før nogen af os gaar bort herfra.

Jeg véd, at jeg bærer Skylden for den Uvillie, De saa længe har næret overfor mig, nemlig den kolde, ukærlige Erklæring, som jeg gav Justesen i Ørum til Dem — Meningen var god nok, jeg skrev det netop, fordi jeg nærede den dybeste Højagtelse for Dem og ikke vilde, at De skulde føres bag Lyset ved at være indbudt af Justesen — men jeg burde have baaret mig anderledes ad, jeg burde have skrevet et aabent og kærligt Brev til Dem. Mange Aar er forløbne siden, og mange Tusinde Gange er Solen gaaet ned siden — jeg beder Dem: Glem dette, som Herren har glemt det i den Syndsforladelse, som jeg ejer hos ham, hvori ogsaa denne Synd er indesluttet.

Jeg véd, at der er andet, som De er vred paa mig for i mine skarpe Udtalelser om dem, der lærer Omvendelse efter Døden. Det har aldrig været min Mening, at disse skulde ramme Dem eller andre troende Mennesker, som deri søger en Trøst overfor den pinlige Tanke om den store Fortabelse; jeg har dermed sigtet til Krapylet, som samvittighedsløst prædiker dette fra Tagene til at dysse Verden i Søvn med; jeg har været Vidne til saa meget af dette Uvæsen, og det har tilspidset mine Ord. Men jeg har jo for over Aar og Dag siden udtalt dette baade offentlig i Aalborg i Grundtvigianernes Nær-værelse og siden paa Tryk i Missionstidenden.

Derfor beder jeg nu indstændigt: Lad nu alt det gamle være forbigangent imellem os og alt blive nyt. Og lad mig en Gang faa et mildt Øje og en

varm Haand af Dem, som jeg i saa mange Aar har længtes efter.

Deres Broder og Medtjener

Vilh. Beck.

— — —

Svaret fra Birkedal til Beck kan L. Nyegaard ikke meddele i sin Helhed, da han kun er i Besiddelse af en Kladde, og denne er skreven med en næsten ganske ulæselig Haandskrift.

„Han forsikrer, at det gamle, personlige Mellemværende ikke skal gøre mindste Skaar i det Broderskabsforhold, som Beck ønsker fremtidig skal finde Sted imellem dem.“

„Men der er mere end det personlige, som staar uforsonet endnu mellem Dem og mig. De har gjort Dem skyldig i en Forsyndelse mod ham, jeg véd, De mindst af alle vil bedrøve og krænke: Vorherre Jesus. Jeg skal ikke tale om Deres Prædikener i det hele, hvori der er en Blanding af store, skønne, varme Udtalelser og af uhyggelige, uevangeliske, uskønne og brutale Udtalelser, som jeg i det mindste ikke kan finde stemmende med den Klang, der lyder i Evangeliets vel dybt alvorlige, men ædle og kærlige Tale hos Herren og hans Apostle Jeg kan sige, at jeg aldrig har næret eller ytret Tvivl om, at de af Hjærtet er en Kristen, om end jeg tit har tænkt om Dem, hvad De skrev om Brücker, at De er et Guds Barn, men et uartig Barn, der ikke holder Deres Tunge eller Pen i Tømme, baade naar De forkynder eller skriver om Kristendom, og naar De bedømmer Ting og Personer saaledes, som det ikke er ret for Gud og Mennesker.“

„Men hvad jeg, før jeg fuldt ud kan være glad ved Dem og med fuld Sandhed takke Gud for Dem, maa have Dem sagt og lagt Dem paa Sinde, det

skal jeg nu med al den Kærlighed, mit Hjærte rummer, udtale.

„Vorherre Jesus siger: „Hvad I har gjort mod en af disse mine mindste Brødre, har I gjort mod mig.“ De har sagt om dem, der tror paa Omvendelsen, efter Døden . . ., at de har „studeret paa Satans Universitet og faaet deres Fuldmagt fra Løgnens Fader“, og sagt dette om dem, som De jo nu efter Deres Brev til mig og Deres sidste Udtalelse (i Bethesda) erklærer for Guds Børn, Vorherres smaa. . . Har De aldrig tænkt paa, at efter hint Herrens Ord har De gjort imod ham, hvad De ved Deres Dom har gjort imod dem? De har gjort en Undskyldning ifjor for denne Deres Udtalelse, men en Undskyldning er ingen Syndsbekendelse, og De har stillet Deres Ord saaledes, at det i Grunden ikke er en Tilbagekaldelse, snarere en Stadfæstelse af dem . . . Det er dette, der skiller os ad, thi denne Fornærmelse maa og skal vi føle som tilføjet ikke blot os og vore Personer, men Vorherre selv, og for saa vidt vi ogsaa har hans Ære at hævde, kan og skal vi ikke paa hans Ære lade sidde noget, der kun er et Mellemværende mellem to menneskelige Partier.“

„Det er den letteste Sag af Verden,“ siger Birke-dal, „at tilstaa sig at være Synder i al Almindelighed. Men det gælder om udtrykkelig at bede om Forladelse for sin Synd uden at blinke til Siden i undskyldende Hensyn til andres Synd.“

„Kære Hr. Beck! Jeg véd af Erfaring, at der er en Fare ved at indtage en fremskudt Stilling i større eller mindre Kredse som en Høvding; det begynder med, at han fører an, men ender ikke sjældent med, at han selv bliver ført af sit Parti. Der er en Fristelse til, naar Partiet gaar med i en

eller flere Udskejelser, da, for paa en Maade at bevare sit Førerskab, at bøje sig, hvor der ikke bør bøjes, slaa af paa Idealet paa Punkter, hvor det ikke bør ske.“

Til sligt skal man kaste sin Handske, selv om det koster bitre Taarer, selv med Fare for lidt efter lidt at komme til at staa helt ene. Han kunde selv tale med om dette og minder om den Ydmygelse, som i de sidste Tider er blevet Grundtvigs Venner til Del. Beck skal passe paa, at det ikke gaar Indre-Mission paa samme Maade, hvad der lettest sker, hvis Førerne lader sig føre.

„Kan De nu, kære Pastor Beck! taale at læse disse Ord fra en gammel Mand paa Gravens Bred, som inderlig gjerne vilde tage den Glæde med, naar han snart gaar bort, at den sidste Skygge mellem ham og Dem kunde svinde. Det give Gud af sin Naade! — Forhaabentlig er alt nu afgjort mellem os til Fred og Forsoning.

Deres Broder og Medtjener

Vilh. Birkedal.

— — —

I Svaret fra Beck til Birkedal takker Beck for det kærlige Brev og sender sin hjærteligste Tak for, at Birkedal tog „hans Haand som en Broders Haand“. „Det er mig en saare stor Glæde, som det har været mig en saare stor Sorg at have saaret Dem, som jeg altid har set op til med Ærbødighed og vilde saa gjerne staa i Kærlighedspagt med.“

„Gjerne vilde jeg opfylde Deres Ønske helt ud. Om De vil betragte, hvad jeg her skriver, som saadant, véd jeg ikke, tvivler om det; men De vil jo ikke, at jeg for Deres eller nogens Skyld skulde sige mere, end hvad jeg ærligt kan erkende som Sandhed.

Jeg har sagt, at jeg vilde ønske, jeg aldrig havde brugt de haarde Ord i „Fra Livets Kilde“, men jeg har tilføjet, at jeg aldrig havde tænkt ved disse haarde Ord paa de alvorligt troende Brødre blandt Grundtvigianerne, men kun havde sigtet til de letfærdige Snakkere. Hvad kan jeg sige mere? Det mener jeg, at denne løse Snak er en Pestbyld i vor Folkekirke. En almindelig Bekendelse af, at jeg har syndet ved at bruge disse Ord, vilde blive taget til Indtægt af disse løse Personer og bestyrke deres løse Snak. Det tør jeg ikke for Gud og Sandheden og Menneskenes Frelse. Min Syndsbekendelse i Bethesda gjaldt ethvert haardt ramrende Ord, som jeg har saaret virkelig troende Brødre med. Kære, kære, gamle Broder! Jeg vilde saa gjerne gøre alt for, at De kunde „takke Gud for mig“ (som De skrev), ligesom jeg har takket Gud for Dem. Men jeg kan ikke, tør ikke synde mod Sandheden, hvad der staar som Sandhed for mig.

Tak for Deres Mindelse om at passe paa, at ikke jeg, som leder andre, lader mig lede af dem. Der vil nok blive Brug for denne Mindelse. Endnu er der ingen Brug for den. Endnu har jeg Overtaget i Indre-Mission og har ikke været fristet til at give Køb. Naar jeg nu, dreven af Guds Aand og Tidernes Alvor, har offentlig rakt Haand ud til Broderskab med alle alvorlige, grundtvigske Brødre, saa har det intet Anstød gjort blandt Missionens Venner, fordi det er kommen saa jævnt, begrundet i min rolige, langsomme Natur, der frier mig fra alle bratte Overgange.

Endnu en Gang hjærtelig Tak! Gud velsigne sin Menighed i Danmark og fri os for at staa ham i

Vejen, hvor han vil velsigne! Og Gud velsigne Dem, kære gamle!

Deres Broder
Vilh. Beck.

— — —
„Jeg véd ikke,“ skriver L. Nyegaard, „om Birkedal har svaret herpaa. Fuldt tilfredsstillende og tillidvækkende fandt han ikke Becks „Bekendelse“.

— — —
Naar man sammenligner foranstaaende med Becks anførte Udtalelser fra „Erindringerne“ om denne Historie (den med Birkedals og Sveistrups Afvisning fra Ørum Kirke), der „for bestandig fyldte Birkedal med et bittert Sind imod mig“, da kunde det se ud, som om Beck med denne sidste Udtalelse havde gjort Birkedal Uret. Thi efter Nyegaards Fremstilling forsikrer jo Birkedal i sit Brev til Beck, at „det personlige Mellemværende ikke skal gøre mindste Skaar i det Broderskabsforhold, som Beck ønsker fremtidig skal finde Sted imellem dem.“

Hvorledes kan da denne Becks Udtalelse, særlig Udtrykket „for bestandig“, forklares? Skulde Forklaringen være den, at det er en gammel, svag Mand, der har udtalt sig saaledes? — „Erindringerne“ udkom Aaret før Becks Død og gør Indtryk af at være nedskrevne noget hastigt. Men en saa vigtig Begivenhed som Birkedals Brev kan jo næppe saadan glemmes, skønt der ligger mange Aar imellem.

Men saa den Slutningsbemærkning Nyegaard gør, at han véd ikke, om Birkedal „har svaret“ paa Becks sidste Brev, og hans Tilføjelse om, at „fuldt tilfredsstillende og tillidvækkende“ fandt Birkedal ikke Becks „Bekendelse“. Skulde der kunne skimtes en Forklaring derigennem? Skulde Birkedal enten ikke have svaret Beck, eller skulde et muligt

Svar have indeholdt noget om, at han ikke fandt Becks Skrivelse tilfredsstillende eller tillidvækkende? I begge Tilfælde kunde det vel tænkes, at Beck, enten i hans Tavshed eller i hans mulige Svar havde fundet det, der berettigede ham til 13 Aar efter at tale om Birkedals „bitre Sind imod mig.“ Tavshed overfor en ærlig og kærlig Udtalelse maa i alt Fald alle uhildede Dommere kunne blive enige om ikke var det rette Svar.

Dette faar nu være, som det vil. De to eneste, der var i Stand til at give fuld Oplysning, er begge døde. Men derpaa er jeg sikker, at Beck vilde ikke have skrevet om Birkedal, som han har gjort i „Erindringerne“, uden at have nogen Grund dertil.

Hvad selve Brevvekslingen angaar, vil der vel være forskellige Meninger om, hvilken af de to B'er der her staar med Palmen i Hænderne. Hvordan man ser paa en Ting, vil jo altid afhænge af de Øjne, man ser med. Men hvordan man end ser paa denne Ting, vil dog vist alle være villige til at indrømme, at Vilh. Beck her viser sig som en ydmyg Mand. Og det er derfor, jeg har draget dette Træk frem under dette Afsnit.

— — —

Hør saa, hvad Beck skriver i Indre Miss. Tid. for 1881 ved Beretningen om sit 25 Aars Præstebubilæum:

„Saaledes forløb denne Dag, en Dag fuld af Naade over mig, min Virksomhed og mit Hjem. Et Jubilæum er altid en farlig Sag, fordi Fristelsen er der til at glemme Herren over Tjeneren og give Mennesket den Ære, der alene tilkommer Gud. Godt, at vi, som var samlede den Dag, tør sige, at den Fristelse blev overvundet. Om Morgenen, da jeg vaagnede, laa der paa min Seng en Lavrbær-

krans, sendt af en kærlig Haand. Jeg bad min Hustru om at hænge den paa Frelserens Billede. Og saadan gik det Dagen igennem; de mange Lavrbærkranse, som blev bundne af dem, der førte Ordet, blev alle hængte som Ærens Kranse paa Jesus, og skønt den Kærlighed var stor, som blev vist mig — Æren fik Herren.“

„Og han skal beholde den, medens denne Dag vil blive ved at lyse ud over mit Liv som en Naadens Dag, der bøjer mig dybere for den Herre, som jeg tjener, som har givet mig saa rigt et Arbejde og saa stor en Løn i de Helliges Kærlighed.“

— — —

„Ydmyghed gaar foran Æren.“ Det er et Ord, Beck ofte bruger i sine Prædikener. Han havde oplevet dette Ord i sit eget Liv. Han havde tilbragt flere Aar som Kapellan i Uby, havde endog været Redskab til en stor Opvækkelse, særlig blandt de unge, uden at være mere end vakt. Det, der var i Vejen og saa længe hindrede hans Omvendelse, saa at han i sine fire første Præsteaar endnu manglede Æren fra Gud, det var, at det manglede, der gaar foran Æren. Han vilde, hvad Gud vilde: Synderes Frelse, Guds Ord var Sandhed for ham, men hans egen Villie og egen Kraft havde endnu for meget at sige hos ham.

Saa en Dag i Sommeren 1859, fortæller han i „Erindringerne“, da han gik i Uby Præstegaardshave afvekslende vred og forknyt — han stod netop overfor en vigtig Afgørelse i sit Liv, overfor noget, han mente at kunne klare med sin egen Villie — „stod Herren pludselig for mig, og hans Ord lød fast og alvorligt i min Sjæl: Uden mig kan du slet intet gøre! Da sank alt mit naturlige Mod, al min egen Villie laa som knust: Kun af Naade! det er Sum-

men af hele Kristendommen i stort og smaat. Af Naade kan du faa, hvad du ikke kunde med din egen Villie. Da først var jeg bleven rigtig lille og Herren rigtig stor.“

„Det er fra den Dag af, jeg regner min Omvendelse. I 4 Aar havde jeg arbejdet som Præst kun som et vakt Menneske, og min Prædiken var ogsaa kun til Vækkelse. Et frygteligt Tordenvejr kunde jeg lave i Kirken, men kun ogsaa dette: fortabte, forbandede, fordømte Syndere maa have en Frelser, og der er ingen anden end Jesus Kristus. Længere kunde jeg ikke komme. Men jeg tror, at det var saa Herrens Villie, at saaledes skulde det være. Den fuldstændigt døde Befolkning, sløv for enhver aandelig Interesse, trængte til en saadan Torden og vilde ikke have kunnet tage mod Evangeliets Naade. Nu efter 4 Aars Tordenvejr var Luften bleven renset saa meget, at der kunde blive aabne Øren og Hjærter for Evangeliet. Saa lod Herren mig selv smage Naaden.“

Fra det Øjeblik af blev han den udprægede Naadeprædikant — alt som han blev ved at forfølge Synden baade i vantro og troende Menneskers Liv, kun at han gjorde det med ny Styrke. Og fra det Øjeblik af fik Naaden for ham et bestemt Navn: Jesus. Alt fra Jesus. Alt ved Jesus. Alt til Jesus. Da han selv blev intet, blev Jesus ham alt.

I en Skildring af Beck som Prædikant i Annekset for 1911 skriver L. Blauenfeldt:

„Hvor var han utrættelig i at male for vore Øjne — ikke nogen Naade — men den hele, fulde, rige Naade i Kristus Jesus, købt med Blodet paa Golgathas Kors, skænket i vor Daab. Jeg har aldrig hørt nogen prædike Naaden saa hel og fuld som han, stundom med en Dristighed i at drive Sagen

igennem til det yderste, saa man næsten forfærdes og tænker ved sig selv: nu gaar han dog vist for vidt.“

Han var selv bleven lille. Derfor bliver Naaden saa usigelig stor for ham. Og derfor maatte han ud med den til Mennesker lige saa stor, som den var. Her gjaldt intet Afslag for ham. Det var den hele, fulde Naade, der havde grebet ham selv, da han med alt sit eget laa knust for Herrens Fødder. Derfor vidste han ogsaa, at det var alene den, der var i Stand til at gribe Mennesker.

Men han vidste tillige, at Mennesket maatte blive lille, før Naaden kunde blive rigtig stor for det, og at det maatte blive ved at være lille for at beholde den store Naade. Derfor er det Ydmyghed, han atter og atter taler og prædiker og skriver om.

Læs f. Eks. Skildringen i „En lille Julegave“ for 1899: „Se til Ormene og Tidslerne! Se til Fuglene og Lillierne!“

Jeg skal anføre det væsentligste af Fortællingens Slutning, hvor det bl. a. hedder: „Se til Tidslerne — se til Lillierne!“

„Dette minder atter nærmest om de to Slags Mennesker, de vantro, der ligesom Tidslerne knejser i deres vantro Storhed med deres Selvklogskabs og Selvretfærdigheds pralende Tidselblomster og stikker med deres hvasse Spot, og de troende, som har begyndt at faa lidt af Lilliens Natur ved at aabne sig for Naadesolens Lys og Liv fra vor Frelser. Men ogsaa i et troende Menneske er der noget tilbage af Tidselnaturen, noget, som vil være stort i os, stort overfor de vantro og som Tidsler stikker og saarer dem med haarde Domme, eller stort iblandt Guds Børn og som Tidsler knejser overfor de enfoldige Guds Børn eller saarer dem ved at ville herske iblandt dem og kaste Ufred og Splid som grimt Tidselfrø ind i de Helliges Samfund.“

„Men naar du mærker Tidslen i dig selv, saa husk paa, at i et godt Agerbrug udrydder man Tidslerne, saa snart man opdager dem, at de ikke skal fordærve den gode Sæd, og at man allermindst i en Blomsterhave vilde taale, at Tidslerne voksede iblandt Lillierne. Se til Tidslerne i dig selv for at udrydde dem; se til Lillierne i dig selv, Troens og Haabets og Kærlighedens skønne Lillier i dit eget Hjærte, at de kan vokse ved altid at holde dem fri for alt, hvad der som Tidsler vil være stort i dig og derved hindre Lilliens Vækst. I Salomons Højsang kaldes Frelserens Brud „Dalens Lillie“; kun i Ydmyghedens Dal kan et Guds Barn vokse som en Lillie, kun i et ydmygt Hjærte kan Troens og Kærlighedens og Haabets skønne Lillier vokse deres skønne Vækst. Se derfor til, at du, som regner dig til Guds Riges Lillier, altid maa være „Dalens Lillie“.

„Men se ogsaa til Tidslerne, som omgiver dig i Verdenslivet, de høje, knejsende Verdensmenesker, at de ikke faar en saadan Plads i dit Liv, en saadan Venskabsplads, saa at de kaster deres grimme Tidselfrø ind i dit Hjærte og dit Liv og kvæler eller dog hindrer Guds Riges Lillier i at vokse sig skønne og rene hos dig. Kun i Guds Børns Venskab, kun i de Helliges Samfund kan et Guds Barn vokse som „Dalens Lillie“.

Stykket ender med følgende Ord:

„Ikke mindst ved Juletid behøver vi at se til Tidslerne og Lillierne. Fest er der allevegne ved Juletid. Men Djævelen og Verden har gjort Julen til en Tidsselfest, hvor Tidslerne i Verdens Børns Juleglæde rigtig trives og knejser og pranger med deres Vellyster som glimrende Tidselblomster og kaster deres grimme, fordærvelige Tidselfrø rundt

i Hjærterne. Guds Børns Jul maa intet have med Verdens Tidseljul at gøre. Guds Børns Jul maa være en Fest for ham, som er kommen for at frelse os fra den grimme Verden ved at forvandle os fra Tidsler til Lillier. Guds Børns Jul maa være en Lilliejul, gennemlysnet og gennemvarmet af Lyset og Livet fra ham, som fødtes Julenat. Guds Børns Jul maa være som „Dalens Lillie“ i de Helliges Samfund.“

Og læs den ypperlige Prædiken i hans sidste Postille „Paa Livets Vej“ paa 13 Søndag efter Trinitatis om „Hvordan man bliver stor blandt de Hellige“. Læs særlig Slutningen, hvor han tager Ordet frem: Ydmyghed gaar foran Æren (Sal. Ordsprog 15, 33).

Dèr hedder det:

„Det er et velsignet gammelt Ord. Saaledes var det i hele vor Frelzers Liv; dèr gik Ydmygheden altid foran Æren; „han, som var i Guds Skikkelse“, altsaa den største af alle, vilde ikke have sin Størhed „som et Rov“ for sig, men „forringede sig selv og blev Mennesker lig, og da han var funden i Skikkelse af et Menneske, fornedrede han sig selv og tog en Tjeners Skikkelse paa og blev lydig indtil Døden, ja Korsets Død.“

„Se, Venner, alt det var Ydmyghed, en Ydmyghed, som ikke kunde komme længere ned, end da den kom ned i Graven ved Golgata. Den gik foran i Jesu Liv, bagefter den kom Æren: „Derfor har Gud højt ophøjet ham og givet ham et Navn, der er over alle Navne, saa i Jesu Navn alle Knæ skal bøje sig og bekende, at han er en Herre til Gud Faders Ære.“ Det er vor Frelzers Liv: Ydmygheden kom foran, Æren kom bagefter, saadan er han bleven stor, den største blandt de Hellige.

Kære Guds Børn, det er endnu stadig Vejen til at blive stor blandt de Hellige: at Ydmygheden gaar foran Æren. Blot du stadig kan lade Ydmygheden være det første i dit Liv og ikke vil være en hoven Herre, men en ydmyg Tjener i hele din Færd, saa, Ven, skal du se, at Æren følger bagefter, den Ære at være elsket af de Hellige, og det er at være stor blandt de Hellige.“

Læs, hvad han skriver i sine „Erindringer“ om C. F. Rønne:

„Det var i 1861 om Efteraaret, at jeg fik Anmodning fra min Ven Johannes Clausen om at prædike ved et Indremissionsmøde i hans Anneks Stenlille. — Den indre Mission? Jeg havde ikke Anelse om, hvad den indre Mission var for noget. Det eneste, jeg havde læst om den Sag, var noget, jeg som Student havde læst i en Avis om nogle Lægfolk paa Ringstedegnen, som havde en Forening for den indre Mission, og at gamle Pastor Rønne i Høve, som var tilstede og ønskede at være med deri, havde faaet det Svar, at de nok vilde have ham med, men ikke som Præst, kun som Broder. Og det gik han ind paa. Jeg mindes, at jeg tænkte: „Hvilken Nathue af en Præst!“ Siden, da jeg lærte denne gamle, elskelige Mand at kende, fik jeg andre Tanker og kom til at se, at denne Ydmyghed hos denne Præst var det store Middel, som Herren brugte til at knytte det velsignede Baand mellem troende Præster og Lægfolk, som har været den indre Missions Kraft i Danmark fremfor i andre Lande.“

— Og hvad han skriver om sin egen første Præstevirksomhed:

„Under mine første Præsteaar i Uby var det aldrig min Tanke, at jeg skulde komme til at ar-

bejde udenfor den Kreds, hvor jeg var sat, eller at mit Navn skulde blive bekendt derudenfor. Naar jeg gik rundt i Sognet for at banke paa hos Folk i Jesu Navn, syntes jeg, at det var saa umaadelig stort, at jeg lille Menneske var bleven saa meget betroet, og kunde jeg faa Lov til at gaa der stille og ubemærket og udrette lidt i min store Herres Tjeneste, vilde jeg være saa glad og taknemlig. Dertil kom, at jeg havde meget svært ved at prædike; jeg var jo saa ung, ung af Aar og endnu mere ung i Troen, saa at jeg havde kun grumme lidt aandeligt Indhold og Erfaring, som dog er det, der giver Prædikenen Fylde. Jeg maatte ofte arbejde mange Dage paa min Prædiken, og mangen Gang gik det helt i Staa, saa at jeg slet intet havde.. Saaledes led jeg ofte svære Anfægtelser for at faa en Prædiken i Stand, saa der var slet ingen Anledning for mig til at fatte Tanken om en mere udvidet Præstevirksomhed. Men Herren havde andre Tanker, efterhaanden som jeg modnedes mere i mit aandelige Liv.“

Saadan gik Ydmyghed foran Æren hos Vilh. Beck. Og det blev ved saadan baade i hans Prædiken og i hans Liv lige til det sidste. Derfor kom der saa megen Ære fra Gud og saa megen Ære hos Mennesker bagefter.

I en Prædiken, trykt i Indre Miss. Tid. kort efter hans Død, taler han om „Brudens Smykke“ og siger, at det er, hvad Johannes i sin Aabenbaring kalder „de Helliges Dyder“. Og her nævner han som det allerførste Ydmygheden, „det ydmyge Sind, der føler, at alt godt, som vi modtager, er ufortjent Naade, og som derfor fylder Hjærtet med Tak for det altsammen, det ydmyge Sind, der føler, at alt tungt, som kommer over os, er Naade, som

er nødvendig til vor Renselse og Opdragelse, og som derfor gør Hjærtet stille for Herren i stille Forventning om, hvad godt han vil bringe ud af det, som gør saa ondt.“

Næst efter de svære og tunge Dage i hans Liv, som Gud brugte til hans Ydmygelse, var det vel nok hans Enrumstimer med Herren, der gjorde ham til og bevarede ham som den ydmyge Mand.

Hør, hvad han skriver i „en lille Julegave“ fra 1898 i et Stykke, som han kalder „Alene“.

Her hedder det:

„Denne Søgen Ensomheden i vor Frelzers Menneskeliv hørte med for at kunne leve dette Menneskeliv efter sin himmelske Faders Villie og fuldføre det til Menneskers Frelse. Men som hans Menneskeliv vedblivende tillige er det store Forbillede for ethvert Guds Barns Liv, Guds Børns egentlige Lov for et Liv i hans Efterfølgelse, saaledes hører det uafviseligt med til ethvert Guds Barns Liv atter og atter at „vige bort ganske alene“. Et Guds Barn behøver at være ganske alene med sin Frelser hver Dag for at prøve sig selv og sit daglige Liv for hans Øjne, for at faa Øret aabnet for, hvad han siger og synes om det, for at høre ham „sukke“ over dig og dit Liv i saa mange Stykker, for at faa Tungen løst til Bøn om hans Hjælp og Kraft til at sejre over alt dette.“

„Det er i disse Lønkkammertimer — ganske alene med Jesus — at vi kommer til at se rigtig sandt paa os selv, alle Undskyldninger dør, alt Selvforsvar tier, alt det onde i os faar Dødsstødet og synker magtesløst til Jorden, og Hjærtet smelter i stille Fred hen i Frelserens Naade, saa at der ikke bliver det mindste tilbage af egen Ære eller Berømmelse, han faar hele Æren, medens Hjærtet

faar hele Freden og Hvilen og raaber kun om mere Kraft, bestandig mere Kraft til at sejre over alt det, som han endnu sukker over hos os. — Kender du dette: at være saadan hver Dag ganske ene med Jesus? Det er en Hovedsag for at leve et Guds Barns Liv, „det skjulte Liv med Kristus i Gud.“

Og hvor mindes vi levende om det samme gennem den sidste Prædiken, han fik Lov at holde her paa Jord — ved den indre Missions Sommermøde d. 10. Juli 1901 i Slagelse St. Mikkels Kirke. Prædikenen, trykt i Indre Miss. Tid. for 1. Septbr. — samme Maaned han døde — hedder netop „I Enrum med Jesus“ over Marc. 4, 33—34:

„Jesus talte Ordet til dem ved mange saadanne Lignelser, eftersom de kunde fatte; men uden Lignelser talte han ikke til dem, men i Enrum udlagde han sine Disciple det alt-sammen.“

„Kun med Besvær, støttet ved to Stokke, gik han op paa Prædikestolen, men næppe var han kommen dør, før — som han selv sagde — Herren tog al Svaghed fra ham, og med den gamle, djærve Kraft holdt han sin Prædiken“ (A. Fibiger i „det nye Aar“).

Lad mig gengive noget af dens Slutning. Skreven har den sine Mangler. Man kan mærke, det har været ham svært at faa Tankerne i Traad, da han skulde til at nedskrive den bagefter. Naar man ellers kender hans Sprog og Stil, mærker man her den af Døden mærkede Mand. Men den maa jo være dobbelt kær for Guds Børn baade af den Grund og som den sidste Prædiken, Herrens tro Tjener og de Helliges Ven kom til at holde offentlig her paa Jord og i den samme Kirke, hvor han saa ofte før havde samlet de store Skarer om Ordet. Og den staar i mine Øjne som et stort Vidnesbyrd om,

hvordan han bliver ved at være en ydmyg Mand, der synger Ydmyghedens Lovsang til det sidste.

„Og noget faldt i god Jord og bar Frugt Hvem er det, som denne Lignelse passer paa? „De, som fik Sæden i god Jord, er de, som, naar de hører Ordet, beholder det i et smukt og godt Hjærte?“ Men hvem har vel et smukt Hjærte? Det er ikke godt at opdage noget smukt hos en Synder, naar man først har set, at man er en Synder. Dog, Herren maa jo have ment, at der er noget hos en Synder, som han i Naade kalder smukt. „De ydmyge giver han Naade“, siger han, saa at det maa være et ydmygt Hjærte, som han kalder et smukt Hjærte, fordi det ydmyge Hjærte griber om Naaden ligesom den gode Jord om Sædekornet og „beholder dette“, saa at den kan blive fast i Hjærtet og slaa Rod derinde. Og et „godt Hjærte“ — ja, det er ogsaa vanskeligt for en Synder at finde noget godt hos sig selv, allermindst i Hjærtet, da „det er indvortes fra, fra Hjærtet, at alt det onde udgaar“. Men Herren maa jo ogsaa have ment noget, naar han taler om noget, som han kalder godt. Og da det eneste, som kan gøre et Menneske godt i hans Øjne, er Troen, maa han jo med et godt Hjærte mene et troende Hjærte, hvoraf ligesom af den gode Jord et helt nyt og helligt Liv kan fremvokse. Nu gælder det, om du i Enrum med Jesus har faaet den Udlægning af dit Liv, at det, du har hørt af hans Ord, har begyndt at faa den Virkning, om der findes noget af det ydmyge og troende Hjærte hos dig, som beholder Ordet og har begyndt at bære Frugt i et nyt Liv.“

„Men skal dette blive til bestandig flere Fold, maa dit Liv bestandig atter og atter være et Liv i Enrum med Jesus. Thi dette er og bliver stadig

det egentlige Trosliv. Visselig behøver vi de store Forsamlinger, for at Guds Aand kan aande Ordet hen over Sjælene til nye Opvækkelser og Omvendelser og til ny Kraft ogsaa for troende Mennesker. Og vi behøver Samfundslivet mellem de Hellige, for at Guds Aand kan fordele sine Gaver imellem os, for at vi kan hjælpe hverandre med de forskellige Naadegaver, som Aanden giver hver af os, og for at Guds Aand kan smelte os sammen til at være „ét Hjærte og én Sjæl“. Men et troende Menneskes egentlige Liv er og maa være et Liv i Enrum med Jesus, at han i Enrum kan udlægge for dig, hvad der maa bære Frugt i dit Liv, og det er gennem dette Liv i Enrum med ham, at det ydmyge og gode Hjærte skal lære at tage imod hans Ord og beholde det og kalde det nye, hellige Liv frem hos dig.“

„Har du haft en god Dag, fuld af Fred i dit Hjærte og dit Hjem, omgiven af Kærlighed, med Lykke i din Gerning, da maa du i Enrum med Jesus, at han kan udlægge det for dig, at alt dette er ufortjent Naade, for at du skulde føle, hvor god han er imod dig, at det skulde binde dit Hjærte endnu fastere til ham i ydmyg Tro, saa at der ikke bliver andet tilbage for dig end at „sige Gud og Faderen Tak for alle Ting i vor Herres Jesu Kristi Navn.“

„Har du haft en stræng Dag med mange Ubehageligheder, Miskendelse og Modgang af alle Slags, Sygdom, Smærter og meget andet, som gør ondt — du maa i Enrum med Jesus, for at han kan udlægge alt dette for dig, saa at du kan se, at du trænger til alt dette for at faa din Tro prøvet, saa at du i et ydmygt og troende Hjærte beholder Ordet om hans Naade, hvor megen Trængsel der end

møder dig i Livet, og i Taalmodighed venter paa, at „al Ting“, ogsaa det, som gør ondt, „tjener dem til Gode, der elsker Gud“.

„Har du haft et Arbejde, ogsaa et Aandens Arbejde, som er lykkedes for dig, saa maa du i Enrum med Jesus, saa han kan udlægge for dig, at det var en Naade imod dig og ikke en Fortjeneste, at han vilde lægge dette Arbejde til dig, og endnu større Naade, at han vilde lade det lykkes, saa at al Tanke om, at du selv har udrettet noget, al Tanke om nogensomhelst Fortjeneste forsvinder, og du kun i et ydmygt og troende Hjærte beholder Takken og giver ham den hele og fulde Ære derfor.“

„Har du haft Strid med et Menneske, der har ført til daarlig Ufred, ogsaa da maa du i Enrum med Jesus, at han kan udlægge det for dig, hvordan Guds Ord vil have, at et Guds Barn bærer sig ad, naar nogen har noget imod dig, at du kan finde Skylden hos dig selv, at du kan være villig til Forlig og beholde dette Ord i et ydmygt og troende Hjærte, saa det bærer Frugt i virkelig at forlige dig ogsaa med den, som har gjort dig Uret.“

„Ja, i Enrum med Jesus! det er og maa være vort egentlige Trosliv —“ vort Liv skjult med Kristus i Gud.“ Frelseren siger jo: „Naar du beder, gaa ind i dit Kammer og luk din Dør . . .“ Ja, pas vel paa at lukke din Dør, naar du er i Enrum med Jesus. Luk din Dør for Satan, der som den gamle Slange søger at sno sig ind med sine snedige Løgne for at fordærve, hvad Jesus udlægger for dig, saa at det bliver hans og ikke Jesu Udlægninger, du faar. Luk din Dør for Verden, der saa let smutter ind med sin Slaaen af paa Sandhed og Kristendom, saa at Jesu Udlægning kun faar Lov til at gælde paa halvt. Luk din

Dør for dit eget gamle Menneske, som saa gjerne vil snakke med og lave om paa Jesu Udlægning, saa at du ikke maa beholde den hel og fuld.“

„Ja, ganske og aldeles i Enrum med Jesus! Der kommer dog en Dag — dersom Herren ikke kommer forinden — da det fremfor alt gælder om, at du har lært at være i Enrum med Jesus: din sidste Dag paa Jorden. Skrækkeligt, om du da ikke er i Enrum med din Frelser! — Skrækkeligt kun at være i Enrum med Døden — uden nogen Frelser — det er jo det samme som at være i Enrum med Djævelen. — Da nytter det ikke, at man er født i et kristent Land, nytter intet, om man har nok saa stor en Plads i de Helliges Samfund og Kærlighed, om man har faaet Lov til at udrette nok saa stor en Gerning for Guds Rige, om man har nok saa godt et Hjem, fuldt af Mennesker, som elsker en — de kan kun staa med Taarer i Øjnene og Farvel i Munden, de kan ikke følge dig, ene maa du gaa gennem den mørke Død. Da gælder det, om du har lært at undvære alt undtagen Jesus. Da gælder det, om Frugten af dit Liv er bleven, at du i Enrum med Jesus i Dødsstunden kan høre ham udlægge for dig, at det er ham, din Frelser, som henter dig.“

Fr. Zeuthen skriver om denne Becks sidste Prædiken:

„Hvad der gjorde saa dybt Indtryk paa mig, var, at man mærkede, at han i Lidelsernes Skole havde lært Lydighed, at han kom til de mange Venner som den, der havde været ene med den bedste af alle Venner, Jesus.“

Der kunde efter Lydighed have været tilføjet: og Ydmyghed. I alt Fald var det hans Ydmyghed, der gjorde, at han lærte Lydighed af det, han led.

Saa det passer, hvad hans Søn, Filip Beck, skrev i Beretningen om Faderens Begravelse:

„Skønt Indre Missions gamle Formand og Ven er død, og ingen mere skal høre hans Røst eller se hans Skrift, saa vil han dog tale, skønt han er død, thi han vil leve længe i Guds Folks Hjerter. Men det skal vi huske, at det skal være til Guds Ære, thi det var den, han sled sig op for, og ikke for sin egen Ære.“

Ja, alt for Guds Ære, og intet for sig selv og sin egen Ære. Han var og blev til det sidste ved at være: en ydmyg Mand.

— — —

Hans Ydmyghed overfor Gud førte til Ydmyghed overfor Mennesker. Der staar om Visdommen herovenfra, at „den lader sig gjerne sige“. Det passer paa Vilh. Beck. Han lod sig gjerne sige af sine Venner, skønt han dog ellers nok havde en Mening, ja en Overbevisning selv. Jeg har under mit lange Samliv med ham haft rig Lejlighed til at opleve dette og fandt altid, at det var noget af det skønneste hos ham. Lad mig anføre et Par Vidnesbyrd derom.

Da Irettesættelsen fra Ribe Biskop til Pastor Carl Moe efter den første „Harboørehistorie“, den med Ligtalerne, ifølge Ordre fra Ministeriet var bleven offentliggjort i Bladene, var der blandt Indre Missions Præster Tale om en Protest derimod, og særlig Beck var stærkt stemt for dette Skridt. Ved et Møde i Odense, hvor jeg ikke var til Stede, førte han Sagen frem, og en Dag kom Pastor As-schenfeldt Hansen til mig med et Udkast, hvori jeg straks kendte Becks Stil.

Det var alt andet end besindigt skrevet, „slog paa Klingen“, som man siger, talte om at „lade de

døde begrave deres døde og gaa hen og forkynde Guds Rige“, og lagde i det hele ikke Skjul paa, at den rette Protest mod Offentliggørelsen vilde være en Udtrædelse af Folkekirken. Det kunde i alt Fald ikke ret vel forstaas anderledes, og det stod klart for mig, baade at det var lovlig skarpt Skyts, og at vi ikke vilde faa ret mange af vore Præstevener med til det Aktstykke. Jeg sagde derfor, at Betingelsen for, at jeg i det hele vilde være med til denne Protest, var, at dens Form blev betydelig ændret.

Kort efter fik jeg den Meddelelse fra Beck, at jeg maatte gøre, hvad jeg vilde, han lagde det ganske i min Haand og vilde være tilfreds, blot der kom noget frem, selv om det ikke blev, som han helst ønskede det. Grunden til, at det hele dog ikke blev til noget, skønt jeg arbejdede derpaa en hel Maaned, kommer jeg maaske til at berøre i en mulig anden Afdeling af denne Bog. Her kun dette som et Bevis paa, hvor ydmyg Beck var og hvor villig til at lade sig sige af sine Venner.

En Del Aar i Forvejen havde jeg oplevet noget lignende med ham, skønt af en hel anden Karakter. Det var, da jeg havde overtaget at gennemgaa det stenograferede Manuskript til hans Postille „Paa Livets Vej“. Da var der en af de Damer, der gjorde Pengeudlægget, der havde faaet Lejlighed til i Trykkeriet at se mine mange Rettelser til den første Prædiken i Postillen, og hun bliver aldeles forfærdet og skriver til Beck derom for at faa ham til at stoppe mig, inden det var for sent.

Og saa en Dag faar jeg en Skrivelse fra ham med Anmodning om at huske, at det var hans og ikke mine Prædikener, om at respektere hans Stil o. s. v. Jeg skrev tilbage til ham og bad ham op-

sætte sin Dom, til han havde faaet første Korrektur sendt ned og med den Manuskriptet. Saa vilde han kunne se, baade hvor nødvendige Rettelserne var, og at de var gjorte med nænsom Haand. Og kort efter fik jeg saa et Brev fra ham med „Tak for alle Rettilserne. Jeg vilde ikke undvære en eneste af dem. Kun Skade, at det koster dig saa meget Arbejde“.

Og lad mig minde om, hvad V. Lund skriver i Slutningen af sin Bog om deres anden Rejse, da de var komne tilbage til Ørslev:

„Næste Dag trak Vilh. Beck mig ind i sit Værelse og sagde til mig: Lund! Jeg var ond imod dig i Hamborg, Guds Aand har vist mig det, tilgiv! Og saa kyssede han mig. — For saadan var han.“

Ja, saadan var han!

— — —

Lad mig slutte dette Stykke med følgende Ord af A. Fibiger i „det nye Aar“:

„Skønt han var Formand, havde han en gudbenaadet Gave til at overflødiggøre sig selv. Derfor faldt den indre Mission heller ikke sammen ved hans Død, saaledes som den vantro Verden triumferende spaaede. Den indre Mission hvilede ikke paa hans Person; han var kun et Redskab i den store Formands, i Herrens sikre Haand.“

Ja, kun et Redskab — kun en lille Tjenør hos den store Herre. Og det var hans Glæde, at han maatte være dette og ikke andet. Han var:

En ydmyg Mand!

=====

EN PRAKTISK MAND.

Til en saadan trængtes der, om det skulde lykkes med den indre Mission. Og Herren sendte ham. Vilh. Beck var en praktisk Mand. Han var det af Naturen og blev det end mere, da Gud fik Magten hos ham.

Straks ved Stiftelsen af „Kirkelig Forening for den indre Mission i Danmark“ viste han sin praktiske Sans og dermed sin Evne til at være Styrer. Det var paa Mødet i Stenlille den 13. Septbr. 1861. Der havde været en indre Mission i Forvejen, ledet oprindeligt af Lægmænd og senere med Pastor Rønne som Formand. Det var denne „Missionsforening“, der skulde holde Generalforsamling i Stenlille Skole med forudgaaende Prædiken i Stenlille Kirke. Og Beck, der den Gang var Kapellan i Uby, fik gennem Johannes Clausen Anmodning om at prædike.

„Jeg har altid,“ skriver han i „Erindringerne“, „haft den Regel aldrig at sige Nej, naar nogen forlanger mig til at prædike, dersom jeg da paa nogen Maade kan; og allermindst vilde jeg da sige Nej til min kære Ven Johannes Clausen. Jeg satte mig da hen og spekulerede over, hvad den indre Mission burde være — han kendte den Gang ikke stort andet til den end Navnet — og fik da ud deraf, at det maatte være et stort Fiskeri for at fange Mennesker til Jesus, og saa lavede jeg en Prædiken om Peters

Fiskefangst (som findes i den indre Missions Indbydelsesskrift)“.

Prædikenen blev optrykt i Anledning af Missionens 50 Aars Jubilæum i Holbæk 1911, og enhver, der læser den, maa sige, at den var i høj Grad praktisk anlagt „for Tilfældet“ og klart betoned, hvad der skulde være den indre Missions Program.

Saa kom „Generalforsamlingen“ i Skolen efter Gudstjenesten. Og her kom det snart til at gaa ret livligt til. Der blev rejst en Del, vistnok berettigede Anklager mod Foreningens dygtigste Udsending, Smed Jens Larsen fra Kirke-Værløse, og Bestyrelsen forlangte ham afskediget. Han tager til Genmæle, andre slutter sig til ham, og det bliver til et almindeligt Skænderi, der ender med, at Bestyrelsen med Rønne i Spidsen erklærer at ville træde fra.

Saa er det, Vilh. Beck viser sig som den praktiske Mand, der redder Situationen og bliver brugt af Herren til at faa en ny indre Mission stiftet, med de klare, om end spæde, Grundlinier til det, vi nu har.

Han skriver herom i sine „Erindringer“:

„Længe havde jeg undret mig med Forfærdelse over, at dette var den indre Mission. Pludselig sprang jeg op og sagde Forsamlingen, at medens jeg var taget til dette Møde i Forventning om at mødes med Guds Folk, havde jeg længe siddet og tænkt paa, om jeg ikke snarere var kommen til et Marked blandt halvfulde Verdens-Mennesker, som skældte hverandre ud, indtil de endte med at slaas. Jeg skammede dem frygteligt ud, og de taalte det og tav. Men da Bestyrelsen traadte tilbage, gik det som et Lyn gennem min Sjæl: Det er jo skrækkeligt og kan aldrig gaa godt, men maa blive til Sektvæsen eller andet Galenskab, dersom den indre

Mission skal overgives i de Menneskers Hænder. Og jeg fløj hen til Pastor Rønne og sagde ham det og bad ham, ja, bad ham i Jesu Navn om at vedblive at staa i Spidsen for den indre Mission og bede dem, der vilde slutte sig til den Mission, som han var Formand for, at gaa ind i Skolen og skrive deres Navne i en fremlagt Protokol.“

„Rønne, som var af en blød Karakter og ikke vant til at tage saa fast paa noget, vægrede sig, tilmed han kendte overmaade lidt til mig. Men da jeg vedblev at trænge ind paa ham, vendte han sig til Clausen og sagde: „Ja, naar De vil være med.“ Clausen, som var nervøs, blev urolig, men jeg bad ham bare gaa med. „Ja,“ sagde han, „naar du vil gaa med.“ Og jeg gik med. Saadan blev den nuværende indre Mission født.“

Der er rejst et talende Mindesmærke om, hvad det betød, at Beck her med et praktisk, fast Greb afgjorde Sagen og fik den indre Mission dannet i dens nuværende Skikkelse som den lykkelige Forening mellem troende Præster og troende Lægfolk.

Naar man rejser med Toget til Stenlille og passerer Nyrup, ser man i denne By, tæt op til Jernbanelinien, en stor, smuk Kirke bygget. Det er Baptisterne, der har bygget Kirken --- bygget den paa et Sted, hvor nogle af de ledende Mænd af den oprindelige indre Mission havde deres Bolig. Denne Kirke staar som et stort Vidnesbyrd om, hvad det betyder, der ved Vilh. Becks Indgriben skete i Stenlille Skole d. 13. Septbr. 1861, og som et afskrækkende Vidnesbyrd om, hvad Følgerne vilde være blevne, om Missionen var givet i Lægmandshænder. Flere af de betydeligste af disse gik over til Baptisterne og lod sig gendøbe.

Til at vidne om Becks praktiske Sans tjener

ogsaa de Bestemmelser, der blev truffede, efter at den nye Bestyrelse var bleven valgt, tre Præster og tre Lægmænd.

Det besluttedes at udsende „Missionærer“ til at vidne i Forsamlinger og „Kolportører“ til Husbesøg og Bogsalg. Disse skulde vælges af Bestyrelsen og lønnes.

„Den indre Missions Tidende“, som udgik en Gang om Maaneden og da kun havde noget over 100 Abonnter — nu har den over 16,000 og udkommer hver Uge — skulde redigeres af Beck. Generalforsamling blev afskaffet. Den havde han faaet nok af hin Dag i Stenlille.

„Kirkelig Forening for den indre Mission i Danmark“ begynder altsaa egentlig under et absolutistisk Regimente — Bestyrelsen supplerer sig selv, ligesom den havde valgt sig selv — og efter Becks indstændige Raad endnu lige før hans Død fortsættes den paa samme Maade den Dag i Dag. Bestyrelsen har til Dato haft den Tillid til hans praktiske Sans og hans Klarsynethed, at den ikke har turdet gøre nogen Forandring heri.

Endelig blev det paalagt vore Udsendinge at søge Samarbejde med Præsterne, medens den oprindelige Mission var en Lægmandsmission, der nærmest var præstefjendsk. Rønne var kun bleven taalt.

Ud fra disse Grundtræk er den indre Mission fra den spæde Plante, den var — een Missionær — bleven til det store Træ, der nu overskygger hele Landet, og hvis Frugter kendes overalt. Det skyldes næst Guds Naade Vilh. Becks praktiske Haand.

— — —

Ser vi den praktiske Mand ved Missionens Stiftelse, saa møder vi ham ogsaa gennem hele Missionens Styrelse.

„Kirkelig Forening for den indre Mission i Danmark“ blev jo i Tidernes Løb et stort Apparat: I 1900, Aaret før Vilh. Becks Død, var der 158 Missionærer, 86 Bogsælgere, 371 Missionshuse, og der blev i Aarets Løb af Missionærene alene holdt ca. 20,000 offentlige Møder. Det vil nok sige noget, naar vi betænker, at den 40 Aar forud ved Stiftelsen i Stenlille begyndte med een Missionær, Jens Dyrholm, og han var endda blind.

Det store Apparat krævede nødvendig, for at kunne gaa, en praktisk Mand i sin Spidse. Der var ikke blot det store Antal Missionærer, men de havde hver sin forskellige Naadegave, og imellem de mange fandtes der gærne en eller anden, der vilde finde paa nyt og have sin Mening frem i Modsætning til de andre og til Tider ogsaa i Modsætning til Bestyrelsen. Dette havde vist sig adskillige Gange i Løbet af de 40 Aar, Beck fik Lov at være Styrrer, og det er beundringsværdigt, hvordan han fik det hele til at gaa, skønt det et Par Gange truede med at gaa i Stykker.

Dette skyldtes ganske vist ogsaa den Tillid og Kærlighed, han nød hos sine Medarbejdere. Men i første Linie skyldtes det dog hans praktiske Greb paa Tingene, det, han kalder sin „varsomme Haand og konservative Fasthed“.

Hvor var han varsom med at gaa nogen for nær. Han havde selv sit Standpunkt, hvorpaa han stod fast og ikke ønskede at blive gaaet for nær. Hvad han krævede for sig selv, var han ogsaa villig til at unde andre. Derfor var han frisindet overfor Indremissionærene og anbefalede til det sidste sine Medbestyrere at vise det samme Frisind. Og derfor søgte han fremfor alt at vinde Indremissionærernes Kærlighed. Havde han først vundet den

— og den vandt han i højeste Grad — da forstod han som den praktiske Mand, at alt var vundet.

Men hvor viste han samtidig sin „konservative Fasthed“. Overfor alle Forsøg paa at demokratisere den indre Mission — enten det saa kom fra Missionærernes snævrere Kreds, eller det kom fra videre Kredse af Lægfolket — stod han ubøjelig. Han var sikker paa, at Eftergivenhed her vilde have ødelagt Missionen, og han havde vistnok — i alt Fald den Gang — Ret heri.

Og hvor viste han det samme overfor Myndighederne — Ministerium og Biskopper og Kirkeraad — der er foran nævnet Eksempler derpaa — hvor forstod han baade at fire, overalt hvor den indre Missions Vel krævede og kunde taale, at der blev firet, og at staa ubøjelig fast overalt, hvor det modsatte var Tilfældet. Det er den praktiske Mand, der ogsaa her møder os: den, der tager alle tilbørlige Hensyn, hvor Forholdene taler derfor, men staar hensynsløs fast og afvisende overfor alt, hvad der kunde se ud som Overgreb og gøre den kære indre Mission Skade.

Den samme praktiske Sans viser han i sit Forhold til Præsterne. Han ser fra første Færd med sit skarpe Blik baade Nødvendigheden af, at Missionen blev en Forening af Præster og Lægfolk, og hvilken Betydning det vilde have for den at staa i et godt Forhold til Præsterne.

Et saadant Forhold søgte han derfor — særlig i de sidste 30 Aar af sit Liv — at stille sig i — selv om han endnu til enkelte Tider kunde ligge under for sin naturlige Svaghed og være kaad i sin Omtale af en eller anden Præst. Han mente egentlig ikke noget dermed. Det er, som han skriver i „Erindringerne“ fra Vækkelsen i Uby om, hvor rasende

Præsterne var over, at deres Sognefolk strømmede til Uby Kirke for at blive „tossede“ dér, medens deres egne Kirker stod tomme — og han saa føjer til: „Men vistnok havde jeg selv ogsaa en Del Skyld i deres Vrede, thi jeg var ung og hensynsløs overfor disse gamle Mænd, hvor jeg mødtes med dem, navnlig ved Konventer.“

Og det samme Forhold formanede han paa Bestyrelsens Vegne atter og atter Indremissionærerne at stille sig i til de Præster, i hvis Sogne de kom for at holde Møde. Og det tjener baade til Missionærernes og de danske Præsters Ære, at Beck mere og mere i de sidste 20 Aar af sit Arbejde kan tale om det gode Forhold imellem dem og om den Venlighed — paa ganske enkelte Undtagelser nær — som Præsterne viste mod Missionens Udsendinge, naar disse søgte dem, selv om adskillige af disse Præsters Forhold til Missionen maaske nærmest var et „Fornuftparti“.

Hvad der her skyldtes Beck som den praktiske Mand, han var, er ikke til at beregne. Men lige saa sikkert er det, at overalt, hvor han var klar over, at en Præst var gaaet en Indremissionær for nær, dér stod han fast paa den sidstes Side og dermed paa den indre Missions Side, for hvis Styrelse Herren havde lagt Ansvaret i hans Haand — og det, selv om Præsten, som i sin Tid i Sønder Broby paa Fyn, havde faaet Biskoppen til sin Støtte.

— — —

Som den praktiske Mand viste Vilh. Beck sig ogsaa i sit Forhold til Missionens Pengevæsen. Alt som Kolportørernes Tal blev større, og den indre Mission i det hele udviklede sig, trængtes der selvfølgelig til forøgede Indtægter, om der ikke, som nogle Gange var Tilfældet, skulde komme Underbalance i Kassen.

Denne Underbalance var et Par Gange af en saadan Art, at der maatte gribes til overordentlige Forholdsregler. I Længden at løbe med Gæld kunde ikke gaa an. Det var Beck praktisk nok anlagt til at forstaa. Hvad gjorde han saa? Ja, én Gang i alt Fald bragte han Udgifterne ned ved en større Afskedigelse blandt Missionens Udsendinge — i alt 21 maatte træde fra paa én Gang. Det var i 1870. Lad os høre, hvad han siger herom i Indre Miss. Tid.:

„Grunden til, at saa mange er frattraadt, er meget forskellig for de enkeltes Vedkommende. Nogle enkelte af dem havde tabt Menighedens Tillid, som begærede deres Afskedigelse, nogle enkelte andre havde arbejdet sig trætte og begærede selv at frat træde; men for de flestes Vedkommende var Aarsagen den, at den forhøjede Løn, som Missionen i Dyrtidsaarene maatte yde sine Arbejdere, i Forbindelse med de store Udgifter ved at have for mange og for store Oplag af Skrifter rundt om i Landet, havde medtaget Missionens Pengemidler saaledes, at der maatte ske en Formindskelse i Arbejdernes Tal, dersom ikke Missionen skulde synke ned i en Gæld, som den aldrig vilde komme ud af igen.“

„Det kunde jo maaske synes at være en Tilbagegang for den indre Mission, at den har maattet mindske sine Udsendinges Tal saa meget. Jeg tror imidlertid, at det snarere er en Fremgang eller maaske rettere en øjeblikkelig Staaen stille for at berede sig til at tage bedre fat og gaa bedre fremad. Thi det ligger i Sagens Natur, at der af og til maa ske en Fornyelse af Missionens Arbejdere. For det første er det ikke muligt andet, end at Bestyrelsen af og til tager fejl ved Antagelsen af Kolportører; vi er jo ikke Hjærtetekendere, og denne Fejl kan jo kun rettes ved Afskedigelse, og en Afskedigelse af en

urigtig antagen Kolportør er jo dog snarere Fremgang end Tilbagegang. Dernæst kan det ikke være andet, end at manges en Mand, der begyndte vel-skikket paa Kolportørgerningen, efterhaanden arbejder sig træt og bliver uskikket til at fortsætte det længere; det er jo et Arbejde, der gør umaadelige Fordringer til Menneskets baade aandelige og legemlige Kræfter; at en træt Arbejder træder tilbage i Stedet for at slæbe sig videre frem i en saadan Gerning, maa da ogsaa anses for Fremgang og ikke Tilbagegang. Og ønskeligt vilde det være, om enhver Kolportør, der har arbejdet sig træt, vilde selv trække sig tilbage, medens det endnu er Tid til at tage fat paa en anden Virksomhed; thi den sørgeligste Tilbagegang vilde det dog være, om vi fik en Samling Kolportører, der kun gik med for Lønnens Skyld.“

Ingen, der læser dette, vil kunne andet end føle, at det er en praktisk Mand, som her taler, og at den indre Mission den Dag i Dag bør styres efter de samme Principer. Færre, men dygtige Arbejdere udretter sikkert mere end en større Flok, hvori der er adskillige udygtige.

— — —

Men selvfølgelig er Beck praktisk nok til at indse, at den Forøgelse af Udgifterne, der i et fremskridende Arbejde ikke kan undgaas, maa gaa Haand i Haand med en tilsvarende Forøgelse paa Indtægts-siden. Og ligeledes har hans praktiske Sans sagt ham, at hvad det gælder om, er, at Indtægterne kan blive stadige. „De stadige Indtægter er jo dog de bedste for en Virksomhed, der kræver stadige Ud-gifter,“ skriver han i samme Nr. af Missions Tid. for 1870.

Og han ser sig bestandig om efter, hvad der kan

bringe saadanne stadige Indtægter. Da derfor Pastor Asschenfeldt-Hansen har bragt den unævnte Vendelbos Tanker om en Missionsdag, baade til Samling om den indre Mission og til Ydelse af en aarlig Offergave til Missionen, frem for Offentligheden gennem Indre Miss. Tid., griber Beck straks Tanken og nøjes ikke med at anbefale den; men sætter den i Gang med det samme, idet han bestemmer Dagen til Søndagen efter den 13. September, Missionens Stiftelsesdag i Stenlille. Og Forretningsførerens Regnskaber vil vise, hvor mange, mange Tusinder af Kroner der er tilflydt Missionens Kasse ved, at Beck var saa praktisk og resolut straks at føre den udmærkede Tanke ud i Virkeligheden.

Et Vidnesbyrd om Becks praktiske Sans er ogsaa hans gentagne Forsøg paa at faa oprettet Kredsforeninger under den indre Mission. Første Gang fører han denne Tanke frem i 1891, og der danner sig ca. 50 Kredsforeninger. Men Tanken om, at han er begyndt at blive til Aars, saa at Missionen snart kan blive nødt til at undvære de mange Tusind Kroner, han er vant til at indsamle ved sine mange Møder, faar ham til i 1896 at tage Sagen op med forøget Kraft.

Han skriver i dette Aar i Indre Miss. Tid.:

„Dersom Meningen var, at disse Kredse kun skulde leve af at skaffe Penge, er det klart for mig, at de vilde være dødfødte. Men Meningen var og er noget langt større. Meningen er: at samle alle Missionens Venner over hele Landet gennem disse Kredse til et bevidst Ansvar for og Virksomhed for den indre Mission.“

„Man spørger saa ofte: Hvem bestaar den indre Mission af . . . hvilke Personer? . . . Naar alle Mis-

sionens Venner samler sig i talrige Kredse med en navngiven Kredsformand og navngivne Medlemmer, saa er det Svar paa Spørgsmaalet: Disse Kredse, deraf bestaar den indre Mission.“

„Den levende Menighed, som har sluttet sig til den Virksomhed, som kaldes den indre Mission, skulde derved føres til at drive en indre Mission hver i sin Kreds, baade ved at samles til indbyrdes Bestyrkelse i Troslivet og til at arbejde udad til paa at vække og omvende de uomvendte i deres Hjemstavn. Noget saadant sker vel mange Steder blandt Missionens Venner, men vistnok ikke alle Steder, og i hvert Fald vilde en bestemt Dannelselse af en Kreds med dette Formaal ganske anderledes gøre Sagen fast og bringe Orden i Arbejdet.“

„Dertil kommer, at saadanne Kredse vilde kalde Ansvarfølelsen for hele den indre Mission frem hos Missionens Venner ganske anderledes end nu. Mange Guds Børn elsker sikkert dette store Arbejde, men denne Kærlighed bestaar dog for største Delen i, at man gaar til Missionsmøder og giver sin Gave til Missionen ved en saadan Lejlighed og enkeltvis maaske beder hver for sig en Gang imellem en Bøn for den. Men ved at slutte sig sammen i bestemte Kredse for den indre Mission vilde Vennerne føle: Denne Sag ligger paa os, hviler paa os, det er vore Bønner og Gaver, som skal holde den oppe og føre den videre. Og saaledes vilde det blive bestemt, regelmæssig Samfundsøn for Missionen, og Vennerne vilde føle det som en Forpligtelse, lagt paa dem af Kærlighed til Herrens Sag, ikke blot at give en Gave af og til, men at indordne Bidrag til Missionen mellem deres faste daglige eller aarlige Udgifter.“

Det lykkedes dog ikke ret for Beck at faa dette

at se i sin Levetid, hvad han saa inderlig havde glædet sig til. Da han skrev sit sidste Ord til Vennerne af den indre Mission om at være den indre Mission tro, førte han for sidste Gang igen denne Sag frem. Da var der kun 100 Kredse — der burde være 1000, skriver han. Og Grunden er vel nok den, han lader skinne frem i dette sidste Stykke, skrevet et Par Uger før hans Død, at Vennerne for at danne Kredse i større Maal krævede deres Andel i Missionens Styrelse, hvad han ogsaa med Døden for Øje stærkt fraraadede. Hans Død og denne hans sidste Opfordring bragte nogen Fart i Sagen, saa at der nu er ca. 550 Kredse under den indre Mission, og paa disse Kredse blev senere Indre Missions Organisation dannet.

I Tilslutning hertil skal jeg minde om, hvordan Beck bestandig, næst at glæde sig over alle de Skud, den indre Mission havde sat, formaner til ikke at glemme „Moderen“ og lade hende lide Nød for at hjælpe „Datteren“ — at han lige saa bestemt siger Menigheden, at vil den have flere Missionærer, maa den give rigeligere Gaver — „uden Penge kan vi ikke udsende Mennesker i denne Pengenes Verden“ — at han i Missionstidenden indfører Rubriken „Store Gaver“, ikke til Ros for Giverne af disse, men for at tilskynde andre til at give fuldere — at han paa det Spørgsmaal: „Bør en Indre-Missionær paa de Egne, hvor der er ansat en Bogsælger, af Hensyn til denne undlade at falbyde Bøger?“ giver det Svar: „Indre-Missionærerne bør overensstemmende med deres Instruks gøre alt, hvad de formaar, for at udbrede Missionens Skrifter uden nogetsomhelst Hensyn til, at der ogsaa findes Bogsælgere paa Egnen. Disse skal ingenlunde afløse Indre-Missionærernes Arbejde i dette Stykke, men kun tjene

til at forøge Salget af Skrifterne“ — og at han bestemt tilholder Indre-Missionærerne ved deres Møder kun at indsamle Gaver til den indre Mission. De maa modtage, hvad en eller anden uden Opfordring vil give dem til Hedningemissionen eller andre Virksomheder indenfor Guds Rige, men de maa ikke opfordre til at yde Gaver til saadanne Øjemed.

Alt dette og meget mere viser os den praktiske Mand, der tog sit bestemte Sigte netop paa det Arbejde, Gud havde betroet ham og lagt Ansvaret for i hans Haand.

— — —

At han var en praktisk Mand, viste han i sin Prædiken. Den var praktisk — baade i Anlæg og i Udvikling. Her kom hans før omtalte Evne til at anskueliggøre ham i høj Grad til gode. Det var en Gang, da dette Fortrin hos Vilh. Beck blev omtalt for Martensen, at denne sagde: „Ja, dèr har han jo det bedste Forbillede at gaa efter: Herren selv.“

Han gik efter dette Forbillede i sin Forkyndelse, brugte de af vor Herre Jesus benyttede Billeder, enten de var hentede fra Naturen eller andre Steder fra, stillede dem klart og levende frem for sine Tilhørere, saa det var, som om vi selv saa dem for vore Øjne ikke som Billeder, men som Virkeligheder. Og hans Lige i at gaa saadant et Billede igennem i alle Enkeltheder skal man lede længe om. Det var gaaet over i ham selv, man følte, det var ikke noget tillært, men noget selvoplevet, derfor gik det ogsaa over i dem, der hørte paa ham, med Oplevelsens Kraft, enten det saa var Opvækelsen eller Omvendelsen eller Helliggørelsen, han stillede frem for vore Øjne.

Aldrig var Vilh. Beck teoretisk i sin Prædiken — skønt hvad jeg vil kalde hans „Teologi“ atter og atter kendtes igennem den — altid var det „Praksis“, det gjaldt om for ham, altid dette, at Mennesker kom til at opleve, hvad han talte om, ellers havde det ingen Værdi for ham. Aldrig henfaldt han til tomme Abstraktioner — han havde i det hele svært ved at se bort fra Virkeligheden og var ikke Spor af Filosof trods sin klare Tænkning, betragtede nærmest al Filosofi som noget Vrøvl. I Matematik har han sikkert været en Klodrian, sagde i alt Fald selv, at han duede ikke til at regne.

Underligt nok, at den Mand at begynde med var saa stærkt paavirket af Søren Kierkegaard, men det har været mindre af Kierkegaards Filosofi end af det praktiske hos ham, den enkeltes Stilling til Gud og hans Angreb paa den officielle Kristendom, at han har været paavirket.

Derimod var han afgjort Realist. Hans Ord kom med Virkelighedens Kraft til hans Tilhørere, og Sagen med Jesus var ham den virkeligste af alle Virkeligheder. Den stod han paa og stod saa fast, at man havde Fornæmmelsen af, at om end alle andre trak sig tilbage, saa stod han der dog og blev ved at staa der trods alle Modsigelser.

Denne hans Realisme, hans Virkelighedssans tiligemed hans Evne til at gøre en Ting anskuelig var det, den jævne Mand forstod. Dermed mødte han Folk paa deres eget Omraade, saa det ikke gik over Hovedet paa dem som noget abstrakt, men gik ind i dem og tog baade deres Hjærter og deres Tanker. Og derved blev han den store Folkeprædikant, vel maaske den største, vi nogensinde har haft i Danmark. Den, der skal blive Folkeprædikant, maa fremfor alt være en praktisk Mand, der for-

staar at tage Folk, hvor de staar. Han maa kende af egen Erfaring, hvad det er, Mennesker trænger til, og det er nok i første Linie at se deres Synd og at tro Guds Naade i Kristus, det er nok, hvad der hører ind under de to Ting: Omvendelse og Helliggørelse.

Det var dette, Vilh. Beck atter og atter førte frem i sin Prædiken, og derfor tør vi sige, at var hans Prædiken noget, saa var den praktisk: Mennesker kunde finde i den, hvad de dybest trængte til.

Og vel at mærke: Omvendelse og Helliggørelse. Først Grunden lagt, saa Bygningen rejst. Og Helliggørelsen ikke noget i abstrakt Almindelighed, der gaar ind ad det ene Øre og ud gennem det andet, ikke noget om den almindelige Sandhed, at man trænger til at forbedre sig, saa det kan kendes, at man er bleven et nyt og andet Menneske, men Sagen nævnet ved Navn, saa ingen kan tage fejl af, hvor Slaget skal staa: en klar Henviisning til alle de forskellige, specielle, praktiske Forhold i et Menneskes Liv, som ens Kristendom maa ind i og gennemtrænge med sin rensende Kraft.

Saa sandt Vilh. Beck baade trængte paa med at faa Grunden lagt og med at faa Bygningen rejst — og under det første satte Skellet klart og under det sidste lod Ordet trænge ind i alle de enkelte Værelser i det nye Livs Bygning: baade Dagligstuen og Sygestuen og Kontoret og Værkstedet og Køkkenen og Kælder o. s. v. og ikke tillod det troende Menneske at have noget Værelse for sig selv, som Jesus, Husets Herre, ikke maatte have Lov at komme ind i — saa sandt var hans Prædiken en praktisk Prædiken, enten den saa lød til vantro eller troende Mennesker, og enten den lød i Kirke eller i Skov.

Thi det viste ogsaa hans praktiske Greb paa

Tingene, at han lagde sine Møder hen til Skoven, først, fordi han havde Vanskelighed ved at faa Kirkerne, senere fordi det blev Guds Folk en Fest at samles under de grønne Kroner.

Som den praktiske Mand havde han ogsaa i sin Prædiken Øjet henvendt paa det, der kunde fange Tilhørernes Opmærksomhed. Her hjalp hans medfødte Humor ham ofte. Han skyede ved et Skovmøde eller en Tale i et Missionshus — sjældnere ved Gudstjeneste i Kirken — ikke en Vittighed, naar han syntes, der var Jordbund for en saadan, men som Regel kun for straks efter at bruge det, man havde leet af, i den dybeste Alvor til at sige en eller anden Sandhed. Hans humoristiske Evne kunde dog til Tider blive ham en Fristelse, ligesom den overfor letsindige Personer kunde gøre mere Skade end Gavn.

Ellers viste den praktiske Mand sig i en alvorlig Agtpaagivenhed overfor alt, hvad han mente der kunde skade Guds Rige ved at tage Pladsen op for det hos Mennesker. En saadan Fare saa han baade i Politiken, som han derfor atter og atter advarede Guds Folk imod, og i det udenlandske, overfor hvilket han stod med en stadig Frygt for Sektvæsen, og hvor han, naar han skrev offentlig, ikke synes mig at have haft tilstrækkelig klart Øje for, hvad godt vi har faaet fra Udlandet, skønt han selvfølgelig omtaler det.

Men atter og atter advarede han mod de falske Lærere. Og viste en saadan sig, var Beck der straks. Han var for praktisk til at vente. Saa naar der er Sider i vor Kirke, hvor man mener, det gør ikke saa nøje med Læren, blot man har Livet, da er dette ikke Vilh. Becks Skyld. Han holder altid

Lære og Liv sammen og peger stadig paa, at kun hvor Læren er sund, bliver Livet sundt.

— — —

Som den praktiske Mand var han interesseret i alt, hvad han saa.

Hjemme: i Mark og Skov og Have, i Jernbanekupeen, naar han mødte de mange forskellige Slags Mennesker, og overalt, hvor han ellers færdedes, ligesom han var en Mester i at anvende, hvad han saa.

Og ude: f. Eks. paa sin Udenlandsrejse med Lund. Hvor nød han da den for ham saa uvante Natur i Frankrig, Schweiz og Italien, og hvor studerede han alle de mange fremmede Mennesker, han mødte paa sin Vej. Hvor forstod han at afvinde enhver Situation, han kom i, noget fornøjeligt, og hvor har han skildret sine Rejseindtryk — stadig med Anvendelse paa Guds Riges Ting — friskt og levende for os i sin lille Dagbog, maaske det mesterligste Arbejde, vi har fra Becks frugtbare Pen, skønt det slet ikke, og maaske netop fordi det slet ikke oprindeligt var bestemt til at komme frem for Offentligheden.

Lund skriver i Forordet til den lille Bog bl. a.:

„Beck havde den Gang endnu aldrig haft en Ferie; jeg skønnede, at han kunde trænge haardt til den; han havde den Gang endnu aldrig været i Udlandet, og jeg tænkte mig, at han vilde kunne have stort Udbytte af en Rejse i det fremmede; det faldt mig derfor helt naturligt at indbyde ham til at gøre mig Følge paa en af de store Forretningsrejser, jeg aarlig gjorde til Tyskland og Frankrig, hvor vi saa kunde lægge Vejen over Schweiz og Italien.“

Og Udbytte fik han deraf, Udbytte for hele sit aandelige Liv, Udbytte ogsaa for sin Prædiken og derigennem for mange, mange Mennesker.

Naar man læser den i sin Form saa kortfattede „Dagbog“, ser man stadig Beck som den, der iagt-tager, optager de mange forskelligartede Indtryk i sin Sjæl, kort sagt samler ind for senere at sigte det indsamlede og give ud herhjemme, hvad der kunde bruges som Udtryk for noget indenfor Guds Rige.

Ikke mindst den „lille Julegave“ bærer Vidne herom og indeholder det ene Stykke efter det andet, der viser os hans fremragende Evne til at bruge de „mindste Ting“ som Billeder paa de „største Ting“. Men hele hans Forfatterskab fra de sidste 15—16 Aar af hans Liv stiller ham frem for os som den praktiske Mand, der som faa forstod den ikke helt almindelige Kunst at anvende, hvad han havde set, saa andre fik Gavn og Udbytte deraf.

— — —

Var Vilh. Beck en praktisk Mand i de „største Ting“, hvor det angik Guds Rige og Menneskers Frelse, saa var han det ikke mindre i de „mindste Ting“, hvor det angik, hvad Gud ellers havde givet ham at have at gøre med paa Jord.

Jeg har før omtalt, hvordan hans timelige Forhold i Ørum tvang ham til at have med Landvæsen at gøre. Baade Tørvemosen, naar han for at faa Udkommet og kunne blive ved med at vise sin stor-slaaede Gæstfrihed bliver Egnens største „Tørve-triller“, og det, at han for at kunne leve og svare enhver sit bliver enig med sin Forpagter, der ikke kan svare Afgiften, om at denne træder fra, og han selv, skønt ukendt med alt Landvæsen, giver sig til at drive sin Jord, vidner om den praktiske Mand.

Johannes Clausen har rigtignok en Gang sagt til mig: „Beck tager fejl, naar han anser sig for en praktisk Landmand og mener at kunne faa mere Udbytte af sin Jord ved at drive den selv end ved

som vi andre at forpagte den bort.“ Men der er nu det ved denne Udtalelse, at Clausen selv var i høj Grad upraktisk og derfor næppe her en uhildet Dommer.

Lad mig, idet jeg nævner Clausens Navn, indskyde en Bemærkning om, hvordan Beck ogsaa overfor ham kom til at vise sig som den praktiske Mand.

Det var, da Clausen var bleven Grundtvigianer, og det begyndte at kunne mærkes ved Bestyrelsens Møder med Missionærerne, at nogle af disse lod til at ville lade sig paavirke af Clausens nye Anskuelser, og det stod klart for Beck, at dette vilde kunne føre til Splittelse indenfor Missionen, saa kunde han ikke andet end tale i Kærlighed frit ud til sin gamle Ven derom, og det endte med, at Clausen traadte ud af Bestyrelsen. Becks milde og dog faste Haand viste sig ogsaa her. Clausen maatte ud af Bestyrelsen for den indre Missions Skyld, hvor meget end det gamle Venskab bevaredes mellem ham og Beck.

Og der er videre det, at enhver kan sige sig selv, at Beck umuligt kunde have ført sit store Hus, naar han skulde have købt alt, hvad den store Familie og de mange Gæster skulde have at leve af. Det var han praktisk nok til at indse, og hans Hustru med, hvor megen Besvær end særlig hun fik ved at skulle tidlig op om Morgen og lave Smør o. s. v.

Og saa havde han den Praksis at holde hellige Folk, som han kunde stole paa. Men de maatte — særlig Pigerne — bestille noget. Han søgte en Gang til Moro for de politiske Blade gennem Missions-tidenden „en hellig Pige, som der er Fart i“.

Men der gik jo meget med i det store Hus, og

Børnene kostede ham meget, saa det kneb tidt, og der blev ikke altid Raad til de Anskaffelser i Landvæsenet, som ellers er nødvendige i et praktisk Landbrug, f. Eks. til at sætte gamle, ubrugelige Køer ud og faa nye sat ind o. s. v.

Lad mig her minde om et Træk fra en af hans mange Jubilæumsdage — vistnok da han havde været 25 Aar Præst i Ørslev. Vi var en Del Venner, der i den Anledning vilde overrække ham en Gave, men vi var enige om, at det skulde være en praktisk Gave og ikke Sølvtøj eller lignende.

Vi, der om Morgenen kørte fra Slagelse til Ørslev for at overrække ham Gaven, mødte den paa Vejen. Og da vi kunde regne ud, at nu maatte den være i Præstegaarden, bad jeg om Lov til at sige nogle Ord i Dagens Anledning til Beck og hans Hustru. Og da jeg saa nævnede, at vi gerne vilde overrække en Gave, som vi mente de trængte til, og bad dem komme hen til Spisestuevinduet og se den, saa stod der 3 prægtige Køer udenfor, om hvilke en Kender sagde, at de saa ud til at være tagne lige ud af en Herskabsstald. Desværre fik Beck kun et Aar eller to Lov at glæde sig ved Gaven, saa kaldte Herren ham hjem. Men hvor glædede han sig ved den, da han paa Festdagen saa ud Gaarden, og hans Hustru nok endnu mere.

Og saa man paa Præstegaarden, hvor den var godt holdt vedlige, paa den udmærkede Indretning af Værelserne, paa den velholdte Have — overalt møder vi den praktiske Mand. Ja, lige ned til i varmt Vejr at bruge „Provsten“s gamle Silkeornat og ingen Præstekjolemansjetter bruge — de vilde alligevel med den megen Rejsen ikke have kunnet holde sig rene — og til paa sin Udenlandsrejse at vaske Flipper med en Neglebørste og Sæbe-

vand — der var givet Ordre til at tage saa lidt Bagage med som mulig — og gøre det til Fuldkommenhed.

Lund, der har opbevaret dette sidste Træk, føjer til: „Jeg begærede at lære ham Kunsten af, men havde ikke Talent, fik altid for meget Vand i Børsten og maatte opgive det.“

— — —

Men hvad der var det mest praktiske hos Vilh. Beck, det var, at han forstod at tage den Herre Jesus med til alt, hvad der angik Guds Rige og dettes Virkeliggørelse og Udfoldelse i hans Liv og i hans Arbejde for den indre Mission — forstod i alle Ting sin egen Begrænsning, at han „kunde intet tage, uden det blev ham givet af Himlen“, og Guds uindskrænkede Magt og uendelige Kærlighed til sine Børn paa Jord, at han havde baade Magt og Kærlighed nok til at give ham fra Himlen, hvad han manglede paa Jorden og ikke kunde skaffe sig selv — og derfor om alle Ting søgte ham, gik til ham, lagde alt frem for ham, hentede alt hos ham.

Det var nok det, der fremfor alt og særlig i alt, hvad der angik det ham betroede Arbejde i den indre Mission, gjorde Vilh. Beck til en Mand, som Jesus kunde bruge i sit Arbejde — gjorde ham til:

En praktisk Mand.

EN DANSK MAND.

Er det virkelig noget, der behøver at fremhæves? Er ikke alle de Mennesker danske, der bor eller dog er fødte i Danmark? Gid det var saa vel! Da vilde meget i Danmark, først og fremmest i dansk Politik, se anderledes ud, end det gør.

Og hvilken særlig Betydning har det ikke, at de, der er sat til at gaa i Spidsen, hvem de store Opgaver er betroet, og til hvis Ord mange lytter, at de er danske. Og atter, af hvilken fremragende Betydning er det ikke, at de, der forestaar noget, som mange mener intet har at gøre med det nationalt danske, eller endog mener er dette stik modsat, at de er nationale, danske Folk.

Vilh. Beck var en national, dansk Mand. Han havde det fra sit Livs første Tid, — „opfødt hos Forældre, der havde oplevet den dybe Sorg over Danmarks Ulykke i Aarhundredets Begyndelse (min Fader var med at forsvare Danmarks Hovedstad i 1807), og derfor opvokset som Barn med en stærk Følelse for sit Fædreland — jeg kunde som Barn faa Taarer i Øjnene ved blot at se Dannebrog — og siden som ung gennemvarmet af det friske danske Pust, der gik hen over Landet i 1848—50.“

„Den, der har oplevet disse Aar, har faaet et dansk Aandepust i sin Sjæl, som man aldrig bliver kvit, og kan ret føle Sorgen over den Slappelse af Nationalfølelsen, som findes hos den senere opvoksede Slægt.“

Det var denne Sorg, Beck følte saa dybt i 1864, baade over Landets Ulykke og vel endnu mere over den saa almindelige Nedgang i national Følelse. Selv fik han gennem de for Land og Folk saa svære Tider kun sin Fædrelandskærlighed næret og styrket. Og kom han end ikke med som Feltpræst, saaledes som hans Ven Johannes Clausen, saa havde Herren dog givet ham en anden Gerning, gennem hvilken han kunde være virksomt med: Missionen blandt Soldaterne.

Det var en højtstaaende Dame, som ikke ønskede sit Navn kendt, der var Anledning til, at Tanken om en Soldatermission blev virkeliggjort. — „Der sørges for Strømper og Brystduge, Tæpper, Tobak og Aviser til Soldaterne“ — skriver hun i Missionstidenden — „var det ikke paa høje Tid, at der ogsaa blev tænkt lidt paa det ene fornødne til dem?“

Beck tog straks Tanken op, saa meget mere som den allerede inden Modtagelsen af dette Brev havde været fremme hos ham, sørgede for Udsendelse af Missionærer, indsamlede Penge fra hele Landet, lod indkøbe Bibler, Ny Testamenter o. s. v., sendte Bøgerne til Missionærene til Uddeling blandt Soldaterne, holdt Regnskab med det hele, var tilmed Mellemand mellem de unge Mænd fra Uby, der var i Felten, og deres Forældre, skrev Breve for disse til deres Sønner — saa det er ikke til at undres over, at han for at faa dette store Arbejde gjort næsten hver Nat maatte sidde oppe til hen ad Morgenstunden.

Af de Breve, som de unge Soldater fra Uby sendte ham som Svar, kan man læse sig til deres Glæde og Taknemlighed, ligesom man der ud af kan skønne, hvordan Beck har skrevet til dem: at

det ikke blot har været almindelige Ting fra deres Hjem, som han vidste vilde interessere dem, men først og fremmest et Ord til dem om „det ene fornødne“ — ikke blot „Grisen“, men „Kristus“.

Det vil vistnok interessere adskillige Læsere at se, hvordan vore Soldater skriver, og jeg skal derfor anføre nogle Brudstykker af enkelte af Brevene. Becks Breve, som de er Svar paa, kan jeg desværre ikke meddele.

Den 21. Februar skriver „Soldat“ Hans Larsen bl. a. saaledes:

„Naar jeg herved bringer Dem min hjærteligste Tak for Deres Brev og for dets Indhold, da er det ikke saa meget for Pengene, som mange andre Kammerater kunde trænge haardere til, men jeg føler derved, at kærlige og venlige Hjærter i Hjemmet tænker paa mig, hvilket altid i Farens Stund vil være mig en Trøst og Glæde, naar jeg i Fritiden tænker paa de Kære, som jeg har forladt derhjemme.“

Den 24. Februar skriver Christian Pedersen fra Als:

„Deres til mig sendte Pengegave har jeg rigtig modtaget. Hvorfor jeg herved tillader mig at sende Pastoren min simple, men skyldige og oprigtige Tak. Gud lønne baade Dem og Menigheden for Deres gode Øjemed med denne Indsamling, da det tilvisse er strængt for os at udholde Feltlivet under Vinterhaand. I lige Maade bringer jeg min Tak for den Hjælp, som De har ydet min Kone, siden jeg rejste. Vil Gud bevare mig, da skal jeg, saa vidt jeg kan, gøre Gengæld derfor. Hr. Pastorens Tilbud om Uldtøj takker jeg fremdeles for. Men jeg synes, det er for meget at forlange, skønt de Strabadser, vi maa udholde, nøder os til at trænge til

alt. Har man endelig en Skilling mellem Hænderne, er der ikke Tanke om at opveje snart det ubetydeligste for Penge. I fire Døgn maa vi staa paa Forpost og i Skanserne. Og kommer man saa endelig over til Als, da er alt opkøbt, da her er frygtelig overfyldt med Militær. Derfor, gode Hr. Pastor, er jeg Dem meget forbunden og vil modtage med Taknemlighed, hvad som vil blive mig tilsendt.“

„Modtag nu min simple, men af Hjærtet velmente Tak, og maa jeg bede Hr. Pastoren at takke og hilse Menighedsraadet for deres udviste Godhed og Ulejlighed. Tak, mange Tak! Tør jeg ulejlige Dem med at hilse min Kone og alle gode Bekendtere. Jeg er, Gud være lovet, endnu ved Helbred og Sundhed.“

Den 24. Februar skriver Hans Chr. Andersen bl. a. fra Sønderborg:

„Jeg har herved at erkende Modtagelsen af Deres meget ærede af 11. ds. med indlagte Penge, hvorfor jeg herved aflægger min forbindtligste Tak og beder Hr. Pastoren godhedsfuldt at bringe samtlige Ydere samme, og skal jeg kun hertil tillade mig at bemærke, at de mange Beviser paa Deltagelse, som man modtager fra Hjemmet, bidrager til, at Hæren endnu staar kamplysten med usvækket Mod.“

Den 25. Februar skriver Chr. Christensen bl. a. fra Als:

„. . . Jeg takker for, at I er saa kærlige imod os, og det bedste af alt er, at I beder for os i eders Forsamlinger. Jeg har nylig været i Kirke og hørt Jesu Ord til den kananæiske Kvinde, og jeg syntes, at det var et passende Ord paa vor Tid, at vi skal blive ved at bede og bie efter Herren, og han vil dog tilsidst bønføre os. De sagde i Deres Brev, at De vilde sende Pastor Clausen herover til os,

og jeg vil ønske, det maa lykkes, for det kan gøres nødvendig. Ja, det er rigtignok tidt nok drøjt at være herovre, men man maa taalmodigen bie og bede Herren om, at han vil skaane os, saa meget som det er mulig. Nu beder jeg Dem, kære Hr. Pastor, at hilse og takke enhver for deres kærlige Gave og for, at de beder for os til Gud, at han snart vil vende Freden tilbage. Jeg beder Dem: skriv snart lidt igen!“

Den 2. Marts slutter Morten Jensen et Brev med Tak for modtagne Gaver saaledes:

„Jeg skal med Glæde erindre Pastorens Ord; thi uden Guds Hjælp formaar vi intet.“

Den 3. Marts skriver Frederik Hansen bl. a. fra Als:

„. . . en Mand, som staar her i Regimentet, men har hjemme i Omegnen af Uby Sogn, har begæret af mig, naar jeg skriver til Uby, at bede Kapellan Beck, om ikke De vil være saa god at sende os en af Deres Prædikener. Det vilde være en stor Trøst for os.“

Den 7. Marts af et Brev fra Als fra Niels Johansen:

„. . . Jeg kan lade Dem vide, at jeg og min Broder er ved Helsen og har det godt, og Gud Herren, som styrer alt, sørger for sine Skabninger, hvorfor jeg daglig takker ham. Han er ene den, som kan hjælpe i Nøden.“

Den 8. Marts skriver Peder Pedersen bl. a. følgende fra Nordmark:

„Det er jo en besværlig Tid at ligge herovre saa langt borte fra alle sine Brødre og Søkende, men vil Gud, at vi skal samles igen, saa vil vi, om ikke før, bede ham om, at vi maa samles ved hans højre Haand. Jeg vil bede Dem hilse alle mine Brødre

og Søstre og Venner og Bekendte, at jeg, Gud ske Lov, er rask, og jeg skal hilse Dem fra alle de andre Brødre, der er herovre, at de ogsaa er raske . . .“

Den 13. Marts af et Brev fra Hans Hansen fra Skovby paa Als:

„. . . Jeg beder Pastor Beck takke Sogneboerne mange Gange fra mig for den tilsendte Gave. Det er altid opmuntrende for Soldaten, naar han ser, at han bliver erindret i Hjemmet. Og det skal stedse være min første Stræben ved stræng Opfyldelse af mine Pligter at gøre mig fortjent til slige Paaskønnelser. De maa undskylde, at jeg ikke har skrevet Dem Tak før af den Aarsag, at jeg har ligget paa Lazarettet.“

Endelig skriver Ole Petersen den 28. Marts fra Sønderborg:

„Jeg tillader mig at takke Hr. Pastoren og de ærede Beboere af Sognet, at de er saa gode at tænke paa os og komme os til Hjælp i vor ofte ubehagelige Stilling. Jeg vil bestandig med Glæde erindre den velvillige Opmærksomhed, som vore Landsmænd i saa høj Grad tildeler os. Vi har i Dag haft en varm Dag, og Fjenden har lidt et stort Tab. Der er mange imod os; men vort Mod er usvækket, thi vi sætter vor Tillid til Gud og vor retfærdige Sag, og det er en almindelig Tro iblandt os, at vi selv i det uheldigste Tilfælde kun med Ære vil trække os tilbage for Overmagten. Jeg takker Pastoren personlig for den tilsendte smukke Sang og ønsker, at vor Herre vil vaage over og bevare vore Kære i Hjemmet.“

— — —

Af Regnskabsaflæggelsen efter den ulykkelige Krigs sørgelige Slutning — saaledes som vi kan

læse det i Indre Miss. Tid. for 1865 — fremgaar det tilstrækkelig tydeligt, hvilket omfattende Arbejde Vilh. Beck her har haft. Og naar han slutter Regnskabet med følgende Ord: „Og hermed være denne Sag sluttet med Tak til Gud, som gav en Kvinde Hjærte til at sætte den i Gang, med Tak til hver en Sjæl, der har bedet for den og rakt en hjælpende Haand, med Tak til dem, der har arbejdet blandt Soldaterne for Guds Rige og baaret Dagens Byrde og Hede, medens de mange Gange delte Soldaternes Farer, og med det Haab til Gud, at denne Sag ikke har været uden Frugt, men maa have været til Opvækkelse og Trøst og Salighed dog for nogle Sjæle“ — da turde han selv, næst Gud, være den, der tilkommer den største Tak.

Og Tak fortjener han ogsaa for den kraftige Maade, hvorpaa han tog til Genmæle mod et Skrift „Katekismus for danske Krigere“, forfattet af afdøde Oberst Blom og udgivet af „Foreningen til gudelige Smaaskrifters Udbredelse“.

Pastor (senere Stiftsprovst) Rothe ved Frue Kirke protesterede mod Becks Angreb, og Beck svarer i Indre Miss. Tid. for 1865. Af hans Svar vil ses, hvad han særlig anker over i denne „Katekismus“. Det hedder i Svaret bl. a.:

„Med al mulig Agtelse for Hr. Frederik Barfod (denne havde taget Skriftet i Forsvar) baade som alvorlig kristelig Mand og som Skribent, kan jeg i denne Sag ikke anerkende nogen anden Dommer over os, naar Talen er om Kristendom, end vor Herre Kristus og hans eget Ord...“

„Dette gælder naturligvis ogsaa, hvad der staar om Døden og det priselige Eftermæle, hvilket Pastor Rothe heller ikke tør forsvare, men dog har staaet Fadder til ved at besørge Skriftet udgivet.

Der læres ligefrem, at den Krigsmand, der dør for sit Fædreland, bliver salig. Og at det er Løgn, det véd enhver oplyst Kristen, og Løgn er af Djævelen. Og at det er en Løgn, der er stærkt udbredt blandt Krigsfolk, det véd enhver, som selv har været i Krigen eller har færdedes blandt vore Krigsfolk; og denne forfærdelige Vildfarelse skulde vi dog ikke være med til at bestyrke ved at skrive den i Soldatens Katekismus. Hvad Pastor Rothe skriver om Forskellen paa, hvad der tales af en Præst eller af en Krigsmand, det forstaar jeg ikke, naar Talen er om Kristendom. Denne maa dog vel være en og den samme, fra hvilken Mand den saa lyder.“

— — —

Det var vel nok særlig fra 1864, Beck havde sin dybe Uvillie overfor alt Tysk. Mærkelig nok kom han en Gang til at prædike paa Tysk — hvad mon han vilde have sagt til det, om nogen havde sagt ham i 1864, at det skulde hændes ham? Det var i Holsten, i Neumünster. Hvem der havde faaet ham til det, véd jeg ikke. Men nok er det — det skete. Hans Hustru oversatte hans Prædiken, og han holdt den — paa Tysk, dette Sprog, som han ellers ikke kunde fordrage. Prins Julius af Glücksborg, der ligesom Broderen Prins Wilhelm satte megen Pris paa Beck og hans Virksomhed, var til Stede ved Mødet. „Han fulgte mig,“ fortalte Beck mig en Gang, „som min Skygge“ — „det er fint, du, at have en Prins til Skygge,“ kunde han jo ikke bare sig for at føje til.

Men ellers bevarede han sit Syn paa Tyskerne til det sidste. Det var stadig Minderne fra 64, der spillede ind med. Selv troende Tyskere havde han svært ved at forlige sig med. I en Beretning i Missionstidenden fra det store, internationale Møde

i Stockholm 1895 for Børnegudstjenester og Ynglingeforeninger skriver han saaledes:

„Tyskerne, disse underlige Mennesker, som synes at tro sig kaldede til at overse og fornærme alle andre Nationer, en Side ved den tyske Nationalkarakter, som ikke en Gang Kristendommen har faaet Bugt med hos Guds Børn iblandt dem. De holdt sig for det meste saa meget som mulig for sig selv under hele Mødet, og deres kolde, tilbagetrukne Væsen indbød ikke os andre til at nærme os dem. Men mest saarende optraadte de ved et af Middagsmaaltiderne, hvorunder der blev holdt Tale til Ære for den svenske Konge, da pludselig Tyskerne istemmede deres sejrsslolte Nationalsang: „Heil dir im Siegeskranz!“ og det uden at tænke paa, hvor haardt de derved saarede baade franske og danske, som maatte tie stille og høre paa dette. Det viser sig stadig ved alle den Slags Møder, at Tyskerne kan ikke passe ind i Samfundet, hvor Brødre skal mødes med Brødre af forskellige Nationer, før Kristendommen en Gang faar Bugt med dette Nationalhovmod.“

— — —

Vilh. Beck bestemmer Fædrelandskærligheden som „denne varme, inderlige Glæde over at være dansk og denne inderlige Sorg over alt, hvad der vil ødelægge Danskheden i vort Folk“.

Denne Glæde og denne Sorg havde han oprindeligt som et Naturprodukt — en Benævnelse, der blev brugt en Gang af den gamle fynske Indremissionær Ole Nielsen, da han blev spurgt om, hvad han mente om Fædrelandskærligheden i Forhold til Kristendommen, og svarede: „Jeg mener, at Fædrelandskærligheden er et Naturprodukt, som

Evangeliet ikke kan have noget væsentligt at indvende imod.“

Idet Beck anfører dette, skriver han saa videre (i „Annekset“ for 1896):

„Jeg mener, at det var godt sagt. Fædrelandskærligheden er virkelig et Naturprodukt, som altsaa stammer fra ham, som skabte Menneskenaturen, og som altsaa ikke maa bortvises eller ihjelslaas; men som Naturprodukt i det syndige Menneske er Fædrelandskærligheden syndig og uren og skal som alle Naturprodukter af Menneskelivet optages i Guds-Livet for at renses og lutres, saa at det kan blive den rene, hellige Fædrelandskærlighed, rensed fra alt nationalt Hovmod og Selvforgudelse.“

Igennem dette Ord, som han fik virkeliggjort i sit eget Liv, har han klart og tydeligt sagt os, hvad det er, det kommer an paa, sagt os, baade hvad der skal bevare Fædrelandskærligheden, saa den ikke visner, men vokser, og hvad der skal gøre den til den rette og sande Fædrelandskærlighed, som Gud kan kendes ved. Det er Forholdet til Gud, alt her kommer an paa.

Hvad Gud har sammenføjet, maa Mennesket ikke adskille. Det gælder ogsaa her. Gud har sammenføjet Nationalfølelse og Kristendom. Det gjorde han, da han satte Folkene deres Grænser, for at hvert Folk skulde være noget for sig, skulde udvikle sig paa sin ejendommelige Maade og have ogsaa Kristendommen paa den for hvert Folk ejendommelige Maade. Men det har intet Folk, heller intet enkelt Menneske af et Folk, heller intet troende Menneske i Folket Lov til at adskille, men det skal være sammenføjet, saa Gud kan faa Lov at gennemtrænge den naturlige Nationalfølelse med sit

Liv, saa den kan blive, hvad Gud har bestemt den til at være.

Dette er, hvad jeg vil kalde Vilh. Becks Nationalteologi, som han har fremsat for os paa mange Maader gennem det, han skrev, baade i „Missionstidenden“ og „Annekset“ og „en lille Julegave“. Altid kan det føres tilbage til dette: fra Gud, ved Gud, til Gud.

Det nationale er fra Gud, hører til den af Gud selv for hvert enkelt Folk satte Ejendommelighed, — og kun ved Gud, ved at komme i Forbindelse med Gud, ved at føres til Gud kan det bevares og blive, som Gud vil have det.

Herom skriver han bl. a. i Indre Missionstidende for 1898:

„Intet menneskeligt er mig fremmed,“ har Luthers Ven Melancton sagt. Og dette skal alle troende Mennesker kunne sige. Og den dybe Følelse, som vi kalder Kærlighed til vort Fædreland, maa da ligesaa fuldt som Kærligheden til Fader og Moder og vor naturlige Slægt i fuldeste Maal kaldes noget menneskeligt, som ikke maa være noget fremmed for et Guds Barn. Visselig er alt menneskeligt i os fordærvet, men det er jo netop Kristendommens Sag ikke at bortkaste, men at rense og helliggøre det. Ogsaa den naturlige Fædrelandskærlighed er fordærvet og kan kun bringe Fordærvelse, naar den faar Lov til at følge sin fordærvede Natur og bliver til Nationalhovmod og Had til andre Nationer. Men ogsaa den skal optages til Helliggørelse i troende Menneskers Hjærter og Liv.“

„Vi skal huske, at de mange forskellige Sprog og de deraf følgende forskellige Folkeslag stammer fra Gud selv, da han forvirrede Sprogene ved Babelstaarnets Bygning. At vi er adskilte i forskellige

Lande og Folkeslag, er altsaa Guds Værk. Hensigten hermed var vistnok først derved at sætte en Skranke for det onde i Menneskeslægten, at sætte en Grænse for den menneskelige Hovmod, som ved Babelstaarnets Bygning „vilde gøre sig et stort Navn“, men at Guds Navn blev sat til Side i Vantro og Ugudelighed, det samme, som vore Dages Fritænkere og Frilevere vil. Dette, at Menneskeslægten er skilt i de forskellige Folkeslag, som ved de forskellige Sprog staar uforstaaende overfor hverandre, er en stadig stor Skranke for det onde, som dog først skal oversættes fra Folk til Folk paa sin onde Gang hen over Jorden, ligesom det ogsaa er denne Skranke, som skal nedbrydes, for at Antikristen kan komme og samle de frafaldne af alle Jordens Folkeslag til „Krigen mod de Hellige“, til den sidste Kamp mod Kristus og Kristendom.“

„Men Adskillelse i Sprog og Folkeslag skal ikke blot have en standsende og afværgende Virkning overfor det ondes Magt, men skal som alt, hvad der er Guds Værk, tillige have en frugtbarørende Virkning til at fremme, hvad der er godt, ogsaa Guds Riges Vækst. „Alting skal jo tjene dem til gode, som elsker Gud.“ Adskillelsen i forskellige Folkeslag har bragt det Gode, at de forskellige Folk har faaet deres særegne folkelige Ejendommelighed, som indeslutter en forskellig Kraft og Dygtighed ogsaa i Synet paa Guds Rige og i Arbejdet paa at udvikle og fremme Kristendommen og Kristenlivet.“

Eller, som han udtrykker det i den sidste „lille Julegave“, han fik Lov at skrive: „Det er Guds egen store Tanke, vi holder fast ved, naar hvert Folk holder fast ved sin folkelige Selvstændighed og Ejendommelighed.“

„Og ligesom de forskellige troende Mennesker skal bevare deres forskellige Ejendommelighed for at modtage Kristendommen og arbejde og leve for den, og det er slemt, naar de forskellige troende Mennesker vil udslette denne personlige Ejendommelighed og efterabe eller efterligne hverandre — saaledes skal de forskellige Folkeslag sandelig ogsaa holde fast hver ved sin Ejendommelighed for at modtage Kristendommen og leve sit Kristenliv paa sin ejendommelige Maade, hvis der skal blive Sandhed og Kraft i vor Kristendom, og det er meget slemt, hvis troende Mennesker vil lade haant om sit Folks Ejendommelighed, og det gør man, naar man lader haant om Fædrelandskærligheden.“

„Denne hører til de „gode Gaver, som kommer ovenfra“, ligesom den naturlige Kærlighed til Fader og Moder. Og ligesom det vilde være en Skændsel for et Guds Barn at lade haant om Kærlighed til Fader og Moder, saaledes er det ogsaa en Skændsel for os Guds Børn, dersom vi lader haant om „den gode Gave“, som hedder Kærlighed til vort Fædreland. Et Folk, som kaster Fædrelandskærligheden bort, gaar sin Opløsning som Folk i Møde — hvorfor skulde Gud bevare vort Fædreland for os, naar vi ikke bryder os om det?“

„Men det Folk mister ogsaa sin Plads i Arbejdet for Guds Rige, det Arbejde, som Gud særlig havde tiltænkt netop det Folk. Derfor er Fædrelandskærligheden saa meget mere nødvendig for de smaa Folkeslag, fordi de bestandig staar i Fare for at opsluges af de store. Og jo mere afmægtigt et lille Folkeslag er, jo større Faren er for at blive tilintetgjort af det store Nabofolk, desto mere er det fornødent, at Guds Folk har en levende Kærlighed til sit Fædreland, thi det er det eneste, der

kan redde et lille Folk fra dets mægtige Naboer, naar der sker et stort Arbejde for Guds Rige i det lille Folk, og naar dette Arbejde sker med Tak for den Naade, som Gud skænker det lille Folk, med Tak for det Arbejde, som Gud netop bruger dette lille Folk til. Det er for Kristendommens Skyld, Gud vil bevare det lille danske Folk, saa afmægtigt som det staar overfor de store Folkeslag. Det er den hellige Fædrelandskærlighed, som alene kan redde det lille Danmark fra Undergang.“

— — —

„Men hvor er Fædrelandskærligheden for Øjeblikket i Danmark?“ — Saadan spørger Beck i „Annekset“ for 1896.

„Svaret maa nødvendig blive,“ skriver han, „naar det skal være ærligt: Der findes for Øjeblikket overmaade lidt af denne Følelse for Danmark i vort Folk.“ — Sammenlign hermed, hvad han skriver i I. M. T. for 1898: „Det føler vi gamle saa meget stærkere, som har oplevet den stærke Vækkelse af Kærligheden til vort Fædreland, som gik gennem Folket i 1848—50.“

Og han spørger videre:

„Hvor er da Fædrelandskærligheden bleven af? — Jeg mener at ramme Sandheden, naar jeg siger, at Svaret herpaa er indesluttet i vor Frelasers Ord: „Uden mig kan I slet intet gøre“ (Joh. 15, 5). Den Fædrelandskærlighed, som gennemstrømmede Folket i 1848, var uden Jesus. Det vidste vi ikke den Gang, fordi vi selv levede uden Jesus, men naar vi nu ser tilbage, er vi nødte til at bekende det. Da Gud havde givet Danmark Sejr i 1850, og den sejrrige Hær vendte tilbage til Hovedstaden, blev den naturligtvis modtaget med stor Fest-

lighed, og vi unge Studenter var jo med allevegne til Festmaaltiderne i Kristiansborg Ridehus for at opvarte vore Soldater og til de stadige Fester i Rosenborg Have for at synge. Ja, der var Sange og Taler i Massevis og Bautastene med skønne Indskrifter, men alt til vor egen Forherligelse, til Folkets Ære og Soldaternes Pris, men ikke en Stavelse til Guds Ære og Lovprisning. Det var en Fædrelandskærlighed uden Jesus, og det gælder ogsaa om den som om alt, hvad Herren siger: „Om nogen ikke bliver i mig, han bliver udkastet som en Gren og visner“ (Joh. 15, 6).

„Fædrelandskærligheden, som var uden Jesus, visnede i 1864, da Herren selv lod os erfare, at uden ham kunde vi ikke forsvare og beholde, hvad han i Naade havde givet os i 1850. Og under al den ulykkelige Kiv i Folket, som fulgte paa Ulykken, under al den ulykkelige politiske Kamp, der delte Folket i to fjendtlige Lejre, som hadede hverandre værre, end Tyske og Danske nogensinde har hadet hverandre, var det umuligt, at nogen Fædrelandskærlighed kunde leve i Folket, den blev „som en vissen Gren kastet ud“. Kun hvad der er i Pagt med Guds Søn er levedygtigt, og det gælder ogsaa Fædrelandskærligheden, hvad Guds Ord siger: „Hvo, som har Sønnen, har Livet; hvo, som ikke har Guds Søn, har ikke Livet“ (1 Joh. 5, 12). Fædrelandskærlighed uden Jesus maa som alt andet time ligt og af Synden besmittet dø efter at have levet en Tid. Saadan staar det klart for mig, at dette er Aarsagen til, at der findes saa sørgelig lidt virkelig Kærlighed til Danmark og til, hvad der er dansk, i Folket.“

Men nu Gud s Børn i Danmark — hvordan har det sig med deres Fædrelandskærlighed? Lad os

høre Beck selv sige, hvad han mener herom. I Indre Miss. Tid. for 1898 hedder det:

„Men som det gaar et Folk i en vis Tid, saa gaar det i Reglen ogsaa til Dels Guds Børn i Folket; ogsaa disse er jo for en Del Børn af deres Tid. Og det maa vist med Sandhed siges, at der er ikke nogen meget stærk Fædrelandskærlighed blandt de Hellige i Danmark i vore Dage. Dette er en saa meget større Skam og Utaknemlighed, naar vi ser, hvilken særegen stor Naade Herren netop i vore Dage har udøst over det danske Folk, hvilket særegent stort Arbejde for Guds Rige han lader ske netop i vort lille danske Folk fremfor i saa mange andre større Folk.“

„Man skulde synes, at dette maatte anspore alle Guds Børn i Danmark til en særlig stor og inderlig Fædrelandskærlighed. Men ogsaa i dette Stykke trænger Guds Børn til at faa Hjærtets oplyste Øjne. Den rette Kristendom er dog vel den, som gør troende Mennesker tro ikke blot i de største, de himmelske Ting, men tro ogsaa i de mindste, de jordiske Ting. En Kristendom, som gør et Menneske dovent og ligegyldigt for Hus og Hjem, er sandelig en daarlig Kristendom. En Kristendom, som gør et Menneske ligegyldigt for sit jordiske Fædreland, er sandelig ogsaa en daarlig Kristendom.“

Og i en Artikel om Kristendom og det nationale i „en lille Julegave“ for 1899 med Motto: „Kattens Hale er skøn, naar den sidder, hvor den skal sidde,“ bruger han stærke Ord overfor Guds Børn om denne for ham saa store og vigtige Sag.

Han skriver saaledes:

„Men Kattens Hale er ikke skøn, naar man hugger den af. Og det er den store Fejl, som er begaaet fra en (anden) Side blandt Guds Folk, den

egentlige Pietismes Fejl, naar man har ment og sagt: Guds Folk har sit himmelske Fædreland, det jordiske Fædreland har intet eller dog kun lidt at betyde for os. Dette er ligesaa galt, som naar man siger: et Guds Barn har sit Hjem i Himlen og saa forsømmer sit Hjem paa Jorden og lader det gaa med det, som det kan; eller naar man siger: et Guds Barn har sin himmelske Læge og skal ikke have med nogen jordisk Læge eller Lægedom at gøre. Betegnende nok træffer man sjældent nogen, som siger dette om Pengene.“

„Men overfor alt dette lyder Herrens Ord: „Den, som ikke er tro i det mindste, er heller ikke tro i det største.“ De jordiske Ting — ogsaa det nationale — er og skal være de mindste Ting for Guds Børn, medens Guds Rige og Livet i dette er og skal være de største. Men „dette skal gøres, hine Ting ikke forsømmes,“ og forsømmer vi de smaa Ting, forsømmer vi at tage det nationale, vort Folks Ejenommelighed og de deri nedlagte Evner som „gode Gaver, der kommer ovenfra fra Lysenes Fader“, saa stempler Herren dette som Utroskab.“

„Det er afskyeligt at høre troende Mennesker sige: det kan være ligegyldigt, om vi er danske eller tyske. Lad os dog ikke være blinde for den særegne, vidunderlige Naade, som netop i vor Tid hviler over det lille danske Folk, hvor Guds Ord har en Kraft til Vækkelse og Omvendelse som maaske ikke i noget andet Folk i vore Dage. Vi kan være visse paa, at dersom det samme var sket med hele Danmark, som er sket med vore Landsmænd i Sønderjylland, dersom vi ogsaa var kommen ind under et Fremmedherredømme, under Regimentet af et fremmed Folk med en fremmed Nationalitet, saa vilde al den Naade ikke være vederfaret det

danske Folk, og et Fremmedherredømme, om den Ulykke skulde vederfares os, vilde hurtigt lægge det nye Liv øde i vort Folk.“

— — —
Som dansk Mand maatte den sønderjyske Sag selvfølgelig ligge ham stærkt paa Sinde, og det var ham en dyb Sorg, hver Gang han ikke kunde andet end lægge Mærke til, hvor lille en Plads den Sag havde hos mange Guds Børn i Danmark.

Derfor prædikede han i Aabenraa, da der var bleven stiftet en „Indre Mission for Nordslesvig“ — og derfor skriver han 1899 i en Anmeldelse af Pastor Johansens Bog „Oplevelser i Sønderjylland“:

„En Bog af et Øjenvidne, som har gennemlevet det med et dybt Hjærtelag og har følt baade Glæden over vore sønderjydske Landsmænds Trofasthed og Djærvhed og Sorgen over Mishandlingen af alt, hvad der er dansk, fra de fremmede Erobreres Side. Denne Bog bør læses af den unge Slægt, hos hvem dansk Følelse desværre kan være ringe nok, til at oplive denne Følelse for vort lille af en saa overmægtig Stormagt saa stærkt truede Fædreland og til at fremkalde en levende Forbøn blandt alle troende Mennesker i Danmark for vore fraskilte Landsmænd.“

Og i god Samklang hermed skriver han saaledes i I. Miss. Tid. for 1898:

„Siden vor sidste ulykkelige Krig, hvor en mægtig Nabostat skilte flere hundrede tusinde Danske fra deres Folk og Fædreland, har jeg, hver Gang jeg stod paa Prædikestolen, bedet for vore fraskilte Landsmænd.“

Lad mig her indskyde den Bemærkning, at da den tyske Gesandt i København i Halvfemserne klagede hos det danske Ministerium over, at der

var Præster, der bad fra Prædikestolen for det danske Sønderjyllands Genforening med Danmark, og vi i den Anledning gennem Biskoppen fik et Tilhold fra Kultusministeriet, talte jeg en Gang med Beck om, hvordan han forholdt sig her, og jeg fik det Svar, at det havde han ingen Meddelelse faaet om, idet han føjede til, at „de formodentlig har haft en Følelse af det unyttige i at fremkomme overfor mig med et saadant Paabud, som de kunde sige sig selv, at jeg ikke vilde have efterkommet.“

Men nu fortæller han i Missionstidenden, at han „virkelig havde oplevet, at troende Mennesker havde udtalt det Ønske, at jeg vilde høre op med den Bøn, som var dem ganske ligegyldig.“

Selvfølgelig tog han intet Hensyn til deres Ønske, men blev ved Søndag efter Søndag og ved alle sine mange Møder at bede saaledes:

„Bevar vort Fædreland fra Fjendehaand, bevar det fra at gaa til Grunde i Folkets Synder, bevar det for det Livs Skyld, som du har vakt i Danmark, bevar fremfor alt dine Hellige ubesmittede af Verden. Vi beder for vore Landsmænd, som er skilte fra os ved Fjendehaand, lad dem ikke være skilte fra dit Ord, fra din Aand og fra dit Rige. Og lad dem heller ikke være for bestandig skilte fra os, fra Danmarks Rige!“

Men overfor de Guds Børn, der tog Anstød af denne stadige Bøn for Sønderjylland, skriver han altsaa:

„Det hører til de Ting, som har gjort mig saare ondt at finde blandt Guds Børn, at disse dog ikke var komne længere i Kristendom. Men der er noget, som gør mig endnu mere ondt, dersom det forholder sig saaledes, som der siges, blandt vore fraskilte Landsmænd, som er bleven troende Men-

nesker: at ogsaa disse viser Fædrelandskærligheden bort fra deres Liv som noget, der ikke kommer Kristendommen ved*). Jeg kan saa godt tænke mig, hvorledes dette kan gaa til. Deres Præster — ogsaa de, som er troende — er vel i Reglen ikke dansk-sindede Mænd, men har en anden Fædrelandskærlighed. De kan derfor ikke røre ved den Sag. Og dertil kommer vel ogsaa, at Modsætningen mellem Dansk og Tysk er trængt saadan ind i hele Folkelivet, at dette har fortrængt Modsætningen mellem Tro og Vantro, mellem Guds Rige og Verden. Og dette har saa gjort de vakte betænkelige, saa at de har ment at burde lægge Modsætningen mellem Dansk og Tysk til Side som „Politik“.

„Men sandelig, dansk Følelse, Kærlighed til vort Land og vort Folk er ikke Politik, men noget meget større og dybere end Politik; det er en af de største og dybeste menneskelige Følelser, som intet troende Menneske kan fornægte uden at tage Skade paa sin Kristendom.“

— — —

Beck spørger, hvad Grunden er til, at det staar saadan hos Guds Folk, baade i det egentlige Danmark og i Sønderjylland, hvem der har Skylden derfor. Og ligesom han finder Skylden for den manglende Fædrelandskærlighed hos det danske Folk i Almindelighed i, at Folket har haft sin Fædrelandskærlighed uden Jesus, saaledes lægger han i alt Fald noget af Skylden for den manglende Fædrelandskærlighed hos Guds Børn paa Grundt-

*) Jeg gør opmærksom paa, at dette er skrevet i 1898. Nu er det ved Guds Naade anderledes.

vigianerne med deres Stilling til det folkelige og det menneskelige.

Han skriver herom i Missionstid. for 1898:

„Det er heller ikke muligt at frakende Grundtvigianerne nogen Skyld deri, saa at disse i deres varme Fædrelandskærlighed har imod deres Villie bidraget til at fremkalde det modsatte Resultat hos mange troende Mennesker: de har jo som bekendt den for andre troende Mennesker fuldstændig ubegribelige Lære, at „det menneskelige“ og „det folkelige“ skal gaa forud i Tiden for det kristelige, at „vi skal gøres til Mennesker, før vi kan blive Kristne“. Det er jo i sig selv lige saa forkert, som at vi skulde begynde med at staa paa Hovedet for at lære at gaa rigtigt, thi det menneskelige uden Kristendom er ét med det syndige — alt i det naturlige Menneske er fordærvet af Synden — og vi kan ikke gøres til rigtige Mennesker, før vi faar fat i Kristendommen — Kristus, det rigtige Menneske er jo netop kommen for at gøre os til rigtige Mennesker.“

„Men dette, som i sig selv er galt, at det menneskelige og det folkelige, altsaa ogsaa Fædrelandskærlighed, skal i Tiden gaa forud for det kristelige, har blandt mange troende Mennesker medført Frygten for, at det ikke blot skulde gaa forud for, men i Virkeligheden skulde staa over det kristelige, skulde have en Førsterang over Kristendommen. Dette har nu vel aldrig været Guds Riges Grundtvigianeres Mening, som dog visselig vedkender sig den af Herren selv satte Rangforordning: „Først Guds Rige, saa det øvrige!“ Men at det i Praksis er kommen til at se saadan ud for mange af vore troende, fraskilte Landsmænd, kan næppe nægtes, idet man sikkert ofte har taget Menneskers Kristendom for gode Varer, blot fordi de viste sig som

gode Danske, og at det paa den Maade er kommen til at se ud, som om man forvekslede Modsætningen mellem Dansk og Tysk med Modsætningen mellem Tro og Vantro.“

„Men har disse maaske fejlet paa den Maade, saa tør vore troende Venner sandelig ikke derfor fejle paa den anden Maade ved at landsforvise Fædrelandskærligheden fra Kristendommen. „Først Guds Rige“ — først for Alvor troende Mennesker! det er Kristendommens Plads — „Gud overlader ikke sin Ære til nogen.“ Men saa skal Kristendommen sandelig ogsaa have fat i alt menneskeligt — ogsaa i Fædrelandskærligheden — for at rense og helliggøre det.“

„Lad os dog huske, at den Apostel, som fremfor alle de andre var sat til at prædike for Hedningene af andre Folkeslag, var gennemtrængt af en glødende Kærlighed til sit Land og sit Folk. Paulus bruger de stærkeste Udtryk for at udtale sin Fædrelandskærlighed: „Jeg siger Sandhed i Kristus, jeg lyver ikke, min Samvittighed vidner med mig i den hellige Aand, at jeg har en stor Sorg og en uafslædig Smærte i mit Inderste; thi jeg ønskede selv at være en Forbandelse fra Kristus for mine Brødre, mine Frænder efter Kød.“ (Rom. 9, 1—3). Det er den dybeste Fædrelandskærlighed i Forening med den alvorligste Kristendom. Og naar denne Apostel siger: „Vorder mine Efterfølgere og agter paa dem, der vandrer saaledes, som I har os til Eksempel,“ saa maa vi Guds Børn ogsaa sige til hverandre: „Kære Brødre, lader ogsaa os være den store Apostels Efterfølgere ved at forene den dybeste Fædrelandskærlighed med den alvorligste Kristendom.“

Og i god Overensstemmelse hermed udtaler Beck allerede i 1896 følgende i „Annekset“:

„Vi kan med fuld Ret sige, at Hovedfejlen ved det Arbejde, som fra grundtvigsk Side er gjort for at ophjælpe Fædrelandskærligheden — hvor godt og varmt det end har været ment — netop ligger i, at man ikke har fulgt Herrens Regel: „Først Guds Rige! — saa det andet.“ Men man har ligefrem opstillet det som en Lære: Først det menneskelige, først det folkelige! — saa Guds Rige. Man har gjort Fædrelandskærligheden til Hovedet og Guds Rige til Halen. Men Herrens Regel og Befaling lader sig ikke ustraffet sætte til Side. Og vi kan roligt sige, at den Svækkelse, som øjensynligt viser sig i den grundtvigske Lejr, hvad Guds Rige og Livet i Herren angaar, har sin Grund i, at man har sat det menneskelige og Kærligheden til vort Folk foran Guds Rige, at man ikke har villet erkende, at dette „Først Guds Rige!“ ogsaa gælder som Tidsbestemmelse.“

„Man kan nok paa den Maade kalde en Fædrelandskærlighed frem, men uden Jesus bliver det en syndig Fædrelandskærlighed. Og det er umuligt at lukke Øjnene for, at Fejlen og Grunden hertil ligger hos Grundtvig selv. Denne Mand, der traadte op som en Troens Kæmpe og slog voldsomme og velsignede Slag paa den rationalistiske Selvretfærdighed og derved slog den personlige Selvretfærdighed ihjel i mangt et Menneske, lod sig forlede af sit varme Hjærte for Danmark til at opstille den folkelige Selvretfærdighed ved atter og atter at prise det danske Folk for dets Dyder som „det yndige, lille, bløde Hjærtefolk“, „Folket, som Gud ikke kunde undvære“ og andet saadant. Og dette kunde jo kun føre til en uren

Fædrelandskærlighed, en hovmodig, selvforgudende Kærlighed til sit Folk.“

„Den indre Mission har taget Advarsel af dette. Dens Arbejde er jo udelukkende et Arbejde paa at vække og samle Herren et helligt Folk, som skal være „dygtigt til al god Gerning“, ogsaa til al god Gerning for vort Folk og Land, et Folk, som tager alt af Naade og derfor elsker, hvad Herren har givet os, ogsaa vort Folk og Land. Og vi har det Haab, at dersom vort Folk kan blive forskaanet for en Gentagelse af det ulykkelige politiske Had, under hvilket Fædrelandskærlighed umuligt kan leve, naar Folket staar delt i to fjendtlige Lejre, hvilket ogsaa maa berøre Guds Folk — at saa skal der ogsaa vokse en ny Fædrelandskærlighed frem blandt de troende, men en rensset og hellig Kærlighed til Folk og Land.“

Og i „en lille Julegave“ for 1899 hedder det:

„Den grundtvigske Sætten Nationaliteten paa første Plads har først ført til Nationalforgudelse, og derved er Arvesynden, som ogsaa er Nationalsynd, bleven forflygtiget. Og hvor Syndsbegrebet og Syndsfølelsen svækkes, dør vil Kristendommen ogsaa tabe sin Alvor, sin Kraft og sin Glæde. Derfor har det ogsaa vist sig, at vi nu har en Mængde Grundtvigianere, som er blevne hængende i den grundtvigske Kultur, i det menneskelige og folkelige, som Grundtvig har aabnet Øjet for i vort Folk, men Kristendommen mærker man intet til hos dem. Den alvorlige Forkyndelse om Menneskets Fordærvelse af Djævelen ved Synden og den fulde Naade fra Jesus er disse Mennesker bange for, og efterhaanden har man i Livet udslettet Grænsen mellem Guds Rige og Verden.“

„Nej, først Guds Rige — ogsaa først i Tids-

følgen — saa det øvrige — det er vor Herres Orden. Vil man sætte noget som helst foran Guds Rige, saa bliver Guds Rige borte. Guds Rige vil aldrig være Halen. Det er og vil være Hovedet. Kulturen, det menneskelige, det nationale er Halen, og det skal nok komme, naar blot Halen sidder, hvor den skal sidde, og Hovedet, hvor det skal sidde.“

— — —

Som den danske Mand, han var, elskede Vilh. Beck det danske Sprog. Han kaldte den Spækken af sin Tale med fremmede Ord, som er saa almindelig i Danmark, for Abekatteri — og det hvad enten man mødte det i Aviserne eller i Folkemunde, ved Universitetet eller paa Prædikestolen. Det er, som Lund skriver i Rejsebogen: „Han hadede og forfulgte alle indførte Fremmedord, i hvilken Anledning jeg har faaet mange Knubs af ham.“

Værst var det jo, naar det fremmede Sprog fra Universitetet blev taget med af de vordende Præster, og disse havde levet sig saadan ind i det, saa de ikke kunde ryste det af sig, men tog det med paa Prædikestolen og saaledes for en Del stod uforstaaede overfor dem, der dog først af alt skulde forstaa, hvad de sagde.

„Det er skrækkeligt, hvor det lyder med fremmede Sprog fra en Mængde af vore Prædikestole. Her kunde vore Præster ogsaa i denne Forstand have godt af at mindes Apostelen Paulus' Ord: „I Menigheden vil jeg hellere tale fem Ord forstaaeligt, for at jeg kan undervise andre, end 10,000 Ord i fremmede Tungemaal.“ (1. Kor. 14, 19).

Beck roser i dette Stykke Martensen. Han skriver (i „en lille Julegave“ for 1897):

„Det er vist kun faa Præster, som det kan siges

om, hvad der gjaldt Biskop Martensen, denne Mand, som visselig ved Universitetet og i Samtale var slem nok til at bruge „det videnskabelige Sprog“.

„I Menigheden og paa Prædikestolen brugte han ikke let fremmede Ord, og han dadlede det bestemt hos sine Præster, hvor han hørte det.“

Og Beck tilføjer: „Til Danmarks vordende og værende Præster skal det siges: Ryst det af eder, dette Abekatteri, og tal Dansk i Danmark!“

Dette gjorde Vilh. Beck. Jeg har hørt, at Biskop Rørdam skal have sagt om ham, at han var en af de Præster, der talte det reneste Dansk paa Prædikestolen. Og jeg har hørt ham mange Gange og nøje gennemgaaet to tykke Prædikensamlinger af ham og véd ikke af mere end een Gang at have truffet paa et Fremmedord, nemlig Ordet Visit.

I Anledning af dette Ord forefaldt der en Gang ved en Bispevisitats en Samtale mellem Beck og Martensen. Denne bebrejdede ham, at han havde brugt et fremmed Ord i sin Prædiken. Det kriblede noget i Beck, da han mente sig fri i det Stykke, og han spurgte Martensen, hvad det var for et Ord. „Jo,“ svarede Martensen, „De sagde Visit.“ Beck: „Findes der et tilsvarende dansk Ord derfor?“ — „Ja, Besøg,“ lød Martensens Svar. Beck: „Det vil sige mere end Visit.“ Martensen maatte indrømme dette. Beck sluttede med at spørge: „Men kan Biskoppen give mig et dansk Ord for Bispevisitats?“ Det kunde Martensen ikke.

Og naar nogen vil indvende: Det er jo ligegyldigt, enten vi bruger det ene Ord eller det andet, naar vi bruger dem rigtigt, saa svarer Beck: „Ødelæggelse af et Folks Sprog bliver Folkets Ødelæggelse. Ligesom et Menneske, der ikke vil

være sig selv, men stadig abekatte efter andre, bliver et ynkeligt Menneske, Personligheden gaar tabt, saaledes ogsaa med et Folk, der ikke vil være sig selv, men leve i Abekatteri efter andre Folk; det bliver et ynkeligt Folk og vil efterhaanden gaa tabt som Folk.“

Han spørger:

„Hvad var Grunden til, at Danmark mistede Sønderjylland? — Tyskernes Kanoner, siger man. Nej, Grunden var en hel anden. Som hver Mand véd, har Sønderjylland været et ligesaa dansk Land som Nørrejylland. I Adam af Bremens Kirkehistorie (ca. Aar 1000) staar der: „Nord for Ejderen bor de Danske.“ Men efterhaanden indvandrede en Mængde Tyskere, som naturligtvis i tysk Hovmod vedblev at tale Tysk i Sønderjylland, og de Danske snakkede i Forfængelighed og Abekatteri det fremmede Sprog efter, indtil man ophørte at tale Dansk i Landets sydligste Del, og efter Tyskernes Fædrelandsprincip: „Saa langt den tyske Tunge lyder, er de Tyskes Fædreland,“ sagde de: „I Sønderjylland taler man Tysk, altsaa hører det til Tyskland, og saa tog man det.“

„Og saaledes vil det gaa med hele Danmark, dersom man ikke vil tale Dansk i Danmark og holde de fremmede Sprog ude af vor Tale og Skrift. Ordet i Menneskemund er en Del af Guds billedet i Mennesket. Det Sprog, hvori Ordet er lagt i Folkets Mund, er en Hovedbestanddel af et Folks Personlighed. Forsvinder eller ødelægges Sproget, er det Folk ikke værd eller skikket til at bestaa som Folk, men duer ikke til andet end at opluges af et andet større og mægtigere Folk.“

— — —
I samme Stykke („Abekatteri“ i „en lille Jule-

gave“ fra 1897) drager han stærkt til Felts mod den Forkærlighed for det udenlandske, som vi har saa meget af her i Danmark, naar det gælder Guds Rige.

„Lad mig nævne den Lyst, som troende Folk har til at lytte efter omtrent enhver Udlænding, om hvem de har Grund til at tro, at det er ærlige, troende Mennesker, saa at man endog ordner Forsamlinger for saadanne Udlændinge med Tolk til at oversætte deres Taler. Det kunde dog, skulde man synes, være tidsnok for en Udlænding at prædike for os i Danmark, naar han havde lært Landets Sprog. Der er vist næppe nogen i England eller Tyskland, som vilde ordne en Forsamling med Tolk for en Dansk; man vilde simpelt hen sige: Nej, lær først at tale vort Sprog. Men saasnart en Englænder kommer til Danmark for at prædike Kristendom for os paa Engelsk, saa er Abekatteriet straks paa Tærne for den fremmede og ordner alt for ham“

„Naar saa endda de fremmedes Kristendom absolut var bedre end den danske, saa havde dette Abekatteri dog en lille Undskyldning. Men blot dette ene, hvad England og Sverige angaar, at det er de to af Sektvæsen mest forpestede Lande, maa gøre os tvivlende overfor deres Kristendoms Fortræffelighed, medens Sektvæsenet i Danmark er saa forsvindende, at det snart ikke er værd at regne for noget, hvilket dog tyder paa, at det nye Liv i Danmark maa have en ganske solid Grund at hvile paa, og at Kristendommen, som den er iblandt os, ikke er af den ringeste Slags. Det er en storartet Naade, Herren i det 19 Aarhundrede har vist mod det lille danske Folk . . . skulde det dog ikke være nok til at fylde os med en saadan Tak og Jubel

over den Kristendom, vi har i Danmark, saa at det kunde feje Abekatteriet efter det fremmede ud af Guds Folks Natur.“

„Visselig behøver de forskellige Folkeslag hverandre i Arbejdet for Guds Rige. Men vi behøver at modtage alt udenlandsk med Varsomhed. Thi sandelig, det meste, som vi har faaet fra Udlandet i Guds Riges Sager, har ikke været godt eller er ikke kommen til os i en god Skikkelse. Vi har faaet Kristendommen fra Udlandet — det kunde da ikke være anderledes — for 1000 Aar siden, men i hvilken Skikkelse under Pavens Formynderskab! Vi har modtaget Reformationen fra Udlandet, men i hvilken Skikkelse! I en saa lidet aandelig Skikkelse som mulig, naar vi tænker paa, at paa én Dag blev alle Danmarks Præster ved et kongeligt Magtsprog „omvendte“ fra den katolske Lære til den evangelisk-lutherske. Vi har for 100 Aar siden modtaget Rationalismen fra Udlandet, denne skrækkelige Kristendom, som saa noget nær afkristnede det danske Folk. Og nu modtager vi atter en ny Rationalisme fra Udlandet, som kommer i Forening med Bibelstormeriet, der allerede har gjort saa megen Elendighed blandt os og vil gøre endnu mere, dersom ikke Guds Folk i Danmark ryster Abekatteriet af sig og rejser sig med Kraft mod disse Bibelstormere, enten de er Professorer eller Præster eller hvad de er.“

— — —

Som Vilh. Beck var en dansk Mand, hævder han den indre Mission som en afgjort dansk Bevægelse.

Herom skriver han i Artiklen om „Abekatteriet“:

„Den Kristendom, som vi nu har i Dan-

mark, og som viser sin Kraft i vort Folk i vore Dage, er ikke fra Udlandet, men opvokset paa ægte dansk Grund i „det overblevne“, som Rationalismens Præster ikke havde faaet Bugt med, er opvokset af danske troende Folks Hjærter og Følelser for deres Landsmænds Frelse. Derfor er der Kraft i den, derfor har den Magt over danske Hjærter, fordi det, som kommer fra Hjærtet, naar Hjærtet. Derfor skal vi, undrende os over den besynderlige Naade mod vort lille Folk, takke Gud for vor danske Kristendom og raabe: Bort med Abekatteriet efter det udenlandske, i Danmark skal kun være dansk Kristendom!“

Og i „en lille Julegave“ for 1899 i Stykket om „Kristendommen og det nationale“ hedder det:

„Hvad der maaske kan være god Kristendom i England eller i Sverige, fordi den passer til disses Nationalitet, kan godt være ødelæggende for Kristendommen i Danmark, fordi det ikke passer for den danske Nationalitet. Naar vi ser den vidunderlige Kraft, som Herren har nedlagt i den indre Mission, saa kan vi være visse paa, at en af Grundene er ogsaa den, at dette Arbejde har været frit for al udenlandsk Herkomst og er udrundet alene af det danske Folk, og som dansk af Herkomst er det øvet saaledes, som det passer for den danske Nationalitet.“

„Vistnok kan vi ogsaa lære noget af Udlandet, hvad Kristendom angaar, men saa maa det udenlandske først oversættes — ikke blot Sproget oversættes, men ogsaa det udenlandske Arbejde og Arbejdsmaaden oversættes, saa at det passer for danske Folk. Det maa omklædes og have danske Klæder paa. Vi har tidligere faaet Kristendommen

i udenlandske Klæder, først fra Frankrig ved Ansgar, saa i engelske Klæder under Knud den store, saa i tyske Klæder fra Luther i Reformationen, ligesaa under Pietismen fra Spener. Men hvorfor har Kristendommen først i dette det 19 Aarhundrede faaet den øjensynlige Kraft i vort Folk, som den aldrig har haft før? Jeg tør dristigt sige: fordi det først er i dette Aarhundrede, at Kristendommen har faaet rigtig danske Klæder paa.“

„Der var en Tid, da hvert Folk havde sin særegne Nationaldragt. Det er til stor Skade, i det mindste for Folks Pengepung, at disse Nationaldragter er forsvundne, medens Folk nu maa punge ud i det uendelige for at følge den internationale Mode, og saa ser de dog saa underlig kedelige ud i disse moderne Klæder med al deres Ensformighed Det havde været godt gjort, om de højere stillede i Folket i sin Tid havde grebet og reddet Nationaldragten, da de lavere stillede skammede sig ved den og kastede den bort for at være hines Abekatte. Det lader sig nu ikke ændre. Men vi Guds Folk skal forstaa det nationales store Betydning for Guds Rige, skal forstaa og vise det i Livet, at Kristendommen efter Guds Ordning skal være national for at kunne have en sund Vækst i et Folk, at aandelig forstaaet skal Guds Folks Kristendom altid være iført Nationaldragt.“

Becks Stilling til det udenlandske viste sig ogsaa i hans Liv. Jeg tænker ikke paa, hvordan han stadig med mistænksomme Øjne saa paa den evangeliske Alliance og egentlig nødig deltog i dennes Møde i København i 1884, skønt jeg hørte ham tale rosende om en af Deltagerne, og det var endda en Tysker, Professor Christlieb fra Bonn. Han

var bange for Alliancens Aand, bange for, at den skulde bringe noget fremmed ind i Danmark og skade det lutherske. Men jeg tænker paa, at hvor glad han end var ved at rejse i Udlandet, da V. Lund havde taget ham med, hvor meget han end nød alt det fremmede, han saa, saa gaar det dog stadig gennem „Rejsebogen“ — undertiden til nogen Ærgrelse for Lund — at der er „bedst hjemme“, og det lige fra Kristendommen og ned til Maden.

Saaledes skriver han om Berlin:

„Jeg har haft gode Dage i Berlin. Men det er ikke Berlins eller Tyskernes Skyld, men paa Grund af Samlivet med Herrens Venner, mine Landsmænd fra Danmark“ (nogle danske Venner, der var taget til Berlin for at være sammen dør med Beck nogle Dage og ledsage ham hjem) „det skaffer altid gode Dage.“

Hans gamle Kærlighed til Luther kommer dog i det samme op i ham, saa han skriver: „Men Luther var en Tysker; man mærker dog kun lidt til ham i Tyskland. Støcker fortalte os rigtignok, at Reformationen blev gennemført med en tysk Samvittighed. Luther vilde vist have protesteret.“

Beck slutter sine Dagbogsoptegnelser med følgende Ord:

„Et Resultat er sikkert af min Rejse: jeg rejser hjem saa glad for Danmark som aldrig før. Herren har været særlig naadig imod Danmark.“

Og Lund skriver om deres Hjemrejse:

„Beck bestandig rede til at krydre Samtalen med sit gode Lune og sin Glæde over at komme hjem igen til det kære Danmark, til de kære Venner og til det kære, vante Arbejde for sin kære Herre.“

— — —

Og dog blev denne ægte danske Mand ofte angrebet for Mangel paa Fædrelandskærlighed. Ubegribeligt for os, der kendte ham. Men hvad blev Vilh. Beck i det hele ikke angrebet for?

Det begyndte tidlig, allerede mens han var Præst i Ørum. Da levede den „noksom bekendte“ Forfatterinde Pauline Worm i Randers. Og da Beck i 1868 havde averteret et Møde i denne By, skrev hun voldsomme Artikler i Avisen mod den indre Mission og advarede Folk mod at komme til Mødet og høre paa en Mand, som „foragtede Danmark og det danske Folk.“ — „Det var jo,“ skriver Beck i „Erindringerne“, „en brillant Reklame for Mødet, og Kirken var stuvende fuld.“

Ved et Eftermiddagsmøde gav Beck en Fremstilling af, hvad den indre Mission vilde, og kom derunder ogsaa til at berøre, hvad Frøken Worm havde skrevet i Avisen derom. Men „derom vil jeg blot sige, hvad Paulus skrev til Timoteus: „Befat dig ikke med Kærlingsladder.“

Og han skriver om denne Udtalelse, der i Randers nær havde skaffet ham Prygl, i Indre Miss. Tid.:

„Den Snak fortjener intet kønnere Navn. Thi det er skammeligt at kaste en saadan Beskyldning ud blandt Folket om Mænd, der aldrig har vist sig som andet end ærlige danske Mænd, og som bestandig beder vor Herre om at bevare Folk og Fædreland mod vore Fjender og give os det tabte Sønderjylland tilbage.“

Men hermed var han ikke færdig med Pauline Worm. Hun skrev en hel Bog om ham, som han siger, at han aldrig har læst. Og baade fordi Beck selv siger dette og efter mit Kendskab til ham, nærer jeg ingen Tvivl om, at det forholder sig saa-

ledes. Han vidste jo i Forvejen, hvad Bogen indeholdt, og det ligner ham ganske intet Hensyn at tage til den Slags Angreb. Derimod udviklede der sig en Brevveksling mellem ham og Pauline Worm, og han giver os i „Erindringerne“ følgende „lille Mundsmag“ fra hendes sidste Brev til ham:

„Jeg vil sige Dem, hvad der er mit Maal overfor Dem, skønt jeg godt véd, at De ler af mig. Mit Maal er at skille Dem og den indre Mission ad. Overlad den til Rønne og Clausen, saa dør den. Disse „Kolportører“ kan intet udrette, uden de har Deres Navn at løbe med; og De kan ikke indtage Deres Stilling som Kirkefyrste, uden De har disse Udraabere Landet over. Naar De vil skille Dem fra Missionen, saa mister De Deres Stilling som Kirkefyrste, men saa vil jeg love Dem, at De til Gengæld skal blive den første Præst i Danmark.“

Beck svarede hende, at han var bange for, at hun ikke kunde opfylde dette store Løfte, og derfor vilde han foretrække at blive ved den indre Mission. Efter Modtagelsen af dette Svar har Pauline Worm formodentlig opgivet ham som uforbederlig. Hun lader i alt Fald ikke mere høre fra sig — kun at hun i Bladet „Fædrelandet“ gentager sine Beskyldninger.

Mulig er det disse Beskyldninger — gentagne af andre — han tager Hensyn til, naar han ved et Møde i Støvringgaards Skov tæt ved Randers i 1868 udtaler følgende:

„Heller ikke den Dadel bryder vi os om, at vi ikke bekymrer os om vort Fædrelands Sag, fordi vi vide, at denne Dadel er usand. Vi tror ikke, at Tyskerne har Ret i, hvad de har gjort imod Danmark, fordi de har sejret, thi saa maatte vor Herre

ikke længer kende Forskel paa Ret og Uret. Men vi tror heller ikke, at vi Danske er et Englefolk, der har lidt uden Skyld; vi tror ikke, at denne Tugtelse er kommen over Danmark, for at vi skal rose os selv og forherlige os selv som det ypperste Folk paa Jorden, men vi tror, at denne Tugtelse er kommen over os, for at vi skal lære, at uden Herren kan vi slet intet gøre, heller ikke bevare vort Fædreland og Modersmaal, og for at vi skal lære at søge Herrens Naade i denne Sag som i enhver Sag, dersom vi skal blive hjulpne.“

„Det er dette, som den indre Mission vil: føre Folket til Naadestolen, og derved tror vi, at vi ogsaa tjener vort Fædrelands dyrebare Sag Vi hilser med Glæde enhver ærlig, alvorlig Virksomhed for at bevare vort Fædreland for fremmed Trældom og vort velsignede Modersmaal fra Døden. Men vi tror, at ethvert alvorligt Arbejde af danske Mænd for Kristenlivets Vækkelse og Udbredelse, ogsaa den indre Missions Arbejde, er det eneste sande Underlag for, hvad der kan frelse Danmark fra Undergang og udvikle et sandt og sundt Folkeliv i Danmark.“

Men der er andre, der lader høre fra sig. Og det er for en stor Del det gamle Angreb, gaaende ud paa, at den indre Mission er ikke af dansk Oprindelse, men kommen til os fra Udlandet — en aldeles urimelig og ubegribelig Anklage, naar vi mindes, hvor stærkt dens Fører og Styrer, som foran omtalt, har taget Afstand fra det udenlandske, vel endog adskilligt stærkere, end mange af hans Venner kan være enige med ham i. Naa, den egentlige Aarsag til Angrebene er vel heller ikke den, der anføres, men snarere Modsætningen til den Vækkelse, som den indre Mission fremfor alt lægger

an paa, saa Folk ikke kan faa Lov at sove i Fred, og den afgjorte Kristendom, som er en Følge heraf.

Hvorom al Ting er: Vilh. Beck er lige til sin Død utrættelig i at vise disse Angreb tilbage, enten de saa kommer fra grundtvigsk Side eller andre Steder fra.

I Marts 1899 holdt han efter Opfordring i „Studenteforeningen“ et Foredrag om „den indre Mission“, og udtaler i Slutningen af dette Foredrag følgende:

„Endelig skal jeg endnu imødegaa en aldeles falsk Beskyldning mod den indre Mission, denne nemlig: at det er en udenlandsk Plante, som er indplantet i vort Folk, navnlig fra England. Dette er saa fuldstændig usandt, som noget kan være. Jeg har dog haft noget med den indre Mission at gøre omtrent lige fra dens Begyndelse, i alt Fald i den Skikkelse, hvori den nu har arbejdet i 38 Aar. Og aldrig i alle disse Aar har vi taget nogen udenlandsk Indre-Mission til Mønster ved dens Organisation, hvorfor dens Arbejdsmaade ogsaa er helt forskellig fra Missionen baade i Tyskland og England. Den indre Mission i Danmark er en fuldstændig dansk Plantning, udvokset af troende danske Bønders Medfølelse med deres Landsmænds aandelige Nød, og er vokset frem i en ejendommelig dansk Form, som passede for det danske Folks Ejendommelighed og danske Forhold.“

„Og netop dette er næst Guds Naade Grunden til, at den har slaaet saa dybe Rødder i vort Folk og haft saa stærk en Vækst og faaet saa stor en aandelig Magt. Det eneste, som senere er overført og indordnet i den indre Missions Arbejde, er Børnegudstjenesten, Ynglinge- og Pigeforeninger og

Bedemøder. Men dels er disse Arbejdsmaader først indlemmede i Virksomheden, efter at den indre Mission var bleven stor og kraftig og kunde taale dette uden at forandre sin Karakter, dels findes disse Virkemaader hos os ikke længere i deres fremmede, udenlandske Form, men er blevne, om jeg saa maa sige, oversatte paa Dansk, saa at de passer ind i danske Forhold og i den indre Missions Virkemaade i Danmark.“

„Vi har al Grund til at være varsomme overfor alt det udenlandske Væsen, hvormed man i de senere Aar overrender os, ogsaa hvad Kristendom angaar, hvorved der kun vil indsnige sig noget fremmed iblandt os i Guds Riges Anliggender, for ikke at tale om alt det usunde Sektvæsen, som Udlandet vrimler af, og som vi fremfor noget andet Land er blevne saa nogenlunde forskaanede for. Dansk i sin Oprindelse, organiseret og ledet paa jævn dansk Maade, passende for det danske Folks jævne Væsen, har den indre Mission netop heri haft sin Levedygtighed og slaet saa dybe Rødder i Folket. Og skal Missionen bevare denne Levedygtighed, saa maa den vedblive at leve sit eget danske Liv, bevare sit eget jævne danske Væsen og vise alt udenlandsk Væsen fra sig. Hvis ikke, mister den sin Kraft. — Den indre Mission er i sin Rod og sin Arbejdsmaade dansk og skal blive ved at være dansk.“

Og Stykket om „den indre Mission og Fædrelandskærligheden“ i „Annekset“ for 1896 begynder saaledes:

„Blandt de mange Beskyldninger, som man saadan rask væk med en Frimodighed, der var en bedre Sag værd, udslynger mod den indre Mission, er ogsaa den, at den fornægter, ja forkaster

Fædrelandskærligheden som noget, Guds Børn ikke kan have med at gøre, at den indre Mission er en Fjende af dansk Folkeliv o. s. v. Og denne Beskyldning nydes rundt om i Landet som nybagt Brød. Ogsaa overfor vore undertrykte Landsmænd i Sønderjylland udslynger man frisk væk den Beskyldning, at den indre Mission er ganske ligegyldig overfor dem og er ligeglad, enten de bliver tyske eller danske, blot de bliver troende.“

„Denne Beskyldning hører nu til „de utilbørlige Ord,“ som det vil falde svært at „gøre Regnskab for paa Dommens Dag“, ligesom den falder ind under det Bud: „Du maa ikke sige falsk Vidnesbyrd mod din Næste.“ Dette skal jeg i det følgende søge at belyse.“

„Det kommer nu først an paa, hvad man i denne Sammenhæng forstaar ved „den indre Mission“. Forstaar man derved ethvert Menneske, som er vakt ved den indre Mission, saa kan man visselig blandt saadanne finde Mennesker, som har gale Anskuelse i denne Sag som i saa meget andet. Det er jo ikke saa sjældent, at nyvakte Mennesker, der lige er slupne ud af deres Slaveri i det jordiske, som de med alle deres Kræfter og med Anvendelse af al deres Tid har levet og trællet for, i deres første Vækkelse lader haant om alt jordisk, forsømmer deres jordiske Hjem og deres timelige Gerning i Glæden over det himmelske Hjem og deres nye aandelige Stræben. Det er ganske rimeligt, at saadanne Mennesker ogsaa lader haant om deres jordiske Fædreland og mener kun at skulle leve for det himmelske. Og det kan ske, at saadanne Mennesker bliver hængende i denne skæve, ja ukristelige Betragtning hele Livet igen-

nem. Saa overfor disse enkelte Mennesker er jo Beskyldningen sand.“

„Men hvem giver nogen Lov at kalde disse Mennesker „den indre Mission“ og kaste denne Beskyldning glat væk ud om denne: „Se, saadan er den indre Mission.“ Dersom troende Forældre har et Par vanartede Børn, hvem tør saa sige: „Se, saadan vil disse Forældre, at deres Børn skal være? Vilde det ikke være den skændigste og hjerteløseste Beskyldning? — Jeg mener at turde sige det samme om dem, som kaster en saadan Beskyldning ud imod den indre Mission, fordi man kan finde nogle af dens Børn med saa gale og ukristelige Anskuelser: det er en skændig og ubarmhjærtig Beskyldning. Naar har den indre Mission prædiket eller skrevet imod Fædrelandskærlighed?“

„Nej,“ siger man, „men den indre Mission gør intet for Fædrelandskærligheden i sin Virksomhed.“

„Jeg svarer: Det er Usandhed. Den indre Mission er ikke et direkte Arbejde for at vække Fædrelandskærlighed, saa lidt som den er et direkte Arbejde for at gøre Folk til dygtige Agerbrugere eller Haandværkere eller Købmænd eller Tjenestefolk. Den er et direkte Arbejde for at omvende og frelse Mennesker ved at faa dem til at blive troende Mennesker. Men ingen, som kender den indre Missions Arbejde, skal kunne nægte, at den arbejder for at gennemføre Troslivet hos Guds Børn i alle de jordiske og timelige Forhold, saa de kan være rette og dygtige Agerbrugere, Købmænd, Haandværkere og Tjenestefolk og sandelig ogsaa dygtige Statsborgere, som omfatter deres Fædreland med Kærlighed og

betrakter det som en af „de gode Gaver“, der kommer ovenfra, og at det netop er i Troskaben i disse „de mindste Ting“, at Guds Børn skal vise, at de er tro i det største, medens vi bestandig husker, at alle disse Ting, ogsaa Kærligheden til Fædrelandet, er „de mindste Ting“, og at Guds Riges Sager altid maa staa over alt dette som de „største Ting.“

„Saaledes arbejder den indre Mission, og derfor harmes vi med fuld Ret over disse skændige, usandfærdige og ubarmhjærtige Beskyldninger, som jeg ikke tager i Betænkning at stemple som Løgnens Faders Fabrikat, hvorved han søger at mistænkeliggøre hele Missionens Arbejde som fædrelandsfjendsk og folkefjendsk.“

— — —

Men der var noget dansk, han ikke kunde have med at gøre. Og det var dansk Politik, saadan som den havde udviklet sig i de sidste 25 Aar af hans Liv.

Oprindelig var Vilh. Beck vistnok politisk anlagt. Og mens han var Præst i Ørum, deltog han i det politiske Liv og ikke blot stemte, men talte ved Valghandlingerne. Der var endog en Gang Tale om, at han skulde have været ordførende Stiller for Højrekandidaten, men det blev han dog betænkkelig ved, saa det ikke blev til noget.

Det var jo ikke saa underligt, at man fra politisk Side søgte at vinde Beck. Han stod der med en umaadelig Indflydelse paa hele Egnen, Masser af Mennesker lyttede til hans Ord, og man var endnu den Gang ikke saa partisindet i Politiken, at af den Grund Mennesker, der havde Tillid til ham som Præst, skulde have Mistillid til ham som Politiker.

Saa der var virkelig noget at vinde for Politikerne, om de kunde have vundet Beck. Jeg er nu ogsaa tilbøjelig til at tro, at dette, at han saadan blev søgt, ikke var fri for at tiltale hans gamle Menneske. Og havde de Mennesker, som han den Gang nærmest var politisk Ven med, naaet at faa deres Villie med ham, da nærer jeg ingen Tvivl om, at han var bleven en stor Agitator og en vældig politisk Fører. Men baade var han selv bleven ødelagt, og den indre Mission var efterhaanden bleven ødelagt med.

Det var han da heller ikke længe om at se selv. Først gik Politikens skadelige Indflydelse paa hans eget aandelige Menneske op for ham — som han saa tidt senere udtalte:

„Jeg følte, at jeg ikke kunde taale at have med Politik at gøre“ — han forstod, at Politiken var ved at faa saa stærke Tag i ham, at den vilde have endt med at tage ham helt, om han ikke havde sagt Stop. Og dernæst saa han, at en politisk Virksomhed fra hans Side vilde have skadet den langt større Virksomhed, han havde faaet af Gud gennem den indre Mission. Og saa snart dette var gaaet op for ham, trak han sig tilbage fra Politiken og gjorde det helt. Han var en Mand.

Den uhyggelige Maade, hvorpaa dansk Politik formede sig i Firserne, saa det næsten blev til Krig mellem Partierne, baade hjalp ham til at tage og holde det Standpunkt og viste, at han havde gjort Ret deri.

Det passer, naar han i 1887 skriver i sin Beretning om den indre Mission fra Aaret før — Jubilæumsaaret:

„At det er lykkedes at holde Missionen udenfor Politiken, medens næsten enhver anden Sag bliver

hvirvlet ind i den politiske Malstrøm, er vel værd at jubilere over.“

Forøvrigt skriver han allerede i 1877 saaledes om Herrens Velsignelse over den indre Mission:

„Som en medvirkende Grund til denne Velsignelse tør jeg vistnok nævne, at den indre Mission har holdt sig udenfor al den Politik, som ellers søger at blande sig ind i alle Forhold og gøre Splittelse. Bestyrelsen bestaar af upolitiske Mennesker, og det er altid indstændigt bleven sagt dens Udsendinge at holde sig udenfor de politiske Stridigheder; og skal Missionen beholde den Velsignelse, der har fulgt den hidtil, maa dette vedblive at være saaledes. Vi har kun at samle til de Helliges Parti „og formane de Hellige til at bevare sig ubesmittede af Verden,“ ogsaa naar de har med Politiken at gøre, hvad enten de hører til det ene eller det andet Parti.“

Derfor er det med Rette, at L. Koch, der ellers ikke staar den indre Mission nær, skriver i sin Bog „Fra Grundtvigianismens og den indre Missions Tid“:

„Det maa beundres, at den indre Mission virkelig undgik at indblandes i de politiske Stridigheder, hvis Bølgegang gik saa højt i Landbefolkningen.“

Og den, der maa beundres for dette, er næst Gud, at Missionen havde en Fører som Vilh. Beck. Og han maa saa meget mere beundres, som hans politiske Standpunkt, skønt han misbilligede Provisoriet fra den Estrupske Periode, dog nærmest gik i Retning af Højre.

„Jeg hører til højre og ser til venstre,“ plejede han for Spøg at sige — med Henblik til den legemlige Naturfejl, han havde: tunghørende paa venstre Øre og svagsynet paa højre Øje — naar man spurgte

ham, hvor han hørte hen i Politiken, og han vilde vel dermed sige, at han ikke sluttede sig til noget af de politiske Partier. Men vi, der kendte ham, nærer ingen Tvivl om, at han i sit Inderste var en afgjort konservativ Mand, og at han mulig vilde have vist sig som en saadan, om de politiske Forhold ikke havde udviklet sig, som de gjorde. Ikke som om han var frihedsfjendsk, men han var en Karakter, for hvem det laa at slutte sig til det, der var bedst skikket til at bevare, hvad der var til størst Gavn for Land og Folk at faa bevaret.

Nu blev Forholdene altsaa saaledes, at han mente baade for sin egen Skyld og for Guds Riges Skyld at maatte trække sig helt tilbage fra al Politik. Derfor stemte han i de sidste 25 Aar af sit Liv — eller maaske længere — aldrig ved Valgene til Folketinget, og som umiddelbar, selvskreven Vælger til Landstinget leverede han ved Landstingsvalget i Roskilde altid enten blank Stemmeseddel eller — naar han ikke havde gyldigt Orlov — betalte sin Mulkt, fordi han ikke gav Møde.

Men han var en frisindet Mand. Vel raadede han alle Guds Børn til i Politiken at bære sig ad, som han selv mente at maatte gøre, men han søgte aldrig at øve Tvang overfor nogen, men lod enhver have sin Frihed. Kun ét forlangte han af alle troende Mennesker: at de maatte aldrig glemme at tage deres Tro med ind i deres Politik, aldrig glemme, at Guds Rige stod over al Politik.

Og det sagde han højt, saa det ikke kunde misforstaas. Han var klar over, „at Politiken, om dette forsømtes, vilde blive et mægtigt Middel i Djævelens Haand til at lamslaa eller knuse det for ham saa forhadte Trosliv, som Herren ved Indre Mis-

sion havde fremkaldt i Danmark.“ Hvordan skulde han saa kunne tie med sine Advarsler. At han, som det er bleven sagt, har kaldt Politik for „Djævelskab“, er ikke rigtigt. Han har i alt Fald ikke tænkt paa Politiken i sig selv, men paa den Maade, hvorpaa den blev drevet.

Derfor anmeldte han allerede i 1880 i *Indre Miss. Tid.* en Prædiken om „den frigørende Sandhed“, holdt af Forfatteren til denne Bog ved Rigsdagens Aabning, bl. a. med følgende Ord:

„Det, der har skurret i nogle Øren“ — Prædikenen var bleven angrebet som Politik af et daværende politisk Blad — „er vel dette, at Pastor Sørensen i Slutningen afviser den Tale, at „Politik og Kristendom ikke skulde have med hinanden at gøre,“ og derimod siger, at „Kristendommen har med alt at gøre, netop fordi den er Sandheden, hvorefter alt skal dømmes“. Og det er sandelig godt, at dette en Gang er bleven sagt for Alvor; thi visselig er vor Herre Jesus hverken politisk Højremand eller Venstremand. Det vedrører ikke Kristendommen, om man er det ene eller det andet, men det vedrører sandelig Kristendommen, hvordan man er Højremand, eller hvordan man er Venstremand, om man er det ene eller det andet saaledes, og handler i den ene eller anden Retning saaledes, at man gør det i Herrens Tjeneste.“

Og derfor omtaler han i sine Prædikener atter og atter Politiken som en af Hindringerne for Guds Rige. Se saaledes den ypperlige Juleprædiken i „Fra Livets Kilde“: Har du Rum for Jesus?

Her nævner han de forskellige Gæster, der gør Menneskehjærtet til et Herberge, saa der ikke bliver Rum for Jesus! Og efter at have nævnet Selvklogskaben, Selvretfærdigheden, Forfængeligheden, „en

hel Familie, hvis Familienavn er Bekymring“, „en anden hel Familie, hvis Familienavn er Lyst med forskellige Fornavne“, hedder det saa endelig:

„Saa er der endnu en Gæst, som maaske mere end nogen anden i vore Dage forhindrer, at der er Rum for Jesus hos mange Mennesker — den Gæst hedder Politik. Det er ingen fin Herre, heller ingen rig Herre, heller ingen meget lystelig Herre, men det er en umaadelig tyk Herre, som fylder ganske umaadelig alle Vegne, hvor han bliver Gæst; og saa er det en umaadelig vigtig Herre, som har den Mening, at han kan ordne og afgøre alle Forhold, og kræver at have sin Næse med i alt muligt, — hvor den Herre er Gæst i et Menneskehjærte, dér er der ikke Rum for Jesus.“

Til Tider er han saa ivrig for at faa denne Politikens Hindring med ind i Prædikenen, at det kan komme ligesom dumpende bag paa en. Men dette er jo kun i god Sammenhæng med, hvor stor en Fare han saa i Politiken, og hvor nødvendigt det derfor var for ham at faa denne Fare stillet rigtig frem — saa fik det mindre at sige, paa hvad Maade, det skete, og om Teksten just gav Anledning dertil.

Ikke mindst blev det saaledes i den værste Provisorietid, i „Riffelrumleriet“s Tid. Da var der virkelig Fare for, at Guds Børn i den indre Mission skulde blive revet med. Og Vilh. Beck har her staaet som en tilbageholdende Kraft, der uden Menneskefrygt eller Hensyn til, at mange, ogsaa af Missionens Venner, vilde blive stødt over hans Tale, slog djærve Slag mod den Mangel paa Respekt for Magter og Myndigheder, der gjorde sig gældende rundt om i Landet.

Verden rasede, de vantro Aviser skældte ud og

truede, men lige fast og urokkelig stod han — enten det saa var Beskyldningen for at være Højremand eller hvad det var for Anklager, han stod overfor.

„Det er rimeligt“ — skriver han i 1883 — „at Verden piber eller knurrer, naar den bliver rørt paa sit ømme Punkt, og søger at hævne sig ved at prøve paa at inddrage en Virksomhed, som den ikke kan lide, i den politiske Partistrid, og derved søger at vende Folk bort fra den. Men Missionens Venner skal vide, at denne Beskyldning for at tage politisk Parti er Usandhed, og at, naar der fra Indre Missions Side røres ved Politik og tales imod det politiske Frihedsraab, saa er det, fordi der i alt dette, saavel fra den ene som fra den anden Side er noget, som er ondt, som er imod Guds Rige, og som vil fordærve de Hellige, og ødelægge vort Forhold til Herren og de Helliges Samfund, og som vi derfor skal lære at være paa Vagt overfor som overfor alt andet Verdensvæsen.“

Og det store, langt overvejende Flertal af Missionens Venner fulgte hans Røst. De følte baade hans aandelige Myndighed og den Kærlighed til Guds Gerning gennem den indre Mission og dermed til deres egne dyrte Sjæle, der lød ud fra hans Ord. De følte, at hvad der stod bagved hans stærke, og dog saa rolige og kærlige og besindige Ord, var dette: „Der er noget, der ikke maa fordærves, fordi der er Velsignelse i det —“ og at han derfor ikke kunde tale anderledes, end han gjorde, om han skulde staa der som en Herrens Tjener.

Men lad mig anføre hans Hovedstykke i denne Sag, skrevet i Indre Miss. Tid. d. 13. Septbr. 1885, altsaa i den galeste Prøvisørietid. Det har til Overskrift:

Mit Forhold til Politiken!

og lyder i det væsentlige saaledes:

„Naar man faar en offentlig Udnævnelse til en Stilling, som man ikke har søgt om og ikke ønsker, er det vel i sin Orden, at man offentlig frasiger sig den Bestilling. Jeg er i dette Tilfælde. De offentlige Blade har været saa forekommende at udnævne mig til Politiker og navnlig til „Højrepolitiker“, „Provisorist“, og hvad nu alle disse offentlige Bestillinger kaldes. Det kan nu vel være en ærlig Sag at være Politiker, enten man er det til højre eller til venstre. Men naar jeg nu ikke er det og ikke vil være det, saa vil jeg herved en Gang for alle offentlig fralægge mig det. Jeg véd jo godt, at dette er fuldstændig unyttigt overfor Verden; den er nu en Gang saaledes indrettet, at den bliver ved at kæppe paa, og hvad den har tillagt en, det skal man være, om man saa nok saa bestemt fralægger sig det. Men jeg skriver heller ikke dette for Verdens Skyld, men for de Helliges Skyld; blandt dem plejer jeg at blive troet, og af dem ønsker jeg at blive forstaaet, ikke blot for min egen Skyld, men fornemmelig for Guds Riges Skyld og for min Virksomheds Skyld i Guds Rige, som Verden ikke uhindret skal have Lov til at prøve paa at fordærve ved sine egenmægtige Udnævnelser.“

„I min Ungdom, i mine Studenterdage (da jeg selv levede udenfor Guds Rige) var Studenterne meget politiske — men Politiken var den Gang noget andet og større end nu: Danmarks Livssag, Sønderjyllands Bevarelse for Danmark, en Sag, som kunde sætte noget virkelig stort og godt i Bevægelse i Mennesket. Da jeg blev et troende Menneske og Præst, bevarede jeg den gamle Interesse for de politiske Anliggender, men mit Forhold til Kristen-

dommen gjorde det dog bestandig vanskeligere for mig at kunne slutte mig helt til noget af de politiske Partier, saa at jeg snart følte mig tiltrukken eller frastødt af et, snart af et andet Parti. Jeg optraadte nogle Gange offentlig paa Valgdage og ved Grundlovsfester, hvor jeg dog altid følte mig frastødt af de Midler, som blev brugte til at magte Modstanderne, og fornemmelig af de raa Brøl, hvormed man søgte at styrke sine Meninger og sit Parti og overdøve Modpartiet. Navnlig pinte det mig, naar jeg selv fik et saadant Bifaldsbrøl, grimt og raat, og det kom til at staa klart for mig: Verden, Guds Riges Fjender, maa ikke have Lov til at raabe Hurra for et Guds Barn, for Jesu Kristi Tjener. Jeg mærkede, at mit eget Forhold til Herren, mit eget Trosliv, tog Skade af mit Forhold til Politiken, og det stod lige saa klart for mig, at mit Forhold til Menigheden, mit Arbejde for Guds Rige, vilde fordærvs ved Arbejdet for Politiken, mit Ord i Menighedens Forsamling vilde tabe sin Vægt overfor politiske Modstandere, og mit Samfund med Herrens Venner vilde forvirres og forstyrres ved mit Forhold til politiske Partifæller. Saa tog jeg min Afsked fra Politiken —.

„Det følger af sig selv, at jeg nødvendigvis maa raade troende Venner til at gøre det samme Men det er jo kun et Raad. Jeg har lært af Paulus „ikke at ville herske over de Hellige, men arbejde med til deres Glæde.“

„ . . . Men naar troende Mennesker mener sig forpligtede til at deltage i Politiken, saa skal Guds Ord ogsaa være deres Advarer og Vejleder i denne Sag. Og sandelig skal vi ikke føje Verden i at tie stille overfor alt, hvad der hedder Politik, saa at Guds Børn skulde fordærvs,

uden at noget advarende Ord naaede til dem. Det er jo blevet et Mundheid, at Politik ikke har noget med Kristendom at gøre. Var det sandt, saa maatte jo al Politik være rent Djævelskab . . . og saa var det da klart, at troende Mennesker kan intet have med Politik at gøre, thi vi kan ikke have med noget-somhelst at gøre, som Kristus ikke kan være med til. Men vist er det, at Kristendommen vil have med alt muligt at gøre og lader ikke Guds Børn have med noget-somhelst at gøre, uden at Guds Ord naar dem ogsaa dér. Forsagelsen af Djævelen og Troen paa Jesus maa følge Guds Børn allevegne, ogsaa i Politiken.“

„Og det maa dog alle troende Mennesker være enige om, at der findes en umaadelig Masse ondt i Politiken, især som den har udviklet sig i vore Dage, da Partierne indenfor det samme Land og Folk i den Grad har udviklet sig til at være hinandens Fjender, saa ingen fjendtlige Nationer kan hade hinanden mere, end danske Folk hader hinanden indbyrdes for Politikens Skyld, haaner og skælder hinanden, og Aviserne inddrypper jo dette Had daglig i deres Læsere, siger uden at skamme sig, at man skal hade sine politiske Modstandere. Kan da Guds Folk være med til det? Skal da Guds Børn løbe ind i alt det onde, uden at faa et advarende Ord fra ham, vor store Mester, som siger: „Elsker eders Fjender?“

„Og der er mange andre Farer i Politiken. Der er den Fare, at man før at udrette noget er nødt til at slutte sig til et Parti helt og fuldt, er nødt til at tale, som Partiet vil, der skal tales, og stemme, som Partiet vil, der skal stemmes, om ogsaa det er imod ens egen Overbevisning om, hvad der er sandt og ret, altsaa fornægte Sandheden for at

stemme med Mennesker. Det kan Verdens Mennesker maaske gøre, fordi de ikke tager det saa nøje med Sandheden, naar de blot kan opnaa deres Førdel, men hvordan kan Guds Børn gøre det? Hvordan kan vi, som er hans Disciple, der selv er „Sandheden“, indlade os paa noget, som ikke er Sandhed og Ret for vor Samvittighed? Sandelig, her skal Guds Ord raabe Guds Børn an om at blive ved Sandheden, hvordan det saa gaar med det øvrige.“

„Og saa er der det, som er den allerstørste Fare for de Hellige ved at have med Politiken at gøre: Faren for, at de Helliges Samfund og det troende Menneskes Forhold hertil fordærves. Naar du skal være Politiker, saa skal du jo være Ven med dem, som hører til det samme politiske Parti, og Fjende med dem, som hører til det modsatte Parti, og da nu de Hellige er blandede i alle disse forskellige Partier, saa skal du, hvilket Parti du saa hører til, være Ven med Jesu Fjender, „Kristi Korses Fjender“, Ven med Gudsforbødgeren, Gudsbespotteren: de Helliges Fjender — og du skal være Fjende med Jesu Venner, Fjende med dine hellige Søskende, ja, efter Avisernes Recept, skal du hade de Hellige, som er dine politiske Fjender.“

„Kære, kære Guds Børn, kan I nu forstaa min Frygt for Politiken? I hele mit Præsteliv har jeg arbejdet paa at holde Guds Børn sammen i de Helliges Samfund — skulde jeg da nu tie, medens jeg ser, at Djævelen søger at ødelægge Samfundet ved Politiken? Nej, sandelig, saalænge jeg staar i Herrens Tjeneste, skal jeg vedblive at raabe: „Ve den, som flytter Nabovens Grænseskel,“ ve den, som ud-sletter eller forrykker Grænsen mellem Guds Folk og Verdens Folk!“ Og saalænge jeg selv staar i de Helliges Samfund, skal jeg vedblive at raabe til

Guds Børn: „Derpaa skal det kendes, at vi er overgangne fra Døden til Livet, at vi elsker Brødrene.“

„Men dersom troende Mennesker trods disse Farer mener at skulle have med det politiske at gøre, saa er det dog klart, at her trænges til Guds Ords advarende Røst ligesaa stærkt som i noget andet Forhold. Og fremfor alt trænges der til det Ord: „Først Guds Rige! — alt andet, ogsaa Politiken, paa anden Plads! Thi Politiken, som jo i Grunden er Verdens Religion, har netop dette tilfælles med al Religion, at den vil have første Plads, saa Kristendommen maa ned paa anden Plads, vil have den Plads, som ene tilkommer Kristendommen; og det er netop derfor, at saa megen Kristendom drukner i Politiken, thi Kristus finder sig aldrig i at være paa anden Plads. „Først Guds Rige,“ siger han; og maa han ikke faa den Plads hos dig, saa forlader han dig, saa vil han slet ingen Plads have hos dig, og saa gaar hele din Kristendom itu.“

„Der er altid hos os en Tilbøjelighed til at sætte det gamle Menneske paa Aftægt og undtage et eller andet i vort Liv som en Aftægtsbolig for „gamle Adam“, hvor han regerer, og hvor Kristus ikke maa have noget at sige. Tag dig i Vare, kære Guds Barn, at ikke din Politik bliver en saadan Aftægtsbolig for „gamle Adam“, hvor Kristus ikke maa have noget at sige.“

„Saaledes er mit Forhold til Politiken. At Verden finder det utilladeligt, har jeg intet andet at svare til end: Værs'go! „Det er mig saare lidet at dømmes af eder!“ Verden raaber jo paa Frihed, men véd ikke, hvad Frihed er, og vil derfor aldrig give nogen Frihed til at være, hvad Tro og Samvittighed har gjort en til. Men til Guds Børn skriver jeg

dette, og af dem ønsker jeg at være forstaaet og haaber, at dette maa være nok til at blive forstaaet.“

„Naar jeg, som jeg ofte gør, i min Forkyndelse rører ved Politiken, dens Synd og Fristelser og Farer, saa har jeg aldrig stillet mig paa noget politisk Partis Standpunkt, aldrig forsvaret det ene og angrebet det andet Parti, af den simple Grund, at mit Hjærte kan ikke slutte sig til noget af Partierne. Det véd min Menighed, hvor jeg daglig virker, og for dens Skyld havde jeg ikke behøvet at skrive dette. Den véd, at jeg aldrig befatter mig med Politik, ikke en Gang afgiver min Stemme ved politiske Valg. Jeg læser de politiske Blade fra begge Sider, visselig ikke af Lyst, endnu mindre med Glæde, men for at vide, hvad der foregaar, for at se, hvad det er for en Kost, der daglig bydes de Mennesker, som jeg skal prædike for. Det véd min Menighed, men der er vist mange af de Hellige, som ikke véd det, men som trænger til at vide det midt i alle de usandfærdige Historier, som løber og skrives om mig, for at ikke det Baand, som Herren har knyttet mellem Missionens Venner og mig, skal fordærves. Der er politiske Aviser, som gør sig megen Umage for at fordærve det, og de har allerede begyndt at udtale deres slet dulgte Glæde over, at det skulde være begyndt at gaa itu.“ . . .

„Men vil nogen spørge mig . . ., om jeg da ikke har nogen Mening om, hvilket af Partierne der har Ret, saa svarer jeg: Jeg har som Præst haft med saa mange uenige Ægtefolk at gøre, som jeg skulde mægle imellem, og i Reglen har begge Parter haft saa grundig Uret, saa de ikke har haft Grund til at lade hinanden noget høre. Det er ogsaa min Mening om de to politiske Partier, som nu

strides. Men de gør netop som de uenige Ægtefolk: bestiller ikke stort andet end det højst unyttige Arbejde at skyde Skylden paa hinanden. Stundom har jeg maattet give de uenige Ægtefolk Attest for, at al Mægling var forgæves. Jeg frygter for, at det er det eneste, der for Øjeblikket er at gøre: at skrive denne Attest.“

„Og det er det, der fylder min Sjæl med Sorg og Frygt. Thi hvad skal der saa blive af vort Fædreland — ligesom hvad skal der blive af et Hjem, hvor Ægtefolkene ingen anden Udvej har end skilles eller slaas? Og hvad skal der blive af vor Grundlov og af al Lov i Landet? Og hvad skal der blive af Forholdet mellem Øvrighed og Undersaatter?“

„Her kan jeg ingen Frelse se uden i de Helliges Bøn for Danmark, de Helliges Bøn om, at Herren vil redde vort Land for det Troslivs Skyld, som han selv har vakt saa velsignet i Danmark. Jeg elsker Danmarks Riges Grundlov for det Livs Skyld, som visselig ikke den har frembragt, men som har faaet Frihed til at komme frem og røre sig, efter at den er kommen. Grundloven blev givet 1849. Den indre Mission blev stiftet 1853. Det er altsaa efter at Ordet ved den blev givet frit i Danmark, at den indre Mission med alt det ved den vakte Liv har kunnet udfolde sig.“

„Om Grundloven iøvrigt har bragt megen Velsignelse over Danmark, véd jeg ikke — i alt Fald er den Frihed, der staar skrevet i den, ikke bleven til ret meget Frisind i Hjærterne — men at den har været til stor Velsignelse for Guds Riges Folk, det véd jeg, og derfor er der megen Grund for Guds Folk til at gøre det eneste, som for menneskelige Øjne kan bringe os ud af den politiske

Elendighed: bede Herren om at gøre det. Det er min Politik.“

„Naar man som jeg staar i det Forhold til Politiken stadig at maatte pege paa Synden, det onde, Farerne i Politiken for at advare Guds Folk, kan det ikke undgaas, at stundom rammer Ordet særlig det ene Parti, naar der er noget særligt ondt oppe. Der er noget særligt ondt oppe i denne Tid i en Del af Folket: ondt og oprørsk Sind mod Konge og Øvrighed. Derom vidner stadig Aviserne og saa meget andet, som kommer frem blandt Folk. Enhver ærlig Mand kan se det. At Verden ikke regner det for ondt, er jo ikke saa underligt, men Guds Børn maa nødvendig regne det for ondt.“

„Guds Ord kræver aldeles ufravigeligt at ære Kongen og lyde Øvrigheden, hvordan saa Øvrigheden er.“ Guds Ord kræver, at der gøres ydmyge Begæring, Bønner, Forbønner, Taksigelser for alle Mennesker, for Konger og alle dem, som er i Højhed, at vi maa leve et roligt og stille Levnet i Guds frygt og Ærbarhed, thi dette er godt og behageligt for Gud vor Frelser. (1 Tim. 2, 1—3). Og lad os huske, at de Øvrigheder, som var, den Gang disse Ord blev skrevne af Herrens Apostel, var de hedenske romerske Kejsere, som halshuggede og korsfæstede de Hellige; om dem blev Ordet skrevet: „Der er ikke Øvrighed uden af Gud, men de Øvrigheder, som er, har Gud beskikket, saa hvo, som sætter sig mod Øvrigheden, modstaar Guds Anordning, men de, som modstaar, skal faa deres Dom.“ (Rom. 13, 1—2).

„Saadan lyder Guds Ord — ikke til Verden — men til Guds Folk. Men naar disse Ord jo særligt rammer det ene politiske Parti, saa er det man raaber: Han hører til det andet Parti, han gaar

vore Fjenders Ærinde. Jeg svarer: Vi, som taler saaledes, gaar ingen Menneskers Ærinde, men vi gaar vor Frelzers Ærinde, Guds Ords Ærinde, saa sandt vi er Ordets Tjenere, for at advare og frelse Guds Børn fra det, som er ondt, hvilket politisk Parti det saa kommer fra, hvilket politisk Parti Ordet saa rammer. „Den, som taler i Menigheden, skal tale som Guds Ord“ og ikke efter, „hvad der kildrer Ørerne.“ Faar vi en anden Øvrighed end den, vi nu har, saa skal Ordet lyde lige saa bestemt og afgjort om at være vor Øvrighed lydig til alle troende Mennesker, ligegyldig til hvilket Parti de hører, thi de Øvrigheder, som er, de er af Gud.“

„Jeg hader det politiske Hykleri, at Mennesker, som ikke har det mindste med levende Kristendom at gøre, paa én Gang bliver gudelige i deres Tale, naar det passer i deres politiske Kram. Men jeg hader ogsaa den Jammerlighed hos virkelig troende Mennesker, at man ikke vil give Guds Ord den fulde Ret og Myndighed til at byde og befale over vort Liv, fordi det ikke rigtig passer til ens Politik. Vi Hellege lever af Guds Ord. Sandelig, vort Liv skal ogsaa være et Liv under Guds Ord.“

„Israels Præster fik en Gang den haarde Døm, at de var „stumme Hunde, som ikke kunde gø“ (Esaias 56, 10). Jeg vil ikke falde under denne Døm. Jeg elsker Guds Folk, og hvor jeg ser, at Fjenden kommer og vil fordærve Guds Folk, dér vil jeg gø, om ogsaa Fjenden maaske vil sparke til mig som til en Hund, det gør intet. Men Guds Børn maa ikke sparke til deres Broder, fordi jeg advarer mine Brødre, Guds Børn maa ikke som Verden ville udnævne mig til at være Bindehund for et af de politiske

Partier, hverken Højrebindehund eller Venstrebindehund. Guds Folk maa ikke være som Verdens Folk, der altid raaber paa Frihed, men øver kun Tvang og Trældom. Naar det er det store og velsignede ved Danmarks Riges Grundlov, at den har givet Guds Ord frit i Landet, saa skulde ogsaa Guds Folk holde Ordets Frihed højt i Ære, ogsaa Ordets Frihed til at advare og formane Guds Folk. Og derfor har jeg skrevet dette, om jeg maatte blive forstaaet — ikke af Verden — men af mine Brødre.“

— — —

Lad mig her indskyde en Bemærkning om, hvordan Vilh. Beck allerede i 1873 hævder Ordets Frihed.

Pastor Fibiger ved Garnisons Kirke havde holdt en Prædiken ved Rigsdagens Aabning, hvori der forefaldt Ytringer, som vel egentlig var ret uskyldige, men som med god Villie kunde misforstaas. Disse Ytringer, vel særlig den om de Førere, der „førte det menige Folk paa meningsløse Veje,“ bragte den daværende Venstrefører I. A. Hansen til at indgive en Klage til Ministeriet over Præsten. Kultusminister Hall var nærmest tilbøjelig til at støtte Klagen, men maatte jo først indgive Sagen til Biskop Martensen. Denne gav et skarpt afvisende Svar i en længere Erklæring, hvori han stillede sig paa Præstens Side. Baade Prædikenen og Martensens Erklæring blev efter Opfordring optaget i Indre Missions Tidende. Da flere opfattede dette som en Indblanding i de politiske Stridigheder, svarede Beck følgende:

„Dette kan der aldrig være Tale om. Den indre Mission har aldrig haft noget med de politiske Stridigheder at gøre og vil heller ikke have det allermindste dermed at skaffe. Den vil kun arbejde

for Guds Riges Sag og intet andet. Sagen blev kun optaget for Guds Riges Skyld for at værne om den Ordets Frihed, som Danmarks Riges Grundlov har givet os.“

Det var denne Ordets Frihed Beck havde set et Angreb paa baade gennem I. A. Hansens og Minister Halls Stilling til denne Sag, og som derimod Martensen kraftig forsvarede.

— — —

Naar man læser Vilh. Becks Artikel fra 1885, som foran er anført omtrent i sin Helhed, synes jeg, at enhver uhildet Læser maa indrømme, at det er en Mand, der her taler, en dansk Mand, en stærk og frimodig Mand, og at det er Visdom, Kraft og Kærlighed, der gaar igennem det hele — Kærlighed til baade de enkelte Menneskesjæle og til den indre Mission, som Djævelen vilde søge at fordærve gennem Politiken.

Og Becks Ord maatte faa forøget Kraft ved det, der var gaaet forud: at man kort Tid i Forvejen paa Bestyrelsens Møde i Slagelse havde vedtaget en Opfordring til Guds Børn i Danmark, der — ud fra Ordet: „Hvert Rige, som er splidagtigt med sig selv, bliver øde“ — gik ud paa at opfordre Brødre og Søstre i Herren, hvad for en kirkelig Retning og hvilket politisk Parti de saa maatte tilhøre, til saavel i Kirkerne som i de Helliges Forsamlinger og Lønkamre flittigt og vedholdende:

at bede Gud Fader i Jesu Navn om at bevare vort Fædreland fra Undergang;

at bede ham om, at han vil udgyde Fredens Aand over vort Folk;

at bede ham om, at den Kærlighedens Aand, som taler gennem hans Ord til os, maa faa Raaderum i de Troendes Hjærter, saa vi kan

faa Kraft til i os selv og i andre at bekæmpe Synden, som er vort Folks Fordærvelse, og selv blive ubesmittede af Verden.“

At de vantro Aviser meldte sig misfornøjede baade med Bestyrelsens og særlig med Vilh. Becks Stilling, siger sig selv. At der var nogle Missionsvenner, f. Eks. fhv. Folketingsmand Kristian Madsen fra Fyn, der slog Følge med Verdens Aviser og knurrede over eller talte offentlig imod begge Dele, er jo vel heller ikke til at undres over. Men Hovedsagen var, at det store Flertal af Missionens Folk fik noget at tænke paa og blev betænkelige ved at være med i det politiske Rumleri. Og der er ingen Tvivl om, at Beck ved denne Lejlighed har gjort sit Fædreland, som han elskede saa højt, en uvurderlig Tjeneste og vist sig som en ægte dansk Mand.

— — —

Forøvrigt forstod Vilh. Beck med det ham egne Klarsyn, at en saadan Fare som den politiske ikke er overvundet paa én Gang, men at den vil søge at komme igen. Derfor er han stadig aarvaagen og griber stadig til Pennen for at formane Guds Folk til at staa paa Vagt — Herren havde vist ham den truende Fare, og han glemmer det ikke, mindst alt som det lakker ad Enden med ham hørnede og han føler, at han snart vil kunne komme til at lægge Pennen hen.

Saaledes i „Annekset“ før 1896, hvor han skriver om den indre Mission og Fædrelandskærligheden.

Først tager han Afstand fra, at Fædrelandskærlighed skulde være det samme som „det politiske Røre til højre eller venstre; med den Slags Fædrelandskærlighed kan den indre Mission ikke have noget at gøre. Og Navnet Fædrelandskærlighed kan da ogsaa kun vanskeligt anvendes paa et Arbejde og

en Strid, som fylder Fædrelandets Børn med Fjendskab og Had mod hverandre. Man kunde med langt større Ret sige, at denne politiske Kamp er Fædrelandskærlighedens Morder.“

Derefter hedder det:

„Man har fra begge de politiske Lejre søgt at drage den indre Mission ind i denne Malstrøm og faa den til at tage Parti enten for Højre eller Venstre, hvilket, hvis det var lykkedes, utvivlsomt vilde have været Missionens Undergang, og jeg betragter det som en stor Naade mod Missionen, at dette til Dato er mislykket, saa at Missionen nu gennem en Menneskealder midt igennem de voldsomste politiske Storme staar som et fuldstændigt upolitisk Arbejde for Guds Rige i Danmark. Blandt Missionens Venner findes baade politiske Højre- og Venstremænd, og medens vi mener, at man kan være troende Mennesker i begge Lejre, har vi kun lagt Guds Børn paa Hjærte at sætte Guds Rige over alt andet, ogsaa over Politiken, og at huske paa, at vort Trosliv ogsaa maa vise sig, naar vi har med Politiken at gøre, og viser dette sig vanskeligt for os, saa at Politiken med alt det onde, som kan hænge ved den, faar Overtaget og vil fordærve vort Trosliv, saa maa vi lade Politiken fare som alt andet, der vil fordærve os. Ogsaa i Politiken maa Guds Børn i Modsætning til Verden staa som „Verdens Lys“.

Det er atter en Mand, vi her møder, for hvem Guds Rige i alle Ting staar som Nr. 1 og alt andet under det. Der er ikke Tale om nogetsomhelst Forlig eller nogen Gaaen paa Akkord.

Og da den Stund nærmer sig, da han føler, at han snart kan blive nødt til at lægge Vandringsstaven hen, skriver han i sine „Erindringer“ (fra 1899:)

„En anden Fare for den indre Mission er Politiken, at Missionen kunde blive indviklet i den politiske Strid og tage Parti for den ene eller den anden Partipolitik. Denne Fare har været oppe adskillige Gange i den forløbne Tid. Saavel Højre som Venstre har villet have fat i den indre Mission enten ved at lokke for den eller skælde den ud og saaledes gøre den mistænkelig for et af Partierne. Men Faren er altid undgaaet, og Faren var stor, thi løb Missionen ind i et af de politiske Partier, vilde det have været dens Død. Men den Fare kan komme igen, maaske større end før. Og da gælder det, at den indre Mission holder det samme Spor som hidtil, holder fast ved Guds Ords Regel i alle saadanne Sager: „Ære Kongen og lyde Øvrigheden“, men ellers lade de politiske Meninger og Kampe være sig uvedkommende i sit Arbejde efter Herrens Eksempel, da han sagde til ham, der vilde, at han skulde skifte Ret mellem ham og hans Broder: „Hvem satte mig til Deler imellem eder?“ Den indre Mission er sat til at arbejde for Guds Rige og Sjælenes Frelse, men den er ikke sat til Deler mellem de politiske Partier og til at skifte Ret imellem dem. Hvad politiske Meninger de Troende har, vedkommer ikke den indre Mission, blot de i Politiken bærer sig ad, som det sømmer sig de Hellige.“

Derfor saa han ogsaa med stor Sindsro paa, at der en Gang var Tale om, at Anders Stubkjær skulde stille sig som Folketingsmand. Det var i Halvfemserne, og jeg var netop i Ørslev, da der kom et Telegram fra Holstebro med Forespørgsel om, hvad Beck vilde sige til, at Anders Stubkjær blev stillet op som Højres Kandidat. Beck morede sig først. Saa talte vi alvorligt om Sagen og blev

enige om, at Anders nok skulde forstaa at tage sin Kristendom med ind i Folketingssalen, saa der var ingen Fare. Det endte da ogsaa med, at Beck telegraferede tilbage de 3 Ord: „Ja, lad gaa!“

Det gik nu ikke alligevel, thi da det kom til Stykket, vilde Anders Stubkjær ikke. Han vilde ellers være bleven en ganske interessant Skikkelse i den danske Rigsdag, om han var bleven valgt, og han vilde ganske sikkert hverken have kompromiteret Kristendommen eller den indre Mission, men have sagt Sandheden uden Menneskehensyn, hvor han var overbevist om, at Sandheden var.

— — —

Lad mig saa til Slutning anføre nogle Brudstykker af en Artikel om „Fædrelandskærlighed“, skreven Aaret før hans Død i „en lille Julegave“, den sidste, der udkom, mens han levede. Først taler han om Fædrelandskærligheden uden Jesus. Derefter hedder det:

„Intet Under, at en saadan uren Fædrelandskærlighed var uden Hold og let kunde forsvinde igen, naar der kom noget andet, som vilde indtage dens Plads og fylde Sindene. Og det kom — desværre! — det kom med den elendige Politik, der splittede vort Folk ad i to fjendtlige Hære, som bekæmpede hinanden med næsten større Bitterhed, end Danske og Tyske havde kriget med hinanden. Der manglede blot Vaabnene, for at man skulde have skudt løs paa hverandre. Og dog, ogsaa disse var der jo stærk Tale om. Og hvad Værd havde denne politiske Kamp? Var det Fædrelandskærlighed? Sandelig nej, og atter nej; dette skønne Ord og denne skønne Følelse havde intet med alt det at gøre. Ja, fra én Side raabte man jo højt nok paa, at man kæmpede for Gud og Konge og Fædreland, og saa dansede

man og drak sig fuld for Gud og Konge og Fædreland. Og fra den anden Side raabte man højt nok om, at man ogsaa elskede sit Land og sit Folk — og saa nægtede man alle Midler til at værne og væрге sit Land og Folk imod Landets og Folkets Fjender.“

„Nej, denne sørgelige politiske Krig var kun en Kamp om Magten, en Kamp mellem smaa Ubetydeligheder, der ved at puste Partistridighederne op til det mest mulige søgte paa Partifællers Skuldre og Dumhed at løfte sig op til at blive noget betydeligt. I denne elendige Strid druknede det meste af Fædrelandskærligheden i vort Folk. Dersom ikke vore Landsmænds Mishandling af de fremmede i Sønderjylland var til og stadig mindede om, at der er noget til, som hedder Danmark og et dansk Folk, vilde vistnok den sidste Rest af Fædrelandskærlighed være forsvundet af vort Folk.“

„Ja, det er jo drøjt at høre og svært at sige; men der skal jo nogen til det værste, og kunde det ramme saa haardt, at det vakte Forbitrelse, da vilde jeg være glad, thi det var da dog det første Tegn paa, at den halvdøde Fædrelandskærlighed kunde leve op igen.“

„. . . . Lad os ikke glemme, at vore sydlige Naboer, som oprindeligt kun var et lille Folk, har, for at blive en Stormagt, taget det ene Land efter det andet fra deres Naboer baade i Syd og Nord og i Øst og Vest, hvad vi Danske ikke mindst har faaet at føle. En Tysker sagde en Gang til mig paa Jernbanen: „Dersom de Danske ikke dyr sig, saa æder vi det fede Jylland.“ Og hvem tør paastaa, at der ikke er flere end den ene Tysker, der omgaas med saadanne Tanker? Der har før været Forhandlinger mellem Stormagterne om at bemægtige sig

et lille Land. Saadanne Forhandlinger har der i sin Tid været mellem Frankrig og Tyskland om det lille Belgien. Jeg kan ikke bevise, at der har været saadanne Forhandlinger om det lille Danmark; men efter sidste Krig gik Rygtet, at der var ført Forhandlinger mellem den svenske Konge og den tyske Kejser om at dele Danmark ved Storebælt. De fleste har vel glemt dette, men det skar mig saa dybt i Hjærtet, den blotte Mulighed deraf, at jeg aldrig glemte det. Da for et Par Aar siden blev den svenske Udenrigsminister interPELLERET i Rigsdagen, om der eksisterede en saadan Aftale eller var ført Forhandlinger derom. Og Udenrigsministeren svarede, at derpaa vilde han intet Svar give. Hvorfor mon ikke?'

„Alt dette og meget mere maa dog minde alle alvorlige Mennesker om, at der er stor Fare for vort lille Land og Folk for at blive udslettet af Folkenes Tal. Og hvad det vil sige, taler Tilstanden blandt vore sønderjydske Landsmænd tydeligt og højt nok om. Saa er det forbi med den velsignede Frihed, vi har til at samles, hvor vi vil, om Guds Ord. Saa er det forbi med vort Modersmaal i Kirke og Skole, og vore Børn skal oplæres til at glemme deres Modersmaal og kun undervises paa de fremmedes Sprog. Saa er det forbi med alle Friskoler, ja, endog med at holde en Lærer privat i sit Hjem for sine Børn. Ja, saa er det forbi med Danmark, forbi med at være danske Folk, og vi kan være vis paa, at det er forbi med den indre Mission, med hele det store Arbejde for Guds Rige og hele den store Livsbevægelse, som er Danmarks Lykke og Velsignelse i vore Dage.“

„ . . . Men lad os, der endnu lever i et frit Danmark, med Øjet fæstet paa vore Landsmænds sør-

gelige Kaar under Fremmedherredømmet, derved kaldes til at give Fædrelandskærligheden sin rette Plads i vore Hjærter ved Siden af Kærligheden til Guds Rige.“

„Thi ét skal vi vide, som maaske kun vi gamle mindes: Vore kære Landsmænd i Sønderjylland har for en Del selv været Skyld i deres Ulykke. Det var nemlig oprindelig ikke saa meget Kærlighed til Danmark, altsaa den rette Fædrelandskærlighed, som besjælede dem, men mere Kærlighed til Slesvig. De brød sig ikke saa meget om at være danske, de vilde være Slesvigere. Dette gjaldt visselig ikke dem alle, men det var en meget udbredt Stemning iblandt dem. Lad os vare os, at vi ikke ved at lade Fædrelandskærligheden dø i vore Hjærter bereder os den samme Elendighed. Lad os huske, at det er for de Helliges Skyld og for, hvad der endnu kan frelses, at Gud bevarer Verden fra Undergang, og hvad der gælder Verden, gælder ogsaa det enkelte Land og Folk. Vort Folk er fuldt af megen Vederstyggelighed, saa for den Sags Skyld har Gud ingen Grund til at bevare Danmark. Men lad os huske, at dersom der blot havde været ti troende Mennesker i Sodoma, saa havde Gud sparet Byen fra Undergang. Hvad der skal spare Danmark og det danske Folk fra Undergang, er alene dette, at der findes et helligt Folk, som elsker sin Frelser og arbejder for Guds Rige og samtidigt, fuldt af Kærlighed til Folk og Land, beder Gud spare Danmark.“

— — —

Til Slutning gør jeg kun opmærksom paa, at det meste af, hvad der i dette Stykke er anført af Vilh. Beck, er fra hans senere Aar. Det har været ham magtpaaliggende at faa det sagt, inden han gik bort.

BECK SOM GAMMEL.

Lad os tage imod det som en dyrebar Arv, et hel-
ligt Efterladenskab. Og naar jeg har anført det saa
fyldigt og saa meget deraf med hans egne Ord, da
er det for at bidrage mit til, hvad jeg saa gjerne
vilde, at Vilh. Beck skulde gaa over i Eftertiden,
over til de kommende Slægter, der har saa let ved
at glemme, som:

En dansk Mand.

ET MENNESKE I KRISTUS.

Saa dan kalder Apostlen Paulus sig selv i 2. Kor. 12, 2.

Og det var dette, Vilh. Beck blev ved Guds Naade: et Menneske i Kristus. Og uden han var bleven dette og bleven ved at være dette, vilde alle hans store, menneskelige Egenskaber have været forgæves, og han vilde aldrig have kunnet udfylde Pladsen som den indre Missions store Arbejder og Fører.

Først gjorde Gud ham i sin Naade til et omvendt Menneske: bragte ham i Livsforbindelse med Kristus. Det gik langsomt, men blev derved saa meget grundigere gjort, og det var ikke saa mærkeligt, at det var ved at læse Paulus, at det kom til den første Afgørelse med ham. Paulus var baade den skarpe Logiker og den afgjorte Mand. Beck var af Naturen det første og følte sig draget af det sidste.

I sin Studentertid fik han ingen kristelig Paavirkning, hverken fra Kammerater eller Professorer. Af de Professorer, han hørte, var jo Martensen og H. N. Clausen langt de betydeligste og de eneste, der fik nogen Betydning for ham, uden dog at kunne føre ham ind i Kristendommens Liv.

„Martensens Forelæsninger“ — skriver han i „Erindringerne“ — „var jo i høj Grad beaandede og beaadende; de kunde vække en stor aandelig Sans og Interesse for det aandelige hos Tilhørerne,

den Virkning havde de da paa mig; jeg fik Sans for og Lyst til Teologien ved at høre ham; men paa Grund af det filosofiske Tilbehør, hvori de kristelige Dogmer var iklædte, kunde han ikke paa- virke os personligt livsvækkende. Min store Interesse for ham bragte mig til stadig at være hans Tilhører, naar han prædikede i Slotskirken, men heller ikke dette havde nogen personlig livsvækkende Virkning paa mig.“

„Clausen interesserede mig paa Grund af sin stærke logiske Klarhed i at fremsætte sine Tanker, og det har jeg haft overordentlig stor Nytte af under min senere Virksomhed. Men hans Teologi kunde jeg slet ikke bruge. Skønt jeg intet havde med Troslivet at gøre, stod det dog klart for mig, at enten er Bibelen Sandhed fra først til sidst, eller ogsaa er det hele med Kristendommen intet. Men den Omklædning af de evangeliske Beretninger, som Clausen foretog, f. Eks. af Mirakler, omklædte til at være misforstaaede Lignelser, og den Reducering af de største kristelige Troslærdomme, som hans Dogmatik vrimlede af, saa at Historien om Syndefaldet og om Marias Bebudelse blev gjort til en Mythe, Engle og Djævle afskaffede, Ud drivelsen af onde Aander gjort til en Læmpelse efter Datidens overtroiske Forestillinger, Kristi Forsoningsdød som et Offer og en Betaling for vore Synder gjort til en blot Bekendtgørelse om, at Gud var ikke vred, Helvede afskaffet og al Tings Ende alle Menneskers Salighed — nej, det kunde jeg se var ikke Bibelens Kristendom, og mit Hjærte sagde uaf ladelig Nej til hans hjemmegjorte Kristendom.“

„Men der var en Mand, som bedre kunde magte mig, og han hedder Paulus. Mit naturlige Hovmpo havde stadig sagt mig, at det var kun Dumrianer,

som kunde tro paa Kristus, men naar jeg læste Paulus's Breve, maatte jeg tilstaa, at han var ingen Dumrian, men netop en klog Mand med gode Kundskaber, og han troede paa Kristus, rigtignok efter en voldsom Omvendelse, men han troede paa Kristus helt og fuldt uden at lave om paa noget. Beständig følte jeg mig stærkere draget af denne Mands Ord, medens det stod klart for mig, at skulde jeg blive et troende Menneske, maatte der foregaa en afgjort Omvendelse i mit Liv og med min Natur.“

„Ogsaa noget andet lærte jeg af Paulus. Der var nemlig blandt mine Bekendte mellem Studenterne et Par Stykker, som agerede Kristne med en patetisk overlegen Optræden, navnlig overfor mig lystige Fyr, men jeg kunde aldrig rigtig tro paa deres Kristendom. Til daglig bandede de, saa ingen Slagter kunde gøre det grundigere, de var de ivrigste Kortspillere og ordinære Danseheste ved Hovedstadens fineste Baller, og saa var de saa voldsomt dømmende overfor alle vantro, faldne Mennesker, vendte dem altid med aabenlys Foragt Ryggen.“

„Den mest fremtrædende af disse var min Barndomskammerat og senere saa inderlig kære Ven og Medtjener Rudolf Frimodt. — At dette ikke var et Fejlsyn paa ham, har jeg hans egen Bekræftelse paa, da vi en Gang senere sad sammen, lykkelige ved hinandens Venskab, og jeg sagde til ham: „Det er dog dejligt, Rudolf, at vi to er bleven saa gode Venner, hvem skulde tænkt det, da vi var Studenter?“ hvortil han svarede: „Ja, Vilhelm, men du var da ogsaa en Hedning,“ hvortil jeg sagde: „Ja, det var jeg, men hvad var du, Rudolf?“ — „En Jøde,“ var hans Svar.“

„Ved at læse Paulus's Breve baade om de Hel-

liges Liv i Modsætning til Verdenslivet og om det Sind, som skal være i de Hellige overfor de vantro og faldne, kom det til at staa klart for mig, hvilken umaadelig Modsætning der var mellem disse Menneskers foregivne Kristendom og den Kristendom, som Paulus prædikede, og allerede da kom Skellet mellem den saakaldte kristne Verden og Guds Folks Kristendom til at staa klart for mig, skønt jeg selv befandt mig paa den gale Side af Skellet. Men saaledes droges jeg efterhaanden langsomt hen imod Kristendommen, saare langsomt, vistnok fordi det væsentligt var for Erkendelsen, at Kristendommens Sandhed gik op for mig.“

Hermed passer, hvad Lund skriver i Rejsebogen:

„Jeg har en Gang hørt Beck sige, at hvis Herren med Hensyn til Beliggenheden af de evige Boliger vilde træffe hans Smag, saa anviste han ham en Bolig saa nær Paulus — og Luther — som mulig.“

Saa kom det Aar, hvor han var Lærer i Kallundborg, om hvilket han siger, at det havde en umaadelig Betydning for ham. Baade havde han dér den halve Dag til egen Raadighed og benyttede den til megen Læsning, navnlig i Bibelen. „Hvor var det en Vederkvægelse at læse Guds Ord uden Fortolkninger, saa Guds Ord selv kunde komme til mig uden Indblanding af det meget Menneskevrøvl!“

„Dertil kom, at paa den Tid var Søren Kierkegaards „Øjeblikke“ lige udkomne. Jeg formelig slugte dem, men havde ogsaa nær faaet dem galt i Halsen, saa jeg var i Færd med at opgive hele Kristendommen. Hans ensidige Fremhævelse af Kristi Efterfølgelse som bar Lidelse og som det, hvori en Kristens Liv udelukkende skulde bestaa,

gjorde det klart for mig, at paa den Maade kunde jeg aldrig blive en Kristen. Men i næste „Øjeblik“ hjalp han mig selv ved at sige: „Jeg er ingen Kristen, jeg kan kun beskrive Kristendommen. Jeg er en Digter, en Jøde, et Polititalent, der kan raabe Brand.“

„Det hjalp. Thi saa sandt som det da var kommen til at staa klart for mig, at Kristendommen var ikke blot en Lære, men fremfor alt et nyt Liv, saa sandt var det ogsaa klart for mig, at kun den, som selv var en Kristen, kunde beskrive Kristendommen. Fra det Øjeblik gled jeg stille ind i Troen paa min Frelser; dog, det var endnu kun, som man tror i sin Opvækkelsestilstand; jeg havde langt fra fat i Frelserens fulde Naade, men jeg troede paa ham som den uomtvistelige Sandhed.“

„Men ét blev der tilbage fra Kierkegaards „Øjeblikke“: en fuldstændig Ringeagt for Præsterne som den ynkeligste Race af alle Mennesker. Og det var jo ikke saa underligt, thi med Undtagelse af faa, nærmest grundtvigske Præster, var det jo væsentligt rationalistiske Præster, som sad rundt om i Præstegaardene, som prædikede for tomme Kirker eller slet ikke prædikede, fordi der slet ingen var at prædike for, og fra hvem der slet intet Liv udgik, medens Livet i Præstegaardene var fuldstændig verdsligt med Middagsselskaber og Spillegilder og Baller. Og det stod klart for mig, at jeg aldrig vilde være Præst. Jeg syntes, at alle Præster var nogle Asener, og jeg syntes, at jeg kunde ikke blive andet, og det vilde jeg ikke være.“

Naa, han blev noget andet, hvor mange Modstandere af Livet der end har kaldt ham et „Asen“ eller nævnet ham med andre pæne Navne. Han blev en Præst af Guds Naade. Til det, han skulde

blive, passer det godt, at det var Gud selv, der tvang ham ind i Præstegerningen — gennem hans gamle Faders Sygdom — ligesom det var Gud selv, der 6 Aar senere i Stenlille nødte ham ind i Førerskabet for den indre Mission. Og fordi det ikke var noget selvtaget nogen af Delene, derfor var han ogsaa vis paa med en urokkelig Vished, at han skulde være begge Dele.

Men — som tidligere omtalt — i sine første 3—4 Præsteaar var han kun et vakt Menneske, men fik dog ved Guds Naade en stor Vækkelse frem i det hidtil saa døde Uby, saa de gamle „rasede i Forbitrelse“ over, at de ikke længer fik Lov at beholde deres ugudelige Fastelavnsskikke og Gravøl i Fred, medens de mange nyvakte unge „jubledede af Glæde, og ikke blot Kirken, men Veje og Gader genlød af deres Sang.“

Og saa kom endelig i 1859 — to Aar før Stenlille — hans Omvendelsesdag, da han blev taget af den fulde Naade fra Gud. Og ligesom han paa den Dag lærte af Erfaring og Oplevelse, hvad det er at være „et Menneske i Kristus,“ vedblev han at være dette indtil den Dag, da Gud lukkede hans Øjne.

Hvad betød saa det? Først, hvad betød det for ham selv?

Jeg nævner et Navn — hans Læremester Paulus kalder det „Navnet over alle Navne“ — Navnet Jesus.

Det betød, at dette Navn blev ham det største og kæreste af alle Navne. Det betød, at han aldrig nævnede det Navn, uden at den inderligste Kærlighed til ham, der bærer Navnet, lød igennem det. Det lød allerede igennem den ejendommelige Maade, hvorpaa han udtalte det Navn — f. Eks.

naar han i Bønnen forud for en Prædiken begyndte med at sige: Jesus! eller: min Jesus! eller: min kære Jesus! — da forstod alle, der har Forstaaelse af Kristendom, at det var ikke Affektation eller Jargon, men at hans hele Sjæl var i det, og at det var det, der fik ham til at udtale Navnet paa denne sær-egne Maade, som ingen forstaaende Kristen, der har hørt det, vil have let ved at glemme — men det lød endnu langt fuldere og stærkere igennem alt det, han havde at fortælle Syndere om den Naade fra Gud, der er knyttet til dette store Navn, og som han selv saa herligt havde erfaret, fra den Stund han blev et Menneske i Kristus.

Underligt nok bruger han sjældent Navnet Kristus — aldrig i sin Bøn før Prædikenen, kun en enkelt Gang i Bønnen efter denne og dertil umaadelig sjældent i selve Prædikenen, naar denne da ikke, som paa 18 Søndag efter Trinitatis med Tekstens Spørgsmaal: „Hvad tykkes I om Kristus? Hvis Søn er han?“ gjorde det uundgaaelig nødvendigt.

Hvoraf kom dette? Vistnok af flere Grunde.

Først fordi Navnet Kristus peger paa Herren og Kongen i Himlen, den højt ophøjede, medens han under Navnet Jesus kommer os ganske anderledes nær, bliver, om jeg saa maa sige, mere menneskelig for os, det er jo hans Navn som Menneske.

Dernæst fordi Navnet Jesus mere er Følelsesnavnet. Og er Kærligheden end ogsaa en Villie — ligesom Beck i det hele søger at spænde Villien hos sine Tilhørere — saa er den dog lige saa meget en Følelse. Og er Beck en Modstander af at svømme i Følelser — betegnende er hans Udtryk, da han havde taget Afsked med sine Konfirmander: „Det lykkedes mig virkelig i Dag at tale saadan til dem, at ikke en eneste af dem græd“ — og ligesaa beteg-

nende Udtalelsen, naar han i „Erindringerne“ omtaler Synet af Vennerne fra Uby i sin Tiltrædelsesprædiken i Ørum som noget, der „ellers ikke ligger til min Natur“ — saa var han dog ligesaa fuldt et Følelsesmenneske, som han var et Villiesmenneske.

Og mærk endelig, at vistnok den eneste Gang, han i Slutningsbønnen til en Prædiken — den paa 18 Søndag efter Trinitatis — nævner Ordet Kristus, da siger han: „Tak og Pris for dig selv, Herre Jesus, fordi du store Kristus, Herren hos Guds højre Haand, vilde være vor Jesus for at frelse os mod alle vore Fjender.“

Navnet Jesus er det store Navn for ham, fordi i det Navn ligger al den Frelse, fortabte Syndere trænger til og kan finde hos ham under alle Forhold, naar vi kommer i Livsforbindelse med ham, og derfor kommer hele Kærlighedens Klang i Navnet, hver Gang han nævner det, og særlig hver Gang han paakalder det.

En anden Sag er det, om det i det hele taget er rigtigt at bede saadan næsten udelukkende til Jesus, som Beck gjorde. Den hellige Skrift gør det kun paa et ganske enkelt Sted. Men Becks Kristendom var jo alt andet end en Gud-Fader-religion. Den var en afgjort Jesusreligion — og man kommer kun til Faderen ved Sønnen som Vej — Vejen, den eneste. Adskillige Prædikanter, særlig af Lægmandene, er dog sikkert her gaaet lovlig meget i hans Fodspor, naar de saa godt som alene i Bønnen paakalder Jesus og gør det saa tidt og uafbrudt, at det ofte ikke kan andet end virke forstyrrende.

Lad mig her minde om en Episode, som vistnok ikke er kendt af ret mange. Det var ved 25 Aars Præstejubilæet i 1881. Vi havde spist til Aften og var

nu samlede i Havestuen, hvor der blev spillet og sunget. Blandt andet blev der omdelt og sunget en Sang: „Til Pastor Vilh. Beck! Teksten af Christian Beck, Musiken af Johannes Beck.“ Baade Ord og Toner var vel ganske almindelige, det var jo kun to unge Mennesker, der vilde sige deres Fader noget om, hvad han var og særlig havde været for dem. Men Sangen gjorde et mægtigt Indtryk paa denne, og jeg ser ham endnu træde frem midt ud paa Gulvet, løfte Hænderne og sige: „Tak, Jesus! det var det bedste.“ Den Maade, hvorpaa han sagde disse faa Ord og særlig det Ord Jesus, glemmer jeg aldrig.

Fra det Øjeblik han blev „et Menneske i Kristus,“ blev Jesus alt for ham, den store, den eneste, den, der skulde have hele Pladsen og til hvem alle skulde vises hen som den eneste Frelser. Dette gentager han atter og atter i sine Prædikener. Hvor var han bange for, at noget andet skulde optage Pladsen for den kære Frelser. Og hvor var han bange for selv at optage Pladsen for ham. Jeg kender ikke nogen Præst, der som Vilh. Beck har forstaaet atter og atter at sige med Døberen Johannes: „Bort fra mig og hen til ham!“ — hvor glad han saa end var over, at mange Mennesker kom og vilde høre ham.

Lad mig anføre noget af en Prædiken i hans sidste Postille „Paa Livets Vej“ over Joh. Ev. 3, 22—36 paa 4. Søndag i Advent: den fuldkomne Glæde.

Han taler først om den Glæde, som det er at være Brudedeførere, der fører en Brud, en Menighed til Jesus, enten det er troende Forældre, der fører deres Børn til ham, eller det er troende Præster eller Lægfolk, der samler en Flok Mennesker, der vil være Jesu Brud og høre deres Frelser til.

„Men“ — hedder det saa — „dette er ikke den fuldkomne Glæde. Den kommer først, naar man kan sige, hvad Johannes' Disciple sagde, skønt de slet ikke var glade derved: „Nu gaar de allesammen til Jesus“; alle de, der før gik til dig, Johannes, gaar nu til ham.“

„Der fuldkomne Glæde kommer, naar man kan sige, som Johannes sagde: „Den, der har Bruden, er Brudgommen, og Brudgommens Ven, der staar og hører ham, glæder sig meget over Brudgommens Røst“ — „naar man kan sige: Se, nu har jeg ikke længer Bruden, nu har Brudgommen hende, nu har jeg ikke længer Menigheden, nu har Jesus den — de Mennesker, som før altid gik til mig og hørte min Røst, naar de skulde have at vide, hvad der er Sandhed, de gaar nu til Jesus for at høre det af ham selv — de Mennesker, der før altid kom til mig for at trøstes i deres Sorger, de gaar nu til Jesus for at tage Trøsten af ham selv — de Mennesker, der før altid gik til mig for at faa Raad og Vejledning i, hvad de skulde vælge i Livet, de gaar nu allesammen til Jesus for at faa det af ham selv.“

„Det er den fuldkomne Glæde, naar jeg kan sige om mine Børn: Nu har Jesus dem, nu hører de ikke som før kun min Røst, nu hører de Jesu Røst, Brudgommens Røst, og jeg, som er Brudgommens Ven, staar og kan høre, hvordan Brudgommen selv taler med dem, og at de forstaar hans Røst. Det er den fuldkomne Glæde, naar jeg som Præst kan sige: Nu har jeg ikke længer Menigheden, nu har Jesus den, men jeg er Brudgommens Ven og kan staa og glæde mig over at høre, hvorledes Brudgommen nu selv taler med Bruden, med

Menigheden, og hvordan den hører og forstaar hans Røst.“

„Men skal man have denne fuldkomne Glæde, da maa man have samme Sind, som Johannes havde, da han sagde: „Han bør vokse, jeg bør forringes“; Jesu Ord og Jesu Myndighed bør vokse, og mine Ord og min Myndighed bør forringes i Menigheden. Men derfor er der saa mange Præster og Lægfolk, som aldrig kan faa den fuldkomne Glæde i deres Menighed, fordi de ikke har dette Johannes-Sind, fordi de ikke kan finde sig i, at de selv skal forringes, medens Jesus vokser, ikke kan finde sig i, at deres egen Anseelse tager af, medens Jesu Anseelse tager til i Menigheden.“

„Der har været mange troende Præster og Missionærer, der har arbejdet velsignet for Guds Rige og samlet Herren en vakt, levende Menighed, men de vilde ikke forringes, de vilde blive ved at være de store og have den store Myndighed og Anseelse og den store Afgørelse i deres Menighed i alle aandelige Spørgsmaal; de kunde ikke finde sig i, at der dannede sig et Samfund af Hellige, som vilde begynde at leve selvstændig sammen med deres Frelser, begynde at kunne undvære Præsten, og derfor er det gaaet, som jeg véd, det er gaaet til saa mange Steder, hvor der har siddet en levende Præst med en levende Opvækkelse omkring sig --- ja, det er gaaet, saalænge Præsten levede, men naar han var borte, saa varede det heller ikke længe, før ogsaa Opvækkelsen var borte, før Samfundet var borte og hele Livet splittet ad.“

„Derfor gælder det for alle troende Præster og Missionærer, der arbejder for at skaffe Herren en Brud, at vi kan have dette Johannes-Sind og sige: „Jesus bør vokse, jeg forringes“, saadan at

jeg gjerne vil være til Tjeneste for Menigheden, gjerne vil sige den alt, hvad jeg véd er Sandhed, og gjerne vil lade den høre min Røst, naar de spørger efter Sandhed — eller efter Trøst — eller efter Raad og Vejledning — men dog stadig viser bort fra mig selv og hen til Jesus, stadig siger: Han bør vokse og jeg forringes, det er Jesus selv, du skal hen til og søge Sandheden hos og finde Trøst og Raad og Vejledning hos, saa du kan høre hans Røst ogsaa dér, hvor du ikke kan gaa hen og høre nogensomhelst Menneskerøst.“

„Og visselig er det saa, at Præsten forringes i Menigheden paa den Maade, hans Anseelse, hans Magt og Myndighed forringes, naar Jesus vokser saadan til, at det bliver ham, Herren og Brudgommen, der selv faar Magten og Myndigheden over Sjælene, men Præsten vedbliver dog at være Brudgommens Ven, Jesu Ven, som han har brugt til den store Gerning at føre en Flok frelste Mennesker til sig. Og om end Præsten i Myndighed forringes i Menigheden, han forringes ikke i Menighedens Kærlighed, Brudgommens Ven vedbliver ogsaa at være Brudens Ven, og den Menighed vil ikke glemme sin Præst, som kan sige: Vi har haft en Præst, som har ført os til Jesus. Derfor bliver det den fuldkomne Glæde, thi den fuldkomne Glæde for en troende Præst er ikke at have en stor Myndighed i sin Menighed, men det er at finde en stor Kærlighed i sin Menighed.“

Saadan talte og skrev Vilh. Beck, og saadan handlede og levede og virkede han i de Menigheder, Gud havde givet ham Naade til at samle og føre til Jesus. Derfor fandt han alle Steder, hvor han var Præst, de Helliges fulde Kærlighed og dermed den fuldkomne Glæde.

— — —

Men som han nødig vilde tage Pladsen op for Jesus, saadan vilde han ogsaa saa nødig tage Pladsen op for Mennesker, der havde faaet en Gerning fra Jesus — skønt baade han og den indre Mission i det hele faar den Beskyldning paa sig fra Præsters Side, der selv sover og helst vil have, at deres „Menigheder“ skal have Lov til at sove i Romed — og nødigst vilde han tage Pladsen op for sine Eftermænd i Præstetjenesten, naar han vidste om dem, at det var Mænd, der vilde ærligt fortsætte hans Gerning med at føre Mennesker til Jesus.

Hvor har man ikke mange sørgelige Eksempler paa, hvor underlige Præster kan være i det Stykke. De er forflyttede fra et Sted, de kan ikke selv mere gøre noget paa det Sted, men det ser ofte næsten ud, som om de heller ikke kan unde Eftermanden at gøre noget, lytter til Kritik over ham fra de Venner, de har i Sognet, bestyrker maaske endog Kritiken, og bidrager derved deres til, at han faar Vanskelighed ved at finde Indgang. Og jo mere Kærlighed de har vundet i deres gamle Sogn, desto større er denne Fristelse. I Stedet for at de skulde sige: Tak, fordi jeg maa beholde eders Kærlighed — den vil jeg nødig miste — men glem ikke, at det nu er ham og ikke mig, der er eders Præst!

Det glemte Vilh. Beck ikke, da han flyttede til Ørslev fra Ørum, hvor han havde haft saa velsignet en Gerning og i fuldeste Maal besad de Helliges Kærlighed. Dette sidste var da heller ikke saa underligt, da de saa godt som alle næst Gud skyldte ham deres Vækkelse. Men hvor megen Pris han end sætter paa at beholde deres Kærlighed, ogsaa efter at han er draget bort fra dem — aldrig vil han tage Pladsen op for den Præst, der nu skulde

føre dem til Jesus, altid formaner han dem til at slutte sig fast om ham.

Der er overladt mig to Breve fra Vilh. Beck, skrevne til en troende Kvinde i Ørum for c. 40 Aar siden, der ret er skikket til at sige os dette. De er begge fra 1874, altsaa lige efter hans Forflyttelse til Ørslev.

Af det første anfører jeg følgende:

„Kære Grete! Du skal have Tak for dit Brev og fordi du og de andre Venner holder saa meget af mig; lad mig beholde den Kærlighed, men lad eders Kærlighed til mig ikke fordærve Forholdet til den Præst, der kommer efter mig, thi saa bliver det til Fordærvelse for eder selv. Husk det endelig: Jeg skal ikke længere være eders Præst; Herren har taget mig fra eder, og Herren har givet eder en anden, som han vil bruge hos eder. Saa gælder det sandelig ogsaa om, at I vil bruge ham; han er saa glad ved at skulle være Præst blandt de Troende derovre. Lad ham saa ogsaa møde glade og venlige Ansigter; thi sandelig, han er de Troendes ærlige Ven.

Hvordan jeg har det? Som man kan have det, naar man er skilt fra alt, hvad man har kært*), og er kastet ud mellem fremmede. Her er jo Gud ske Lov troende Mennesker, men her er ogsaa en rædsom Død, og det gaar ikke her, som da jeg kom til Ørum. Jeg lever af at lade mit Hjærte besøge de gamle Venner. Hver Morgen er jeg hos Grete Don, thi naar jeg gaar ud om Morgen, har jeg altid Gretes Vanter paa.“

Tre Maaneder efter skriver han atter til den samme Kvinde:

*) Hans Hustru og Børn var, da dette Brev blev skrevet, endnu i Ørum.

„Det var en Skam andet, end at du snart skulde have et Par Ord fra mig, kære Grete! thi jeg var saa glad ved dit Brev. Det var netop saadan, jeg ønskede, I skulde have det. Jeg vil rigtig nødig miste den Plads, jeg har vundet i eders Hjærter — men jeg vil ligesaa nødig staa i Vejen for min kære Ven og Eftermand. Og Gud ske Lov, at I er glade ved ham, han er det ogsaa værd; thi han er Herrens Ven, saa maa han ogsaa være eders Ven. Hold nu rigtig sammen, og lad intet af det Vrøvl, som Djævelen gjerne vil gøre, skille eder ad. — Vi har det godt; her er lidt ensomt, her kommer kun saa faa til os i vort Hjem. Men her er jo Venner, og her sker ny Vækkelse. Og saa har vi jo vore kære Jyder, som fulgte med os.“*)

Der skal vist ikke findes ret mange Præster, der har søgt at berede deres Eftermænd en saa god Indgang, som disse Breve viser, at Beck har gjort. Og saa er det jo i Virkeligheden Jesus, han dermed har søgt at berede Indgang — en af de skønne Frugter af, at han var blevet et Menneske i Kristus.

— — —

Dette og uendelig meget mere kom det til at betyde for Vilh. Beck selv, at han gennem en klar Omvendelse blev et Menneske i Kristus. Og derigennem kom det til at betyde noget for mange, mange andre, ja for hele vort Land og Folk. Skulde jeg sige med faa Ord, hvad det kom til at betyde, da nævner jeg Navnet: den indre Mission — Guds egen Dygtiggørelse af Vilh. Beck til den Gerning, der laa og ventede paa ham — at Gud kom i Besiddelse baade af ham selv og af de Egenskaber,

*) De Folk, han tog med sig fra Ørum til Ørslev.

han havde skænket ham, og, efter at de var bleven rensede og helliggjorte, fik Lov at bruge dem til alt det, han havde skænket dem for, -- det kom det til at betyde.

Lad os tænke os, at Vilh. Beck havde beholdt sine naturlige Egenskaber uden at komme i Livsforbindelse med Jesus og faa dem helligede i ham -- hvad var han mon da bleven?

Præst var han vistnok bleven alligevel. Men Gud havde næppe behøvet at nøde ham ind i Præstegerningen, han havde næppe været saa bange for at blive „et Asen“.

Og en dygtig Præst vilde han sikkert være bleven, med Evne til at prædike klart og forstaaeligt, ogsaa i Retning af at fremstille den rene Lære, men uden Liv, man kan jo kun vidne om det, man selv kender.

En herskesyg Præst var han bleven, som der den Gang var saa mange herskesyge Præster og er endnu. Som en lille Pave vilde han have staaet i sine Menigheder, der nok skulde forstaa at holde enhver i en passende Afstand og sige dem, hvor Skabet skulde staa. Han vilde sikkert være bleven Provst, ja, efter al Rimelighed baade Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd — medens han nu forstod at „holde sit Bryst bart“, som det blev sagt ved hans Død — og ved hans mange Jubilæer vilde det ikke have været Guds Folk, men Autoriteterne, der vilde have hyldet ham tilligemed de Venner af Verden, han da vilde have vundet.

Nu, ved at blive et Menneske i Kristus, blev han en Mand, der vel havde sin Mening, ja, sin Overbevisning baade om det ene og det andet og forstod at styre sine Ting, dem Gud havde betroet ham, med fast Haand, men samtidig med varsom

Haand som den, der vidste, at det var ikke sine egne Ærinder, men Guds Ærinder han skulde gaa.

Istedetfor at blive den frisindede Mand vilde han være bleven enten en Tyran, der ikke taalte Afgivelser dér, hvor han mente at have Ret, der ikke holdt af at lade sig sige af andre, men forlangte, at andre skulde lade sig sige af ham — eller, da Frisindethed var noget af hans naturlige Menneske, vilde han mulig i Forhold, der ikke berørte ham selv personlig, være bleven en almindelig Ole Lige glad — Modsætningerne mødes jo tit hos det samme Menneske. Og i Sammenhæng hermed vilde enhver, der forstod at smigre ham og snakke ham efter Munden, haft let ved at løbe med ham.

Hans Præstegaard vilde alligevel være bleven fuld af Gæster, men ikke af Herrens Venner — Verdens Venner, vantro Proprietærer og Forpagtere og store Gaardmænd vilde den være bleven fyldt af. Han vilde være bleven „en lystig Fyr“, som han var som Student, en „Flottenberg“ — det havde han naturligt Anlæg til — der vilde have øvet en stor Tiltrækning paa den lystige Verden og være bleven en søgt Selskabsmand.

Hvor er det betegnende, hvad han fortæller i sine „Erindringer“ fra Kallundborg, da Gud havde nødt ham til at skulle være Præst, og han skulde til at forlade Byen, hvor han havde deltaget meget i Selskabslivet og bl. a. været en ivrig Danser:

„Da gjorde jeg noget, som er nær ved at undre mig mest af alt det meget, som Herren har taalt af mig. Jeg besluttede at gøre Ende paa mit Danseliv ved et Afdansningsbal. Og jeg udførte Beslutningen, arrangerede et elegant Bal paa Raadhuset i Kallundborg, dansede paa Kraft og gik hjem og takkede

Gud for, at det nu havde Ende. Ja, saadan kan man kun bære sig ad i sin Opvækkelsestid, underligt nok endda!“

Nu, ved at blive et Menneske i Kristus, blev han en Aabenbarelse af Glæden i Herren — ganske modsat Pietisme og Sortsyn, som de, der ikke kendte Vilh. Beck, saa tidt beskyldte ham for, han var alt andet — Glæden beholdt han, den blev kun totalt forandret — nu kom han til at kende et bedre Selskab end Verden, blev Lovpriseren af Livet i de Helliges Samfund.

Han vilde være bleven ved at være den ordentlige Mand — det laa i hans Natur — have holdt Orden baade i sit Hus og sin Prædiken og i, hvad han ellers tog sig for. Men det vilde ikke have været den hellige Orden, Guds Riges Orden, men kun noget, som saa mange Verdensmennesker og Verdenspræster kunde have gjort ham efter. Der er jo saa mange Præstehuse og andre Huse, hvor enhver, der kommer der, maa sige: Hvor er her dog en velgørende Orden! og saa mange Prædikener af vantro Præster, blot de er i Besiddelse af den fornødne Dygtighed, hvor man baade i Anlæg og Udvikling finder god logisk Orden, fordi Prædikanterne har Orden i deres Tanker. Kun den ene fornødne Tanke: Jesus er det ikke i Orden med. Saadan vilde det ogsaa være gaaet med Vilh. Beck, om Gud ikke havde gjort sit store Naadesunder med ham.

Og Taalmodigheden vilde sikkert tidt være gaaet i Stykker — det passer nok altid, hvad der staar i Hebræerbrevet om Frimodigheden som Moder til Taalmodigheden, og Frimodighed faar vi kun i Kristus ved at tro vore Synders fulde Forladelse.

Og Ydmygheden vilde det nok afgjort have været smaat bevendt med hos ham. Han siger selv, at han havde en „hoven Natur“, som han kun blev fri for ved at komme i Skole hos Jesus og blive tugtet af ham.

Derimod var han sikkert alligevel bleven en dansk og fædrelandssindet Mand. Det kan et vantro Menneske ogsaa være, som Beck selv i foran anførte Stykker oftere har udtalt. Men det var bleven en Fædrelandskærlighed uden Jesus, der efterhaanden var visnet. Det var ikke bleven den hellige Fædrelandskærlighed. Det var ikke bleven den indtrængende Appel til Guds Folk i Danmark om aldrig at glemme, hvad Gud har givet os i vort Fædreland. Muligvis var det kun bleven Politik — Højrepolitik efter al Sandsynlighed.

Som den praktiske Mand vilde han være bleven kendt i sin jordiske Gerning og i alle de time-lige Sager, han havde med at gøre, i at indrette sit Hus og drive sin Jord og alt det andet, der ligger lige for Verdens Øjne. Han vilde have sat al sin praktiske Sans og al sin Dygtighed ind herpaa, men ogsaa kun herpaa og saaledes have gjort den almindelige Tale til Skamme, at man ikke kan være Præst og Landmand paa én Gang. Hans Gaard vilde sikkert være bleven en Mønstergaard — langt anderledes, end den nu blev — og man vilde have besøgt ham for at se hans Besætning og i det hele den Orden, han havde i sine Ting.

Rimeligvis vilde han være bleven Formand for Sogneraadet — i alt Fald i sine tidligere Aar — og have styret dets Sager med Myndighed og Dygtighed, muligvis endog Rigsdagsmand, men han vilde afgjort aldrig være bleven Formand for den indre Mission.

Om vi saa i det hele havde faaet en indre Mission! — Det vilde vi vel nok. At drive Indre Mission er en Kærlighedens Naturnødvendighed, der ikke kan andet end give sig Udtryk overalt, hvor der er begyndt at røre sig noget Liv og Modsætningen: de mange, der ligger i Døden, er bleven aabenbar. Dér vil Gud altid opvække sig levende Vidner, der vil „løbe hans Buds Veje“ til Mennesker. Der var jo allerede en indre Mission før Stenlille. Og dér vil der ogsaa altid, ligeledes ud af en aandelig Naturnødvendighed, ske en Sammenslutning, en Forening af de levende Kræfter, der er villige til at lade sig bruge i Livets Tjeneste, enten saa Foreningen bliver mere eller mindre organiseret.

Men en saadan indre Mission vilde næppe have interesseret Beck synderlig ud over det lejlighedsvis at være „stedlig Indleder“ i sit Sogn eller holde nogle enkelte Møder med en Missionær i en eller anden Skov, hvor han kunde præsentere sin flotte Skikkelse og faa Lov at vise sine Talegaver.

— — —

Gud skal have Æren for, at han blev det, han blev — blev den, der kom til at give den indre Mission i Danmark dens Særpræg, kom til at forme den Skikkelse, hvori vi nu har den. Den Gud, som tog ham afsides i Uby Præstegaardshave og gjorde sit store Omvendelsesunder med ham. Den Gud, som dermed selv valgte og gav den indre Mission dens store Fører i 40 Aar. Den Gud, som bragte hans naturlige Egenskaber i Forbindelse med Jesus, saa de kunde bruges og blev brugte til hans Ære og til mange Menneskers Frelse.

Den Gud — og ikke noget Menneske — skal have Æren for, at naar vi nævner Navnet: „Kirkelig Forening for den indre Mission i Dan-

mark“, da er der et andet Navn, der melder sig af sig selv: Navnet *VILH. BECK*.

— — —

Med denne Tanke: Gud alene Æren! har jeg vovet mig til dette Forsøg paa at give en Karakteristik af en af Danmarks store Mænd, en af dem, der har udrettet mere end ret mange andre, dér hvor det gælder det allerstørste — og dermed i Sandhed udrettet noget for Folk og Fædreland.

Jeg har ikke været bange for at fremdrage hans store menneskelige Egenskaber eller for derunder at forfalde til Menneskeros, fordi jeg har vidst under alt, hvad jeg skrev: Han havde de Egenskaber fra Gud og havde faaet dem helligede af Gud.

Derfor er det ham — og ikke Vilh. Beck — der skal roses derfor. Vilh. Becks Fortjeneste var alene den, at han villig lod sig bruge som Tjener hos den store Herre. Og selv dette skal ikke han, men Herren have Takken for.

Med den samme Tanke vilde jeg gjerne, at mange af Læserne af denne Karakteristik skulde se paa det, jeg har nedskrevet om min dyrebare, uforglemmelige Ven. Han skulde nødig glemmes. Men sidst skulde det glemmes, at som det er Herren, der har frembragt ham og gjort ham til alt det, han blev — kun hans Svagheder og Fejl er af ham selv — saadan er det ogsaa Herren, der skal have hele Rosen og Æren for ham.

Og saa siger vi Tak for, at en Mand med de Gaver, der her er søgt skildrede, fik den største af alle Gaver at kende, blev ved Guds Naade:

ET MENNESKE I KRISTUS.

INDHOLD.

Han var en Mand	1
En frisindet Mand	28
En trofast Mand	83
En gæstfri Mand	116
En ordentlig Mand	128
En taalmodig Mand	168
En ydmyg Mand	184
En praktisk Mand	218
En dansk Mand	239
Et Menneske i Kristus	304

VILH. BECK
NYT OG GAMMELT
En Postille.

5. Oplag.

Pris 4 Kr., indb. Kr. 5,50.

VILH. BECK
EN LILLE SKATKISTE
TIL HJÆLP VED DAGLIG HUSANDAGT

2. Oplag.

Pris 5 Kr., indb. Kr. 6,75.

VILH. BECK
PAA LIVETS VEJ

Pris Kr. 5,50, indb. 7 Kr.

Faas overalt i Boghandelen og hos Missionens
Udsendinge.

THOR PONTOPPIDAN,
Siloam, Grundtvigsvej, Kbhvn. V.